

REGIONALNA DYREKCJA LASÓW PAŃSTWOWYCH
WE WROCŁAWIU

PLAN URZĄDZENIA LASU
DLA NADLEŚNICTWA WĘGLINIEC

na okres od 1 stycznia 2015 r. do 31 grudnia 2024 r.

PROGRAM OCHRONY PRZYRODY

PROGRAM OPRACOWANO W BIURZE URZĄDZANIA LASU I GEODEZJI
LEŚNEJ ODDZIAŁ W BRZEGU

Program zaktualizowała:

.....

mgr inż. Katarzyna Drozd

sekretariat@brzeg.buligl.pl
www.brzeg.buligl.pl

Sprawdził:

Zastępca Dyrektora Oddziału

.....

mgr inż. Marek Matyjaszczyk

Akceptuje:

Dyrektor Oddziału

.....

mgr inż. Janusz Bańkowski

BRZEG 2015

Kierownik projektu: dr Dariusz Rosiński

Współpraca: dr Anna Wójcicka-Rosińska, mgr inż. Urszula Franczak

Fotografie: dr Anna Wójcicka-Rosińska, fot. 10
mgr inż. Jarosław Wierzbicki, fot. 1-9

SPIS TREŚCI

I.	WSTĘP	11
II.	CELE PROGRAMU	12
III.	OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA NADLEŚNICTWA	13
III.1.	Informacje podstawowe	13
III.2.	Położenie	14
III.2.1.	Położenie według podziału administracyjnego kraju	14
III.2.2.	Regionalizacja fizycznogeograficzna	14
III.2.3.	Regionalizacja przyrodniczo-leśna	16
III.2.4.	Regionalizacja geobotaniczna	17
III.3.	Struktura użytkowania ziemi wg gmin	17
III.4.	Charakterystyka ogólna kompleksów leśnych	18
III.5.	Porównanie wybranych cech drzewostanów w ramach grup funkcji lasu	18
III.6.	Miejsce i rola nadleśnictwa w przestrzeni przyrodniczo-leśnej regionu	19
III.7.	Geologia i geomorfologia	19
III.8.	Klimat	20
III.9.	Warunki hydrologiczne	25
III.9.1.	Wody powierzchniowe	25
III.9.2.	Wody podziemne	26
III.10.	Gleby	27
IV.	FORMY OCHRONY PRZYRODY	28
IV.1.	Rezerwaty przyrody	28
IV.1.1.	Istniejące rezerwaty przyrody	28
IV.1.2.	Proponowane rezerwaty przyrody	35
IV.2.	Proponowany park krajobrazowy	35
IV.3.	Obszary Natura 2000	36
IV.3.1.	Obszary mające znaczenie dla Wspólnoty	37
IV.3.1.1.	OZW Dolina Dolnej Kwisy PLH020050	37
IV.3.1.2.	OZW Uroczyska Borów Dolnośląskich PLH020072	66
IV.3.2.	Obszary Specjalnej Ochrony	97
IV.3.2.1.	OSO Bory Dolnośląskie PLB020005	97
IV.4.	Pomniki przyrody	114
IV.4.1.	Istniejące pomniki przyrody	114
IV.4.2.	Proponowane pomniki przyrody	118
IV.5.	Proponowane stanowiska dokumentacyjne	120
IV.6.	Ochrona gatunkowa roślin	122
IV.7.	Ochrona gatunkowa grzybów	144
IV.8.	Ochrona gatunkowa zwierząt	147
IV.8.1.	Ssaki	147
IV.8.2.	Ptaki	153
IV.8.2.1.	Strefy ochrony ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania gatunków	180
IV.8.3.	Płazy i gady	184
IV.8.4.	Ryby i smoczkouste	187
IV.8.5.	Bezkręgowce	188
V.	WALORY PRZYRODNICZO-LEŚNE	191
V.1.	Roślinność potencjalna	191
V.2.	Siedliska przyrodnicze - występowanie i zalecenia ochronne	193
V.2.1.	Siedliska leśne	196
V.2.2.	Siedliska nieleśne	202

V.2.3.	Monitoring siedlisk przyrodniczych.....	212
V.3.	Zadrzewienia i zakrzaczenia na terenach zarządzanych przez nadleśnictwo występujące w formie powierzchniowej i cenne punktowe.....	214
V.4.	Obszary o szczególnych walorach przyrodniczych.....	219
V.5.	Obiekty i miejsca o wartości historycznej i kulturowej.....	224
V.6.	Charakterystyka drzewostanów w aspekcie typologii urządzeniowej.....	225
V.6.1.	Siedliskowe typy lasu.....	225
V.6.2.	Bogactwo gatunkowe i struktura pionowa drzewostanów.....	226
V.6.3.	Pochodzenie drzewostanów.....	229
V.6.4.	Zgodność składu gatunkowego z siedliskiem.....	230
V.7.	Formy degeneracji ekosystemów leśnych.....	233
V.7.1.	Borowacenie.....	233
V.7.2.	Neofityzacja.....	234
V.7.3.	Monotypizacja.....	236
V.7.4.	Juwenalizacja.....	236
VI.	ZAGROŻENIA.....	238
VI.1.	Zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego.....	238
VI.1.1.	Zakłady przemysłowe uciążliwe dla środowiska.....	239
VI.2.	Strefy zagrożenia przemysłowego.....	239
VI.3.	Planowane przedsięwzięcia zabezpieczające lasy przed negatywnym oddziaływaniem przyszłych inwestycji.....	239
VI.4.	Stan i kształtowanie się stosunków wodnych.....	240
VI.4.1.	Stan czystości wód powierzchniowych i podziemnych.....	240
VI.4.2.	Stan gospodarki wodno-ściekowej na terenie gmin.....	243
VI.5.	Gospodarka odpadami na terenie gmin.....	244
VI.5.1.	Odpady niebezpieczne.....	244
VI.5.2.	Selektywna zbiórka odpadów.....	244
VI.5.3.	Prognoza ilości odpadów.....	244
VI.5.4.	Założenia i cele gospodarki odpadami.....	245
VI.6.	Zagrożenia biotyczne.....	246
VI.6.1.	Choroby grzybowe.....	246
VI.6.2.	Szkodniki owadzie.....	247
VI.6.3.	Szkody powodowane przez zwierzynę płową.....	248
VI.6.4.	Szkody powodowane przez zwierzynę drobną.....	248
VI.7.	Zagrożenia abiotyczne.....	249
VI.7.1.	Pożary.....	249
VI.7.2.	Czynniki klimatyczne.....	250
VI.7.2.1.	Wiatr.....	250
VI.7.2.2.	Wyładowania atmosferyczne.....	251
VI.7.2.3.	Opady i osady atmosferyczne.....	251
VI.7.2.4.	Niskie i wysokie temperatury.....	251
VI.7.2.5.	Zakłócenia stosunków wodnych.....	252
VI.7.3.	Czynniki antropogeniczne.....	252
VI.7.3.1.	Zaśmiecanie lasu.....	253
VI.7.3.2.	Zanieczyszczenia wód powierzchniowych.....	253
VII.	WYTYCZNE DO ORGANIZACJI GOSPODARSTWA LEŚNEGO, REGULACJI ZASOBÓW ORAZ WYKONYWANIA PRAC LEŚNYCH.....	254
VII.1.	Ogólne założenia prowadzenia gospodarki leśnej.....	254
VII.2.	Regulacja użytkowania rębnego.....	254
VII.2.1.	Gospodarstwo specjalne.....	255
VII.2.2.	Gospodarstwo wielofunkcyjnych lasów ochronnych.....	255

VII.2.3.	Gospodarstwo wielofunkcyjnych lasów gospodarczych ze zrębowym sposobem zagospodarowania	255
VII.2.4.	Gospodarstwo wielofunkcyjnych lasów gospodarczych z przerębowo-zrębowym sposobem zagospodarowania	255
VII.3.	Wytyczne w sprawie poprawy stanu środowiska przyrodniczego w trakcie wykonywania prac leśnych	256
VIII. PLAN DZIAŁAŃ - ZESTAWIENIE PRAC OBJĘTYCH PROGRAMEM OCHRONY PRZYRODY		257
VIII.1.	Kształtowanie stosunków wodnych	257
VIII.2.	Kształtowanie strefy ekotonowej	258
VIII.3.	Kształtowanie granicy polno – leśnej	259
VIII.4.	Ochrona różnorodności biologicznej	259
VIII.4.1.	Szczegółowe zagadnienia w zakresie ochrony bioróżnorodności	259
VIII.4.2.	Ochrona fauny kręgowców – zalecenia	260
VIII.4.3.	Ochrona fauny bezkręgowców – zalecenia	261
VIII.4.4.	Ochrona cennych roślin naczyniowych – zalecenia	262
VIII.4.5.	Ochrona siedlisk hydrogenicznych – zalecenia	263
VIII.5.	Przewidywane rozwiązania mające na celu ograniczanie negatywnych oddziaływań projektu pul na środowisko	264
VIII.6.	Rozwiązania alternatywne do rozwiązań zastosowanych w projekcie pul	269
VIII.7.	Trudności napotkane podczas sporządzania Prognozy	271
VIII.8.	Wnioski końcowe Prognozy	271
VIII.9.	Ochrona przeciwpożarowa	272
VIII.10.	Promocja i edukacja ekologiczna	273
VIII.11.	Rozwój turystyki i rekreacji	274
IX. LITERATURA		276

SPIS TABEL

Tabela 1.	Szczegółowy podział Nadleśnictwa Węgliniec na jednostki podrzędne.....	13
Tabela 2.	Struktura powierzchni Nadleśnictwa Węgliniec wg regionalizacji fizycznogeograficznej Polski.....	16
Tabela 3.	Zestawienie powierzchni gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Węgliniec w gminach.....	17
Tabela 4.	Liczba i wielkość kompleksów leśnych w zarządzie Nadleśnictwa Węgliniec	18
Tabela 5.	Wybrane cechy drzewostanów w ramach grup funkcji lasu w zarządzie Nadleśnictwa Węgliniec	18
Tabela 6.	Porównanie wybranych cech taksacyjnych drzewostanów Nadleśnictwa Węgliniec.....	19
Tabela 7.	Wieloletnie średnie miesięczne wartości temperatury powietrza w Szprotawie (1951-2005)	23
Tabela 8.	Wieloletnie średnie miesięczne wartości sum opadu atmosferycznego w Szprotawie (1951-2005)	23
Tabela 9.	Zadania ochronne dla rezerwatu przyrody „Torfowisko pod Węglińcem” wg załącznika do Zarządzenia Nr 26 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu z dnia 28 października 2011 r.....	30
Tabela 10.	Ogólna charakterystyka rezerwatów przyrody zlokalizowanych na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Węgliniec	34
Tabela 11.	Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Węgliniec leżących w całości w zasięgu granic OZW Dolina Dolnej Kwisy PLH020050 (granica obszaru wg decyzji wykonawczej Komisji z dnia 3 grudnia 2014 r., nr 2015/69).....	39
Tabela 12.	Siedliska przyrodnicze wymienione w załączniku I Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory w zasięgu OZW Dolina Dolnej Kwisy PLH020050 (wg Standardowego Formularza Danych z 04.2014 oraz dokumentacji planu zadań ochronnych dla OZW Dolina Dolnej Kwisy PLH020050)	39
Tabela 13.	Wykaz wydzieleń w zasięgu OZW Dolina Dolnej Kwisy PLH020050, w których pominięto lub zmieniono informację o siedlisku przyrodniczym w wyniku weryfikacji terenowej w 2014 roku.....	42
Tabela 14.	Powierzchniowa tabela klas wieku wg leśnych siedlisk przyrodniczych stanowiących przedmioty ochrony obszaru Natura 2000 OZW Dolina Dolnej Kwisy PLH020050 wg stanu na 1 stycznia 2015 r. (ha) i na koniec obowiązywania planu (ha)	42
Tabela 15.	Gatunki objęte art. 4 Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa i gatunki wymienione w załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory w zasięgu OZW Dolina Dolnej Kwisy PLH020050 (wg Standardowego Formularza Danych z 04.2014 oraz dokumentacji planu zadań ochronnych dla OZW Dolina Dolnej Kwisy PLH020050)	45
Tabela 16.	Działania ochronne dla obszaru Natura 2000 Dolina Dolnej Kwisy PLH020050 na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Węgliniec na podstawie Zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 29 grudnia 2014 r. (Dz. Urz. Woj. Doln. z dnia 30 grudnia 2014 r. poz. 5475)	47
Tabela 17.	Planowane wskazania gospodarcze na powierzchniach z siedliskami przyrodniczymi stanowiącymi przedmioty ochrony obszaru Natura 2000 OZW Dolina Dolnej Kwisy PLH020050.....	55

Tabela 18.	Planowane wskazania gospodarcze na powierzchniach, na których zinwentaryzowano gatunki zwierząt stanowiące przedmioty ochrony ostoi siedliskowej OZW Dolina Dolnej Kwisy PLH020050.....	61
Tabela 19.	Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Węgliniec leżących w całości w zasięgu granic OZW Uroczyńska Borów Dolnośląskich PLH020072 (granica obszaru wg decyzji wykonawczej Komisji z dnia 3 grudnia 2014 r., nr 2015/69)	67
Tabela 20.	Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Węgliniec leżących w części w zasięgu granic OZW Uroczyńska Borów Dolnośląskich PLH020072 (granica obszaru wg decyzji wykonawczej Komisji z dnia 3 grudnia 2014 r., nr 2015/69)	67
Tabela 21.	Siedliska przyrodnicze wymienione w załączniku I Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory w zasięgu OZW Uroczyńska Borów Dolnośląskich PLH020072 (wg Standardowego Formularza Danych z 04.2014).....	68
Tabela 22.	Wykaz wydzieleń w zasięgu OZW Uroczyńska Borów Dolnośląskich PLH020072, w których pominięto lub zmieniono informację o siedlisku przyrodniczym w wyniku weryfikacji terenowej w 2014 roku	70
Tabela 23.	Powierzchniowa tabela klas wieku wg leśnych siedlisk przyrodniczych stanowiących przedmioty ochrony obszaru Natura 2000 OZW Uroczyńska Borów Dolnośląskich PLH020072 wg stanu na 1 stycznia 2015 r. (ha) i na koniec obowiązywania planu (ha)	82
Tabela 24.	Gatunki objęte art. 4 Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa i gatunki wymienione w załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory w zasięgu OZW Uroczyńska Borów Dolnośląskich PLH020072 (wg Standardowego Formularza Danych z 04.2014)	83
Tabela 25.	Planowane wskazania gospodarcze na powierzchniach z siedliskami przyrodniczymi stanowiącymi przedmioty ochrony obszaru Natura 2000 OZW Uroczyńska Borów Dolnośląskich PLH020072.....	85
Tabela 26.	Planowane wskazania gospodarcze na powierzchniach, na których zinwentaryzowano gatunki zwierząt stanowiące przedmioty ochrony ostoi siedliskowej OZW Uroczyńska Borów Dolnośląskich PLH020072.....	92
Tabela 27.	Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Węgliniec leżących w całości w zasięgu granic OSO Bory Dolnośląskie PLB020005	99
Tabela 28.	Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Węgliniec leżących w części w zasięgu granic OSO Bory Dolnośląskie PLB020005	100
Tabela 29.	Gatunki objęte art. 4 Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa oraz wymienione w załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory występujące w zasięgu OSO Bory Dolnośląskie PLB020005 (źródło: Standardowy Formularz Danych z 04.2014).....	101
Tabela 30.	Działania ochronne dla obszaru Natura 2000 OSO Bory Dolnośląskie PLB020005 na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Węgliniec na podstawie Zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 21 maja 2014 r. (Dz. Urz. Woj. Dolno. z dnia 21 maja 2014 r. poz. 2445)	104
Tabela 31.	Planowane wskazania gospodarcze na siedliskach gatunków ptaków stanowiących przedmioty ochrony OSO Bory Dolnośląskie PLB020005.....	108
Tabela 32.	Wykaz pomników przyrody na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Węgliniec (wg rejestru pomników przyrody RDOŚ Wrocław z dnia 4.03.2014 i danych Nadleśnictwa Węgliniec).....	114

Tabela 33.	Wykaz pomników przyrody poza gruntami w zarządzie Nadleśnictwa Węgliniec (wg rejestru pomników przyrody RDOŚ Wrocław z dnia 4.03.2014)	116
Tabela 34.	Wykaz obiektów kwalifikujących się do uznania za pomniki przyrody zlokalizowanych na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Węgliniec	118
Tabela 35.	Wykaz zagrożonych i chronionych gatunków roślin naczyniowych i mszaków stwierdzonych w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Węgliniec	123
Tabela 36.	Zestawienie chronionych i zagrożonych gatunków roślin i grzybów oraz przewidywany na nie wpływ zapisów projektu pul dla Nadleśnictwa Węgliniec	132
Tabela 37.	Wykaz zagrożonych i chronionych gatunków grzybów wielkoowocnikowych i porostów stwierdzonych w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Węgliniec	144
Tabela 38.	Wykaz chronionych gatunków ssaków w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Węgliniec	147
Tabela 39.	Wykaz gatunków ptaków na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Węgliniec oraz pozostałym obszarze nadleśnictwa.....	153
Tabela 40.	Zestawienie zapisów projektu pul w strefach ochrony ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania gatunków na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Węgliniec	182
Tabela 41.	Wykaz chronionych gatunków płazów i gadów w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Węgliniec	185
Tabela 42.	Wykaz chronionych i cennych gatunków ryb i smoczkoustych w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Węgliniec	187
Tabela 43.	Wykaz chronionych i cennych gatunków bezkręgowców w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Węgliniec	189
Tabela 44.	Dominujące zespoły roślinności potencjalnej w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Węgliniec oraz odpowiadające im typy siedliskowe lasu.....	192
Tabela 45.	Wykaz chronionych typów siedlisk przyrodniczych odnotowanych na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Węgliniec	194
Tabela 46.	Zestawienie ustalonych typów drzewostanu i składów odnowieniowych upraw dla leśnych siedlisk przyrodniczych (wskazanych jako przedmioty ochrony) ze składami naturalnych typów lasu w obszarach Natura 2000 OZW Dolina Dolnej Kwisy PLH020050 i OZW Uroczyska Borów Dolnośląskich PLH020072.....	196
Tabela 47.	Zestawienie wyników monitoringu siedlisk przyrodniczych prowadzonego w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Węgliniec	213
Tabela 48.	Zestawienie tabelaryczne wybranych zadrzewień występujących w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Węgliniec	214
Tabela 49.	Obszary o szczególnych walorach przyrodniczych w gminie Nowogrodzic, występujące w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Węgliniec (za: Jankowski 1998a)	220
Tabela 50.	Obszary o szczególnych walorach przyrodniczych w gminie Osiecznica, występujące w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Węgliniec (za: Jankowski 1998b)	221
Tabela 51.	Obszary o szczególnych walorach przyrodniczych w gminie Węgliniec, występujące w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Węgliniec (za: Jankowski 1996b)	223
Tabela 52.	Zabytkowe parki podworskie w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Węgliniec	224
Tabela 53.	Wykaz obiektów kultury materialnej zlokalizowanych na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Węgliniec (informacje przekazane przez Nadleśnictwo Węgliniec).....	225
Tabela 54.	Struktura powierzchniowa typów siedliskowych lasu wyróżnionych na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Węgliniec	226
Tabela 55.	Zestawienie powierzchni [ha] i miąższości [m ³] drzewostanów wg grup wiekowych i bogactwa gatunkowego	227

Tabela 56.	Zestawienie powierzchni [ha] i miąższości [m ³] drzewostanów wg grup wiekowych i struktury	228
Tabela 57.	Zestawienie powierzchni [ha] wg rodzajów i pochodzenia drzewostanów oraz grup wiekowych	229
Tabela 58.	Zestawienie powierzchni wg zgodności składu gatunkowego drzewostanów z siedliskiem	231
Tabela 59.	Zestawienie powierzchni [ha] według form degeneracji lasu – borowacenie	234
Tabela 60.	Wykaz gatunków obcych występujących w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Węglińiec	235
Tabela 61.	Identyfikacja JCWP w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Węglińiec	242
Tabela 62.	Zestawienie uszkodzeń biotycznych drzewostanów na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Węglińiec zarejestrowanych w trakcie prac urzędniowych.....	246
Tabela 63.	Zestawienie uszkodzeń abiotycznych drzewostanów na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Węglińiec zarejestrowanych w trakcie prac urzędniowych.....	249
Tabela 64.	Zestawienie powierzchniowe i procentowe gospodarstw w ramach obrębów.....	255
Tabela 65.	Przewidywane negatywne oddziaływanie zapisów projektu pul i proponowane w <i>Prognozie</i> rozwiązania minimalizujące ten wpływ	265
Tabela 66.	Wykaz ścieżek i obiektów edukacyjnych na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Węglińiec	274

SPIS FOTOGRAFII

Fotografia. 1.	Rezerwat przyrody „Torfowisko pod Węglińcem” (fot. J. Wierzbicki)	29
Fotografia. 2.	Drzewostan rezerwatu przyrody „Torfowisko pod Węglińcem” (fot. J. Wierzbicki).....	31
Fotografia. 3.	Rezerwat przyrody „Wrzosiec koło Piasecznej” (fot. J. Wierzbicki)	32
Fotografia. 4.	Dolina Kwisy w Osiecznicy (fot. J. Wierzbicki)	38
Fotografia. 5.	Kwisa (fot. J. Wierzbicki)	38
Fotografia. 6.	Uroczyska Borów Dolnośląskich (fot. J. Wierzbicki)	66
Fotografia. 7.	Krajobraz Borów Dolnośląskich (fot. J. Wierzbicki)	98
Fotografia. 8.	Bory Dolnośląskie (fot. J. Wierzbicki).....	99
Fotografia. 9.	Skała „Dzban” (fot. J. Wierzbicki)	122
Fotografia. 10.	Rosiczka okrągłolistna <i>Drosera rotundifolia</i> (fot. A. Wójcicka-Rosińska)	144

SPIS RYCIN

Rycina. 1.	Nadleśnictwo Węglińiec na tle jednostek podziału administracyjnego	14
Rycina. 2.	Lasy Nadleśnictwa Węglińiec na tle podziału fizycznogeograficznego Polski	15
Rycina. 3.	Diagram klimatyczny dla stacji Szprotawa (1951-2005).....	21
Rycina. 4.	Średnia roczna temperatura powietrza (°C) w Nadleśnictwie Węglińiec (1951-2005)...	22
Rycina. 5.	Średnia roczna suma opadu atmosferycznego (mm) w Nadleśnictwie Węglińiec (1951-2005).....	24
Rycina. 6.	Planowane wskazania gospodarcze na powierzchniach z siedliskami przyrodniczymi poza obszarami Natura 2000	195
Rycina. 7.	Struktura powierzchni gatunków rzeczywistych Nadleśnictwie Węglińiec.....	236
Rycina. 8.	Struktura klas wieku drzewostanów w Nadleśnictwie Węglińiec	237

I. WSTĘP

Obecnie w podstawowej jednostce gospodarczej Lasów Państwowych - nadleśnictwie ochrona przyrody realizowana jest w ramach systemu ochrony przyrody i kształtowania środowiska naturalnego w Lasach Państwowych, który jest pochodną wykonywania wybranych zadań z zakresu ochrony przyrody, racjonalnego kształtowania środowiska przyrodniczego, oczekiwań społecznych oraz potrzeb i możliwości gospodarczych kraju. System ochrony przyrody i kształtowania środowiska naturalnego w Lasach Państwowych realizowany jest poprzez określanie funkcji wiodących lasów zgodnie z formami ochrony przyrody wymienionymi w art. 6, pkt. 1, ust. 2-9 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o *ochronie przyrody* (tekst jednolity – Dz. U. z 2013 r. poz. 627 z późn. zm.) oraz zgodnie z kategoriami lasów ochronnych wyszczególnionymi w art. 15 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o *lasach* (tekst jednolity - Dz.U. 2014 poz. 1153).

W niniejszym programie szeroko wykorzystano materiały i informacje z poprzedniego programu ochrony przyrody dla Nadleśnictwa Węgliniec, stanowiącego część *Planu urządzenia lasu dla Nadleśnictwa Węgliniec* na okres od 01.01.2005 r. do 31.12.2014 r. W obecnej wersji programu zaktualizowano akty prawne, adresy leśne oraz wykaz form ochrony przyrody. Zaktualizowano i uzupełniono wykaz roślin, grzybów i zwierząt podlegających ochronie gatunkowej, a także szereg informacji dotyczących charakterystyki walorów przyrodniczo-leśnych nadleśnictwa, zagrożeń i planowanych działań w zakresie ochrony przyrody. W programie wykorzystano także wyniki inwentaryzacji przyrodniczych gmin, wyniki inwentaryzacji przyrodniczej siedlisk oraz gatunków flory i fauny Lasów Państwowych z 2007 roku, dane WZS przy Wojewodzie Dolnośląskim z 2008 roku, wyniki weryfikacji siedlisk przyrodniczych i gatunków zwierząt realizowanych w ramach planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 OSO Bory Dolnośląskie oraz OZW Dolina Dolnej Kwisy, jak również informacje i materiały zebrane i przekazane przez pracowników Nadleśnictwa Węgliniec oraz dane pochodzące z publikacji naukowych.

II. CELE PROGRAMU

Program ochrony przyrody dla nadleśnictwa sporządzany jest w celu:

- Poprawy warunków ochrony i w miarę możliwości wzbogacania zasobów przyrodniczych ekosystemów leśnych, a w szczególności zachowania różnorodności biologicznej na wszystkich poziomach organizacji (genowym, gatunkowym, populacyjnym, ekosystemowym i krajobrazowym);
- Zinwentaryzowania i zobrazowania walorów przyrodniczych nadleśnictwa;
- Ukazania zagrożeń przyrody nadleśnictwa (głównie ekosystemów leśnych) na tle regionu i kraju;
- Ustalenia hierarchii grup funkcji poszczególnych (całych lub części) kompleksów leśnych;
- Wskazania kolejnych obiektów do objęcia szczególnymi formami ochrony i wstępnego określenia przedmiotów oraz celów i metod ich ochrony;
- Sprawowania ochrony przyrody poprzez doskonalenie gospodarki leśnej i pełne wykorzystanie prac glebowo-siedliskowych;
- Preferowania technologii prac leśnych przyjaznych dla środowiska przyrodniczego;
- Uświadomienia wszystkim grupom społeczeństwa obecnych i potencjalnych zagrożeń lasów oraz środowiska przyrodniczego;
- Umożliwienia w przyszłości wykonania szeregu analiz porównawczych dotyczących zmian stanu lasów i środowiska przyrodniczego;
- Ochrony zabytków kultury materialnej w lasach;
- Opracowania propozycji do planów zagospodarowania przestrzennego;
- Zebrania informacji dotyczących szeroko pojętych aspektów ochrony przyrody w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa, z podaniem materiałów źródłowych w jednym opracowaniu.

III. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA NADLEŚNICTWA

III.1. INFORMACJE PODSTAWOWE

Nadleśnictwo Węglińiec jest jednym z 33 nadleśnictw wchodzących w skład Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych we Wrocławiu. Składa się z 2 obrębów: Węglińiec i Osiecznica, podzielonych na 11 leśnictw, których łączna powierzchnia wynosi 17696,18 ha. Siedziba nadleśnictwa mieści się w Węglińcu przy ul. Piłsudskiego 6.

Tabela 1. Szczegółowy podział Nadleśnictwa Węglińiec na jednostki podrzędne

Nr	Leśnictwo	Oddziały	Pow. * [ha]
I Obręb Węglińiec:			
1	Ołobok	1-8, 21-28, 42-49, 65-72, 85, 85A, 86-91, 104-109, 111-111, 124-131	1627,64
2	Stawiska	9-17, 29-37, 50-58, 73-80, 92-99, 112-119, 132-138	1678,59
3	Węglowiec	18-20, 38-41, 59-64, 81-84, 100-103, 120-123, 139-147, 163-171, 185-193, 206-215	1701,27
4	Krucze Gniazdo	148-162, 162A, 172-184, 194-202, 202A, 203, 203A, 204-205, 216-230	1601,23
5	Gaje	241-249, 264-274, 283-289, 289A, 290, 290A, 291-293, 297-306, 306A, 307-317, 339-342	1685,24
6	Czerwona Woda	231-240, 250-258, 258A, 259-263, 275-282, 294-296, 318-320, 320A, 321-325, 325A, 326-338	1689,33
Razem obręb:			9983,30
II Obręb Osiecznica:			
7	Parowa	251-258, 280-284, 304-310, 329-338, 356-366, 385-397	1589,68
8	Osiecznica	249-250, 275-279, 299-303, 321-328, 347-355, 375-384, 398-408, 427-430, 453-454	1550,43
9	Lisek	409-416, 431-442, 456-466, 477-489, 500-510, 522-526	1515,28
10	Zebrzydowa	511-516, 527-532, 538-547, 553-563, 568-573, 578-583, 585-598	1515,21
11	Czerna	417-426, 443-452, 467-476, 490-499, 517-521, 533-537, 548-552, 564-567, 574-577	1542,28
Razem obręb:			7712,88
Razem Nadleśnictwo:			17696,18

*bez gruntów stanowiących współwłasność skarbu państwa i osób fizycznych: 0,2694 ha.

Nadleśnictwo Węglińiec graniczy z następującymi jednostkami administracyjnymi Lasów Państwowych, wchodzącymi w skład Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych we Wrocławiu:

- od północnego zachodu z nadleśnictwem Ruszów, obręb Ruszów;
- od północnego wschodu z nadleśnictwem Świętoszów, obręb Ławszowa;
- od wschodu z nadleśnictwem Bolesławiec, obręb Kliczków i obręb Bolesławiec;
- od południowego wschodu w niewielkim zakresie z nadleśnictwem Lwówek Śląski, obręb Lwówek Śląski;
- od zachodu i południa z nadleśnictwem Pieńsk, obręb Pieńsk i obręb Zgorzelec.

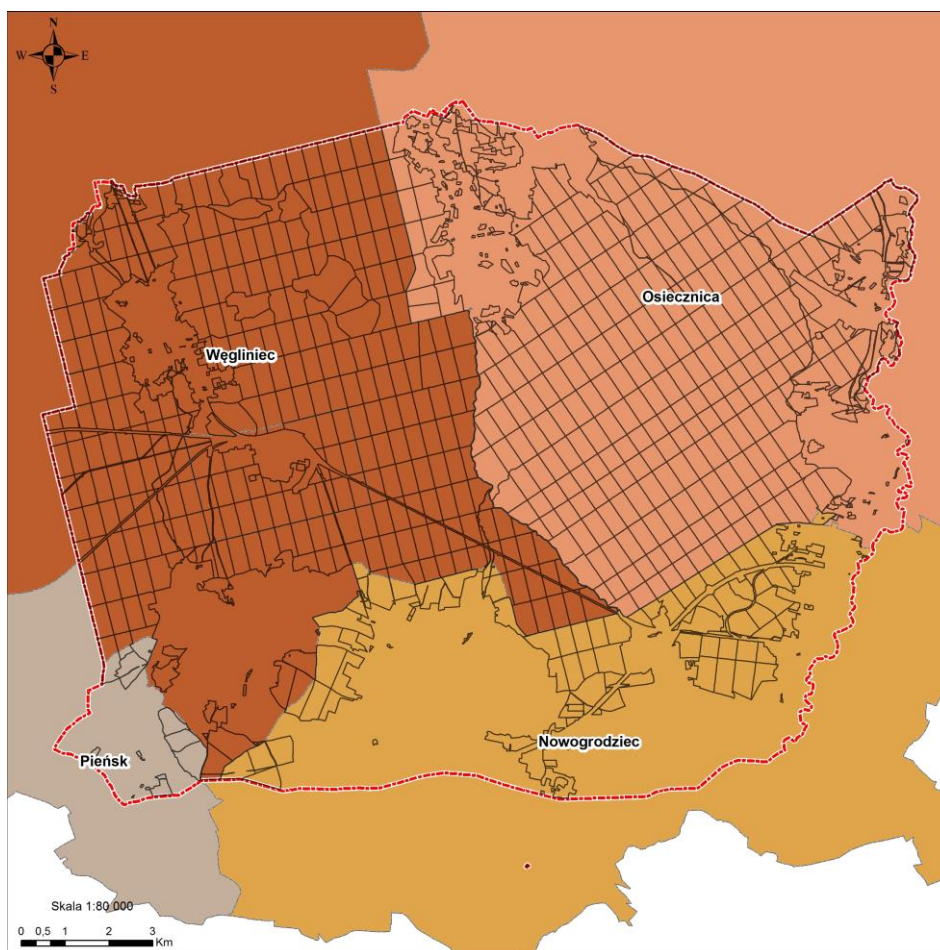
III.2. POŁOŻENIE

III.2.1. POŁOŻENIE WEDŁUG PODZIAŁU ADMINISTRACYJNEGO KRAJU

Pod względem przynależności administracyjnej, Nadleśnictwo Węgliniec znajduje się w zasięgu województwa dolnośląskiego i jest położone na terenie następujących jednostek administracyjnych:

Województwo dolnośląskie:

powiat bolesławiecki:	gmina Nowogrodziec
	gmina Osiecznica
powiat zgorzelecki:	gmina Pieńsk
	gmina Węgliniec

Rycina. 1. Nadleśnictwo Węgliniec na tle jednostek podziału administracyjnego

III.2.2. REGIONALIZACJA FIZYCZNOGEOGRAFICZNA

Pod względem podziału fizycznogeograficznego lasy Nadleśnictwa Węgliniec położone są w następujących jednostkach fizycznogeograficznych Polski (Kondracki 2011):

Obszar: Europa Zachodnia

Podobszar: Pozaalpejska Europa Zachodnia

Strefa: Lasów Mieszanych

Prowincja: Niż Środkowoeuropejski (31)

Podprowincja: Niziny Sasko-Łużyckie (317)

Makroregion: Nizina Śląsko-Łużycka (317.7)

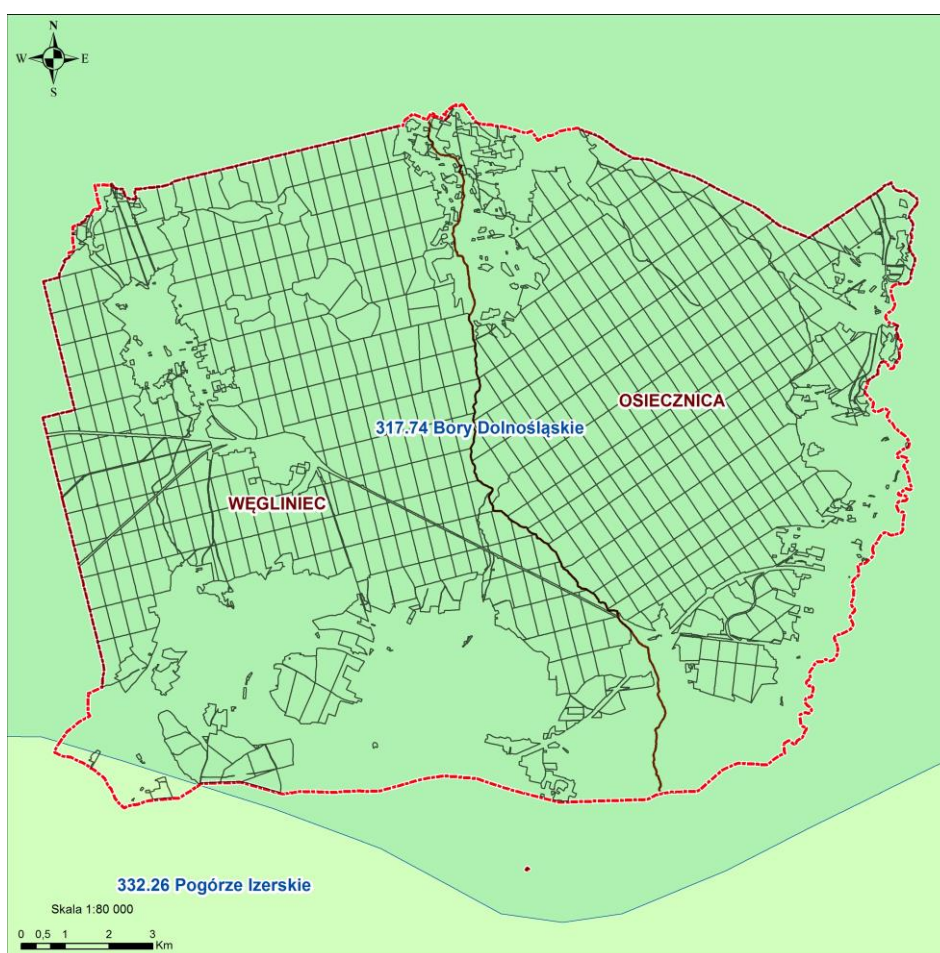
Mezoregion: Bory Dolnośląskie (317.74)

Prowincja: Masyw Czeski (33)

Podprowincja: Sudety z Przedgórzem Sudeckim (332)

Makroregion: Pogórze Zachodniosudeckie (332.2)

Mezoregion: Pogórze Izerskie (332.26)

Rycina. 2. Lasy Nadleśnictwa Węgliniec na tle podziału fizycznogeograficznego Polski

Tabela 2. Struktura powierzchni Nadleśnictwa Węgliniec wg regionalizacji fizycznogeograficznej Polski

Obręb leśny	Prowincja	Makroregion	Mezoregion	Oddział
Węgliniec	Niż Środkowoeuropejski	Nizina Śląsko-Łużycka	Bory Dolnośląskie	1-85; 85A; 86-109; 111-162; 162A; 163-202; 202A; 203; 203A; 204-258; 258A; 259-289; 289A; 290; 290A; 291-306; 306A; 307-320; 320A; 321-325; 325A; 326-337; 339 -342
	Masyw Czeski	Pogórze Zachodniosudeckie	Pogórze Izerskie	338
Osiecznica	Niż Środkowoeuropejski	Nizina Śląsko-Łużycka	Bory Dolnośląskie	249-258; 275-284; 299-310; 321-338; 347-366; 375-454; 456-583; 585-598

Mezoregion Bory Dolnośląskie to zróżnicowany obszar o powierzchni 1650 km². Położony jest w dorzeczach Nysy Łużyckiej oraz Bobru i Kwisy. W lasach tego mezoregionu dominują drzewostany sosnowe z domieszkami drzew liściastych oraz jodły i świerka. Obszar ten jest mocno przekształcony antropogenicznie, jednak najcenniejsze przyrodniczo siedliska objęto ochroną rezerwatową i w postaci parków krajobrazowych (Kondracki 2011). W zasięgu tego mezoregionu znajduje się niemal cały obszar nadleśnictwa.

Mezoregion Pogórze Izerskie obejmuje rozległy obszar Pogórza Zachodniosudeckiego pomiędzy doliną Nysy Łużyckiej na zachodzie a rzeką Bóbr na wschodzie, granicę południową tworzy dyslokacja tektoniczna oddzielająca Pogórze od Gór Izerskich; granica północna z Niziną Śląsko-Łużycką nie jest wyraźnie zaznaczona (Kondracki 2011). Do tego mezoregionu należy jedynie niewielki, południowo-zachodni fragment nadleśnictwa.

III.2.3. REGIONALIZACJA PRZYRODNICZO-LEŚNA

Zgodnie z *Regionalizacją przyrodniczo-leśną Polski 2010* (Zielony i Kliczkowska 2012) lasy Nadleśnictwa Węgliniec położone są w zasięgu Krainy Śląskiej (V) w granicach mezoregionu Bory Dolnośląskie (V.2). Od południa nadleśnictwo graniczy z mezoregionem Turoszowskim (V.3) i w niewielkim zakresie z mezoregionem Środkowego Bobru (V.4).

Mezoregion Borów Dolnośląskich to rozległy obszar, na którym dominującym krajobrazem są naturalne tarasy akumulacyjne i zrównania erozyjne pokryte osadami rzecznyymi, w mniejszym stopniu występują krajobrazy peryglacialne równinne i faliste, rzadziej fluwioglacialne równinne i faliste. Obszar mezoregionu położony jest w zasięgu zlodowacenia Odry. Głównymi utworami geologicznymi mezoregionu są plejstoceńskie piaski, żwiry i mułki rzeczne oraz piaski i żwiry sandrowe, w mniejszym stopniu występują piaski i żwiry stożków napływowych, oraz piaski eoliczne. Mezoregion przecinają doliny rzek z licznymi zagłębieniami wypełnionymi holocenijskimi piaskami, żwirami, madami rzecznyymi,

torfami i namułami. Obszar porastają rozległe kompleksy borów sosnowych i borów mieszanych, w niewielkim zakresie występują grądy, ubogie dąbrowy, łągi i olsy. Mezoregion odznacza się wysoką lesistością wynoszącą 64%.

III.2.4. REGIONALIZACJA GEOBOTANICZNA

Według regionalizacji geobotanicznej Polski Matuszkiewicza (2008) obszar Nadleśnictwa Węgliniec leży w zasięgu następujących jednostek geobotanicznych:

Prowincja Środkowoeuropejska

Podprowincja Środkowoeuropejska Właściwa

- B Dział Brandenbursko-Wielkopolski
- B.4. Kraina Południowowielkopolsko-Łużycka
- B.4a. Podkraina Łużycka
- B.4a.5. Okręg Borów Dolnośląskich
  - B.4a.5.b Podokręg Ruszowski
  - B.4a.5.c Podokręg Świątoszowski
- B.4a.6. Okręg Bolesławiecko-Zgorzelecki
  - B.4a.6.a Podokręg Węgliniecki
  - B.4a.6.b Podokręg Zgorzelecki

III.3. STRUKTURA UŻYTKOWANIA ZIEMI WG GMIN

Tabela 3. Zestawienie powierzchni gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Węgliniec w gminach

Lp.	Gmina	Powierzchnia [ha]			
		Grunty leśne zalesione i niezalesione [ha]	Związane z gosp. leśną [ha]	Grunty nieleśne [ha]	Ogółem [ha]
1	Nowogrodzic	1645,48	49,65	39,50	1734,63
2	Osiecznica	6947,71	197,97	222,26	7367,94
3	Pieńsk	175,47	4,84	7,56	187,87
4	Węgliniec	7499,31	253,94	652,49	8405,74

III.4. CHARAKTERYSTYKA OGÓLNA KOMPLEKSÓW LEŚNYCH

Tabela 4. Liczba i wielkość kompleksów leśnych w zarządzie Nadleśnictwa Węglińiec

Wielkość kompleksu	Obręb Węglińiec		Obręb Osiecznica		Nadleśnictwo Węglińiec	
	Ilość kompleksów/ powierzchnia [ha]		Ilość kompleksów/ powierzchnia [ha]		Ilość kompleksów/ powierzchnia [ha]	
<1.00	32	13,55	28	12,78	60	26,33
1.01-5.00	12	24,85	9	16,82	21	41,67
5.01-20.00	6	77,36	3	17,99	9	95,35
20.01-100.00	3	120,57	-	-	3	120,57
100.01-200.00	-	-	1	171,95	1	171,95
200.01-500.00	2	548,67	1	319,21	3	867,88
500.01-2000.00	1	562,22	-	-	1	562,22
>2000.00	1	8636,08	1	7174,13	1	15810,21

III.5. PORÓWNANIE WYBRANYCH CECH DRZEWOSTANÓW W RAMACH GRUP FUNKCJI LASU

Tabela 5. Wybrane cechy drzewostanów w ramach grup funkcji lasu w zarządzie Nadleśnictwa Węglińiec

Obiekt, nazwa: rezerwatu, obrębu, nadleśnictwa	Grupa funkcji	Przeciętny wiek	Przeciętny zapas [m ³ /ha]	Średni przyrost [m ³ /ha]	Udział gatunków liściastych [%]	Udział gatunków iglastych [%]
Wrzosiec koło Piasecznej	rezerwat przyrody	64	267	7	14,4	85,6
Torfowisko pod Węglińcem	rezerwat przyrody	52	229	6	66,7	33,3
Obręb Węglińiec	lasy ochronne	54	256	8	31,4	68,6
ogółem obręb		53	251	8	22,4	77,6
Obręb Osiecznica	lasy ochronne	57	261	8	30,5	69,5
ogółem obręb		55	267	8	23,5	76,5
Nadleśnictwo Węglińiec	lasy ochronne	55	258	8	31,0	69,0
ogółem nadleśnictwo		54	258	8	22,9	77,1

III.6. MIEJSCE I ROLA NADLEŚNICTWA W PRZESTRZENI PRZYRODNICZO-LEŚNEJ REGIONU

Tabela 6. Porównanie wybranych cech taksacyjnych drzewostanów Nadleśnictwa Węgliniec

Jednostka	Średni wiek (lata)	Przeciętny zapas (m ³ /ha)	Przeciętny przyrost (m ³ /ha/rok)	Udział powierzchniowy siedlisk borowych (%)	Udział powierzchniowy gatunków iglastych (%)
Obręb Węgliniec	53	251	8	96,0	77,8
Obręb Osiecznica	55	267	8	94,4	76,7
Nadleśnictwo Węgliniec	54	258	8	95,3	77,3
RDLP Wrocław*	62	268	brak danych	brak danych	72,2
Lasy Państwowe*	62	261	9,7	51	76,7

*Wyniki aktualizacji stanu powierzchni leśnej i zasobów drzewnych w Lasach Państwowych 1 stycznia 2013 r.

III.7. GEOLOGIA I GEOMORFOLOGIA

Zgodnie z pasowym układem rzeźby terenu Polski obszar nadleśnictwa zaliczony został do jednej z głównych stref morfogenetycznych tj. staroglacjalnych równin i wysoczyzn bezzeziornych stadiału Warty (Zielony i Kliczkowska 2012). Wyróżniona strefa morfogenetyczna powiązana jest ściśle z obszarami glacialnymi, które kształtowały się w okresie plejstocenijskich zlodowaceń. Zasadnicze znaczenie dla genezy rzeźby staroglacjalnej miało zlodowacenie środkowopolskie. Zlodowacenie składało się z dwóch odrębnych nasunięć lądolodu, starsze o większym zasięgu zlodowacenie Odry i najmłodsze o mniejszym zasięgu zlodowacenie Warty. Zlodowacenia rozdzielał interstadiał lubawski. Staroglacjalna rzeźba krajobrazu jest mało zróżnicowana, przeważają równiny, z rozległymi, niskimi pagórami lub wzgórzami, w krajobrazie występują płytkie i szerokie doliny oraz płaskie i rozległe obniżenia. W krajobrazie staroglacjalnym występują również rozległe równiny zastoiskowe, miejscami powiązane z pradolinami. Krajobraz najmłodszego zlodowacenia środkowopolskiego wyróżniają pasy moren czołowych oraz pola sandrowe.

Zasadnicza część nadleśnictwa położona jest na rozległym obszarze Borów Dolnośląskich, którego rzeźbę terenu ukształtowały procesy zachodzące w plejstocenie. Obszar zbudowany jest z utworów paleozoicznych i mezozoicznych, w większości pokrytych osadami zlodowacenia środkowopolskiego. Główne formy morfologiczne terenu nadleśnictwa to: spłaszczenia denudacyjne, twardele, rezydwa pokryw morenowych, tarasy akumulacyjne pradoliny Kwisy, powierzchnie pokryw akumulacji wodnolodowcowej, równiny

denudacyjne, powierzchnie deluwii gliniastych, wydmy i pola piasków lotnych. Dominującymi utworami geologicznymi na terenie nadleśnictwa są czwartorzędowe osady zlodowacenia środkowopolskiego: plejstoceńskie żwiry i gliny wodnolodowcowe, piaski, żwiry, gliny i pyły pradoliny Kwisy, piaski i żwiry tarasów, gliny zwałowe i deluwalne, piaski, holocenijskie osady rzeczne i torfy oraz czwartorzędowe piaski eoliczne i wydmowe. Czwartorzędowa pokrywa osadowa zalega na utworach trzeciorzędowych (piaskach i żwirach kwarcowych, utworach ilastych) lub na utworach kredy górnej (piaskach kwarcowych).

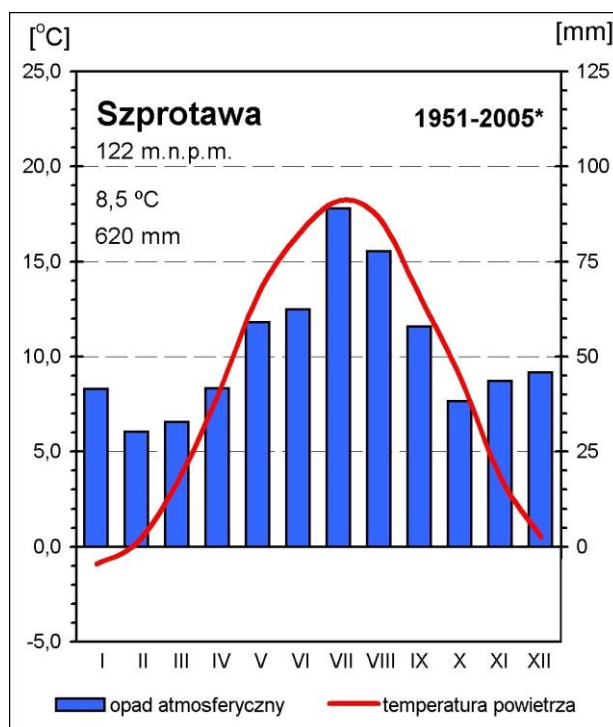
Teren nadleśnictwa posiada typowo nizinny charakter. Obszar między Czarną Małą a Czarną Wielką jest prawie płaski, nieco bardziej zróżnicowaną rzeźbą odznacza się teren położony na zachód od Czernej Małej i na wschód od Czernej Wielkiej. Obszar równin charakteryzuje się małymi spadkami, co jest przyczyną tworzenia się rozlewisk i lokalnych zabagnień w obniżeniach terenu. Charakterystyczną cechą regionu jest znaczna liczba śródleśnych stawów, torfowisk, bagien i wydm śródleśnych. W dolinie Kwisy wykształciły się naturalne krajobrazy tarasów nadzalewowych oraz zalewowych den dolin rzecznych. Najwyżej położone tereny w nadleśnictwie zlokalizowane są w okolicach Czerwonej Wody - Czarłowska Góra 247 m n.p.m. oraz w okolicach Nowej Wsi - Dębniak 238 m n.p.m. oraz Leśna Góra 236 m n.p.m. Najniżej położony punkt znajduje się w okolicy Parowej - 165 m n.p.m.

III.8. KLIMAT

Charakterystykę klimatyczną Nadleśnictwa Węgliniec oparto o wielkości wieloletnich pomiarów meteorologicznych w stacji Szprotawa ($\gamma=51^{\circ}32' N$, $\lambda=15^{\circ}32' E$, $H=122$ m n.p.m.) zlokalizowanej około 35 kilometrów w kierunku północno-wschodnim od centralnej części omawianego obszaru. Duża zgodność publikowanych danych z tej stacji (Roczniki Meteorologiczne IMGW) z serią pomiarową ze stacji Legnica umożliwiła uzupełnienie luk i opracowanie jednorodnych ciągów wielkości temperatury powietrza i sum opadu atmosferycznego w okresie od 1951 do 2005 roku. Użyte do tego celu dane pomiarowe dla stacji Legnica z lat 1951-2005 pochodzą z globalnej historycznej bazy danych meteorologicznych (GHCN) oraz z globalnej bazy danych wielkości dobowych (GLOBALSOD).¹

---

¹ Global Historical Climatology Network jest globalną bazą danych meteorologicznych należącą do Światowej Organizacji Meteorologicznej. Zawiera ona średnie wartości temperatury powietrza, a także sumy miesięczne opadu dla około 7300 stacji meteorologicznych z całego świata. Global Summary of Day jest zbiorem informacji o pogodzie z ponad 10000 stacji meteorologicznych od 1. stycznia 1994 roku do dnia obecnego. Niekomercyjny dostęp do danych, realizowany za pośrednictwem światowej sieci Internet, jest bezpłatny i nielimitowany.

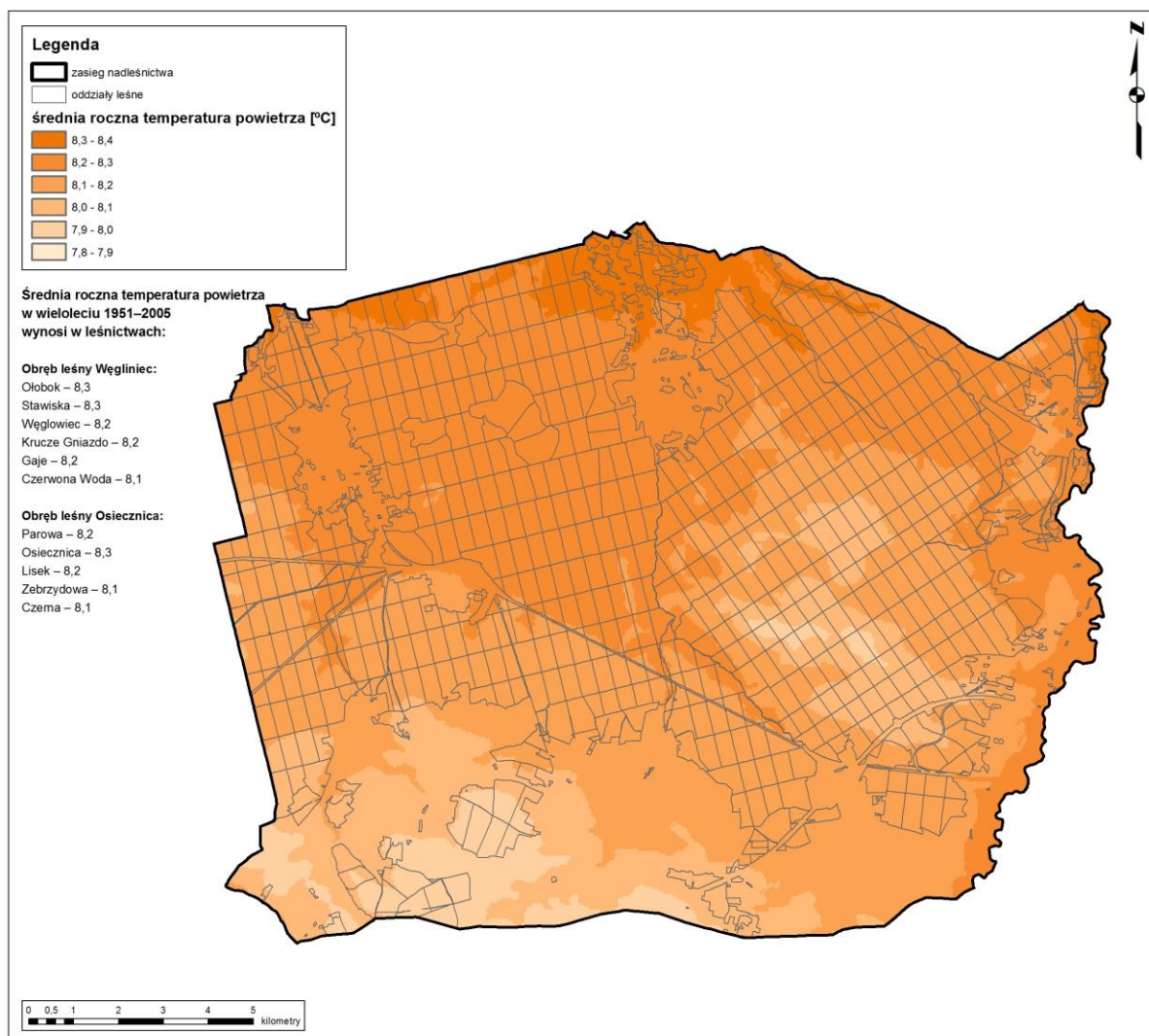

Rycina. 3. Diagram klimatyczny dla stacji Szprotawa (1951-2005)

W Nadleśnictwie Węglińiec, podobnie jak w całym regionie, klimat w głównej mierze kształtują wielkoskalowe procesy cyrkulacyjne związane z obiegiem ciepła i wilgoci w atmosferze. Pogodę kształtują całoroczne ośrodki baryczne Niż Islandzki i Wyż Azorski, a także sezonowy Wyż Azjatycki oraz wyż powstające nad Europą Północną. W ciągu roku dominują wilgotne masy powietrza polarno-morskiego (46%), podczas gdy powietrze polarno-kontynentalne stanowi przeciętnie 38%. Sytuacje z napływem chłodnych mas arktycznych stanowią tylko 10% dni w roku. Wysoki udział mas polarno-morskich sprawia, że klimat jest dość ciepły i łagodny. Ciśnienie atmosferyczne jest wyrównane przez cały rok z wyraźnie zaznaczonym maksimum w zimie. Klimat przejściowy Polski odznacza się dużą częstością przemieszczających się frontów atmosferycznych, co wpływa na ogromną zmienność pogody z dnia na dzień. Przechodzeniu frontu chłodnego (przeciętnie 126 dni w roku) najczęściej towarzyszy wzrost prędkości wiatru i gwałtowny opad atmosferyczny. Front ciepły (65 dni) oznacza zazwyczaj długotrwałe pogorszenie pogody, deszcz ciągły o zmiennej intensywności.

W leśnej części Nadleśnictwa Węglińiec średnia wieloletnia temperatura powietrza jest bardzo wyrównana wahając się w poszczególnych leśnictwach w granicach od 8,1 do 8,3°C. Przeciętnie cały obszar nadleśnictwa charakteryzuje temperatura 8,2°C, która jest o 0,3°C niższa od średniej wieloletniej notowanej w stacji Szprotawa. Dane z tej stacji wskazują, że najcieplejszym miesiącem w tym regionie jest zazwyczaj lipiec (18,2°C) zaś najchłodniejszym styczeń (-0,9°C). Wpływ lokalnej rzeźby terenu na przestrzenne zmiany

temperatury jest znikomy i ogranicza się do jej bardzo niewielkiego zróżnicowania następującego wraz z wysokością. Wielkość zmienności średniej rocznej temperatury powietrza pomiędzy obszarami (leśnictwami) jest zaniedbywalna – nie przekracza 0,2°C. Oba obręby leśne (Węglińiec i Osiecznica) charakteryzuje jednakowa średnia roczna temperatura powietrza wynosząca 8,2°C. W wieloleciu 1951-2005 najchłodniejszą dekadą był okres 1961-1970, kiedy średnia roczna temperatura powietrza w stacji Szprotawa wyniosła 8,0°C, a najcieplejszą lata 1991-2000 (9,1°C). Ostatnie dziesięć lat w analizowanym okresie charakteryzuje najwyższa średnia temperatura powietrza w wieloleciu 1951-2005 wynosząca 9,2°C.

Rycina. 4. Średnia roczna temperatura powietrza (°C) w Nadleśnictwie Węglińiec (1951-2005)

Średnia wieloletnia (1951-2005) suma opadu atmosferycznego w stacji Szprotawa wynosi 620 mm. Z uwagi jednak na odległość od Nadleśnictwa Węglińiec oraz względnie dużą zmienność tego parametru w przestrzeni nie można traktować jej jako wartości reprezentatywnej dla całego jego obszaru.

Tabela 7. Wieloletnie średnie miesięczne wartości temperatury powietrza w Szprotawie(1951-2005)

Szprotawa	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	rok
1951-1960*	-1,2	-1,8	2,3	7,3	12,7	16,8	18,6	17,2	13,0	8,6	3,5	1,3	8,2
1961-1970*	-2,9	-0,7	2,2	8,4	12,4	16,9	17,6	16,4	13,5	9,2	4,1	-1,6	8,0
1971-1980*	-0,9	1,0	4,0	7,0	12,8	15,9	17,2	16,7	12,6	8,0	3,6	1,4	8,3
1981-1990*	-0,6	-0,2	4,1	8,0	13,9	15,9	18,1	17,0	13,3	9,6	3,5	1,1	8,6
1991-2000*	0,4	2,3	4,3	8,9	13,7	16,7	18,9	18,3	13,4	8,9	3,3	0,6	9,1
1996-2005*	-0,3	1,7	3,9	8,9	14,6	17,0	18,6	18,5	13,5	9,5	3,9	0,3	9,2
1951-2005*	-0,9	0,2	3,4	8,0	13,3	16,5	18,2	17,3	13,2	8,9	3,6	0,5	8,5

W latach 1951-1955 oraz 1965-2005 wartości średniej miesięcznej temperatury powietrza i sum opadu atmosferycznego estymowane na podstawie danych ze stacji Wrocław.

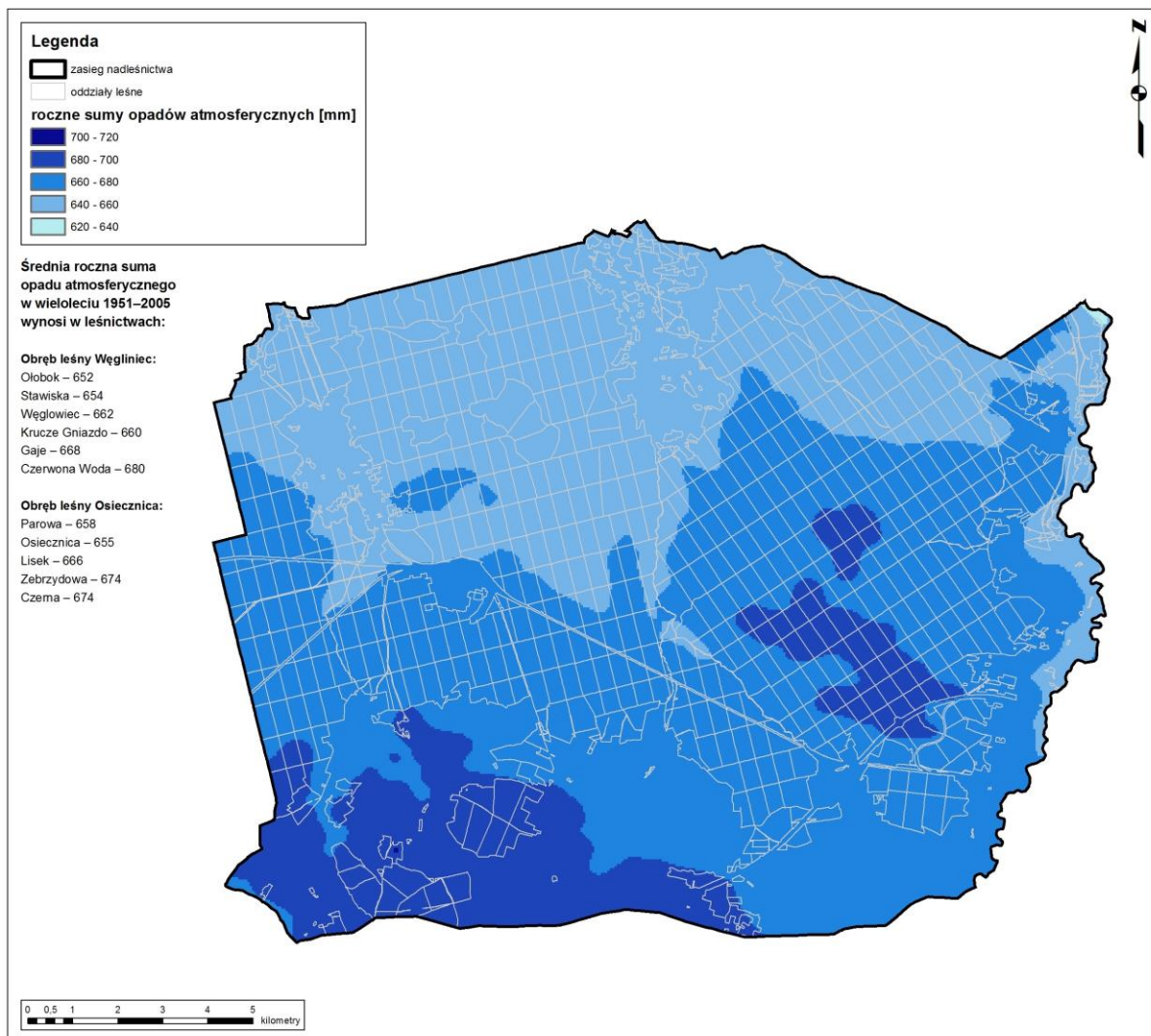
Wykorzystanie technik GIS pozwoliło na oszacowanie wzrostu sum opadu postępującą wraz z wysokością nad poziomem morza i określenie przeciętnych wielkości rocznych jego sum dla poszczególnych leśnictw. Na podstawie przeprowadzonych analiz można stwierdzić, że na obszarze Nadleśnictwa Węgliniec nie uwidaczniają się w sposób znaczący inne niż wysokość nad poziomem morza czynniki geograficzne (cienie opadowe, zasłonięcia) mogące wpływać na pole opadu.

Tabela 8. Wieloletnie średnie miesięczne wartości sum opadu atmosferycznego w Szprotawie (1951-2005)

Szprotawa	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	rok
1951-1960*	37	26	35	47	51	56	97	67	47	33	35	46	576
1961-1970*	35	35	30	41	72	55	72	102	50	40	52	39	622
1971-1980*	55	28	27	46	58	77	118	84	70	54	52	53	723
1981-1990*	42	28	27	41	56	75	60	76	57	32	40	47	580
1991-2000*	37	33	43	38	58	59	94	60	66	35	38	43	602
1996-2005*	40	38	42	35	59	43	110	67	61	38	39	41	613
1951-2005*	41	30	33	42	59	62	89	78	58	38	43	46	620

W latach 1951-1955 oraz 1965-2005 wartości średniej miesięcznej temperatury powietrza i sum opadu atmosferycznego estymowane na podstawie danych ze stacji Wrocław.

Rycina. 5. Średnia roczna suma opadu atmosferycznego (mm) w Nadleśnictwie Węgliniec (1951-2005)

Analiza modelowego rozkładu przestrzennego rocznej sumy opadu atmosferycznego pozwoliła na określenie jej wielkości w leśnej części Nadleśnictwa Węgliniec na 664 mm. Różnica w rocznej dostawie wody z atmosfery pomiędzy obrębami leśnymi jest znikoma i nie przekracza kilku milimetrów opadu. Należy jednak szczególną uwagę zwrócić na dużą zmienność sumy opadu atmosferycznego z roku na rok w stacji Szprotawa wynoszącą od 58 aż do 139% przeciętnej rocznej sumy opadu (1951-2005). Najwyższą roczną sumę opadów atmosferycznych zanotowano w tej stacji w 1974 roku, kiedy wyniosła ona 857 mm, zaś najwyższą przeciętną dziesięcioletnią wielkość tego parametru (723 mm) odnotowano za okres 1971-1980. W przebiegu miesięcznych sum opadu atmosferycznego wyraźnie wyróżnia się letnie maksimum i zimowe minimum. W Szprotawie w wieloletniu 1951-2005 miesiącem o najwyższej sumie opadu atmosferycznego był lipiec (89 mm), zaś o najniższej lutą (30 mm). Na obszarze nadleśnictwa w okresie dość łagodnej zimy notuje się pokrywą śnieżną o średniej grubości od 5 do 10 cm zalegającą łącznie do maksymalnie 50 dni.

Warunki klimatyczne Nadleśnictwa Węglińiec z uwagi na dostatecznie wysokie sumy opadu atmosferycznego oraz bardzo zadowalające warunki termiczne można zaliczyć do bardzo korzystnych dla wzrostu i hodowli lasu. Lokalna rzeźba terenu oraz zróżnicowanie wysokości nad poziomem morza nie mają wpływu na wielkość sum opadu atmosferycznego w ciągu roku.

III.9. WARUNKI HYDROLOGICZNE

III.9.1. WODY POWIERZCHNIOWE

Zgodnie z podziałem hydrograficznym Polski (2007) teren nadleśnictwa położony jest w obszarze następujących jednostek hydrograficznych (zlewni):

I Odra

II Bóbr

III Czarna Wielka

IV Czarna Mała

V Czarna Mała do zb. w Starym Węglińcu włącznie, Czarna Mała od zapory zb. w Starym Węglińcu do dopł. spod Piaseczna (p), Dopływ spod Piaseczna

IV Czarna Wielka od Ośnicy do Czernej Małej (I)

V Ziębina (Cyba)

IV Czarna Wielka od Wykrotnicy do Ośnicy (p)

V Ołobok, Czarna Wielka od Ołoboku do Śremu (p), Śrem, Czarna Wielka od dopł. spod leśn. Ołobok do Ołoboku (I), Czarna Wielka od Wykrotnicy do dopł. spod leśn. Ołobok (p), Dopływ spod leśn. Ołobok

IV Ośnica (Brodnica)

V Ośnica (Brodnica)

IV Czarna Wielka do Wykrotnicy (I)

V Czarna Wielka od dopł. z lasu do Wykrotnicy (I), Dopływ z lasu, Czarna Wielka od dopł. w Czernej do dopł. z lasu (p), Dopływ w Czernej, Czarna Wielka od dopł. spod Gierałtowa-Wykrotów do dopł. w Czernej (I)

IV Wykrotnica

V Wykrotnica do Iłownicy (p), Iłownica, Wykrotnica od Iłownicy do ujścia

III Kwisa

IV Kwisa od Iwnicy do ujścia

V Kwisa od Kliczkówki do Słońca (p), Kwisa od Polanki do Kliczkówki (p), Kwisa od Błotniaka do Polanki (p)

II Odra od Bobru do Warty (p)

III Nysa Łużycka

IV Nysa Łużycka od Czerwonej Wody do Skrody (p)

V Bielawka

Pod względem hydrograficznym lasy Nadleśnictwa Węglińiec należą do zlewni rzeki Odry. Centralna część nadleśnictwa położona jest w dorzeczu Czernej Wielkiej i jej licznych dopływów, z których największe to: Ziębina, Ołobok, Wykrotnica, Iłownica, Ośnica, Śrem i Śremiec. Zachodnia część nadleśnictwa leży w dorzeczu Czernej Małej, która zbiera wody z dopływów: spod Węglińca, w Czerwonej Wodzie, w Piasecznej, zbiornika w Starym Węglińcu oraz Rowiny. Południowo-zachodni fragment nadleśnictwa położony jest w dolinie Bielawki - dopływu Nysy Łużyckiej. Granica wschodnia nadleśnictwa opiera się o rzekę Kwisę. W granicach nadleśnictwa znajdują się dwa większe dopływy Kwisy: Łącznica Górna i Łącznica Dolna. W zasięgu terytorialnym nadleśnictwa znajdują się liczne stawy, w których Gospodarstwo Rybackie Parowa prowadzi hodowlę karpia. Pod zarządem nadleśnictwa znajdują się m.in. Staw Wolno Stary (łowisko specjalne), Staw Wolno Nowy, Staw Czaplí i Staw Tartaczny.

III.9.2. WODY PODZIEMNE

Według podziału jednostek hydrogeologicznych (AHP) Nadleśnictwo Węglińiec znajduje się w zasięgu regionu sudeckiego prowincji górskiej. W północno-wschodnim krańcu nadleśnictwa wyznaczono ponadto niższą jednostkę regionu - subregion Sudetów zewnętrznych (Paczyński i Sadurski 2007). Cały obszar nadleśnictwa położony jest w zasięgu występowania dwóch głównych zbiorników wód podziemnych (Kleczkowski 1990):

- 1) Zbiornik Chocianów-Gozdnica (GZWP nr 315) – geologiczny wiek zbiornika to utwory czwartorzędu w sandrach i dolinach kopalnych, środowisko porowe, powierzchnia 1052 km², szacunkowe zasoby dyspozycyjne wynoszą 292 tys. m³/dobę, średnia głębokość ujęć to 60 m, obszar najwyższej ochrony, nieudokumentowany.
- 2) Niecka zewnątrzsudecka Bolesławiec (GZWP nr 317) - geologiczny wiek zbiornika to kreda górna, środowisko szczelinowo-porowe, powierzchnia 1000 km², szacunkowe zasoby dyspozycyjne wynoszą 80 tys. m³/dobę, średnia głębokość ujęć waha się w granicach 100-200 m, obszar najwyższej ochrony, nieudokumentowany.

III.10. GLEBY

Nadleśnictwo Węgliniec posiada opracowanie glebowo-siedliskowe sporządzone przez Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej oddział w Brzegu wg stanu na 01.01.2003 r.

Arenosole (AR) - 0,03%

Czarne ziemie (CZ) - 0,03%

Gleby brunatne (BR) - 0,07%

Gleby płowe (P) - 0,06%

Gleby rdzawe (RD) – 50,60%

Gleby biellicowe (B) - 16,81%

Gleby gruntowoglejowe (G) – 18,17%

Gleby opadowoglejowe (OG) - 6,55%

Gleby mułowe (MŁ) - 0,06%

Gleby torfowe (T) - 0,06%

Gleby murszowe (M) - 6,20%

Gleby murszowate (MR) - 0,87%

Mady rzeczne (MD) - 0,27%

Gleby industrio- i urbanoziemne (AU) - 0,22%

Łącznie w nadleśnictwie wyróżniono 14 typów i 35 podtypów gleb. Największy udział mają gleby rdzawe - 50,60% i gruntowo-glejowe – 18,17%. Istotny udział posiadają także gleby biellicowe - 16,81%.

IV. FORMY OCHRONY PRZYRODY

Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 roku *o ochronie przyrody* (tekst jednolity - Dz.U. 2013 poz. 627 z późn. zm.) ustanowiła następujące formy ochrony przyrody:

- parki narodowe,
- rezerваты przyrody,
- parki krajobrazowe,
- obszary chronionego krajobrazu,
- obszary Natura 2000,
- pomniki przyrody,
- stanowiska dokumentacyjne,
- użytki ekologiczne,
- zespoły przyrodniczo-krajobrazowe,
- ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Węglińiec znajdują się dwa rezerваты przyrody: „Torfowisko pod Węglińcem” i „Wrzosiec koło Piasecznej”, trzy obszary Natura 2000: dwa obszary o znaczeniu dla Wspólnoty (OZW) - Dolina Dolnej Kwisy PLH020050 i Uroczyska Borów Dolnośląskich PLH020072 oraz jeden obszar specjalnej ochrony ptaków (OSO) - Bory Dolnośląskie PLB020005. Ponadto na gruntach w zarządzie nadleśnictwa zlokalizowano 5 pomników przyrody, zaś poza nimi 8.

IV.1. REZERWATY PRZYRODY

Według ustawy *o ochronie przyrody* (tekst jednolity - Dz.U. 2013 poz. 627 z późn. zm.) rezerwat przyrody obejmuje obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi (art.13). Na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Węglińiec zlokalizowane są obecnie dwa rezerваты przyrody: „Torfowisko pod Węglińcem” oraz „Wrzosiec koło Piasecznej”.

IV.1.1. ISTNIEJĄCE REZERWATY PRZYRODY

Rezerwat przyrody „Torfowisko pod Węglińcem” - powołany Zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 19 września 1959 r. *w sprawie uznania za rezerwat przyrody* (M.P. nr 81 poz. 429). Obecnie obowiązującym aktem prawnym jest Zarządzenie Nr 12 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu z dnia

2 października 2012 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Torfowisko pod Węglińcem” (Dz. Urz. Woj. Dol. z dnia 3 października 2012 r. poz. 3298). Rezerwat posiada zadania ochronne ustanowione Zarządzeniem Nr 26 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu z dnia 28 października 2011 r. Nadzór nad rezerwatem sprawuje Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska we Wrocławiu.

Rezerwat obejmuje obszar lasu i torfowisk o powierzchni **1,35 ha**, położony na terenie gminy Węglińiec, w powiecie zgorzeleckim w województwie dolnośląskim. Numery działek ewidencyjnych oraz adresów leśnych wchodzących w skład rezerwatu określa załącznik nr 1, przebieg granicy rezerwatu określa mapa, stanowiąca załącznik nr 2 oraz tabela zawierająca współrzędne punktów załamania granic rezerwatu, stanowiąca załącznik nr 3 do Zarządzenia Nr 12 z dnia 2 października 2012 r. (Dz. Urz. Woj. Dolno. z dnia 3 października 2012 r. poz. 3298). Rezerwat położony jest w całości na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Węglińiec i obejmuje oddział 160 g leśnictwa Krucze Gniazdo, w obrębie leśnym Węglińiec.

Fotografia. 1. Rezerwat przyrody „Torfowisko pod Węglińcem” (fot. J. Wierzbicki)

Celem ochrony rezerwatu jest zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych torfowiska przejściowego z pierwotną roślinnością oraz reliktowym stanowiskiem sosny błotnej *Pinus x rhaetica*. Dla rezerwatu przyrody ustala się: rodzaj - torfowiskowy (T); typ i podtyp: ze względu na dominujący przedmiot ochrony: typ - florystyczny (PFI), podtyp - krzewów i drzew (kd), ze względu na główny typ ekosystemu: typ - leśny i borowy (EL), podtyp - borów nizinnych (bni).

Zadania ochronne dla rezerwatu ustanowione Zarządzeniem Nr 26 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu z dnia 28 października 2011 r. na okres 5 lat obejmują:

- identyfikację i ocenę istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz sposoby eliminacji lub ograniczania tych zagrożeń i ich skutków;
- opis sposobów ochrony czynnej ekosystemów, z podaniem rodzaju, rozmiaru i lokalizacji poszczególnych zadań.

Tabela 9. Zadania ochronne dla rezerwatu przyrody „Torfowisko pod Węglińcem” wg załącznika do Zarządzenia Nr 26 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu z dnia 28 października 2011 r.

Lp.	Nazwa rezerwatu przyrody	Identyfikacja i ocena istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych	Sposoby eliminacji lub ograniczania zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz ich skutków	Opis sposobów ochrony czynnej ekosystemów		
				Rodzaj zadania	Rozmiar zadania	Lokalizacja działania
1	„Torfowisko pod Węglińcem” powiat Zgorzelec, gmina Węglińiec, RDLP we Wrocławiu, Nadleśnictwo Węglińiec	Zarastanie torfowiska przez nalot drzew i krzewów oraz ekspansywne gatunki traw, powodujące zanikanie reliktowych stanowisk sosny błotnej <i>Pinus x rhaetica</i> oraz charakterystycznej dla torfowiska przejściowego pierwotnej roślinności (m.in. borówka <i>Vaccinium</i> sp. oraz bagno zwyczajne <i>Ledum palustre</i>) stanowiących przedmiot ochrony tego rezerwatu.	Zatrzymanie sukcesji roślinności oraz wspieranie naturalnego odnowienia sosny błotnej poprzez usuwanie nalotu drzew i krzewów oraz wykaszanie ekspansywnych gatunków traw.	Wycięcie nalotu drzew (głównie brzozy zajmującej około 60% powierzchni oddziału oraz pojedynczych stanowisk dębu czerwonego) i krzewów oraz wykaszanie traw, wraz z usunięciem pozyskanej biomasy poza teren rezerwatu. Biomasę należy usunąć z rezerwatu ręcznie – niedopuszczalne jest ciągnięcie gałęzi i konarów oraz pni po podłożu. Teren po wycięciu należy dokładnie oczyścić, zwracając szczególną uwagę, aby zebrać wszystkie drobne gałęzie drzew i krzewów. Proces należy prowadzić w terminie od 15 sierpnia do 31 marca.	1,35 ha	Obręb Węglińiec: 160 g

Sosna błotna *Pinus x rhaetica* jest mieszańcem powstałym ze skrzyżowania sosny kosej (kosodrzewiny) *Pinus mugo* oraz sosny zwyczajnej *Pinus sylvestris*. Zwykle przybiera postać krzewu, ale występuje także w postaci drzewa. Ze względu na liczne formy pośrednie odznacza się bardzo zmiennym pokrojem. Różni się od kosówki przede wszystkim kształtem szyszek, które są niesymetryczne. Na Dolnym Śląsku występuje ona w Sudetach: Górach Izerskich, Karkonoszach, Górach Stołowych i Bystrzyckich. Jedyne niżowe stanowisko tego gatunku występuje w Borach Dolnośląskich koło Węglińca.

Fotografia. 2. Drzewostan rezerwatu przyrody „Torfowisko pod Węglińcem” (fot. J. Wierzbicki)

Na skutek postępującej przez lata naturalnej sukcesji charakterystyczna dla rezerwatu flora torfowiskowa (niegdyś zasobna m.in. w takie gatunki jak borówka *Vaccinium* sp. i bagno zwyczajne *Ledum palustre*) zaczęła ubożeć, a reliktowe stanowiska sosny błotnej zanikać. Wobec powyższego podjęto działania przewidziane w zakresie ochrony czynnej, jako jedyną możliwość utrzymania celu ochrony tego obiektu. W ramach ww. działań, na całej powierzchni rezerwatu wycięty został nalot drzew i krzewów - przede wszystkim brzozy oraz dębu czerwonego - celem stworzenia na tym obszarze właściwych warunków umożliwiających naturalne odnawianie się sosny błotnej oraz cennej roślinności torfowiskowej. Aby nie dopuścić do zmiany trofii torfowiska, pozyskaną biomasę usunięto poza rezerwat (źródło: RDOŚ Wrocław).

Rezerwat przyrody „Wrzosiec koło Piasecznej” - powołany Rozporządzeniem Wojewody Dolnośląskiego z dnia 2 grudnia 2005 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody „Wrzosiec koło Piasecznej” (Dz. Urz. Woj. Dolno. Nr 261 poz. 4583). Obecnie obowiązującym aktem prawnym jest Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska We Wrocławiu z dnia 17 kwietnia 2014 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Wrzosiec koło Piasecznej” (Dz. Urz. Woj. Dolno. z dnia 18 kwietnia 2014 r. poz. 2026). Nadzór nad rezerwatem sprawuje Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska we Wrocławiu.

Rezerwat obejmuje obszar bagien i lasu o powierzchni **40,16 ha**, położony w gminie Węglińiec, w powiecie zgorzeleckim, w województwie dolnośląskim. Dla zabezpieczenia wartości przyrodniczych rezerwatu od strony północno-zachodniej przy rezerwacie

wyznaczona została otulina o powierzchni 10,27 ha. Numery działek ewidencyjnych oraz adresów leśnych, wchodzących w skład rezerwatu i jego otuliny, określa załącznik nr 1, zaś przebieg granicy rezerwatu i jego otuliny określa mapa, stanowiąca załącznik nr 2 oraz tabele zawierające przebieg granicy rezerwatu i jego otuliny w postaci wykazu współrzędnych punktów załamania granic według układu współrzędnych płaskich prostokątnych PL-1992, stanowiące załącznik nr 3 do Zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu z dnia 17 kwietnia 2014 r. (Dz. Urz. Woj. Dolno. z dnia 18 kwietnia 2014 r. poz. 2026). W skład rezerwatu wchodzi obszar oznaczony w planie urządzenia lasu Nadleśnictwa Węgliniec według stanu na dzień 1 stycznia 2015 r. jako oddziały: 36 b, c, d, f, g, h, i, j, 37 f, g, h, i, j, k, l, m, n, o, p, r, s, t wraz z elementami liniowymi, tj. drogą i rowami (36 ~c, ~d, 37 ~c), w leśnictwie Stawiska, obręb leśny Węgliniec. W skład otuliny wchodzi obszar oznaczony w planie urządzenia lasu Nadleśnictwa Węgliniec według stanu na dzień 1 stycznia 2015 r. jako oddział 37 a, b, c, d w leśnictwie Stawiska, obręb leśny Węgliniec.

Fotografia. 3. Rezerwat przyrody „Wrzosiec koło Piasecznej” (fot. J. Wierzbicki)

Celem ochrony rezerwatu jest zachowanie ze względów przyrodniczych, naukowych i dydaktycznych unikalnych torfowisk o charakterze atlantyckim w Borach Dolnośląskich, z kresowym stanowiskiem mszaru wrzoścowego oraz gatunkami roślin chronionych, rzadkich i zagrożonych wyginięciem. Dla rezerwatu przyrody ustala się: rodzaj – torfowiskowy (T); typ i podtyp: ze względu na dominujący przedmiot ochrony: typ – florystyczny (PFI), podtyp –

roślin zielnych i krzewinek (rzk), zaś ze względu na główny typ ekosystemu: typ – torfowiskowy (bagienny) (ET), podtyp – torfowisko przejściowe (tp).

Według opracowania florystycznego Zachodniosudeckiego Towarzystwa Przyrodniczego na terenie rezerwatu stwierdzono około 180 gatunków roślin charakterystycznych dla torfowisk i terenów bagiennych, m.in. wrzośca bagiennego *Erica tetralix*, rosiczkę okrągłolistną *Drosera rotundifolia*, rosiczkę pośrednią *Drosera intermedia*, widłaka goździstego *Lycopodium clavatum*, widłaczka torfowego *Lycopodiella inundata*, bagno zwyczajne *Ledum palustre* oraz przygielkę białą *Rhynchospora alba*.

Tabela 10. Ogólna charakterystyka rezerwatów przyrody zlokalizowanych na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Węglińiec

Lp.	Nazwa	Rok utworzenia	Położenie		Rodzaj	Typ i podtyp wg dominującego		Pow. [ha]	Ważniejsze gatunki/ zbiorowiska/ zespoły roślinne
			Obręb, oddz.	Gmina		Przedmiotu ochrony	Ekosystemu		
1	Torfowisko pod Węglińcem	1959	Węglińiec 160 g	Węglińiec Węglińiec 247/160 (część)	torfowiskowy (T)	typ – florystyczny (PFI), podtyp – krzewów i drzew (kd)	typ – leśny i borowy (EL), podtyp – borów nizinnych (bni)	1,35	reliktowe stanowisko sosny błotnej <i>Pinus x rhaetica</i> ;
2	Wrzosiec koło Piasecznej	2005	Węglińiec 36 b, c, d, f, g, h, i, j, 37 f, g, h, i, j, k, l, m, n, o, p, r, s, t; 37 a, b, c, d (otulina)	Węglińiec Stary Węglińiec 36/1018 (część), 37/1019 (część) Węglińiec Stary Węglińiec 37/1019 (część) - otulina	torfowiskowy (T)	typ – florystyczny (PFI), podtyp – roślin zielnych i krzewinek (rzk)	typ – torfowiskowy (bagienny) (ET), podtyp – torfowisko przejściowe (tp)	40,16 10,27 - otulina	mszar kępowy z wrzoścem bagiennym <i>Erico-Sphagnetum</i> ; mszar dolinkowy z przygielką białą <i>Rhynchosporetum albae</i> ; mszar wełniankowy <i>Sphagnum recurvum-Eriophorum angustifolium</i> ; sosnowy bór bagienny <i>Vaccinio uliginosi-Pinetum sylvestris</i>

IV.1.2. PROPONOWANE REZERWATY PRZYRODY

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Węgliniec istnieje szereg propozycji miejsc, które zostały zawarte we *Wstępnej inwentaryzacji przyrodniczej gminy Węgliniec* (Jermaczek 1994) i uwzględnione w obowiązującym Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Węgliniec (2003).

Proponowany rezerwat przyrody „Stawy Parowskie” – w gminie Węgliniec. Obejmuje zespół stawów (Stawy: Wolno Nowy, Wolno Stary, Czapli, Dolny i Górny) wraz z otaczającymi lasami położnymi pomiędzy Parową a Starym Węglińcem, na wschód od drogi wojewódzkiej nr 296 (*Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Węgliniec*, 2003; załącznik graficzny mapa 1:26800: „*Polityka przestrzenna*”).

Proponowany rezerwat przyrody „Stawiska” – w gminie Węgliniec. Fragment torfowisk i roślinności szuwarowej. Zbiorowiska roślinne: mszar wrzoścowy *Ericetum tetralicis*, mszar dolinkowy z przygielką białą *Rhynchosporium albae*, mszar wełniankowy *Eriophoro angustifolii-Sphagnetum*, bór bagienny *Vaccinio uliginosi-Pinetum*, bór świeży *Leucobryo-Pinetum*. Rośliny charakterystyczne dla torfowisk i terenów bagiennych: wrzosiec bagienny *Erica tetralix*, rosziczka okrągłolistna *Drosera rotundifolia*, rosziczka pośrednia *Drosera intermedia*, widłaczek torfowy *Lycopodiella inundata*, widłak goździsty *Lycopodium clavatum*, bagno zwyczajne *Ledum palustre*, przygielka biała *Rhynchospora alba* (*Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Węgliniec*, 2003; załącznik graficzny mapa 1:26800: „*Polityka przestrzenna*”).

Proponowany rezerwat przyrody „Krucze Gniazdo” – w gminie Węgliniec. Zespół szaleja i turzycy ciborowatej *Cicuto-Caricetum pseudocyperi*, roślinność szuwarowa *Typhetum latifoliae*, *Phragmitetum communis*, fragmenty boru bagiennego *Vaccinio uliginosi-Pinetum*. Rośliny charakterystyczne dla torfowisk i terenów bagiennych: rosziczka okrągłolistna *Drosera rotundifolia*, tojeść bukietowa *Lysimachia thyrsoiflora*, turzyca ciborowata *Carex pseudocyperus*, czermień błotna *Calla palustris*, bagno zwyczajne *Ledum palustre* (*Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Węgliniec*, 2003; załącznik graficzny mapa 1:26800: „*Polityka przestrzenna*”).

IV.2. PROPONOWANY PARK KRAJOBRAZOWY

Ustawa o ochronie przyrody (tekst jednolity - Dz.U. 2013 poz. 627 z późn. zm.) charakteryzuje park krajobrazowy jako obszar *chroniony ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe w celu zachowania, popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju* (art.16). Utworzenie

parku krajobrazowego lub powiększenie jego obszaru uchwalane jest przez sejmik województwa.

Aktualnie w zasięgu granic Nadleśnictwa Węgliniec nie funkcjonuje żaden park krajobrazowy, jednak z uwagi na cenne walory przyrodnicze terenów nadleśnictwa w czasie waloryzacji przyrodniczych niektórych gmin w jego zasięgu pojawiły się propozycje powołania tego typu formy ochrony przyrody. Propozycje dotyczyły terenów w obrębie doliny Kwisy, gdzie postulowano powołanie parku krajobrazowego „Dolina Dolnej Kwisy”. W zasięgu Nadleśnictwa Węgliniec miałby on obejmować tereny na odcinku od Osiecznicy i Kliczkowa do Świętoszowa. O powstaniu propozycji powołania tej formy ochrony zdecydowało występowanie w dolinie Kwisy wybitnych walorów krajobrazowych.

Obecnie dolina Kwisy objęta jest ochroną w ramach sieci Natura 2000. Wyznaczono tu obszar o znaczeniu dla Wspólnoty (OZW) Dolina Dolnej Kwisy PLH020050. Propozycji utworzenia parku krajobrazowego nie uwzględniono w obowiązującym obecnie planie zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego (*Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego. Perspektywa 2020*).

IV.3. OBSZARY NATURA 2000

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Węgliniec zlokalizowane są trzy obszary Natura 2000: dwa obszary o znaczeniu dla Wspólnoty (OZW) - Dolina Dolnej Kwisy PLH020050 i Uroczyska Borów Dolnośląskich PLH020072 oraz jeden obszar specjalnej ochrony ptaków (OSO) - Bory Dolnośląskie PLB020005. Tuż przy północnej granicy nadleśnictwa znajduje się również obszar Natura 2000 o znaczeniu dla Wspólnoty (OZW) Wrzosowiska Świętoszowsko-Ławszowskie PLH020063.

Uwaga! Przy sporządzaniu wykazu gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Węgliniec znajdujących się w zasięgu granic obszarów Natura 2000 przyjęto, że do danego obszaru/ostoi zalicza się wszystkie wydzielania leśne (wydzielenia literowane) zlokalizowane w jej zasięgu, których granice pokrywają się w całości lub w części z daną ostoją. Dla wydzieleń pokrywających się w części z obszarem Natura 2000 przy zaliczaniu do niego nie stosowano kryterium powierzchniowego. W zamian zastosowano kryterium odległości granicy obszaru Natura 2000 od granicy wydzielenia. Jako minimalną wielkość przyjęto odległość 5 metrów zakładając, że podczas wektoryzacji granic ostoi Natura 2000 dopuszczalna odchyłka mogłaby wynosić +/- 1mm na mapie w skali 1:5000 (mapa gospodarcza). Granice obszarów przyjęto wg ósmego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (Decyzja wykonawcza Komisji z dnia 3 grudnia 2014 r., nr 2015/69,

Dz.U.U.E.L.2015.18.1) oraz rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz.U. 2011 nr 25 poz. 133 z późn. zm.).

IV.3.1. OBSZARY MAJĄCE ZNACZENIE DLA WSPÓLNOTY

IV.3.1.1. OZW DOLINA DOLNEJ KWISY PLH020050

Typ ostoi: B (obszar mający znaczenie dla Wspólnoty zaakceptowany decyzją Komisji Europejskiej)

Powierzchnia obszaru wg SDF: 5972,18 ha

Suma powierzchni wydzieleń leśnych literowanych zaliczonych do obszaru Natura 2000 zgodnie z przyjętą metodyką: 150,09 ha, w tym 108,75 ha powierzchni leśnej

Uwaga! Obszar posiada plan zadań ochronnych ustanowiony Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 29 grudnia 2014 r. (Dz. Urz. Woj. Doln. z dnia 30 grudnia 2014 r. poz. 5475). Plan zadań ochronnych obejmuje identyfikację istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków zwierząt i ich siedlisk, będących przedmiotami ochrony; cele działań ochronnych, oraz działania ochronne ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich wykonanie i obszarów ich wdrażania. Zestawienie powyższych elementów w odniesieniu do gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Węgliniec zawiera tabela pt. *Działania ochronne dla obszaru Natura 2000 Dolina Dolnej Kwisy PLH020050 na gruntach Nadleśnictwa Węgliniec*. Zestawienia przedmiotów ochrony obszaru sporządzono na podstawie Standardowego Formularza Danych z kwietnia 2014 r. (źródło: serwis <http://natura2000.gdos.gov.pl/>, data dostępu: 08.01.2015) oraz dokumentacji planu zadań ochronnych.

Charakterystyka obszaru

Obszar położony jest w regionie biogeograficznym kontynentalnym. Administracyjnie leży na terenie dwóch województw: dolnośląskiego (73,5%) i lubuskiego (26,5%). Zasięg granic ostoi charakteryzuje się specyficznym kształtem wynikającym z południkowo rozciągniętej i wąskiej doliny Kwisy, która stanowi główną oś hydrologiczną obszaru. Dolina rzeki posiada mocno zaznaczone krawędzie erozyjne, wąskie płaskie dno, a także niskie i wysokie terasy. Na opisywanym terenie występują również przewiewne piaski i wydmy. Zlewnia rozszerza się na wysokości ujścia Błotniaka - prawobrzeżnego dopływu Kwisy, w okolicy miejscowości Nowogrodziec. Dominują tam formy podłoża czwartorzędu uwarunkowane tektonicznie, przekształcone przez erozję i denudację. Występuje w tej części rzeźba niskiego pogórza pokrytego osadami starszych zlodowaceń oraz pogórza o wyrównanej powierzchni, a także rzeźba grzbietów wzgórz o charakterze twardej

i ostańców (Pogórze Izerskie). Na terenie obszaru OZW Dolina Dolnej Kwisy PLH020050 dominują gleby aluwialne, bielcowe i brunatne. Przeważająca część ostoi Dolina Dolnej Kwisy, bez jej południowego fragmentu, pokrywa się z OSO Bory Dolnośląskie PLB020005. Od wschodu i zachodu północna część graniczy z OZW Wrzosowiska Świętoszowsko-Ławszowskie PLH020063, od zachodu w południowej części z OZW Uroczyska Borów Dolnośląskich PLH020072, od północy graniczy z OZW Małomickie Łęgi PLH080046. W granicach ostoi znajduje się rezerwat przyrody Brzeźnik.

Fotografia. 4. Dolina Kwisy w Osiecznicy (fot. J. Wierzbicki)

Fotografia. 5. Kwisa (fot. J. Wierzbicki)

Tabela 11. Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Węgliniec leżących w całości w zasięgu granic OZW Dolina Dolnej Kwisy PLH020050 (granica obszaru wg decyzji wykonawczej Komisji z dnia 3 grudnia 2014 r., nr 2015/69)

Nazwa obrębu	Adres leśny	Powierzchnia [ha]*		
		leśna	nieleśna	razem
Osiecznica	398 a-z; 427 a-fy; 453 a-l,p; 500 a-lx; 522 b-f, ix-jx; 553 s-x; 555 gx; 578 p-ax, dx	108,75	41,34	150,09
Ogółem		108,75	41,34	150,09

*powierzchnia wydziałów literowanych

W zarządzie Nadleśnictwa Węgliniec nie występują grunty leżące w części w zasięgu granic OZW Dolina Dolnej Kwisy PLH020050.

Tabela 12. Siedliska przyrodnicze wymienione w załączniku I Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory w zasięgu OZW Dolina Dolnej Kwisy PLH020050 (wg Standardowego Formularza Danych z 04.2014 oraz dokumentacji planu zadań ochronnych dla OZW Dolina Dolnej Kwisy PLH020050)

Kod siedliska	Nazwa siedliska	Pokrycie [ha] wg SDF	Ocena ogólna wg SDF	Uwagi dot. występowania wg PZO	Pow. [ha]
				Adres leśny (% powierzchni wydziału zajmowany przez siedlisko)	
2330	Wydmy śródłądowe z murawami napiaskowymi	9,95	B	W trakcie badań terenowych w 2012 r. zweryfikowano 6 z 8 płatów siedliska wykazywanych w inwentaryzacji z 2006 r. W obszarze murawy napiaskowej występują na śródleśnych odsłonięciach piasku, powstałych prawdopodobnie wtórnie po borach sosnowych. Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	-
3130	Brzegi lub osuszone dna zbiorników wodnych ze zbiorowiskami z <i>Littorelletea</i> , <i>Isoëto-Nanojuncetea</i>	13,4	B	Ze względu na swój efemeryczny charakter i wysoki poziom wód w latach 2012-2013 wykonanie dokładnych badań tego typu siedliska okazało się niemożliwe, w związku z czym stan siedliska w obszarze jest nieznany, a oceny w SDF pozostawiono bez zmian.	-
3150	Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z <i>Nymphaeion</i> , <i>Potamion</i>	10,2	C	Struktura siedliska w obszarze dobrze zachowana, zaniżona ocena związana jest z zubożonym składem gatunkowym związanym z naturalnymi warunkami (silne zacienienie). Obr. 2: 500lx (72%); 500s (71%)	1,23
3260	Nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników <i>Ranunculion fluitantis</i>	92,0	A	Siedlisko typowo wykształcone z charakterystycznymi gatunkami. Obr. 2: 398a (11%); 500b (55%); 500d (100%); 500dx (5%); 500f (100%)	0,26
4010	Wilgotne wrzosowiska z wrzoścem bagiennym <i>Erica tetralix</i>	3,23	A	W obszarze siedlisko to stwierdzono w jednej lokalizacji i jest ono chronione w ramach rezerwatu przyrody „Brzeźnik”.	-

Kod siedliska	Nazwa siedliska	Pokrycie [ha] wg SDF	Ocena ogólna wg SDF	Uwagi dot. występowania wg PZO	Pow. [ha]
				Adres leśny (% powierzchni wydzielienia zajmowany przez siedlisko)	
				Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	
4030	Suche wrzosowiska <i>Calluno-Geniston</i> , <i>Pohlio-Callunion</i> , <i>Calluno-Arctostaphyilion</i>	1,19	B	Siedlisko przyrodnicze suche wrzosowiska (4030) zostało wpisane do SDF omyłkowo. W efekcie inwentaryzacji siedlisk przyrodniczych do projektu planu zadań ochronnych nie wykazano go na terenie ostoi z komentarzem, że omawiany typ siedliska przyrodniczego występuje na terenach Borów Dolnośląskich i potencjalnie może występować także w Dolinie Kwisy.	-
6410	Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe <i>Molinion</i>	52,0	C	W obszarze największy kompleks najlepiej zachowanych łąk trzęślicowych występuje na południe od miejscowości Rudawica. Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	-
6430	Ziółorośla górskie <i>Adenostyilion alliariae</i> i ziółorośla nadrzeczne <i>Convolvuletalia sepium</i>	1,9	C	W obszarze najczęściej spotyka się płaty zubożone, w formie szczątkowej, a w miejscach potencjalnego występowania ziółorośli pojawiają się rośliny inwazyjne, głównie rdestowce i niecierpek gruczołowaty. Obr. 2: 522jx (50%)	0,03
6510	Ekstensywnie użytkowane niżowe łąki świeże <i>Arrhenatherion</i>	139,7	C	Struktura siedliska dobrze zachowana; zaniżona ocena związana jest głównie ze zubożalym składem gatunkowym i ekspansją gatunków niepożądanych. Obr. 2: 398f (2%); 398k (93%); 398r (61%)	1,42
7150	Obniżenia na podłożu torfowym z roślinnością ze związku <i>Rhynchosporion</i>	3,1	C	W obszarze siedlisko to wykazywane było dotąd w jednym miejscu pomiędzy miejscowością Kierzno a Brzeźnik. Tereny te w 2012 i 2013 r. były zalane w wyniku działalności bobrów, nie było możliwości określenia stanu zachowania siedliska, w związku z czym oceny w SDF pozostawiono bez zmian (wymagane uzupełnienie wiedzy).	-
8220	Ściany skalne i urwiska krzemianowe ze zbiorowiskami z <i>Androsacion vandellii</i>	0,08	C	W obszarze siedlisko to podawane jest jedynie z piaskowcowych skałek na zachodnim brzegu zbiornika w Osiecznicy. Potwierdzono tu występowanie podtypu 8220-3 mszysto-paprociowe zbiorowiska zacienionych skał kwaśnych i obojętnych z paprotką zwyczajną <i>Polypodium vulgare</i> . Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	-
9110	Kwaśne buczyny <i>Luzulo-Fagenion</i>	15,2	C	W obszarze siedlisko występuje nielicznie w podtypie 9110-1. Podawane i potwierdzone zostało w dwóch lokalizacjach: na południe od miejscowości Osieczów w nadleśnictwie Bolesławiec i na południe od miejscowości Przejęśław w nadleśnictwie Świętoszów, gdzie porasta dosyć strome stoki. Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	-
9170	Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny <i>Galio-Carpinetum</i> , <i>Tilio-Carpinetum</i>	176,2	C	W obszarze siedlisko występuje w podtypie siedliska 9170-1. Struktura siedliska jest dobrze zachowana. Obr. 2: 398b (97%); 398h (95%); 427a (84%); 427d (83%); 427dx (96%); 427dy (91%); 427z (94%); 453a (100%); 453d (100%); 453f	54,07

Kod siedliska	Nazwa siedliska	Pokrycie [ha] wg SDF	Ocena ogólna wg SDF	Uwagi dot. występowania wg PZO	Pow. [ha]
				Adres leśny (% powierzchni wydzielenia zajmowany przez siedlisko)	
				(100%); 453g (100%); 453h (100%); 453i (96%); 453j (100%); 453k (72%); 453p (98%); 500h (92%); 500j (86%); 500m (43%); 500r (100%)	
9180	Jaworzyny i lasy klonowo-lipowe na stokach i zboczach <i>Tilio plathyphyllis-Acerion pseudoplatani</i>	2,39	-	Powierzchnia siedliska przyrodniczego w obszarze została określona jako nieistotna. Brak szczegółowej lokalizacji.	-
9190	Kwaśne dąbrowy <i>Quercetea robori-petreae</i>	42,2	B	W obszarze siedlisko zajmuje powierzchnię około 42 ha, w drzewostanie siedliska bardzo często znaczny udział ma sosna, co skutkuje zniekształceniem siedliska. Obr. 2: 522b (56%)	2,73
91D0	Bory i lasy bagienne	1,19	-	Z zebranych danych wynika, że w obszarze występują pojedyncze płaty o łącznej powierzchni 22 ha w okolicach Brzeźnika i Pruszkowa. Przypuszcza się, że część płatów wykazuje objawy zasychania, a inne są zalewane w wyniku działalności bobrów. Powierzchnia siedliska przyrodniczego w obszarze została określona jako nieistotna. Nie zinventaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	-
91E0	Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe <i>Salicetum albo-fragilis</i> , <i>Populetum albae</i> , <i>Alnenionglutinoso-incanae</i> , olsy źródłiskowe	160,75	B	W Dolinie Dolnej Kwisy łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe nierównomiernie porastają brzegi prawie całej głównej rzeki obszaru. Występują również przy starorzeczach i strumieniach. Obr. 2: 427y (86%); 453c (71%); 500a (100%); 500ax (97%); 500b (18%); 500dx (49%); 500g (28%); 500gx (69%); 500hx (75%); 500ix (71%); 500jx (100%); 500kx (44%); 522jx (17%); 553t (94%)	9,15
91F0	Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe <i>Ficario-Ulmetum</i>	67,3	C	W obszarze siedlisko występuje w mozaice z łęgami olszowymi 91E0 oraz grądami 9170. Nie zinventaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	-

Uwaga! Plan zadań ochronnych dla zasięgu OZW Dolina Dolnej Kwisy PLH020050 zawierał m.in. informacje o siedliskach przyrodniczych, które wykorzystano do sporządzenia warstwy wektorowej siedlisk przyrodniczych na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Węgliniec. W trakcie prac taksacyjnych oraz późniejszej kontroli zapisów projektu pul dla Nadleśnictwa Węgliniec w odniesieniu do informacji o siedliskach przyrodniczych stwierdzono pewne nieścisłości pomiędzy informacjami zawartymi w planie zadań obszaru Natura 2000 a stanem na gruncie. Poniższa tabela zestawia stwierdzone rozbieżności.

Granice obszaru OZW Dolina Dolnej Kwisy PLH020050 były weryfikowane i będą miały skorygowany przebieg po przejściu przez obowiązującą procedurę zmiany granic i zatwierdzeniu tych zmian przez Komisję Europejską.

Tabela 13. Wykaz wydzieleń w zasięgu OZW Dolina Dolnej Kwisy PLH020050, w których pominięto lub zmieniono informację o siedlisku przyrodniczym w wyniku weryfikacji terenowej w 2014 roku

Lp.	Adres leśny wg stanu na 1.01.2015 r. (pul)	Źródło informacji o siedlisku	Kod siedliska	Zmiana
1	427ay (obręb 2)	Plan zadań ochronnych	9170	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – mała powierzchnia płatu 0,01 ha leżąca pomiędzy drogą, linią energetyczną i pastwiskiem.
2	427fx (obręb 2)	Plan zadań ochronnych	9170	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydzieleń taksacyjnych, powierzchnia nieleśna (linia energetyczna).
3	427fy (obręb 2)	Plan zadań ochronnych	9170	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – mała powierzchnia płatu 0,01 ha leżąca pomiędzy linią energetyczną, zabudową i pastwiskiem.
4	427hx (obręb 2)	Plan zadań ochronnych	9170	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydzieleń taksacyjnych, powierzchnia nieleśna (pastwisko).
5	427n (obręb 2)	Plan zadań ochronnych	9170	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydzieleń taksacyjnych, powierzchnia nieleśna (linia energetyczna).
6	427w (obręb 2)	Plan zadań ochronnych	9170	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydzieleń taksacyjnych, powierzchnia nieleśna (linia energetyczna).
7	453b (obręb 2)	Plan zadań ochronnych	9170	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydzieleń taksacyjnych, powierzchnia nieleśna (droga).
8	453l (obręb 2)	Plan zadań ochronnych	9170	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydzieleń taksacyjnych, powierzchnia nieleśna (linia energetyczna).
9	500n (obręb 2)	Plan zadań ochronnych	9170	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydzieleń taksacyjnych, powierzchnia nieleśna (linia energetyczna).
10	500t (obręb 2)	Plan zadań ochronnych	3260	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydzieleń taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
11	522jx (obręb 2)	Plan zadań ochronnych	3260	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydzieleń taksacyjnych, powierzchnia nieleśna (sukcesja).

Tabela 14. Powierzchniowa tabela klas wieku wg leśnych siedlisk przyrodniczych stanowiących przedmioty ochrony obszaru Natura 2000 OZW Dolina Dolnej Kwisy PLH020050 wg stanu na 1 stycznia 2015 r. (ha) i na koniec obowiązywania planu (ha)

Kod siedliska	Gr. leśne niezależone	Gr. związane z gosp. leśną	D-stany			KO, KDO	Razem
			<40 lat	40-100 lat	>100 lat		
Stan na 1 stycznia 2015 r.							
9170	-	-	1,73	1,99	54,85	-	58,57
9190	-	-	-	-	4,81	-	4,81
91E0	0,06	-	0,64	1,22	0,65	-	2,57
Stan koniec obowiązyującego planu							
9170	-	-	-	3,72	54,85	-	58,57

Kod siedliska	Gr. leśne niezalesione	Gr. związane z gosp. leśną	D-stany			KO, KDO	Razem
			<40 lat	40-100 lat	>100 lat		
9190	-	-	-	-	4,81	-	4,81
91E0	0,06	-	0,64	1,22	0,65	-	2,57

Analiza zapisów projektu pul pod kątem uwzględnienia w nich zadań ochronnych dla obszaru OZW Dolina Dolnej Kwisy PLH020050 pokazała, że większość zapisów pzo została uwzględniona w projekcie pul. Do powierzchni leśnych, w obrębie których nie będzie możliwe zrealizowanie działania ochronnego z pzo w ramach zaplanowanych w projekcie pul zadań gospodarczych należą:

1. Wydzielenia leśne z siedliskiem grądu 9170:

- 398 b, 427 dx, 500 h (obręb Osiecznica) – projekt pul nie przewiduje dla tych powierzchni leśnych żadnych wskazań gospodarczych. W wydzieleniach zlokalizowane są powierzchnie starych, dobrze zachowanych drzewostanów w wieku 150, 140 i 179 lat, które według projektu pul nie wymagają żadnych zabiegów w nadchodzącym dziesięcioleciu. W tej sytuacji przypisane do tych trzech wydziełów leśnych działania ochronnego w pzo dla OZW Dolina Dolnej Kwisy PLH020050 pn.: *„Każdorazowo podczas wykonywania zabiegów gospodarczych na siedlisku przyrodniczym usuwać z drzewostanu gatunki obce geograficznie oraz ekologicznie”* nie będzie mogło zostać zrealizowane w ramach prowadzonej gospodarki leśnej w nadchodzącym dziesięcioleciu. Wskazane działanie ochronne dla grądu wykorzystano jednak jako działanie minimalizujące dla innych wydziełów leśnych z tym typem siedliska przyrodniczego, w których planowana jest trzebież późna (wydz. leśn. 500 m, r - obręb Osiecznica). W drzewostanach we wskazanych lokalizacjach obecne są gatunki obce geograficznie i ekologicznie (wydz. leśn. 500 m – modrzew, sosna, robinia akacjowa, kasztan; wydz. leśn. 500 r – sosna, świerk), dlatego wskazane jest ich usuwanie w trakcie prowadzonych prac. Plan zadań ochronnych nie formułuje wprawdzie tego typu zadania dla wskazanych powierzchni leśnych 500 m, r, jednak z oczywistych względów będzie ono służyło poprawie struktury drzewostanu grądu w tych miejscach. Zastosowanie się do tego działania będzie zgodne z przyjętym w pzo celem ochrony dla siedliska grądu 9170: *„Poprawa istniejącego złego (U2) stanu zachowania siedliska (w zakresie parametrów struktura i funkcje, gatunki obce geograficznie i ekologicznie w drzewostanie, martwe drewno) do stanu co najmniej niezadowolającego (U1)”*;
- 500 h, r (obręb Osiecznica) – pzo dla wskazanych wydziełów leśnych przewiduje działanie pn.: *„W ramach planowanej gospodarki leśnej odnowienia drzewostanu kształtować zgodnie z odpowiednim dla typu siedliska przyrodniczego składem*

gatunkowym (gatunki charakterystyczne dla grądów)”. Zadanie to nie będzie mogło zostać zrealizowane, ponieważ na wskazanych powierzchniach leśnych nie będą wykonywane w nadchodzącym dziesięcioleciu żadne prace odnowieniowe. Wydzielenie leśne 500 h - obręb Osiecznica zostało pozostawione bez wskazań gospodarczych, natomiast w wydzieleniu 500 r - obręb Osiecznica planowana jest trzebież późna.

- 398 b, 398 h, 427 a, 427 dx, 427 d, 427 z, 427 dy, 500 h, 500 j, 500 m, 500 r (obręb Osiecznica) - pzo dla wskazanych wydzialeń leśnych przewiduje działanie pn.: *„Zapewnianie zasobów martwego drewna, z dostosowaniem do konkretnych uwarunkowań lokalnych (wieku i stanu sanitarnego drzewostanu, wymogów przeciwpożarowych i zagrożeń wynikających z wpływów antropogenicznych) poprzez: - nie usuwanie wywrotów i złomów, - pozostawianie martwych drzew stojących i nie usuwanie drzew dziuplastych i próchniejących, - we fragmentach pozostawiać do naturalnego rozpadu rozproszone pozostałości pozrębowe (nie zagrażające trwałości lasu), z wyłączeniem sytuacji stwarzających zagrożenie zdrowia, życia lub mienia ludzkiego.”* Działanie to zostanie spełnione dla niemal wszystkich wskazanych lokalizacji siedliska w związku z brakiem wskazań gospodarczych w projekcie pul dla tych powierzchni leśnych. W dwóch wydzieleniach, gdzie planowane są trzebieże późne (wydz. leśn. 500 m, r - obręb Osiecznica) zapis z pzo został wskazany jako konieczny do zastosowania w trakcie realizacji prac leśnych.

2. Wydzielenia leśne z siedliskiem kwaśnej dąbrowy 9190:

522 b (obręb Osiecznica) – dla wskazanego wydzielenia projekt pul nie przewiduje żadnych wskazań gospodarczych. W tej sytuacji działanie ochronne z pzo dla tej powierzchni pn.: *„Każdorazowo podczas wykonywania zabiegów gospodarczych na siedlisku przyrodniczym usuwać z drzewostanu gatunki obce geograficznie i siedliskowo”* oraz *„W ramach planowanej gospodarki leśnej odnowienia drzewostanu kształtować zgodnie z odpowiednim dla typu siedliska przyrodniczego składem gatunkowym (gatunki charakterystyczne dla dąbrów)”* nie będą możliwe do wprowadzenia w życie. Ponadto wydaje się jak najbardziej celowe uzupełnienie wiedzy na temat wskazanego siedliska przyrodniczego kwaśnej dąbrowy w tym miejscu (co zakłada pzo w działaniu pn.: *„Uzupełnienie stanu wiedzy w celu potwierdzenia obecności i stanu zachowania siedliska oraz identyfikacji ewentualnych zagrożeń i propozycji działań ochronnych, w trakcie obowiązywania planu zadań ochronnych”*), ponieważ obserwacje poczynione w trakcie taksacji drzewostanu we wskazanej lokalizacji poddają w wątpliwość obecność tego siedliska przyrodniczego na gruncie.

Tabela 15. Gatunki objęte art. 4 Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa i gatunki wymienione w załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory w zasięgu OZW Dolina Dolnej Kwisy PLH020050 (wg Standardowego Formularza Danych z 04.2014 oraz dokumentacji planu zadań ochronnych dla OZW Dolina Dolnej Kwisy PLH020050)

Kod gatunku	Nazwa gatunku	Stan populacji* wg SDF	Ocena ogólna wg SDF	Uwagi dot. występowania wg pzo
				Adres leśny
1037	Trzepla zielona <i>Ophiogomphus cecilia</i>	Rozrodcza 500-1000 i	C	Gatunek obserwowano w zasięgu granic obszaru Natura 2000 w trakcie weryfikacji w 2013 roku. Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
1042	Zalotka większa <i>Leucorrhinia pectoralis</i>	Rozrodcza 30-80 i	B	Gatunek obserwowano w zasięgu granic obszaru Natura 2000 w trakcie weryfikacji w 2013 roku. Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
1060	Czerwończyk nieparek <i>Lycaena dispar</i>	Rozrodcza 30-50 i	C	Gatunek obserwowano w zasięgu granic obszaru Natura 2000 w trakcie weryfikacji w 2013 roku. Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
6179	Modraszek nausithous <i>Phengaris nausithous</i>	Osiadła: P	-	Gatunek odnotowany w zasięgu granic obszaru Natura 2000 w 2013 roku, brak dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa. Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
1083	Jelonek rogacz <i>Lucanus cervus</i>	Rozrodcza: 150-300 i	C	Gatunek obserwowano w zasięgu granic obszaru Natura 2000 w trakcie weryfikacji w 2013 roku. Obr. 2: 500 p, 553 w
1084	Pachnica dębowa <i>Osmoderma eremita</i>	Rozrodcza: 50-100 i	C	Gatunek obserwowano w zasięgu granic obszaru Natura 2000 w trakcie weryfikacji w 2013 roku. Obr. 2: 398 h, s; 427a, d, s; 453 a, p; 500 h, k, p, t, fx
1088	Kozioróg dębosz <i>Cerambyx cerdo</i>	Osiadła: R	C	Gatunek niepotwierdzony w 2013 roku na terenie obszaru Natura 2000. Ostatnie koziorogi dębosze w dolinie Kwisy żyły w latach 2005–2006.
1096	Minóg strumieniowy <i>Lampetra planeri</i>	Osiadła min. 70 i	B	Gatunek odłowiony w 2012 r. na czterech stanowiskach na Kwisie. Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
1145	Piskorz <i>Misgurnus fossilis</i>	Osiadła: P	C	Gatunek niepotwierdzony w 2013 roku w zasięgu granic obszaru Natura 2000, możliwe występowanie w małych dopływach Kwisy.
1163	Głowacz białopłetwy <i>Cottus gobio</i>	Osiadła min. 250 i / Osiadła >250 i	C	Gatunek odłowiony w 2012 r. na czterech stanowiskach na Kwisie. Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.

Program ochrony przyrody dla Nadleśnictwa Węgliniec

Kod gatunku	Nazwa gatunku	Stan populacji* wg SDF	Ocena ogólna wg SDF	Uwagi dot. występowania wg pzo
				Adres leśny
5339	Różanka <i>Rhodeus amarus</i>	Osiadła: R	C	Gatunek niepotwierdzony w 2013 roku w zasięgu granic obszaru Natura 2000, możliwe występowanie w małych dopływach Kwisy.
1308	Mopek <i>Barbastella barbastellus</i>	Rozrodcza: 40-100 i	C	Gatunek potwierdzony w 2013 roku w zasięgu granic obszaru Natura 2000. Występuje w obrębie całego obszaru.
1318	Nocek tydkowłosy <i>Myotis dasycneme</i>	Przemieszczająca się: P	C	Gatunek potwierdzony w 2013 roku w zasięgu granic obszaru Natura 2000. Występuje w obrębie całego obszaru, szczególnie w sąsiedztwie rzeki i zbiorników wodnych.
1324	Nocek duży <i>Myotis myotis</i>	Rozrodcza 50-200 i	C	Gatunek potwierdzony w 2013 roku w zasięgu granic obszaru Natura 2000. Występuje w obrębie całego obszaru.
1337	Bóbr europejski <i>Castor fiber</i>	Osiadła: P	A	Gatunek potwierdzony w 2013 roku w zasięgu granic obszaru Natura 2000. Występuje w obrębie całego obszaru. Obserwacje punktowe (inwentaryzacja LP, 2007): Obr. 2: 453 c; 500 dx; 522 d.
1352	Wilk <i>Canis lupus</i>	Osiadła: max. 15 i	B	Gatunek potwierdzony w 2013 roku w zasięgu granic obszaru Natura 2000. Występuje w obrębie całego obszaru.
1355	Wydra <i>Lutra lutra</i>	Osiadła: P	A	Gatunek potwierdzony w 2013 roku w zasięgu granic obszaru Natura 2000. Występuje w obrębie całego obszaru w sąsiedztwie wód płynących.

* Kategorie liczebności (kategoria): R = rzadkie, P = obecne lub Jednostka: i = osobniki pojedyncze

Tabela 16. Działania ochronne dla obszaru Natura 2000 Dolina Dolnej Kwisy PLH020050 na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Węgliniec na podstawie Zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 29 grudnia 2014 r. (Dz. Urz. Woj. Doln. z dnia 30 grudnia 2014 r. poz. 5475)

Lp.	Przedmiot ochrony	Ogólna charakterystyka (lokalizacja (obręb, oddz., wydzielenie))		Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń dla właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Cele działań ochronnych	Działania ochronne wraz z obszarem wdrażania (adresy leśne) i podmiotem odpowiedzialnym	
		wg zarządzenia	wg stanu na 1.01.2015 r.			Działania w ramach gospodarki leśnej finansowane ze środków własnych PGL LP/przewidywane metody i okresy realizacji	Działania – wskazania ochronne realizowane poza gospodarką leśną ze środków zewnętrznych/przewidywane metody i okresy realizacji
1	6430 Ziolorośla górskie (<i>Adenostylion alliariae</i>) i ziolorośla nadrzeczne (<i>Convolvuletalia sepium</i>)	Nadl. Węgliniec, obr. Osiecznica oddz.: 522 c	Nadl. Węgliniec, obr. Osiecznica oddz.: 522 jx	<p><u>Zagrożenia istniejące:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Nieznane zagrożenie. 2. Obce gatunki inwazyjne. 3. Zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska. <p><u>Zagrożenia potencjalne:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych. 	<p>Poprawa istniejącego złego (U2) stanu zachowania płatów siedliska, do stanu co najmniej niezadawalającego (U1).</p> <p>Uzupełnienie stanu wiedzy dla części płatów siedliska, identyfikacja zagrożeń, ocena stanu ochrony oraz propozycja działań ochronnych.</p>	Brak.	<p>Inwentaryzacja płatów siedliska w obszarze Natura 2000 wraz z określeniem stanu zachowania oraz identyfikacją ewentualnych zagrożeń i propozycją działań ochronnych, w trakcie obowiązywania planu zadań ochronnych.</p> <p>Podmiot odpowiedzialny: Organ sprawujący nadzór nad obszarem Natura 2000.</p>
2	6510 Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (<i>Arrhenatherion elatioris</i>)	Nadl. Węgliniec, obr. Osiecznica oddz.: 398 x, 398 k	Nadl. Węgliniec, obr. Osiecznica oddz.: 398 r, 398 k	<p><u>Zagrożenia istniejące:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zaniechanie / brak koszenia. 2. Ewolucja biocenotyczna, sukcesja. 3. Obce gatunki inwazyjne <p><u>Zagrożenia potencjalne:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Intensyfikacja rolnictwa. 	<p>Zachowanie części płatów siedliska w stanie niepogorszonym (co najmniej niezadawalającym – U1).</p> <p>Poprawa istniejącego niezadawalającego (U1) stanu zachowania części płatów siedliska do stanu właściwego (FV).</p> <p>Zachowanie części</p>	Brak.	<p><u>Działania obligatoryjne:</u></p> <p>Ekstensywnie użytkowanie kośne, kośno - pastwiskowe, pastwiskowe trwałych użytków zielonych.</p> <p>Podmiot odpowiedzialny: Właściciel lub posiadacz terenu.</p>

Program ochrony przyrody dla Nadleśnictwa Węgliniec

Lp.	Przedmiot ochrony	Ogólna charakterystyka (lokalizacja (obręb, oddz., wydzielenie))		Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń dla właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Cele działań ochronnych	Działania ochronne wraz z obszarem wdrażania (adresy leśne) i podmiotem odpowiedzialnym	
		wg zarządzenia	wg stanu na 1.01.2015 r.			Działania w ramach gospodarki leśnej finansowane ze środków własnych PGL LP/przewidywane metody i okresy realizacji	Działania – wskazania ochronne realizowane poza gospodarką leśną ze środków zewnętrznych/przewidywane metody i okresy realizacji
				<p>2. Intensyfikacja lub zaniechanie koszenia.</p> <p>3. Intensyfikacja lub zaniechanie wypasu.</p>	<p>płatów siedliska we właściwym stanie ochrony (FV).</p> <p>Poprawa istniejącego złego (U2) stanu zachowania części płatów siedliska, do stanu co najmniej niezadowolającego (U1).</p>		<p><u>Działania fakultatywne:</u></p> <p>Użytkowanie zgodnie z wymogami odpowiedniego pakietu rolnośrodowiskowego w ramach obowiązującego PROW, ukierunkowanego na ochronę siedliska przyrodniczego 6510.</p> <p>Podmiot odpowiedzialny:</p> <p>Właściciele lub posiadacze obszaru na podstawie umowy zawartej z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000 albo na podstawie zobowiązania podjętego w związku z korzystaniem z programów wsparcia z tytułu obniżenia dochodowości, a w odniesieniu do gruntów stanowiących własność Skarbu Państwa zarządca nieruchomości w związku z wykonywaniem obowiązków z zakresu ochrony środowiska, na podstawie przepisów prawa albo w przypadku braku takich przepisów, na podstawie porozumienia zawartego z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000.</p>
3	9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum</i> , <i>Tilio-Carpinetum</i>)	Nadl. Węgliniec, obr. Osiecznica oddz.: 398 b, 427 bx, 500 b	Nadl. Węgliniec, obr. Osiecznica oddz.: 398 b, 427 dx, 500 h	<p><u>Zagrożenia istniejące:</u></p> <p>1. Zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska.</p> <p>2. Obce gatunki inwazyjne.</p>	<p>Poprawa istniejącego złego (U2) stanu zachowania siedliska (w zakresie parametrów struktura i funkcje, gatunki obce geograficznie i ekologicznie w drzewostanie, martwe drewno) do</p>	<p>Każdorazowo podczas wykonywania zabiegów gospodarczych na siedlisku przyrodniczym usuwać z drzewostanu gatunki obce geograficznie oraz ekologicznie.</p> <p>Podmiot odpowiedzialny: Nadleśnictwo Węgliniec</p>	Brak.

Program ochrony przyrody dla Nadleśnictwa Węglińiec

Lp.	Przedmiot ochrony	Ogólna charakterystyka (lokalizacja (obręb, oddz., wydzielenie))		Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń dla właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Cele działań ochronnych	Działania ochronne wraz z obszarem wdrażania (adresy leśne) i podmiotem odpowiedzialnym	
		wg zarządzenia	wg stanu na 1.01.2015 r.			Działania w ramach gospodarki leśnej finansowane ze środków własnych PGL LP/przewidywane metody i okresy realizacji	Działania – wskazania ochronne realizowane poza gospodarką leśną ze środków zewnętrznych/przewidywane metody i okresy realizacji
				<u>Zagrożenia potencjalne:</u> 1. Zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska. 2. Przerzedzenie warstwy drzew.	stanu co najmniej niezadowolającego (U1).		
		Nadl. Węglińiec, obr. Osiecznica oddz.: 398 b, 398 h, 427 a, 427 bx, 427 d, 427 z, 500 b, 500 g, 500 l, 500 r	Nadl. Węglińiec, obr. Osiecznica oddz.: 398 b, 398 h, 427 a, 427 dx, 427 d, 427 z, 427 dy, 500 h, 500 j, 500 m, 500 r	jw.	jw.	Zapewnianie zasobów martwego drewna, z dostosowaniem do konkretnych uwarunkowań lokalnych (wieku i stanu sanitarnego drzewostanu, wymogów przeciwpożarowych i zagrożeń wynikających z wpływów antropogenicznych) poprzez: - nie usuwanie wywrotów i złomów, - pozostawianie martwych drzew stojących i nie usuwanie drzew dziuplastych i próchniejących, - we fragmentach pozostawiać do naturalnego rozpadu rozproszone pozostałości pozrębowe (nie zagrożające trwałości lasu), z wyłączeniem sytuacji stwarzających zagrożenie zdrowia, życia lub mienia ludzkiego. Podmiot odpowiedzialny: Nadleśnictwo Węglińiec	Brak.
		Nadl. Węglińiec, obr. Osiecznica oddz.: 500 b, 500 r	Nadl. Węglińiec, obr. Osiecznica oddz.: 500 h, 500 r	jw.	jw.	W ramach planowanej gospodarki leśnej odnowienia drzewostanu kształtować zgodnie z odpowiednim dla typu siedliska przyrodniczego składem gatunkowym (gatunki charakterystyczne dla grądów). Podmiot odpowiedzialny: Nadleśnictwo Węglińiec	Brak.

Program ochrony przyrody dla Nadleśnictwa Węgliniec

Lp.	Przedmiot ochrony	Ogólna charakterystyka (lokalizacja (obręb, oddz., wydzielenie))		Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń dla właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Cele działań ochronnych	Działania ochronne wraz z obszarem wdrażania (adresy leśne) i podmiotem odpowiedzialnym	
		wg zarządzenia	wg stanu na 1.01.2015 r.			Działania w ramach gospodarki leśnej finansowane ze środków własnych PGL LP/przewidywane metody i okresy realizacji	Działania – wskazania ochronne realizowane poza gospodarką leśną ze środków zewnętrznych/przewidywane metody i okresy realizacji
4	9190 Kwaśne dąbrowy (<i>Quercion robori-petraeae</i>)	Nadl. Węgliniec, obr. Osiecznica oddz.: 522 b (fragment), 522 d (fragment)	Nadl. Węgliniec, obr. Osiecznica oddz.: 522 b	<p><u>Zagrożenia istniejące:</u></p> <p>1. Zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska.</p> <p>2. Obce gatunki inwazyjne.</p> <p><u>Zagrożenia potencjalne:</u></p> <p>1. Zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska.</p> <p>2. Pozbywanie się odpadów z gospodarstw domowych / obiektów rekreacyjnych.</p>	Zachowanie siedliska w stanie nie pogorszonym (co najmniej niezadawalającym - U1).	<p>Każdorazowo podczas wykonywania zabiegów gospodarczych na siedlisku przyrodniczym usuwać z drzewostanu gatunki obce geograficznie i siedliskowo.</p> <p>Podmiot odpowiedzialny: Nadleśnictwo Węgliniec</p>	Brak.
		Nadl. Węgliniec, obr. Osiecznica oddz.: 522 b (fragment)	Nadl. Węgliniec, obr. Osiecznica oddz.: 522 b	jw.	jw.	<p>W ramach planowanej gospodarki leśnej odnowienia drzewostanu kształtować zgodnie z odpowiednim dla typu siedliska przyrodniczego składem gatunkowym (gatunki charakterystyczne dla dąbrów).</p> <p>Podmiot odpowiedzialny:</p>	

Program ochrony przyrody dla Nadleśnictwa Węglińiec

Lp.	Przedmiot ochrony	Ogólna charakterystyka (lokalizacja (obręb, oddz., wydzielenie))		Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń dla właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Cele działań ochronnych	Działania ochronne wraz z obszarem wdrażania (adresy leśne) i podmiotem odpowiedzialnym	
		wg zarządzenia	wg stanu na 1.01.2015 r.			Działania w ramach gospodarki leśnej finansowane ze środków własnych PGL LP/przewidywane metody i okresy realizacji	Działania – wskazania ochronne realizowane poza gospodarką leśną ze środków zewnętrznych/przewidywane metody i okresy realizacji
						Nadleśnictwo Węglińiec	
		Nadl. Węglińiec, obr. Osiecznica oddz.: 522 b	Nadl. Węglińiec, obr. Osiecznica oddz.: 522 b	jw.	jw.	Brak.	Uzupełnienie stanu wiedzy w celu potwierdzenia obecności i stanu zachowania siedliska oraz identyfikacji ewentualnych zagrożeń i propozycji działań ochronnych, w trakcie obowiązkiwania planu zadań ochronnych. Podmiot odpowiedzialny: Organ sprawujący nadzór nad obszarem Natura 2000.

Program ochrony przyrody dla Nadleśnictwa Węgliniec

Lp.	Przedmiot ochrony	Ogólna charakterystyka (lokalizacja (obręb, oddz., wydzielenie))		Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń dla właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Cele działań ochronnych	Działania ochronne wraz z obszarem wdrażania (adresy leśne) i podmiotem odpowiedzialnym	
		wg zarządzenia	wg stanu na 1.01.2015 r.			Działania w ramach gospodarki leśnej finansowane ze środków własnych PGL LP/przewidywane metody i okresy realizacji	Działania – wskazania ochronne realizowane poza gospodarką leśną ze środków zewnętrznych/przewidywane metody i okresy realizacji
5	*91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (<i>Salicetum albo- fragilis</i> , <i>Populetum albae</i> , <i>Alnion glutinoso-incanae</i>) i olsy źródłiskowe	Nadl. Węgliniec, obr. Osiecznica oddz.: 500 a-03, 500 a-01 (fragment), 553 y	Nadl. Węgliniec, obr. Osiecznica oddz.: 500 a, 500 dx, 553 t	<u>Zagrożenia istniejące:</u> 1. Zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska. 2. Obecność gatunki inwazyjnej. <u>Zagrożenia potencjalne:</u> 1. Zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska. 2. Spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych.	Zachowanie siedliska w stanie niepogorszonym (co najmniej niezadowolającym - U1).	Zapewnianie zasobów martwego drewna, z dostosowaniem do konkretnych uwarunkowań lokalnych (wieku i stanu sanitarnego drzewostanu, wymogów przeciwpożarowych i zagrożeń wynikających z wpływów antropogenicznych) poprzez: - nie usuwanie wywrotów i złomów, - pozostawianie martwych drzew stojących i nie usuwanie drzew dziuplastych i próchniejących, - we fragmentach pozostawiać do naturalnego rozpadu rozproszone pozostałości pozrębowe (nie zagrożające trwałości lasu), z wyłączeniem sytuacji stwarzających zagrożenie zdrowia, życia lub mienia ludzkiego. Podmiot odpowiedzialny: Nadleśnictwo Węgliniec	Brak.
6	*1084 Pachnica dębowa <i>Osmoderma eremita</i>	Nadl. Węgliniec, obr. Osiecznica oddz.: 500 h, 500 b, 500 a, 453 a-02, 453 a-08, 427 d,	Nadl. Węgliniec, obr. Osiecznica oddz.: 500 k, 500 h, 500 fx, 453 a, 453 p, 427 d,	<u>Zagrożenia istniejące:</u> 1. Usuwanie martwych i umierających drzew. 2. Nieznane zagrożenie. 3. Wandalizm. <u>Zagrożenia potencjalne:</u> 1. Wycinka lasu. 2. Usuwanie martwych	Poprawa istniejącego złego (U2) stanu zachowania siedlisk gatunku do stanu co najmniej niezadowolającego (U1). Uzupełnienie stanu wiedzy na temat populacji gatunku, identyfikacja zagrożeń,	Zapobiegnięcie skutkowi zubożenia siedliska gatunku poprzez: - zachowywanie starych dziuplastych drzew oraz drzew z widocznymi owocnikami grzybów nadrzewnych, z wyłączeniem drzew i konarów, które należy usunąć ze względów bezpieczeństwa, - pozostawianie drzew martwych, - wykorzystywanie naturalnych odnowień rodzimych dębów (bez wprowadzania gatunków	Brak.

Program ochrony przyrody dla Nadleśnictwa Węglińiec

Lp.	Przedmiot ochrony	Ogólna charakterystyka (lokalizacja (obręb, oddz., wydzielenie))		Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń dla właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Cele działań ochronnych	Działania ochronne wraz z obszarem wdrażania (adresy leśne) i podmiotem odpowiedzialnym	
		wg zarządzenia	wg stanu na 1.01.2015 r.			Działania w ramach gospodarki leśnej finansowane ze środków własnych PGL LP/przewidywane metody i okresy realizacji	Działania – wskazania ochronne realizowane poza gospodarką leśną ze środków zewnętrznych/przewidywane metody i okresy realizacji
		398 h	398 h	<p>i umierających drzew.</p> <p>3. Zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska.</p> <p>4. Niewielkie projekty hydroenergetyczne, jazy.</p>	ocena stanu ochrony oraz propozycja działań ochronnych.	<p>drzew iglastych i drzew obcego pochodzenia), - wykorzystywanie naturalnego odnowienia (rodzime gatunki drzew liściastych) przy jednoczesnym usuwaniu zbyt gęstego podszytu, który powoduje zacienianie stanowisk gatunku.</p> <p>Podmiot odpowiedzialny: Nadleśnictwo Węglińiec</p>	
7	*1352 Wilk <i>Canis lupus</i>	Teren Nadl. Węglińiec w granicach obszaru Natura 2000	Teren Nadl. Węglińiec w granicach obszaru Natura 2000	<p><u>Zagrożenia istniejące:</u></p> <p>1. Drogi, autostrady.</p> <p>2. Śmierć lub uraz w wyniku kolizji.</p> <p>3. Zawleczenie choroby (patogeny mikrobowe).</p> <p>4. Zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska.</p> <p>5. Zmniejszenie migracji / bariery dla migracji.</p> <p>6. Niewłaściwie realizowane działania ochronne lub ich brak.</p> <p>7. Nieznane zagrożenie.</p> <p><u>Zagrożenia potencjalne:</u></p> <p>1. Chwytnie, trucie, kłusownictwo.</p> <p>2. Zmniejszenie</p>	<p>Poprawa istniejącego złego (U2) stanu zachowania siedlisk gatunku do stanu co najmniej niezadowolającego (U1).</p> <p>Uzupełnienie stanu wiedzy na temat populacji gatunku, identyfikacja zagrożeń, ocena stanu ochrony oraz propozycja działań ochronnych.</p>	<p>Nadzór nad siecią dróg leśnych w zasięgu granic obszaru Natura 2000 w celu ograniczania liczby pojazdów nieuprawnionych do poruszania się po drogach leśnych.</p> <p>Podmiot odpowiedzialny: Nadleśnictwo Węglińiec</p>	Brak.

Program ochrony przyrody dla Nadleśnictwa Węgliniec

Lp.	Przedmiot ochrony	Ogólna charakterystyka (lokalizacja (obręb, oddz., wydzielenie))		Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń dla właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Cele działań ochronnych	Działania ochronne wraz z obszarem wdrażania (adresy leśne) i podmiotem odpowiedzialnym	
		wg zarządzenia	wg stanu na 1.01.2015 r.			Działania w ramach gospodarki leśnej finansowane ze środków własnych PGL LP/przewidywane metody i okresy realizacji	Działania – wskazania ochronne realizowane poza gospodarką leśną ze środków zewnętrznych/przewidywane metody i okresy realizacji
				dostępności zwierzyny łownej (w tym padliny). 3. Antropogeniczne zmniejszenie spójności siedlisk. 4. Hodowla zwierząt. 5. Sporty i różne formy czynnego wypoczynku rekreacji uprawianych w plenerze.			

Tabela 17. Planowane wskazania gospodarcze na powierzchniach z siedliskami przyrodniczymi stanowiącymi przedmioty ochrony obszaru Natura 2000 OZW Dolina Dolnej Kwisy PLH020050

Lp.	Nazwa i kod siedliska przyrodniczego oraz symbol znaczenia obszaru	Wskaźniki ²⁾ zachowania stanu ochrony przedmiotu ochrony	Rodzaje planowanych czynności gospodarczych ³⁾ i ich przewidywany wpływ ¹⁾ na zachowanie stanu ochrony przedmiotów ochrony						Ogólne uwagi o siedlisku i jego stanie ochrony oraz uwagi szczegółowe w sprawie oddziaływania negatywnego	Działania ograniczające negatywne oddziaływanie ustaleń pul w urządzanym obiekcie
			odnowienia	pielęgnacje	pielęgnacje młodszych drzewostanów	trzebieże późne	rębnie zupełne	rębnie złożone		
1	<p>Siedl. przyr.: Wydmy śródlądowe z murawami napiaskowymi kod: 2330</p> <p>Siedl. przyr.: Brzegi lub osuszane dna zbiorników wodnych ze zbiorowiskami z <i>Littorelletea</i>, <i>Isoëto-Nanojuncetea</i> kod: 3130</p> <p>ocena ogólna: B (wg SDF)</p> <p>Siedl. przyr.: Wilgotne wrzosowiska z wrzoścem bagiennym <i>Erica tetralix</i> kod: 4010</p> <p>ocena ogólna: A (wg SDF)</p> <p>Siedl. przyr.: Suche wrzosowiska <i>Calluno-Genistion</i>, <i>Pohlio-Callunion</i>, <i>Calluno-</i></p>	1	brak	brak	brak	brak	brak	brak	<p>Zapisy projektu pul nie odnoszą się do wskazanych siedlisk przyrodniczych, ponieważ żadne z nich nie zostało stwierdzone na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Węglińiec w granicach OZW Dolina Dolnej Kwisy PLH020050.</p>	Brak

Program ochrony przyrody dla Nadleśnictwa Węgliniec

Lp.	Nazwa i kod siedliska przyrodniczego oraz symbol znaczenia obszaru	Wskaźniki ²⁾ zachowania stanu ochrony przedmiotu ochrony	Rodzaje planowanych czynności gospodarczych ³⁾ i ich przewidywany wpływ ¹⁾ na zachowanie stanu ochrony przedmiotów ochrony						Ogólne uwagi o siedlisku i jego stanie ochrony oraz uwagi szczegółowe w sprawie oddziaływania negatywnego	Działania ograniczające negatywne oddziaływanie ustaleń pul w urządzanym obiekcie
			odnowienia	pielęgnacje	pielęgnacje młodszych drzewostanów	trzebieże późne	rębnie zupełne	rębnie złożone		
	<p><i>Arctostaphyilion</i> kod: 4030</p> <p>ocena ogólna: B (wg SDF)</p> <p>Siedl. przyr.: Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe <i>Molinion</i> kod: 6410</p> <p>Siedl. przyr.: Obniżenia na podłożu torfowym z roślinnością ze związku <i>Rhynchosporion</i> kod: 7150</p>	2	brak	brak	brak	brak	brak	brak		
	<p>Siedl. przyr.: Ściany skalne i urwiska krzemianowe ze zbiorowiskami z <i>Androsacion vandellii</i> kod: 8220</p> <p>Siedl. przyr.: Kwaśne buczyny <i>Luzulo-Fagenion</i> kod: 9110</p> <p>Siedl. przyr.: Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe <i>Ficario-Ulmetum</i> kod: 91F0</p> <p>ocena ogólna: C (wg SDF)</p>	3	brak	brak	brak	brak	brak	brak		

Program ochrony przyrody dla Nadleśnictwa Węglińiec

Lp.	Nazwa i kod siedliska przyrodniczego oraz symbol znaczenia obszaru	Wskaźniki ²⁾ zachowania stanu ochrony przedmiotu ochrony	Rodzaje planowanych czynności gospodarczych ³⁾ i ich przewidywany wpływ ¹⁾ na zachowanie stanu ochrony przedmiotów ochrony						Ogólne uwagi o siedlisku i jego stanie ochrony oraz uwagi szczegółowe w sprawie oddziaływania negatywnego	Działania ograniczające negatywne oddziaływanie ustaleń pul w zarządzanym obiekcie
			odnowienia	pielęgnacje	pielęgnacje młodszych drzewostanów	trzebieże późne	rębnie zupełne	rębnie złożone		
2	Siedl. przyr.: Starorzeczka i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z <i>Nympheion</i> , <i>Potamion</i> kod: 3150 ocena ogólna: C (wg SDF)	1	brak	brak	brak	brak	brak	brak	<p>W pzo brak zadań ochronnych z zakresu gospodarki leśnej!</p> <p>Siedlisko starorzeczka i naturalne zbiorniki eutroficzne 3150 występuje w 2 wydzieleniach leśnych. W opisie taksacyjnym powierzchnie te należą do kategorii użytkowania: staw rybny, urządzenie wodne. Projekt pul nie określa żadnych wskazań gospodarczych w stosunku do tego typu powierzchni, w związku z czym w tym zakresie ocenia się go jako neutralny.</p>	Brak
		2	brak	brak	brak	brak	brak	brak		
		3	brak	brak	brak	brak	brak	brak		
3	Siedl. przyr.: Nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników <i>Ranunculion fluitantis</i> kod: 3260 ocena ogólna: A (wg SDF)	1	brak	brak	0	brak	brak	brak	<p>W pzo brak zadań ochronnych z zakresu gospodarki leśnej!</p> <p>Siedlisko rzeki włosienicznikowej 3260 rozpoznano w 5 wydzieleniach leśnych, w których zajmuje ono całą powierzchnię wydzieleni lub występuje w postaci niewielkich fragmentów.</p> <p>W stosunku do 4 wydzieleni z siedliskiem projekt pul nie przewiduje żadnych wskazań. Tylko w jednym z nich obok niewielkiego fragmentu siedliska w wydzieleniu zlokalizowany jest młody drzewostan, dla którego projekt pul przewiduje zabiegi pielęgnacyjne. Z uwagi na charakter siedliska przyrodniczego zapisy projektu pul ocenia się jednak jako neutralne, ponieważ odnoszą się one jedynie do powierzchni zajętej przez drzewostan.</p>	Brak
		2	brak	brak	0	brak	brak	brak		
		3	brak	brak	0	brak	brak	brak		
4	Siedl. przyr.: Ziolorośla górskie <i>Adenostylin alliariae</i> i ziolorośla nadrzeczne <i>Convolvuletalia sepium</i> kod: 6430 ocena ogólna: C (wg SDF)	1	brak	brak	brak	brak	brak	brak	<p>W pzo brak zadań ochronnych z zakresu gospodarki leśnej!</p> <p>Siedlisko ziolorośla górskie i nadrzeczne 6430 występuje w 1 wydzieleniu leśnym. W opisie taksacyjnym powierzchnia ta należy do kategorii użytkowania: sukcesja. Projekt pul nie określa żadnych wskazań gospodarczych w stosunku do tego typu powierzchni, w związku z czym w tym zakresie ocenia się go jako neutralny.</p>	Brak
		2	brak	brak	brak	brak	brak	brak		
		3	brak	brak	brak	brak	brak	brak		

Program ochrony przyrody dla Nadleśnictwa Węglińiec

Lp.	Nazwa i kod siedliska przyrodniczego oraz symbol znaczenia obszaru	Wskaźniki ²⁾ zachowania stanu ochrony przedmiotu ochrony	Rodzaje planowanych czynności gospodarczych ³⁾ i ich przewidywany wpływ ¹⁾ na zachowanie stanu ochrony przedmiotów ochrony						Ogólne uwagi o siedlisku i jego stanie ochrony oraz uwagi szczegółowe w sprawie oddziaływania negatywnego	Działania ograniczające negatywne oddziaływanie ustaleń pul w urządzanym obiekcie
			odnowienia	pielęgnacje	pielęgnacje młodszych drzewostanów	trzebieże późne	rębnie zupełne	rębnie złożone		
5	Siedl. przyr.: Ekstensywnie użytkowane niżowe łąki świeże <i>Arrhenatherion</i> kod: 6510 ocena ogólna: C (wg SDF)	1	brak	brak	brak	brak	brak	brak	<p>W pzo brak zadań ochronnych z zakresu gospodarki leśnej!</p> <p>Siedlisko niżowe łąki świeże 6510 występuje w 3 wydzieleniach leśnych. W opisie taksacyjnym powierzchnie te należą do kategorii użytkowania: pastwisko, rola. Projekt pul nie określa żadnych wskaźników gospodarczych w stosunku do tego typu powierzchni, w związku z czym w tym zakresie ocenia się go jako neutralny.</p>	Brak
		2	brak	brak	brak	brak	brak	brak		
		3	brak	brak	brak	brak	brak	brak		
6	Siedl. przyr.: Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny <i>Galio-Carpinetum</i> , <i>Tilio-Carpinetum</i> kod: 9170 ocena ogólna: C (wg SDF)	1	brak	brak	brak	0	brak	brak	<p>W pzo zadania ochronne z zakresu gospodarki leśnej!</p> <p>Z uwagi na brak możliwości uwzględnienia części zapisów pzo dla wskazanego typu siedliska przyrodniczego, sytuacje, w których niemożliwe było wprowadzenie do projektu pul zadań ochronnych opisano poniżej tabeli.</p> <p>Siedlisko grądu 9170 występuje na gruntach w zarządzie nadleśnictwa w obrębie 20 wydzieleni leśnych.</p> <p>Blisko 95% powierzchni wydzieleni z siedliskiem projekt pul pozostawia bez wskaźników gospodarczych. Tylko dla 2 powierzchni przewiduje zabiegi trzebieży późnych. W związku z tym realizacja zadania z pzo jest w zasadzie możliwa jedynie w stosunku do powierzchni wydzieleni 500m, r - obręb Osiecznica, gdzie planowana jest trzebież późna. Dla tych powierzchni wskazuje się konieczność zastosowania działania minimalizującego (działanie z pzo).</p> <p>W ocenie ogólnej zapisów projektu pul na siedlisko grądu ocenia się je jako neutralne.</p>	<p>W trakcie realizacji trzebieży późnych w wydzieleniach leśnych: 500 m oraz 500 r - obręb Osiecznica konieczne jest zapewnianie zasobów martwego drewna, z dostosowaniem do konkretnych uwarunkowań lokalnych (wieku i stanu sanitarnego drzewostanu, wymogów przeciwpożarowych i zagrożeń wynikających z wpływów antropogenicznych) poprzez: - nie usuwanie wywrotów i złomów, - pozostawianie martwych drzew stojących i nie usuwanie drzew dziuplastych i próchniejących z wyłączeniem sytuacji stwarzających zagrożenie zdrowia, życia lub mienia ludzkiego.</p> <p>Ponadto w tych samych wydzieleniach leśnych, w związku z obecnością w drzewostanie obcych ekologicznie i geograficznie gatunków drzew (wydz. leśn.</p>
		2	brak	brak	brak	+2	brak	brak		
		3	brak	brak	brak	0	brak	brak		

Program ochrony przyrody dla Nadleśnictwa Węglińca

Lp.	Nazwa i kod siedliska przyrodniczego oraz symbol znaczenia obszaru	Wskaźniki ²⁾ zachowania stanu ochrony przedmiotu ochrony	Rodzaje planowanych czynności gospodarczych ³⁾ i ich przewidywany wpływ ¹⁾ na zachowanie stanu ochrony przedmiotów ochrony						Ogólne uwagi o siedlisku i jego stanie ochrony oraz uwagi szczegółowe w sprawie oddziaływania negatywnego	Działania ograniczające negatywne oddziaływanie ustaleń pul w zarządzanym obiekcie
			odnowienia	pielęgnacje	pielęgnacje młodszych drzewostanów	trzebieże późne	rębnie zupełne	rębnie złożone		
										500 m – modrzew, sosna, robinia akacjowa, kasztan; wydz. leśn. 500 r – sosna, świerk), wskazane jest ich usuwanie w ramach prowadzonych prac.
8	Siedl. przyr.: Kwaśne dąbrowy <i>Quercetea robur-petrae</i> kod: 9190 ocena ogólna: B (wg SDF)	1	brak	brak	brak	brak	brak	brak	<p>W pzo zadania ochronne z zakresu gospodarki leśnej! Z uwagi na brak możliwości uwzględnienia części zapisów pzo dla wskazanego typu siedliska przyrodniczego, sytuację, w których niemożliwe było wprowadzenie do projektu pul zadań ochronnych opisano poniżej tabeli.</p> <p>Siedlisko kwaśnej dąbrowy 9190 występuje na gruntach w zarządzie nadleśnictwa tylko w 1 wydzieleniu leśnym, gdzie zajmuje nieco ponad 50% jego powierzchni. Projekt pul nie przewiduje żadnych wskazań gospodarczych dla tej powierzchni leśnej.</p> <p>Zapisy projektu pul dla wskazanego siedliska ocenia się jako neutralne.</p>	Brak
		2	brak	brak	brak	brak	brak	brak		
		3	brak	brak	brak	brak	brak	brak		
9	Siedl. przyr.: Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe <i>Salicetum albae</i> , <i>Populetum albae</i> , <i>Alnetion glutinoso-incanae</i> , olsy źródłiskowe kod: 91E0 ocena ogólna: B (wg SDF)	1	brak	brak	0	0	brak	brak	<p>W pzo zadania ochronne z zakresu gospodarki leśnej! Projekt pul uwzględnił zapisy pzo odnoszące się do wydziałów leśnych z siedliskiem łągu (500 a, 500 dx, 553 t; obręb Osiecznica) pozostawiając je bez wskazań gospodarczych.</p> <p>Siedlisko łągu 91E0 występuje na gruntach w zarządzie nadleśnictwa w 14 wydzieleniach leśnych, gdzie zwykle współwystępuje z partiami drzewostanu o innym charakterze lub powierzchniami o charakterze nieleśnym.</p> <p>Dla blisko 94% powierzchni wydziałów z tym siedliskiem projekt pul nie przewiduje żadnych wskazań gospodarczych.</p> <p>Tylko dla dwóch powierzchni leśnych planowane są zabiegi pielęgnacyjne młodszych drzewostanów oraz trzebieże</p>	Brak
		2	brak	brak	0	0	brak	brak		
		3	brak	brak	0	0	brak	brak		

Program ochrony przyrody dla Nadleśnictwa Węgliniec

Lp.	Nazwa i kod siedliska przyrodniczego oraz symbol znaczenia obszaru	Wskaźniki zachowania stanu ochrony przedmiotu ochrony ²⁾	Rodzaje planowanych czynności gospodarczych ³⁾ i ich przewidywany wpływ ¹⁾ na zachowanie stanu ochrony przedmiotów ochrony						Ogólne uwagi o siedlisku i jego stanie ochrony oraz uwagi szczegółowe w sprawie oddziaływania negatywnego	Działania ograniczające negatywne oddziaływanie ustaleń pul w zarządzanym obiekcie
			odnowienia	pielęgnacje	pielęgnacje młodszych drzewostanów	trzebieże późne	rębnie zupełne	rębnie złożone		
									<p>późne. Zabiegi te będą wykonywane w wydzieleniach o bardzo małej powierzchni (odpowiednio 0,64 i 0,16 ha), w których udział siedliska łągu stanowi 75 i 71%. W związku z tak małymi fragmentami łągu w obrębie wskazanych wydzieleni leśnych nie przewiduje się, aby planowane wskazania gospodarcze miały jakiegokolwiek znaczenie dla tego typu siedliska w obszarze Natura 2000 i wpływały na stan jego zachowania.</p> <p>Zapisy projektu pul dla wskazanego siedliska ocenia się jako neutralne.</p>	

¹⁾ Symbole wpływu planowanych czynności gospodarczych na stan ochrony przedmiotów ochrony oraz symbole dotyczące okresu tego oddziaływania: + (plus) – wpływ dodatni, pozytywny; 0 (zero) – wpływ obojętny; - (minus) – wpływ ujemny, negatywny; brak – gdy brak danej czynności w projekcie planu; 1. oddziaływanie krótkoterminowe, 2. oddziaływanie średnioterminowe, 3. oddziaływanie długoterminowe. ²⁾ Wskaźniki zachowania stanu: Kryterium 1: Naturalny zasięg i powierzchnia siedliska przyrodniczego w obrębie tego zasięgu są stałe lub zwiększają się: zwiększają się (+), pozostają bez zmian (0), zmniejszają się (-); Kryterium 2: Struktura drzewostanów i funkcje konieczne do długotrwałego zachowania siedliska przyrodniczego istnieją i prawdopodobnie będą istnieć nadal: poprawiają się (+), pozostają bez zmian (0), pogarszają się (-); Kryterium 3: Stan ochrony typowych gatunków siedliska przyrodniczego jest korzystny: poprawia się (+), pozostaje bez zmian (0), pogarsza się (-). ³⁾ Zadania gospodarcze sformułowane na poziomie ogólnym (nieadresowane do wydzieleni drzewostanowych) nie kwalifikują się do ujęcia w formie macierzy, stąd omówienie ich przewidywanego wpływu możliwe tylko w formie tekstowej pod tabelą.

Tabela 18. Planowane wskazania gospodarcze na powierzchniach, na których zinwentaryzowano gatunki zwierząt stanowiące przedmioty ochrony ostoi siedliskowej OZW Dolina Dolnej Kwisy PLH020050

Lp.	Nazwa gatunku zwierzęcia oraz symbol znaczenia obszaru	Wskaźniki ²⁾ zachowania stanu ochrony przedmiotu ochrony	Rodzaje planowanych czynności gospodarczych ³⁾ i ich przewidywany wpływ ¹⁾ na zachowanie stanu ochrony przedmiotów ochrony						Ogólne uwagi o siedliskach gatunków roślin lub zwierząt i ich stanie ochrony oraz uwagi szczegółowe w sprawie oddziaływania negatywnego	Działania ograniczające negatywne oddziaływanie ustaleń pul w zarządzanym obiekcie
			odnowienia	pielęgnacje	pielęgnacje młodszych drzewostanów	trzebieże późne	rębnie złożone	rębnie zupełne		
OZW Dolina Dolnej Kwisy PLH020050										
1	Gatunek: Trzepla zielona <i>Ophiogomphus cecilia</i> kod: 1037 ocena ogólna: C (wg SDF)	1	brak	brak	brak	brak	brak	brak	Zapisy projektu pul nie odnoszą się do siedlisk wskazanych gatunków, ponieważ żaden z nich nie został stwierdzony na gruntach w zarządzie nadleśnictwa Węglińiec w granicach OZW Dolina Dolnej Kwisy PLH020050.	brak
	Gatunek: Zalotka większa <i>Leucorrhinia pectoralis</i> kod: 1042 ocena ogólna: B (wg SDF)	2	brak	brak	brak	brak	brak	brak		
	Gatunek: Czerwończyk nieparek <i>Lycaena dispar</i> kod: 1060 ocena ogólna: C (wg SDF)	3	brak	brak	brak	brak	brak	brak		
	Gatunek: Kozioróg dębosz <i>Cerambyx cerdo</i> kod: 1088 ocena ogólna: C (wg SDF)									

Lp.	Nazwa gatunku zwierzęcia oraz symbol znaczenia obszaru	Wskaźniki ²⁾ zachowania stanu ochrony przedmiotu ochrony	Rodzaje planowanych czynności gospodarczych ³⁾ i ich przewidywany wpływ ¹⁾ na zachowanie stanu ochrony przedmiotów ochrony						Ogólne uwagi o siedliskach gatunków roślin lub zwierząt i ich stanie ochrony oraz uwagi szczegółowe w sprawie oddziaływania negatywnego	Działania ograniczające negatywne oddziaływanie ustaleń pul w zarządzanym obiekcie
			odnowienia	pielęgnacje	pielęgnacje młodszych drzewostanów	trzebieże późne	rębnie złożone	rębnie zupełne		
	<p>Gatunek: Minóg strumieniowy <i>Lampetra planeri</i> kod: 1096 ocena ogólna: B (wg SDF)</p> <p>Gatunek: Piskorz <i>Misgurnus fossilis</i> kod: 1145 ocena ogólna: C (wg SDF)</p> <p>Gatunek: Głowacz białopłetwy <i>Cottus gobio</i> kod: 1163 ocena ogólna: C (wg SDF)</p> <p>Gatunek: Różanka <i>Rhodeus amarus</i> kod: 5339 ocena ogólna: C (wg SDF)</p>									
2	<p>Gatunek: Jelonek rogacz <i>Lucanus cervus</i> kod: 1083 ocena ogólna: C (wg SDF)</p>	1	brak	brak	brak	brak	brak	brak	<p>W pzo brak zadań ochronnych z zakresu gospodarki leśnej! Siedlisko gatunku zlokalizowane jest w 2 wydzieleniach leśnych. Projekt pul w stosunku do tych powierzchni nie określa żadnych wskazań gospodarczych. W związku z czym zapisy projektu pul ocenia się jako neutralne.</p>	brak
	2	brak	brak	brak	brak	brak	brak			
	3	brak	brak	brak	brak	brak	brak			

Lp.	Nazwa gatunku zwierzęcia oraz symbol znaczenia obszaru	Wskaźniki ²⁾ zachowania stanu ochrony przedmiotu ochrony	Rodzaje planowanych czynności gospodarczych ³⁾ i ich przewidywany wpływ ¹⁾ na zachowanie stanu ochrony przedmiotów ochrony						Ogólne uwagi o siedliskach gatunków roślin lub zwierząt i ich stanie ochrony oraz uwagi szczegółowe w sprawie oddziaływania negatywnego	Działania ograniczające negatywne oddziaływanie ustaleń pul w zarządzanym obiekcie
			odnowienia	pielęgnacje	pielęgnacje młodszych drzewostanów	trzebieże późne	rębnie złożone	rębnie zupełne		
3	Gatunek: Pachnica dębowa <i>Osmoderma eremita</i> kod: 1084 ocena ogólna: C (wg SDF)	1	brak	brak	0	brak	brak	brak	W pzo zadania ochronne z zakresu gospodarki leśnej! Siedlisko gatunku zlokalizowane jest w 12 wydzieleniach leśnych. Projekt pul w stosunku do większości z nich nie określa żadnych wskazań gospodarczych. Tylko w 2 wydzieleniach leśnych – 500 k, t – obręb Osiecznica planowane są zabiegi pielęgnacyjne w młodych drzewostanach. W żadnym przypadku realizacja zaplanowanego zabiegu gospodarczego nie będzie naruszać siedlisk właściwych dla wskazanego gatunku, czyli starych pojedynczych drzew, które mogą być zasiedlone przez pachnicę. W związku z tym zapisy projektu pul ocenia się jako neutralne . Jednak z uwagi na działania ochronne zapisane dla tego przedmiotu ochrony w pzo dla OZW Dolina Dolnej Kwisy PLH020050 konieczne jest uwzględnienie tych zapisów.	Zapobiegnięcie skutkowi zubożenia siedliska gatunku poprzez: - zachowywanie starych dziuplastych drzew oraz drzew z widocznymi owocnikami grzybów nadrzewnych, z wyłączeniem drzew i konarów, które należy usunąć ze względów bezpieczeństwa, - pozostawianie drzew martwych, - wykorzystywanie naturalnych odnowień rodzimych dębów (bez wprowadzania gatunków drzew iglastych i drzew obcego pochodzenia), - wykorzystywanie naturalnego odnowienia (rodzime gatunki drzew liściastych) przy jednoczesnym usuwaniu zbyt gęstego podszytu, który powoduje zacienianie stanowisk gatunku (zgodnie z pzo).
		2	brak	brak	0	brak	brak	brak		
		3	brak	brak	0	brak	brak	brak		
4	Gatunek: Mopek <i>Barbastella barbastellus</i> kod: 1308 ocena ogólna: C (wg SDF) Gatunek: Nocek duży <i>Myotis myotis</i> kod: 1324	1	brak	brak	brak	0	brak	brak	W pzo brak zadań ochronnych z zakresu gospodarki leśnej! Wskazane gatunki nietoperzy mogą występować głównie w drzewostanach liściastych i mieszanych w odpowiednim wieku (głównie ponad 80-letnich), wykorzystując je jako żerowiska i miejsca letnich schronień. Na gruntach w zarządzie nadleśnictwa tego typu drzewostany zajmują powierzchnię blisko 65 ha. Zdecydowana większość tego typu drzewostanów (97%) została pozostawiona bez wskazań gospodarczych. W pozostałych planowana jest trzebież późna. W tej sytuacji zapisy projektu pul	Brak
		2	brak	brak	brak	0	brak	brak		
		3	brak	brak	brak	0	brak	brak		

Program ochrony przyrody dla Nadleśnictwa Węglińiec

Lp.	Nazwa gatunku zwierzęcia oraz symbol znaczenia obszaru	Wskaźniki ²⁾ zachowania stanu ochrony przedmiotu ochrony	Rodzaje planowanych czynności gospodarczych ³⁾ i ich przewidywany wpływ ¹⁾ na zachowanie stanu ochrony przedmiotów ochrony						Ogólne uwagi o siedliskach gatunków roślin lub zwierząt i ich stanie ochrony oraz uwagi szczegółowe w sprawie oddziaływania negatywnego	Działania ograniczające negatywne oddziaływanie ustaleń pul w zarządzanym obiekcie	
			odnowienia	pielęgnacje	pielęgnacje młodszych drzewostanów	trzebieże późne	rębnie złożone	rębnie zupełne			
	ocena ogólna: C (wg SDF)									ocenia się jako neutralne dla wskazanych gatunków.	
5	Gatunek: Nocek łydkowłosy <i>Myotis dasycneme</i> kod: 1318 ocena ogólna: C (wg SDF)	1	brak	brak	brak	brak	brak	brak	W pzo brak zadań ochronnych z zakresu gospodarki leśnej! Wskazany gatunek może pojawiać się w okresie żerowania w sąsiedztwie powierzchni leśnych zlokalizowanych wzdłuż rzek lub większych zbiorników wodnych. Z uwagi na cechy ekologiczne nocka łydkowłosego nie przewiduje się, aby jakkolwiek z zapisów projektu pul mógł oddziaływać na jego siedliska. W tej sytuacji zapisy projektu pul ocenia się jako neutralne dla wskazanego gatunku.	Brak	
		2	brak	brak	brak	brak	brak	brak			
		3	brak	brak	brak	brak	brak	brak			
6	Gatunek: Bóbr europejski <i>Castor fiber</i> kod: 1337 ocena ogólna: A (wg SDF)	1	0	0	0	0	0	0	W pzo brak zadań ochronnych z zakresu gospodarki leśnej! Miejsca bytowania gatunku rozpoznano w 3 wydzieleniach leśnych. W opisie taksacyjnym 2 z nich należą do kategorii użytkowania: tereny zdewastowane i zlokalizowane są w bezpośrednim sąsiedztwie rzeki. W stosunku do tego typu powierzchni projekt pul nie przewiduje żadnych wskazań. W jednym wydzieleniu planowane są zabiegi pielęgnacyjne w obrębie młodego drzewostanu sosnowego. Zabieg ten w żaden sposób nie będzie wpływał na stan siedliska bobra, ponieważ obejmie powierzchnię drzewostanu sąsiadującego z potencjalnym siedliskiem tego gatunku. Z uwagi na brak istniejących zagrożeń dla bobra oraz jakichkolwiek przesłanek o możliwym potencjalnym oddziaływaniu gospodarki leśnej na ten gatunek i jego siedliska, zapisy projektu pul ocenia się jako neutralne dla tego gatunku.	Brak	
		2	0	0	0	0	0	0			
		3	0	0	0	0	0	0			
7	Gatunek: Wydra <i>Lutra lutra</i> kod: 1355 ocena ogólna: A (wg SDF)	1	0	0	0	0	0	0	W pzo brak zadań ochronnych z zakresu gospodarki leśnej! Z uwagi na wymagania ekologiczne gatunku nie przewiduje się, aby zapisy projektu pul mogły potencjalnie wpływać na siedliska wydry. Z uwagi na brak istniejących zagrożeń dla wydry oraz jakichkolwiek przesłanek o możliwym potencjalnym oddziaływaniu	Brak	
		2	0	0	0	0	0	0			
		3	0	0	0	0	0	0			

Lp.	Nazwa gatunku zwierzęcia oraz symbol znaczenia obszaru	Wskaźniki ²⁾ zachowania stanu ochrony przedmiotu ochrony	Rodzaje planowanych czynności gospodarczych ³⁾ i ich przewidywany wpływ ¹⁾ na zachowanie stanu ochrony przedmiotów ochrony						Ogólne uwagi o siedliskach gatunków roślin lub zwierząt i ich stanie ochrony oraz uwagi szczegółowe w sprawie oddziaływania negatywnego	Działania ograniczające negatywne oddziaływanie ustaleń pul w zarządzanym obiekcie
			odnowienia	pielęgnacje	pielęgnacje młodszych drzewostanów	trzebieże późne	rębnie złożone	rębnie zupełne		
									gospodarki leśnej na ten gatunek i jego siedliska, zapisy projektu pul ocenia się jako neutralne dla tego gatunku.	
8	Gatunek: <i>Wilk Canis lupus</i> kod: 1352 ocena ogólna: B (wg SDF)	1	0	0	0	0	0	0	W pzo zadania ochronne z zakresu gospodarki leśnej! Gatunek może występować w całym zasięgu nadleśnictwa na powierzchniach z drzewostanem w różnym wieku. Na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Węglińiec brak jest potwierdzonych miejsc rozrodu tego gatunku, w związku z czym żadne czynności związane z realizacją na gruncie zapisów projektu pul nie będą miały istotnego znaczenia dla zachowania populacji wilka na gruntach nadleśnictwa. W tej sytuacji zapisy projektu pul ocenia się jako neutralne .	Brak
		2	0	0	0	0	0	0		
		3	0	0	0	0	0	0		

¹⁾ Symbole wpływu planowanych czynności gospodarczych na stan ochrony przedmiotów ochrony oraz symbole dotyczące okresu tego oddziaływania: + (plus) – wpływ dodatni, pozytywny; 0 (zero) – wpływ obojętny; - (minus) – wpływ ujemny, negatywny; brak – gdy brak danej czynności w projekcie planu; 1. oddziaływanie krótkoterminowe, 2. oddziaływanie średnioterminowe, 3. oddziaływanie długoterminowe. ²⁾ Wskaźniki zachowania stanu: Kryterium 1: Liczebność populacji gatunku wskazuje na to, że sam utrzyma się w długim okresie jako żywotny składnik swoich siedlisk przyrodniczych: liczebność populacji zwiększa się (+), pozostaje bez zmian (0), zmniejsza się (-); Kryterium 2: Naturalny zasięg występowania gatunku nie zmniejsza się: zwiększa się (+), pozostaje bez zmian (0), zmniejsza się (-); Kryterium 3: Powierzchnia siedlisk odpowiednich dla rozwoju gatunku nie zmniejsza się: zwiększa się (+), pozostaje bez zmian (0), zmniejsza się (-). ³⁾ Zadania gospodarcze sformułowane na poziomie ogólnym (nie adresowane do wydziałów drzewostanowych) nie kwalifikują się do ujęcia w formie macierzy, stąd omówienie ich przewidywanego wpływu możliwe tylko w formie tekstowej pod tabelą.

IV.3.1.2. OZW UROCZYSKA BORÓW DOLNOŚLĄSKICH PLH020072

Typ ostoi: B (obszar mający znaczenie dla Wspólnoty zaakceptowany decyzją Komisji Europejskiej)

Powierzchnia obszaru wg SDF: 8067,76 ha

Suma powierzchni wydzieleń leśnych literowanych zaliczonych do obszaru Natura 2000 zgodnie z przyjętą metodyką: 5269,33 ha, w tym 4565,01 ha powierzchni leśnej.

Uwaga! Na dzień 1.01.2015 roku obszar OZW Uroczyska Borów Dolnośląskich PLH020072 nie posiada zatwierdzonego planu zadań ochronnych ani planu ochrony. Poniższe zestawienia przedmiotów ochrony obszaru sporządzono na podstawie Standardowego Formularza Danych z kwietnia 2014 r. (źródło: serwis <http://natura2000.gdos.gov.pl/>, data dostępu: 4.07.2014).

Fotografia. 6. Uroczyska Borów Dolnośląskich (fot. J. Wierzbicki)

Charakterystyka obszaru

Obszar OZW Uroczyska Borów Dolnośląskich PLH020072 obejmuje fragment Borów Dolnośląskich w zlewni Nysy Łużyckiej i Kwisy. Tworzą go rozproszone na dużym obszarze kompleksy leśne porośnięte głównie przez sosnę na ubogich glebach piaszczystych, miejscami silnie podtopionych. Fragmenty lasów liściastych występują rzadko tworząc siedliska łągów wierzbowych, topolowych, olszowych i jesionowych *Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae* i olsów źródliskowych, które koncentrują się

głównie wokół mniejszych i większych cieków wodnych. Na terenie zachodnio-południowej części Polski jest to obszar kluczowy dla występowania wilka *Canis lupus* oraz zalotki większej *Leucorrhinia pectoralis*.

Tabela 19. Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Węgliniec leżących w całości w zasięgu granic OZW Uroczyska Borów Dolnośląskich PLH020072 (granica obszaru wg decyzji wykonawczej Komisji z dnia 3 grudnia 2014 r., nr 2015/69)

Nazwa obrębu	Adres leśny	Powierzchnia [ha]*		
		leśna	nieleśna	razem
Węgliniec	1 a-by; 2 a-j; 3 a-f; 4 a-l; 5 a-h; 6 a-b; 7 a-j; 8 a-g; 9 a-j; 10 a-h; 11 a-h; 12 a-j; 13 a-g; 14 a-m; 15 a-l; 16 a-n; 17 a-z; 18 p-y; 19 b-i; 20 a,c-f,j; 21 a-i; 22 a-g; 23 a-c; 24 a-j; 25 a-h; 26 a-h; 27 a-d; 28 a-c; 29 a-b; 30 a-k; 31 a; 32 a-i; 33 a-d; 34 a-h,j-k; 35 a-m; 36 a-o; 37 a-t; 38 a-p; 39 a-r; 40 a-m; 42 a-k; 43 a-h; 44 a-f; 45 a-k; 46 a-g; 47 a-h; 48 a-h; 49 a-g; 50 a-j; 51 a-h; 58 c,f; 59 a-p,s-t; 60 a-r; 65 a-hx; 66 a-j; 67 a-k; 68 a-j; 69 a-c; 70 a-g; 71 a-d; 72 a-j; 73 a-c,i-j; 74 k-m; 75 f; 85 a-bx; 85A a-d; 86 a-g; 87 a-g; 88 a-g; 89 a-c; 90 a; 91 a; 92 a-b; 93 a-b; 94 a-g; 95 a-f; 96 b-g,i; 97 a,c-f,h-i,k-l; 104 a-j; 105 a-b; 106 a-d; 107 a-d; 108 a-h; 109 a; 111 d,g; 124 a-j; 125 a-h; 126 a-h; 127 a-m; 128 a-l; 129 a-i; 130 c,f; 138 a-b,d-f,j-y,dx; 139 w,px,sx-fy,hy-iy,ky; 141 g-m,t-y; 142 a-f; 143 a-i; 148 a-g; 149 a-b; 160 a-i; 161 a-i; 162 a-k; 163 a-j; 164 a-h; 172 a-d; 173 a-c; 194 a-h; 216 a-f; 241 a-m; 264 a-b,d-h; 265 a-c,f-h; 266 a,d-l; 283 a-h,j; 286 d; 297 a-h; 302 a-g; 303 a; 307 a-b,g,k,m-n; 316 a-c	2368,95	627,50	2996,45
Osiecznica	256 hx-ix; 257 g-l,x-y; 258 s,fx-gx,px,gy-ky; 310 s-w; 336 a-g; 337 a-c; 366 b-h; 395 a-f; 396 a-l; 397 a-d; 411 b-c,j; 412 c-g; 413 b-j; 414 a-j; 415 a-g; 416 a-i; 417 c-i; 418 a-i; 419 a-k; 420 a-l; 421 a-d; 422 a-c; 423 a-d; 424 a-h; 425 a-k; 426 a-y; 439 d; 440 a; 441 a-d; 442 a-h; 444 a,c; 445 a-g,i; 446 a-j; 447 a-m; 448 a-i; 449 a-g; 450 a-h; 451 a-n; 452 a-r; 470 b-c; 471 a-f; 472 a-f; 473 a-d; 474 a-d; 475 a-n; 476 a-k; 480 b,d-h; 481 h-i; 493 b-d,g-i; 494 a-d; 495 a-c; 496 a-d; 497 a-h; 498 a-i; 499 a-f; 503 a-m; 504 a-w; 505 a-t; 506 a-m; 516 b-c,g; 517 a-d; 518 a-g; 519 a-b; 520 a-j; 521 a-x; 522 i-w,dx-gx; 523 a-b,d,j-n; 524 g-i,k-l; 537 b-d,h-k,m,o,r-w,y; 538 a-i; 539 a-h; 552 b-f; 553 a-l; 567 d-g	1414,88	43,24	1458,12
Ogółem		3783,83	670,74	4454,57

*powierzchnia wydzieleni literowanych

Tabela 20. Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Węgliniec leżących w części w zasięgu granic OZW Uroczyska Borów Dolnośląskich PLH020072 (granica obszaru wg decyzji wykonawczej Komisji z dnia 3 grudnia 2014 r., nr 2015/69)

Nazwa obrębu	Adres leśny	Powierzchnia [ha]*		
		leśna	nieleśna	razem
Węgliniec	18 m-n; 19 a; 34 i; 58 b,d,g-k,m; 73 d-h; 74 j; 75 c,g; 76 d-f; 77 g-i; 78 c,h-i; 96 a,h; 97 b,g,j,m; 111 a,c,f; 115 a; 116 a-d; 117 a-b; 130 a-b,d; 131 a-b; 141 c-f,n-o; 174 c; 195 a,c; 217 a,f; 242 a,f; 264 c; 265 d; 266 b-c; 267 a; 283 i; 284 a-c,g-h; 286 c,ax; 297 l; 298 a-b; 302 l; 307 c,f,l,o; 316 d-f,l	264,86	33,58	298,44

Nazwa obrębu	Adres leśny	Powierzchnia [ha]*		
		leśna	nieleśna	razem
Osiecznica	310 y; 337 f,h; 338 a-b; 365 c-f; 366 a; 384 f; 385 c,f-h; 390 h-k; 391 g-j,l; 392 b; 393 b-c; 394 a-c; 411 a,d-i,k; 412 a-b,h-i; 413 a; 417 a-b; 439 a-c,f; 440 b-c,g; 441 f,h-i; 442 i-k; 443 a-f; 444 b,d-h; 445 h,j; 469 f; 470 a,d-g; 480 a,c; 481 a-b,f-g; 493 a,f; 502 c-d,h; 516 a,d-f,h-j; 517 f-g; 518 h-i; 519 c-h; 520 k-l; 522 cx; 523 c,f-i; 524 a-b,f,j; 537 a,f-g,l,n,p,x; 552 a; 567 b-c; 577 a-d,g	516,32	0,00	516,32
Ogółem		781,18	33,58	814,76

*powierzchnia wydzielań literowanych

Tabela 21. Siedliska przyrodnicze wymienione w załączniku I Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory w zasięgu OZW Uroczyska Borów Dolnośląskich PLH020072 (wg Standardowego Formularza Danych z 04.2014)

Kod siedliska	Nazwa siedliska	Pokrycie [ha] wg SDF	Ocena ogólna wg SDF	Adres leśny (% powierzchni wydzielenia zajmowany przez siedlisko)	Pow. [ha]
2330	Wydmy śródlądowe z murawami napiaskowymi	0,81	A	Obr. 1: 65t (9%)	0,03
3130	Brzegi lub osuszone dna zbiorników wodnych ze zbiorowiskami z <i>Littorelletea</i> , <i>Isoëto-Nanojuncetea</i>	9,68	A	Obr. 1: 15i (58%); 49c (67%); 50g (68%); 74m (15%); 91a (1%); 92b (26%); 93a (15%)	22,39
3150	Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z <i>Nympheion</i> , <i>Potamion</i>	11,29	C	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	-
3160	Naturalne, dystroficzne zbiorniki wodne	1,61	B	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	-
3260	Nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników <i>Ranunculion fluitantis</i>	18,56	A	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	-
4010	Wilgotne wrzosowiska z wrzoścem bagiennym <i>Ericion tetralix</i>	0,81	A	Obr. 1: 36b (100%)	4,36
4030	Suche wrzosowiska <i>Calluno-Genistion</i> , <i>Pohlio-Callunion</i> , <i>Calluno-Arctostaphyion</i>	4,03	A	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	-
6120	Ciepłolubne, śródlądowe murawy napiaskowe <i>Koelerion glaucae</i>	0,81	A	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	-
6230	Górskie i niżowe murawy bliźniczkowe <i>Nardion</i> - płaty bogate florystycznie	9,68	A	Obr. 1: 2h (56%); 15d (81%); 22a (99%); 128h (31%); 143d (83%); 241d (18%); 241j (35%)	7,09
6410	Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe <i>Molinion</i>	2,42	B	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	-
6510	Ekstensywnie użytkowane niżowe łąki świeże <i>Arrhenatherion</i>	201,7	C	Obr. 1: 1f (6%); 85w (58%); 97j (93%); 127f (78%); 127i (51%); 127l (80%); 128h (36%); 138w (21%)	10,09

Program ochrony przyrody dla Nadleśnictwa Węgliniec

Kod siedliska	Nazwa siedliska	Pokrycie [ha] wg SDF	Ocena ogólna wg SDF	Adres leśny (% powierzchni wydzielenia zajmowany przez siedlisko)	Pow. [ha]
7110	Torfowiska wysokie z roślinnością torfowórczą (żywe)	0,81	A	Obr. 1: 36c (29%); 36g (3%); 162b (1%); 36b (fragmentarycznie - źródło: WZS) Obr. 2: 521o (45%)	0,79
7120	Torfowiska wysokie zdegradowane, lecz zdolne do naturalnej i stymulowanej regeneracji	6,45	A	Obr. 1: 31a (1%); 32a (15%); 32d (100%); 32f (26%); 32i (92%); 37g (23%); 162b (6%)	3,76
7140	Torfowiska przejściowe i trzęsawiska, przeważnie z roślinnością z <i>Scheuchzeria-Caricetea</i>	90,36	A	Obr. 1: 31a (2%); 32a (9%); 33a (12%); 36c (6%); 36d (72%); 36f (73%); 36g (8%); 37h (4%); 74m (11%); 75c (2%); 75f (38%); 92a (6%); 93a (15%); 93b (2%); 94a (18%); 94b (2%); 108f (71%); 108g (32%); 138t (70%); 160c (14%); 160d (44%); 160f (0%); 161a (13%); 161c (4%); 162b (12%); 164b (18%); 164d (20%); 164f (44%); 194h (40%); 216a (32%); 36b (fragmentarycznie - źródło: WZS) Obr. 2: 397c (20%); 452p (64%); 452r (44%); 476h (56%); 499c (100%); 524k (28%); 524l (9%); 538f (25%); 539b (30%); 537j (100%); 537m (100%); 537s (1%); 537w (100%); 537y (77%); 552b (5%); 552c (44%)	35,62
7150	Obniżenia na podłożu torfowym z roślinnością ze związku <i>Rhynchosporion</i>	3,23	A	Obr. 1: 37h (96%); 37l (5%); 160d (19%) Obr. 2: : 539b (fragmentarycznie - źródło: WZS)	11,38
7230	Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk	4,84	A	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	-
9110	Kwaśne buczyny <i>Luzulo-Fagenion</i>	129,89	A	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	-
9170	Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny <i>Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum</i>	50,83	B	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	-
9190	Kwaśne dąbrowy <i>Quercetea robori-petrae</i>	138,77	B	Obr. 2: 440a (100%); 417d (85%)	9,99
91D0	Bory i lasy bagienne	143,61	A	Obr. 1: 30j (6%); 32a (75%); 32b (10%); 32c (98%); 32f (74%); 32g (32%); 32i (9%); 33b (13%); 36d (30%); 36j (74%); 37f (25%); 37g (29%); 37l (40%); 37n (21%); 92a (35%); 92b (5%); 139by (36%); 139dy (94%); 139fy (33%); 139px (5%); 160a (11%); 160b (13%); 160d (14%); 160f (2%); 160g (60%); 160h (4%); 163a (3%); 163b (10%); 164b (27%); 164c (31%); 164f (20%); 164h (47%) Obr. 2: 395d (36%); 395f (98%); 396a (1%); 396i (42%); 396j (78%); 396k (5%); 424a (2%); 424b (17%); 424c (6%); 425a (24%); 521g (30%); 521k (9%); 521m (27%); 521n (50%); 521s (7%); 521x (49%); 396 g, 539c (fragmentarycznie - źródło: WZS)	32,66
91E0	Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe <i>Salicetum albo-fragilis, Populetum albae, Alnion glutinoso-incanae</i> , olsy źródłiskowe	284,79	B	Obr. 1: 19f (94%); 19g (7%); 19i (13%); 20d (100%); 40c (88%); 40g (100%); 40i (62%); 130d (67%); 163a (22%); 163b (46%); 163d (46%); 163f (72%); 163g (79%); 163h (48%); 163i (14%); 163j (73%); 164d (3%); 264d (68%); 265b (39%); 283a (10%) Obr. 2: 397a (100%); 397d (100%)	23,33
91F0	Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe <i>Ficario-Ulmetum</i>	12,1	B	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	-

Uwaga! W trakcie prac taksacyjnych oraz późniejszej kontroli zapisów projektu pul dla Nadleśnictwa Węgliniec w odniesieniu do informacji o siedliskach przyrodniczych OZW Uroczyska Borów Dolnośląskich PLH020072 stwierdzono pewne nieścisłości pomiędzy warstwą wektorową z 2007 roku (WZS) dla tej ostoi a stanem na gruncie. Poniższa tabela zestawia stwierdzone rozbieżności.

Tabela 22. Wykaz wydzieleń w zasięgu OZW Uroczyska Borów Dolnośląskich PLH020072, w których pominięto lub zmieniono informację o siedlisku przyrodniczym w wyniku weryfikacji terenowej w 2014 roku

Lp.	Adres leśny wg stanu na 1.01.2015 r. (pul)	Źródło informacji o siedlisku przyrodniczym	Kod siedliska	Zmiana
1	1 a (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	6510	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydzieleń taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
2	1 b (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	6510	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydzieleń taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
3	1 j (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	6510	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydzieleń taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
4	1 jx (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	6510	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydzieleń taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
5	1 kx (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	6510	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydzieleń taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
6	1 l (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	6510	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydzieleń taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
7	1 n (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	6510	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – mała powierzchnia płatu 0,01 ha leżąca w skrzyżowaniu dróg
8	1 r (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	6510	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydzieleń taksacyjnych, powierzchnia nieleśna (droga).
9	1 s (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	6510	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydzieleń taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
10	1 t (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	6510	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydzieleń taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
11	1 w (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	6510	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydzieleń taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
12	1 x (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	6510	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydzieleń taksacyjnych, powierzchnia nieleśna (linia energetyczna).
13	108 a (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	7140	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydzieleń taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).

Program ochrony przyrody dla Nadleśnictwa Węgliniec

Lp.	Adres leśny wg stanu na 1.01.2015 r. (pul)	Źródło informacji o siedlisku przyrodniczym	Kod siedliska	Zmiana
14	108 d (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	7140	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
15	124 a (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	6510	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
16	127 c (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	6510	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
17	127 d (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	6510	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
18	127 h (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	6510	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
19	127 k (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	6510	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
20	127 m (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	6510	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
21	128 k (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	6510	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
22	129 a (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	7140	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
23	130 b (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	91E0	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia nieleśna (staw rybny).
24	138 m (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	6510	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
25	138 m (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	7140	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
26	138 o (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	7140	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
27	138 s (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	7140	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia nieleśna (piaski).
28	139 hy (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	91E0	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia nieleśna (pastwisko).
29	139 zx (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	91D0	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, niezgodność TSL i składu gatunkowego drzewostanu z siedliskiem przyrodniczym (TSL: OL; Brz, OI).
30	143 b (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	6230	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
31	143 b (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	6510	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).

Program ochrony przyrody dla Nadleśnictwa Węgliniec

Lp.	Adres leśny wg stanu na 1.01.2015 r. (pul)	Źródło informacji o siedlisku przyrodniczym	Kod siedliska	Zmiana
32	143 c (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	6510	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
33	143 f (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	6510	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
34	15 b (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	6230	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
35	15 f (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	6230	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
36	160 c (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	91D0	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, niezgodność składu gatunkowego drzewostanu z siedliskiem przyrodniczym (Db, So, Ol, Św).
37	162 f (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	7110	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
38	162 f (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	7140	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
39	19 d (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	91E0	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, niezgodność TSL i składu gatunkowego drzewostanu z siedliskiem przyrodniczym (TSL: BMŚW; So, Brz, Św).
40	2 a (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	6510	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
41	2 b (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	6510	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
42	2 d (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	6510	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
43	2 g (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	6230	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
44	20 f (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	91E0	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, niezgodność TSL i składu gatunkowego drzewostanu z siedliskiem przyrodniczym (TSL: BMB; Brz, msc. Św).
45	21 a (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	6230	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
46	21 g (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	6510	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
47	216 a (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	3260	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia nieleśna (urządzenie wodne).
48	216 b (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	3260	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).

Program ochrony przyrody dla Nadleśnictwa Węgliniec

Lp.	Adres leśny wg stanu na 1.01.2015 r. (pul)	Źródło informacji o siedlisku przyrodniczym	Kod siedliska	Zmiana
49	216 b (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	7140	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
50	216 c (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	3260	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
51	22 b (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	6230	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
52	241 a (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	3260	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
53	241 a (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	6230	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
54	241 a (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	91E0	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, niezgodność TSL i składu gatunkowego drzewostanu z siedliskiem przyrodniczym (TSL: BMW; So, Św, msc. Brz).
55	241 d (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	3260	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia nieleśna (łąka).
56	241 d (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	91E0	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia nieleśna (łąka).
57	241 f (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	3260	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
58	241 f (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	91E0	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, niezgodność TSL i składu gatunkowego drzewostanu z siedliskiem przyrodniczym (TSL: BMW; So, Brz, Św, Brz).
59	241 g (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	3260	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
60	241 g (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	91E0	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, niezgodność TSL i składu gatunkowego drzewostanu z siedliskiem przyrodniczym (TSL: BMW; So, Brz, msc. Md, Db, Św).
61	241 h (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	3260	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
62	241 h (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	91E0	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, niezgodność TSL i składu gatunkowego drzewostanu z siedliskiem przyrodniczym (TSL: BMŚW; So, msc. Db, Brz, Św).
63	241 i (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	3260	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
64	241 i (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	6230	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).

Program ochrony przyrody dla Nadleśnictwa Węgliniec

Lp.	Adres leśny wg stanu na 1.01.2015 r. (pul)	Źródło informacji o siedlisku przyrodniczym	Kod siedliska	Zmiana
65	241 i (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	91E0	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, niezgodność składu gatunkowego drzewostanu z siedliskiem przyrodniczym (So, Św).
66	241 j (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	3260	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia nieleśna (poletko łowieckie).
67	241 k (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	3260	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
68	241 k (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	6230	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
69	241 k (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	91E0	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, niezgodność TSL i składu gatunkowego drzewostanu z siedliskiem przyrodniczym (TSL: BMW; So, Św, msc. Db, Brz, Db.c).
70	241 l (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	3260	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
71	241 l (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	6230	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
72	241 m (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	3260	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
73	241 m (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	91E0	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, niezgodność TSL i składu gatunkowego drzewostanu z siedliskiem przyrodniczym (TSL: BMW; So, Św, msc. Db, Brz, Db.c).
74	264 a (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	3260	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia nieleśna (bagno).
75	264 a (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	91E0	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia nieleśna (bagno).
76	264 b (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	91E0	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, niezgodność składu gatunkowego drzewostanu z siedliskiem przyrodniczym (Św, So, msc. Brz).
77	264 c (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	91E0	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, niezgodność TSL i składu gatunkowego drzewostanu z siedliskiem przyrodniczym (TSL: BMW; Św, So, msc. Brz).
78	264 d (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	3260	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
79	264 f (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	91E0	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, niezgodność TSL i składu gatunkowego drzewostanu z siedliskiem przyrodniczym (TSL: BMW; Św, Db, msc. Brz).
80	265 a (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	3260	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).

Program ochrony przyrody dla Nadleśnictwa Węgliniec

Lp.	Adres leśny wg stanu na 1.01.2015 r. (pul)	Źródło informacji o siedlisku przyrodniczym	Kod siedliska	Zmiana
81	265 a (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	91E0	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, niezgodność TSL i składu gatunkowego drzewostanu z siedliskiem przyrodniczym (TSL: BMŚW; Db).
82	265 b (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	3260	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia nieleśna (bagno).
83	265 c (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	3260	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
84	265 c (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	91E0	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, niezgodność TSL i składu gatunkowego drzewostanu z siedliskiem przyrodniczym (TSL: BMŚW; Db, Bk, Św).
85	265 d (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	3260	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
86	265 d (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	91E0	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, niezgodność TSL i składu gatunkowego drzewostanu z siedliskiem przyrodniczym (TSL: BMŚW; So, msc. Św).
87	266 d (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	3260	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
88	266 f (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	3260	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
89	266 g (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	3260	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
90	266 g (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	91E0	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, niezgodność TSL i składu gatunkowego drzewostanu z siedliskiem przyrodniczym (TSL: BMB; Św, Brz).
91	266 h (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	91E0	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, niezgodność TSL i składu gatunkowego drzewostanu z siedliskiem przyrodniczym (TSL: BMB; So, Św).
92	266 j (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	3260	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
93	266 k (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	3260	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
94	266 l (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	3260	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
95	266 l (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	91E0	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, niezgodność TSL i składu gatunkowego drzewostanu z siedliskiem przyrodniczym (TSL: BMŚW; So, Db, Św, msc. Bk, Jw., Brz, DB.c).
96	267 a (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	91E0	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, niezgodność TSL i składu gatunkowego drzewostanu z siedliskiem przyrodniczym (TSL: BMŚW; So, Św, msc. Db).

Program ochrony przyrody dla Nadleśnictwa Węgliniec

Lp.	Adres leśny wg stanu na 1.01.2015 r. (pul)	Źródło informacji o siedlisku przyrodniczym	Kod siedliska	Zmiana
97	283 a (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	3260	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia nieleśna (bagny).
98	283 b (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	91E0	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, niezgodność TSL i składu gatunkowego drzewostanu z siedliskiem przyrodniczym (TSL: BMW; Św, So).
99	283 d (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	3260	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
100	283 h (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	3260	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
101	286 c (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	3260	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
102	286 d (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	3260	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
103	286 d (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	91E0	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, niezgodność TSL i składu gatunkowego drzewostanu z siedliskiem przyrodniczym (TSL: BMŚW; So, Db, Brz, msc. Św, Db.c).
104	297 a (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	3260	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
105	297 d (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	3260	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
106	302 a (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	3260	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
107	302 b (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	3260	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
108	307 a (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	3260	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
109	307 g (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	3260	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
110	307 k (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	3260	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
111	31 a (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	91D0	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia nieleśna (staw rybny – brak drzewostanu).
112	316 a (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	6510	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
113	32 h (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	91D0	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, niezgodność TSL i składu gatunkowego drzewostanu z siedliskiem przyrodniczym (TSL: BMW; Db, Brz, msc. Jw, Jrz, Db.c).

Program ochrony przyrody dla Nadleśnictwa Węgliniec

Lp.	Adres leśny wg stanu na 1.01.2015 r. (pul)	Źródło informacji o siedlisku przyrodniczym	Kod siedliska	Zmiana
114	33 a (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	91D0	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia nieleśna (bagno – brak drzewostanu).
115	33 b (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	7140	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
116	34 a (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	7140	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
117	34 b (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	7140	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
118	34 f (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	7140	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
119	36 h (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	91D0	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, niezgodność TSL i składu gatunkowego drzewostanu z siedliskiem przyrodniczym (TSL: BMW; So, Brz, msc. Os, podr. Św, Bk, Db).
120	37 f (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	7120	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
121	37 h (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	91D0	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia nieleśna (staw rybny – brak drzewostanu).
122	37 j (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	91D0	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, niezgodność TSL i składu gatunkowego drzewostanu z siedliskiem przyrodniczym (TSL: BMW; Db, Ol, Św, Brz).
123	39 f (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	91E0	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, niezgodność TSL i składu gatunkowego drzewostanu z siedliskiem przyrodniczym (TSL: BŚW; So, msc. Db, Brz).
124	39 h (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	91E0	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, niezgodność TSL i składu gatunkowego drzewostanu z siedliskiem przyrodniczym (TSL: BŚW; So, msc. Db).
125	39 m (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	91E0	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia nieleśna (bagno).
126	39 p (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	91E0	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, niezgodność TSL i składu gatunkowego drzewostanu z siedliskiem przyrodniczym (TSL: BMSW; So, Brz, msc. Ol).
127	40 b (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	91E0	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, niezgodność TSL i składu gatunkowego drzewostanu z siedliskiem przyrodniczym (TSL: BMW; So, Brz).
128	40 c (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	6510	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
129	40 f (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	91E0	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, niezgodność TSL i składu gatunkowego drzewostanu z siedliskiem przyrodniczym (TSL: BŚW; So, msc. Brz, Db).

Program ochrony przyrody dla Nadleśnictwa Węgliniec

Lp.	Adres leśny wg stanu na 1.01.2015 r. (pul)	Źródło informacji o siedlisku przyrodniczym	Kod siedliska	Zmiana
130	40 h (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	91E0	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, niezgodność TSL i składu gatunkowego drzewostanu z siedliskiem przyrodniczym (TSL: BMW; So, msc. Św, Lp, Db, Brz).
131	40 j (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	91E0	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia nieleśna (bagno).
132	40 k (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	91E0	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia nieleśna (bagno).
133	40 l (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	91E0	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, niezgodność składu gatunkowego drzewostanu z siedliskiem przyrodniczym (Ol, Brz, So, msc. Wz, Lp, Js, Os).
134	40 m (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	91E0	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia nieleśna (bagno).
135	42 a (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	6510	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
136	50 b (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	3130	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
137	50 d (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	3130	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
138	50 f (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	3130	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
139	65 m (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	6510	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
140	65 n (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	6510	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
141	65 s (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	2330	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
142	74 k (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	3130	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
143	85 i (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	6510	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia nieleśna (powierzchnia zagospodarowana w sąsiedztwie budynku).
144	85 l (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	6510	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
145	85 y (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	2330	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
146	85 z (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	2330	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia nieleśna (linia energetyczna).

Program ochrony przyrody dla Nadleśnictwa Węgliniec

Lp.	Adres leśny wg stanu na 1.01.2015 r. (pul)	Źródło informacji o siedlisku przyrodniczym	Kod siedliska	Zmiana
147	92 a (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	3130	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
148	97 f (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	6510	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
149	97 g (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	6510	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
150	97 i (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	6510	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
151	98 k (obręb 1)	Inwentaryzacja WZS 2008	6510	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia nieleśna (droga).
152	257 h (obręb 2)	Inwentaryzacja WZS 2008	6510	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
153	397 b (obręb 2)	Inwentaryzacja WZS 2008	7140	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
154	397 b (obręb 2)	Inwentaryzacja Lasów Państwowych, 2007	91E0	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, niezgodność TSL i składu gatunkowego drzewostanu z siedliskiem przyrodniczym (TSL: BMW; Brz, So).
155	397 d (obręb 2)	Inwentaryzacja WZS 2008	3260	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia nieleśna (sukcesja).
156	397 d (obręb 2)	Inwentaryzacja WZS 2008	7140	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia nieleśna (sukcesja).
157	426 d (obręb 2)	Inwentaryzacja WZS 2008	3260	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
158	426 d (obręb 2)	Inwentaryzacja WZS 2008	7140	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
159	426 l (obręb 2)	Inwentaryzacja WZS 2008	3260	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
160	426 m (obręb 2)	Inwentaryzacja WZS 2008	3260	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
161	426 t (obręb 2)	Inwentaryzacja WZS 2008	3260	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
162	426 w (obręb 2)	Inwentaryzacja WZS 2008	3260	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
163	426 y (obręb 2)	Inwentaryzacja WZS 2008	3260	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
164	452 i (obręb 2)	Inwentaryzacja WZS 2008	7140	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).

Program ochrony przyrody dla Nadleśnictwa Węgliniec

Lp.	Adres leśny wg stanu na 1.01.2015 r. (pul)	Źródło informacji o siedlisku przyrodniczym	Kod siedliska	Zmiana
165	452 k (obręb 2)	Inwentaryzacja WZS 2008	3260	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
166	452 k (obręb 2)	Inwentaryzacja WZS 2008	7140	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
167	452 m (obręb 2)	Inwentaryzacja WZS 2008	7140	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
168	452 o (obręb 2)	Inwentaryzacja WZS 2008	7140	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
169	452 p (obręb 2)	Inwentaryzacja WZS 2008	3260	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia nieleśna (bagno).
170	476 a (obręb 2)	Inwentaryzacja WZS 2008	7140	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
171	476 b (obręb 2)	Inwentaryzacja WZS 2008	7140	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
172	476 c (obręb 2)	Inwentaryzacja WZS 2008	7140	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
173	476 d (obręb 2)	Inwentaryzacja WZS 2008	7140	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
174	476 f (obręb 2)	Inwentaryzacja WZS 2008	3260	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
175	476 f (obręb 2)	Inwentaryzacja WZS 2008	7140	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
176	476 g (obręb 2)	Inwentaryzacja WZS 2008	7140	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
177	476 h (obręb 2)	Inwentaryzacja WZS 2008	3260	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia nieleśna (bagno).
178	476 i (obręb 2)	Inwentaryzacja WZS 2008	7140	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
179	476 j (obręb 2)	Inwentaryzacja WZS 2008	7140	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
180	499 b (obręb 2)	Inwentaryzacja WZS 2008	3260	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
181	499 c (obręb 2)	Inwentaryzacja WZS 2008	3260	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia nieleśna (bagno).
182	499 d (obręb 2)	Inwentaryzacja WZS 2008	3260	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia nieleśna (bagno).

Program ochrony przyrody dla Nadleśnictwa Węgliniec

Lp.	Adres leśny wg stanu na 1.01.2015 r. (pul)	Źródło informacji o siedlisku przyrodniczym	Kod siedliska	Zmiana
183	499 f (obręb 2)	Inwentaryzacja WZS 2008	3260	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
184	521 d (obręb 2)	Inwentaryzacja WZS 2008	3260	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
185	521 h (obręb 2)	Inwentaryzacja WZS 2008	3260	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
186	521 h (obręb 2)	Inwentaryzacja WZS 2008	91D0	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, niezgodność TSL i składu gatunkowego drzewostanu z siedliskiem przyrodniczym (TSL: BW; So, OI).
187	521 i (obręb 2)	Inwentaryzacja WZS 2008	7110	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
188	521 j (obręb 2)	Inwentaryzacja WZS 2008	91D0	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, niezgodność TSL z siedliskiem przyrodniczym (TSL: BMŚW).
189	521 m (obręb 2)	Inwentaryzacja WZS 2008	7110	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
190	521 s (obręb 2)	Inwentaryzacja WZS 2008	3260	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
191	521 x (obręb 2)	Inwentaryzacja WZS 2008	7110	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
192	524 h (obręb 2)	Inwentaryzacja WZS 2008	7140	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
193	524 i (obręb 2)	Inwentaryzacja WZS 2008	7140	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
194	537 d (obręb 2)	Inwentaryzacja WZS 2008	3260	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
195	537 j (obręb 2)	Inwentaryzacja WZS 2008	3260	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia nieleśna (bagno).
196	537 k (obręb 2)	Inwentaryzacja WZS 2008	3260	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
197	537 m (obręb 2)	Inwentaryzacja WZS 2008	3260	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia nieleśna (bagno).
198	537 r (obręb 2)	Inwentaryzacja WZS 2008	7140	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
199	537 s (obręb 2)	Inwentaryzacja WZS 2008	3260	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
200	537 t (obręb 2)	Inwentaryzacja WZS 2008	3260	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).

Lp.	Adres leśny wg stanu na 1.01.2015 r. (pul)	Źródło informacji o siedlisku przyrodniczym	Kod siedliska	Zmiana
201	537 w (obręb 2)	Inwentaryzacja WZS 2008	3260	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia nieleśna (bagno).
202	537 y (obręb 2)	Inwentaryzacja WZS 2008	3260	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia nieleśna (bagno).
203	539 a (obręb 2)	Inwentaryzacja WZS 2008	7140	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
204	539 b (obręb 2)	Inwentaryzacja WZS 2008	9190	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia nieleśna (urządzenie wodne).
205	539 c (obręb 2)	Inwentaryzacja WZS 2008	9190	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, niezgodność TSL i składu gatunkowego drzewostanu z siedliskiem przyrodniczym (TSL: BMB; Brz, So, Św).
206	539 f (obręb 2)	Inwentaryzacja WZS 2008	9190	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, niezgodność TSL i składu gatunkowego drzewostanu z siedliskiem przyrodniczym (TSL: BMŚW; Db, Bk, So).
207	552 c (obręb 2)	Inwentaryzacja WZS 2008	3260	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia nieleśna (bagno).
208	567 c (obręb 2)	Inwentaryzacja WZS 2008	3260	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).
209	567 f (obręb 2)	Inwentaryzacja WZS 2008	3260	Usunięto informację o siedlisku w wyniku weryfikacji terenowej – zmiana granic wydziałów taksacyjnych, powierzchnia leśna (drzewostan).

Tabela 23. Powierzchniowa tabela klas wieku wg leśnych siedlisk przyrodniczych stanowiących przedmioty ochrony obszaru Natura 2000 OZW Uroczyska Borów Dolnośląskich PLH020072 wg stanu na 1 stycznia 2015 r. (ha) i na koniec obowiązywania planu (ha)

Kod siedliska	Gr. leśne niezależone	Gr. związane z gosp. leśną	D-stany			KO, KDO	Razem
			<40 lat	40-100 lat	>100 lat		
Stan na 1 stycznia 2015 r.							
9190	-	-	-	10,51	-	-	10,51
91D0	1,76	-	23,11	65,9	8,99	3,2	102,96
91E0	1,55	-	9,74	17,36	0,98	-	29,63
Stan koniec obowiązującego planu							
9190	-	-	-	10,51	-	-	10,51
91D0	1,76	-	9,79	62,72	5,95	22,74	102,96
91E0	1,55	-	8,61	18,49	0,98	-	29,63

Tabela 24. Gatunki objęte art. 4 Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa i gatunki wymienione w załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory w zasięgu OZW Uroczyska Borów Dolnośląskich PLH020072 (wg Standardowego Formularza Danych z 04.2014)

Kod gatunku	Nazwa gatunku	Stan populacji wg SDF	Ocena ogólna wg SDF	Adres leśny
1037	Trzepla zielona <i>Ophiogomphus cecilia</i>	Osiadła: 150-250 i	B	Obserwacje punktowe (inwentaryzacja WZS, 2007): Obr. 1: 283 d; 297 d Obr. 2: 449 a; 476 f; 552 c
1042	Zalotka większa <i>Leucorrhinia pectoralis</i>	Osiadła: 250-400 i	A	Obserwacje punktowe (inwentaryzacja WZS, 2007): Obr. 1: 37 h, l, m; 94 a; 95 b; 139 w, px, xx, hy, iy; 163 a Obr. 2: 524 l; 539 b
1060	Czerwończyk nieparek <i>Lycaena dispar</i>	Osiadła	B	Obserwacje punktowe (inwentaryzacja WZS, LP, 2007): Obr. 1: 39 m; 40 j-k; 91 a; 161 c
6177	Modraszek teleius <i>Phengaris teleius</i>	Osiadła	B	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
6179	Modraszek nausitous <i>Phengaris nausithous</i>	Osiadła	B	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
1083	Jelonek rogacz <i>Lucanus cervus</i>	Osiadła	B	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
1084	Pachnica dębowa <i>Osmoderma eremita</i>	Osiadła	B	Obserwacje punktowe (inwentaryzacja WZS, LP, 2007): Obr. 2: 414 g; 416 b, g; 517 a; 518 g; 519 c
1088	Kozioróg dębosz <i>Cerambyx cerdo</i>	Osiadła	B	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
1096	Minóg strumieniowy <i>Lampetra planeri</i>	Osiadła	C	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
1145	Piskorz <i>Misgurnus fossilis</i>	Osiadła	C	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
1149	Koza <i>Cobitis taenia</i>	Osiadła: P	-	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
5339	Różanka <i>Rhodeus amarus</i>	Osiadła: P	-	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
1166	Traszka grzebieniasta <i>Triturus cristatus</i>	Osiadła	-	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
1188	Kumak nizinny <i>Bombina bombina</i>	Osiadła: 200 i	B	Źródło: inwentaryzacja WZS 2007, gm. Osiecznica 1998): Obr. 1: 12 d; 15 j; 29 a; 31 a; 32 a,d,i; 36 a; 37 h-i,m; 49 c; 50 g; 85A a; 90 a; 91 a; 92 b; 93 a; 94 a; 95 b; 104 d; 105 a; 130 a; 138 t; 139 w,px,sx-yx,ay-cy,hy-iy; 163 a.

Kod gatunku	Nazwa gatunku	Stan populacji wg SDF	Ocena ogólna wg SDF	Adres leśny
1308	Mopek <i>Barbastella barbastellus</i>	Osiadła	B	Występuje w starszych drzewostanach, przeważnie liściastych i mieszanych na gruntach w zarządzie nadleśnictwa w obrębie całego obszaru.
1324	Nocek duży <i>Myotis myotis</i>	Osiadła	B	Występuje w starszych drzewostanach, przeważnie liściastych i mieszanych na gruntach w zarządzie nadleśnictwa w obrębie całego obszaru.
1337	Bóbr europejski <i>Castor fiber</i>	Osiadła	B	Gatunek może występować w obrębie całego obszaru na dogodnych dla siebie siedliskach. Aktualnie brak informacji o znanych lokalizacjach miejsc bytowania.
1352	Wilk <i>Canis lupus</i>	Osiadła: 9-10 i	B	Gatunek może występować w obrębie całego obszaru na dogodnych dla siebie siedliskach. Brak stwierdzonych miejsc rozrodu i wychowu młodych.
1355	Wydra <i>Lutra lutra</i>	Osiadła	B	Gatunek może występować w obrębie całego obszaru na dogodnych dla siebie siedliskach. Aktualnie brak informacji o znanych lokalizacjach miejsc bytowania.

* Jednostka: i = osobniki pojedyncze; lub Kategorie liczebności (kategoria): P = obecne

Tabela 25. Planowane wskazania gospodarcze na powierzchniach z siedliskami przyrodniczymi stanowiącymi przedmioty ochrony obszaru Natura 2000 OZW Uroczyska Borów Dolnośląskich PLH020072

Lp.	Nazwa i kod siedliska przyrodniczego oraz symbol znaczenia obszaru	Wskaźniki ²⁾ zachowania stanu ochrony przedmiotu ochrony	Rodzaje planowanych czynności gospodarczych ³⁾ i ich przewidywany wpływ ¹⁾ na zachowanie stanu ochrony przedmiotów ochrony						Ogólne uwagi o siedlisku i jego stanie ochrony oraz uwagi szczegółowe w sprawie oddziaływania negatywnego	Działania ograniczające negatywne oddziaływanie ustaleń pul w zarządzanym obiekcie
			odnowienia	pielęgnacje	pielęgnacje młodszych drzewostanów	trzebieże późne	rębnie zupełne	rębnie złożone		
1	<p>Siedl. przyr.: Starorzeczca i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z <i>Nympheion</i>, <i>Potamion</i> kod: 3150 ocena ogólna: C (wg SDF)</p> <p>Siedl. przyr.: Naturalne, dystroficzne zbiorniki wodne kod: 3160 ocena ogólna: B (wg SDF)</p> <p>Siedl. przyr.: Nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników <i>Ranunculion fluitantis</i> kod: 3260 ocena ogólna: A (wg SDF)</p> <p>Siedl. przyr.: Suche wrzosowiska</p>	1	brak	brak	brak	brak	brak	brak	<p>Zapisy projektu pul nie odnoszą się do wskazanych siedlisk przyrodniczych, ponieważ żadne z nich nie zostało stwierdzone na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Węglińiec w granicach OZW Uroczyska Borów Dolnośląskich PLH020072.</p>	Brak
		2	brak	brak	brak	brak	brak	brak		
		3	brak	brak	brak	brak	brak	brak		

Lp.	Nazwa i kod siedliska przyrodniczego oraz symbol znaczenia obszaru	Wskaźniki ²⁾ zachowania stanu ochrony przedmiotu ochrony	Rodzaje planowanych czynności gospodarczych ³⁾ i ich przewidywany wpływ ¹⁾ na zachowanie stanu ochrony przedmiotów ochrony						Ogólne uwagi o siedlisku i jego stanie ochrony oraz uwagi szczegółowe w sprawie oddziaływania negatywnego	Działania ograniczające negatywne oddziaływanie ustaleń pul w urządzanym obiekcie
			odnowienia	pielęgnacje	pielęgnacje młodszych drzewostanów	trzebienie późne	rębnie zupełne	rębnie złożone		
	<p><i>Calluno-Genistion</i>, <i>Pohlio-Callunion</i>, <i>Calluno-Arctostaphylon</i> kod: 4030 ocena ogólna: A (wg SDF)</p> <p>Siedl. przyr.: Cieplolubne, śródłądowe murawy napiaskowe <i>Koelerion glaucae</i> kod: 6120 ocena ogólna: A (wg SDF)</p> <p>Siedl. przyr.: Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe <i>Molinion</i> kod: 6410 ocena ogólna: B (wg SDF)</p> <p>Siedl. przyr.: Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk kod: 7230 ocena ogólna: A (wg SDF)</p> <p>Siedl. przyr.: Kwaśne buczyny <i>Luzulo-Fagenion</i> kod: 9110</p>									

Program ochrony przyrody dla Nadleśnictwa Węglińiec

Lp.	Nazwa i kod siedliska przyrodniczego oraz symbol znaczenia obszaru	Wskaźniki ²⁾ zachowania stanu ochrony przedmiotów ochrony	Rodzaje planowanych czynności gospodarczych ³⁾ i ich przewidywany wpływ ¹⁾ na zachowanie stanu ochrony przedmiotów ochrony						Ogólne uwagi o siedlisku i jego stanie ochrony oraz uwagi szczegółowe w sprawie oddziaływania negatywnego	Działania ograniczające negatywne oddziaływanie ustaleń pul w urządzonym obiekcie
			odnowienia	pielęgnacje	pielęgnacje młodszych drzewostanów	trzebieże późne	rębnie zupełne	rębnie złożone		
	ocena ogólna: A (wg SDF) Siedl. przyr.: Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny <i>Galio-Carpinetum</i> , <i>Tilio-Carpinetum</i> kod: 9170 ocena ogólna: B (wg SDF) Siedl. przyr.: Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe <i>Ficario-Ulmetum</i> kod: 91F0 ocena ogólna: B (wg SDF)									
2	Siedl. przyr.: Wydmy śródlądowe z murawami napiaskowymi kod: 2330 ocena ogólna: A (wg SDF)	1	brak	brak	0	brak	brak	brak	Siedlisko na gruntach w zarządzie nadleśnictwa wskazano tylko w obrębie jednego wydzielenia leśnego, w którym zajmuje ono tylko niewielką jego część. Pozostałą powierzchnię porasta młody drzewostan sosnowy, dla którego projektu pul przewiduje zabiegi pielęgnacyjne. Planowany zabieg nie zagraża bezpośrednio płatowi siedliska, ponieważ będzie wykonywany w obrębie drzewostanu. Pośrednio jednak istnieje ryzyko rozjeżdżania powierzchni z siedliskiem w trakcie wykonywania prac leśnych. W związku z tym w celu uniknięcia potencjalnie negatywnego, pośredniego oddziaływania wskazane jest zastosowanie działań minimalizujących.	W trakcie realizacji planowanych prac leśnych w wydz. leśn. 65 t (obręb Węglińiec) zaleca się ochronę zwartych piaszczystych powierzchni porośniętych roślinnością nieleśną przed rozjeżdżaniem lub składowaniem drewna.
		2	brak	brak	0	brak	brak	brak		
		3	brak	brak	0	brak	brak	brak		

Program ochrony przyrody dla Nadleśnictwa Węglińiec

Lp.	Nazwa i kod siedliska przyrodniczego oraz symbol znaczenia obszaru	Wskaźniki ²⁾ zachowania stanu ochrony przedmiotu ochrony	Rodzaje planowanych czynności gospodarczych ³⁾ i ich przewidywany wpływ ¹⁾ na zachowanie stanu ochrony przedmiotów ochrony						Ogólne uwagi o siedlisku i jego stanie ochrony oraz uwagi szczegółowe w sprawie oddziaływania negatywnego	Działania ograniczające negatywne oddziaływanie ustaleń pul w urządzonym obiekcie
			odnowienia	pielęgnacje	pielęgnacje młodszych drzewostanów	trzebieże późne	rębnie zupełne	rębnie złożone		
3	Siedl. przyr.: Brzegi lub osuszone dna zbiorników wodnych ze zbiorowiskami z <i>Littorelletea</i> , <i>Isoëto-Nanojuncetea</i> kod: 3130 ocena ogólna: A (wg SDF)	1	brak	brak	brak	brak	brak	brak	Siedlisko na gruntach w zarządzie nadleśnictwa wskazano w obrębie 7 wydzieleń leśnych. W opisie taksacyjnym powierzchnie te należą do kategorii użytkowania: staw rybny, bagno. Projekt pul w stosunku do tego typu powierzchni nie określa żadnych wskazań gospodarczych, w związku z czym w tym zakresie ocenia się go jako neutralny .	Brak
		2	brak	brak	brak	brak	brak	brak		
		3	brak	brak	brak	brak	brak	brak		
4	Siedl. przyr.: Wilgotne wrzosowiska z wrzoścem bagiennym <i>Ericion tetralix</i> kod: 4010 ocena ogólna: A (wg SDF)	1	brak	brak	brak	brak	brak	brak	Siedlisko na gruntach w zarządzie nadleśnictwa wskazano tylko w obrębie jednego wydzielenia leśnego. W opisie taksacyjnym powierzchnia ta należy do kategorii użytkowania: bagno. Projekt pul w stosunku do tego typu powierzchni nie określa żadnych wskazań gospodarczych, w związku z czym w tym zakresie ocenia się go jako neutralny .	Brak
		2	brak	brak	brak	brak	brak	brak		
		3	brak	brak	brak	brak	brak	brak		
5	Siedl. przyr.: Górskie i niżowe murawy bliźniczkowe <i>Nardion</i> - płaty bogate florystycznie kod: 6230 ocena ogólna: A (wg SDF)	1	brak	brak	brak	brak	brak	brak	Siedlisko na gruntach w zarządzie nadleśnictwa wskazano w obrębie 7 wydzieleń leśnych. W opisie taksacyjnym powierzchnie te należą do kategorii użytkowania: łąka, poletko łowieckie. Projekt pul w stosunku do tego typu powierzchni nie określa żadnych wskazań gospodarczych, w związku z czym w tym zakresie ocenia się go jako neutralny .	Brak
		2	brak	brak	brak	brak	brak	brak		
		3	brak	brak	brak	brak	brak	brak		

Program ochrony przyrody dla Nadleśnictwa Węgliniec

Lp.	Nazwa i kod siedliska przyrodniczego oraz symbol znaczenia obszaru	Wskaźniki ²⁾ zachowania stanu ochrony przedmiotu ochrony	Rodzaje planowanych czynności gospodarczych ³⁾ i ich przewidywany wpływ ¹⁾ na zachowanie stanu ochrony przedmiotów ochrony						Ogólne uwagi o siedlisku i jego stanie ochrony oraz uwagi szczegółowe w sprawie oddziaływania negatywnego	Działania ograniczające negatywne oddziaływanie ustaleń pul w urządzonym obiekcie
			odnowienia	pielęgnacje	pielęgnacje młodszych drzewostanów	trzebieże późne	rębnie zupełne	rębnie złożone		
6	Siedl. przyr.: Ekstensywnie użytkowane niżowe łąki świeże <i>Arrhenatherion</i> kod: 6510 ocena ogólna: C (wg SDF)	1	brak	brak	brak	brak	brak	brak	Siedlisko na gruntach w zarządzie nadleśnictwa wskazano w obrębie 8 wydzieleń leśnych. W opisie taksacyjnym powierzchnie te należą do kategorii użytkowania: łąka, poletko łąwieckie, pastwisko. Projekt pul w stosunku do tego typu powierzchni nie określa żadnych wskaźników gospodarczych, w związku z czym w tym zakresie ocenia się go jako neutralny .	Brak
		2	brak	brak	brak	brak	brak	brak		
		3	brak	brak	brak	brak	brak	brak		
7	Siedl. przyr.: Torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe) kod: 7110 ocena ogólna: A (wg SDF)	1	brak	brak	brak	brak	brak	brak	Siedlisko na gruntach w zarządzie nadleśnictwa wskazano w obrębie 5 wydzieleń leśnych. W opisie taksacyjnym cztery z tych powierzchni należą do kategorii użytkowania: bagno. Projekt pul w stosunku do tego typu powierzchni nie określa żadnych wskaźników gospodarczych, w związku z czym w tym zakresie ocenia się go jako neutralny . Tylko w jednym z wydzieleń płat siedliska występuje w obrębie drzewostanu, jednak i w tym przypadku projekt pul nie przewiduje żadnych wskaźników gospodarczych.	Brak
		2	brak	brak	brak	brak	brak	brak		
		3	brak	brak	brak	brak	brak	brak		
8	Siedl. przyr.: Torfowiska wysokie zdegradowane, lecz zdolne do naturalnej i stymulowanej regeneracji kod: 7120 ocena ogólna: A (wg SDF)	1	brak	brak	brak	brak	brak	brak	Siedlisko na gruntach w zarządzie nadleśnictwa wskazano w obrębie 7 wydzieleń leśnych. W opisie taksacyjnym pięć z nich należy do kategorii użytkowania: bagno, staw rybny. Projekt pul w stosunku do tego typu powierzchni nie określa żadnych wskaźników gospodarczych, w związku z czym w tym zakresie ocenia się go jako neutralny . Tylko w dwóch wydzieleniach płat siedliska występuje w obrębie drzewostanu, jednak i w tym przypadku projekt pul nie przewiduje żadnych wskaźników gospodarczych.	Brak
		2	brak	brak	brak	brak	brak	brak		
		3	brak	brak	brak	brak	brak	brak		

Program ochrony przyrody dla Nadleśnictwa Węglińiec

Lp.	Nazwa i kod siedliska przyrodniczego oraz symbol znaczenia obszaru	Wskaźniki ²⁾ zachowania stanu ochrony przedmiotu ochrony	Rodzaje planowanych czynności gospodarczych ³⁾ i ich przewidywany wpływ ¹⁾ na zachowanie stanu ochrony przedmiotów ochrony						Ogólne uwagi o siedlisku i jego stanie ochrony oraz uwagi szczegółowe w sprawie oddziaływania negatywnego	Działania ograniczające negatywne oddziaływanie ustaleń pul w urządzonym obiekcie
			odnowienia	pielęgnacje	pielęgnacje młodszych drzewostanów	trzebieże późne	rębnie zupełne	rębnie złożone		
9	Siedl. przyr.: Torfowiska przejściowe i trzęsawiska, przeważnie z roślinnością z <i>Scheuchzeria-Caricetea</i> kod: 7140 ocena ogólna: A (wg SDF)	1	brak	brak	0	0	brak	0	Siedlisko na gruntach w zarządzie nadleśnictwa wskazano w obrębie 47 wydzieleń leśnych. W opisie taksacyjnym 35 z nich należy do kategorii użytkowania: bagno, staw rybny, retencja, sukcesja, urządzenie wodne. Projekt pul w stosunku do tego typu powierzchni nie określa żadnych wskazań gospodarczych, w związku z czym w tym zakresie ocenia się go jako neutralny . W 12 wydzieleniach leśnych płat siedliska występuje w obrębie drzewostanu. W kilku przypadkach w takich miejscach planowane są wskazania gospodarcze z zakresu pielęgnacji młodszych drzewostanów, trzebieży późnych oraz rębni złożonych. Zabiegi te obejmą drzewostan sąsiadujący z płatami siedliska przyrodniczego przez co nie zagrażają mu bezpośrednio. Pośrednio jednak istnieje ryzyko rozjeżdżania powierzchni z siedliskiem w trakcie wykonywania prac leśnych. W związku z tym w celu uniknięcia potencjalnie negatywnego, pośredniego oddziaływania wskazane jest zastosowanie działań minimalizujących.	W trakcie realizacji planowanych prac leśnych w wydz. leśn.: 75 , 93 b, 94 b, 160 c, 161 a, 164 b (obręb Węglińiec) oraz 537 s, 552 b (obręb Osiecznica) zaleca się ochronę płatów torfowiska przed rozjeżdżaniem lub innymi uszkodzeniami.
		2	brak	brak	0	0	brak	0		
		3	brak	brak	0	0	brak	0		
10	Siedl. przyr.: Obniżenia na podłożu torfowym z roślinnością ze związku <i>Rhynchosporion</i> kod: 7150 ocena ogólna: A (wg SDF)	1	brak	brak	brak	brak	brak	brak	Siedlisko na gruntach w zarządzie nadleśnictwa wskazano w obrębie 3 wydzieleń leśnych. W opisie taksacyjnym powierzchnie te należą do kategorii użytkowania: staw rybny, bagno. Projekt pul w stosunku do tego typu powierzchni nie określa żadnych wskazań gospodarczych, w związku z czym w tym zakresie ocenia się go jako neutralny .	Brak
		2	brak	brak	brak	brak	brak	brak		
		3	brak	brak	brak	brak	brak	brak		
11	Siedl. przyr.: Kwaśne dąbrowy <i>Quercetea robur-petreae</i> kod: 9190	1	brak	brak	brak	0	brak	brak	Siedlisko na gruntach w zarządzie nadleśnictwa wskazano w obrębie 2 wydzieleń leśnych, dla których projekt pul przewiduje trzebież późną. Drzewostan na obu powierzchniach jest zgodny z siedliskiem, dlatego planowane prace ocenia się jako neutralne	Brak
		2	brak	brak	brak	0	brak	brak		

Program ochrony przyrody dla Nadleśnictwa Węglińiec

Lp.	Nazwa i kod siedliska przyrodniczego oraz symbol znaczenia obszaru	Wskaźniki ²⁾ zachowania stanu ochrony przedmiotu ochrony	Rodzaje planowanych czynności gospodarczych ³⁾ i ich przewidywany wpływ ¹⁾ na zachowanie stanu ochrony przedmiotów ochrony						Ogólne uwagi o siedlisku i jego stanie ochrony oraz uwagi szczegółowe w sprawie oddziaływania negatywnego	Działania ograniczające negatywne oddziaływanie ustaleń pul w urządzonym obiekcie
			odnowienia	pielęgnacje	pielęgnacje młodszych drzewostanów	trzebienie późne	rębnie zupełne	rębnie złożone		
	ocena ogólna: B (wg SDF)	3	brak	brak	brak	0	brak	brak	dla zachowania stanu siedliska w obszarze Natura 2000.	
12	Siedl. przyr.: Bory i lasy bagienne kod: 91D0 ocena ogólna: A (wg SDF)	1	brak	brak	0	0	0	0	Siedlisko na gruntach w zarządzie nadleśnictwa wskazano w obrębie 48 wydzieleń leśnych, w których zajmuje ono od kilku do 100% powierzchni. Ponad 60% powierzchni wydzieleń z siedliskiem pozostawiono w projekcie pul bez wskazań gospodarczych. W pozostałych miejscach zaplanowano różne zabiegi, które będą wykonywane na powierzchni drzewostanów sąsiadujących z siedliskiem. Wśród planowanych zabiegów gospodarczych w wydzieleniach leśnych z siedliskiem projekt pul przewiduje również rębnie zupełne. Zabieg ten planowany jest w dwóch wydzieleniach, w których siedlisko zajmuje 2 i 7% ich powierzchni. Płaty boru bagiennego w tych dwóch przypadkach są częścią większych kompleksów torfowiskowych i leżą na ich krawędziach w bezpośrednim sąsiedztwie boru świeżego. Zabieg rębni zupełnej nie będzie obejmował płatów siedliska, jednak mimo to jego realizacja będzie wymagała zastosowania odpowiednich działań minimalizujących.	W trakcie realizacji planowanych rębni zupełnych w wydz. leśn.: 424 a, 521 s (obręb Osiecznica) oraz rębni złożonych w wydz. leśn.: 32 b, g, 33 b, 160 a (obręb Węglińiec) i 521 g (obręb Osiecznica) nie wykonywać zabiegu na powierzchni płatów priorytetowego siedliska boru bagiennego 91D0 i zachować od nich odpowiednią odległość pozostawiając nienaruszony pas drzewostanu pomiędzy siedliskiem a pozostałym drzewostanem, dla którego przewidziany jest zabieg.
		2	brak	brak	0	0	0	0		
		3	brak	brak	0	0	0	0		
13	Siedl. przyr.: Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe <i>Salicetum albo-fragilis</i> , <i>Populetum albae</i> , <i>Alnenionglutinoso- incanae</i> , olsy źródłiskowe kod: 91E0 ocena ogólna: B (wg SDF)	1	brak	0	0	brak	brak	brak	Siedlisko na gruntach w zarządzie nadleśnictwa wskazano w obrębie 22 wydzieleń leśnych. Ponad 80% powierzchni wydzieleń leśnych z siedliskiem pozostawiono bez wskazań gospodarczych. Na pozostałych trzech powierzchniach (19 f, g, 130 d; obręb Węglińiec) zaplanowano zabiegi pielęgnacyjne w obrębie upraw oraz młodszych drzewostanów. Nie przewiduje się, aby zaplanowane prace mogły negatywnie wpływać na stan zachowania siedliska. W przypadku zabiegów pielęgnacyjnych w młodszych drzewostanach planowany zabieg będzie sprzyjał poprawie struktury przestrzennej drzewostanu na siedlisku.	Brak
		2	brak	0	+2	brak	brak	brak		
		3	brak	0	0	brak	brak	brak		

¹⁾ Symbole wpływu planowanych czynności gospodarczych na stan ochrony przedmiotów ochrony oraz symbole dotyczące okresu tego oddziaływania: + (plus) – wpływ dodatni, pozytywny; 0 (zero) – wpływ obojętny; - (minus) – wpływ ujemny, negatywny; brak – gdy brak danej czynności w projekcie planu; 1. oddziaływanie krótkoterminowe, 2. oddziaływanie średnioterminowe, 3. oddziaływanie długoterminowe. ²⁾ Wskaźniki zachowania stanu: Kryterium 1: Naturalny

zasięg i powierzchnia siedliska przyrodniczego w obrębie tego zasięgu są stałe lub zwiększają się: zwiększają się (+), pozostają bez zmian (0), zmniejszają się (-); Kryterium 2: Struktura drzewostanów i funkcje konieczne do długotrwałego zachowania siedliska przyrodniczego istnieją i prawdopodobnie będą istnieć nadal: poprawiają się (+), pozostają bez zmian (0), pogarszają się (-); Kryterium 3: Stan ochrony typowych gatunków siedliska przyrodniczego jest korzystny: poprawia się (+), pozostaje bez zmian (0), pogarsza się (-). 3) Zadania gospodarcze sformułowane na poziomie ogólnym (nieadresowane do wydziałów drzewostanowych) nie kwalifikują się do ujęcia w formie macierzy, stąd omówienie ich przewidywanego wpływu możliwe tylko w formie tekstowej pod tabelą.

Tabela 26. Planowane wskazania gospodarcze na powierzchniach, na których zinwentaryzowano gatunki zwierząt stanowiące przedmioty ochrony ostoji siedliskowej OZW Uroczyska Borów Dolnośląskich PLH020072

Lp.	Nazwa gatunku zwierzęcia oraz symbol znaczenia obszaru	Wskaźniki ²⁾ zachowania stanu ochrony przedmiotu ochrony	Rodzaje planowanych czynności gospodarczych ³⁾ i ich przewidywany wpływ ¹⁾ na zachowanie stanu ochrony przedmiotów ochrony						Ogólne uwagi o siedliskach gatunków roślin lub zwierząt i ich stanie ochrony oraz uwagi szczegółowe w sprawie oddziaływania negatywnego	Działania ograniczające negatywne oddziaływanie ustaleń pul w zarządzanym obiekcie
			odnowienia	pielęgnacje	pielęgnacje młodszych drzewostanów	trzebieże późne	rębnie złożone	rębnie zupełne		
OZW Uroczyska Borów Dolnośląskich PLH020072										
1	Gatunek: Modraszek teleius <i>Phengaris teleius</i> kod: 6177 ocena ogólna: B (wg SDF)	1	brak	brak	brak	brak	brak	brak	Zapisy projektu pul nie odnoszą się do siedlisk wskazanych gatunków, ponieważ żaden z nich nie został stwierdzony na gruntach w zarządzie nadleśnictwa Węgliniec w granicach OZW Uroczyska Borów Dolnośląskich PLH020072.	Brak
	Gatunek: Modraszek nausitous <i>Phengaris nausithous</i> kod: 6179 ocena ogólna: B (wg SDF)	2	brak	brak	brak	brak	brak	brak		
	Gatunek: Jelonek rogacz <i>Lucanus cervus</i> kod: 1083 ocena ogólna: B (wg SDF)	3	brak	brak	brak	brak	brak	brak		
	Gatunek: Kozioróg dębosz <i>Cerambyx cerdo</i>									

Program ochrony przyrody dla Nadleśnictwa Węglińiec

Lp.	Nazwa gatunku zwierzęcia oraz symbol znaczenia obszaru	Wskaźniki ²⁾ zachowania stanu ochrony przedmiotu ochrony	Rodzaje planowanych czynności gospodarczych ³⁾ i ich przewidywany wpływ ¹⁾ na zachowanie stanu ochrony przedmiotów ochrony						Ogólne uwagi o siedliskach gatunków roślin lub zwierząt i ich stanie ochrony oraz uwagi szczegółowe w sprawie oddziaływania negatywnego	Działania ograniczające negatywne oddziaływanie ustaleń pul w zarządzanym obiekcie
			odnowienia	pielęgnacje	pielęgnacje młodszych drzewostanów	trzebieże późne	rębnie złożone	rębnie zupełne		
	kod: 1088 ocena ogólna: B (wg SDF) Gatunek: Minóg strumieniowy/ <i>Lampetra planeri</i> kod: 1096 ocena ogólna: C (wg SDF) Gatunek: Piskorz <i>Misgurnus fossilis</i> kod: 1145 ocena ogólna: C (wg SDF)									
2	Gatunek: Trzepla zielona <i>Ophiogomphus cecilia</i> kod: 1037 ocena ogólna: B (wg SDF)	1	0	0	0	0	0	0	Z uwagi na bliskość siedlisk gatunku, w obrębie których zlokalizowane są miejsca jego rozrodu, trzepla zielona może być obserwowana na terenach leśnych w obszarze wykorzystując je jako swoje żerowiska. Planowane na powierzchniach leśnych wskazania gospodarcze w trakcie realizacji mogą przyczynić się jedynie do sporadycznego płożenia pojedynczych osobników trzepli w sąsiedztwie drzewostanów. Żadne z projektowanych w pul czynności nie spowodują zmiany struktury siedlisk właściwych dla tego gatunku, dlatego w ocenie ogólnej zapisy projektu pul ocenia się jako neutralne dla trzepli zielonej.	Brak
		2	0	0	0	0	0	0		
		3	0	0	0	0	0	0		
3	Gatunek: Zalotka większa <i>Leucorrhinia</i>	1	brak	brak	brak	brak	brak	brak	Obecność gatunku potwierdzono w obrębie 13 wydziałów leśnych. Projekt pul nie przewiduje żadnych wskazań gospodarczych w tych miejscach, dlatego w ocenie ogólnej zapisy projektu pul	Brak

Program ochrony przyrody dla Nadleśnictwa Węgliniec

Lp.	Nazwa gatunku zwierzęcia oraz symbol znaczenia obszaru	Wskaźniki ²⁾ zachowania stanu ochrony przedmiotu ochrony	Rodzaje planowanych czynności gospodarczych ³⁾ i ich przewidywany wpływ ¹⁾ na zachowanie stanu ochrony przedmiotów ochrony						Ogólne uwagi o siedliskach gatunków roślin lub zwierząt i ich stanie ochrony oraz uwagi szczegółowe w sprawie oddziaływania negatywnego	Działania ograniczające negatywne oddziaływanie ustaleń pul w zarządzanym obiekcie
			odnowienia	pielęgnacje	pielęgnacje młodszych drzewostanów	trzebieże późne	rębnie złożone	rębnie zupełne		
	<i>pectoralis</i> kod: 1042 ocena ogólna: A (wg SDF)	2	brak	brak	brak	brak	brak	brak	ocenia się jako neutralne dla zalotki większej.	
		3	brak	brak	brak	brak	brak	brak		
4	Gatunek: Czerwończyk nieparek <i>Lycaena dispar</i> kod: 1060 ocena ogólna: B (wg SDF)	1	brak	brak	brak	brak	brak	brak	Obecność gatunku potwierdzono w obrębie 3 wydzieleń leśnych (inventaryzacja WZS). W opisie taksacyjnym należą one do kategorii użytkowania: bagno i staw rybny. W stosunku do takich powierzchni projekt pul nie formułuje żadnych wskazań, dlatego w ocenie ogólnej zapisy projektu pul ocenia się jako neutralne dla czerwończyka nieparka.	Brak
		2	brak	brak	brak	brak	brak	brak		
		3	brak	brak	brak	brak	brak	brak		
5	Gatunek: Pachnica dębowa <i>Osmoderma eremita</i> kod: 1084 ocena ogólna: B (wg SDF)	1	brak	brak	0	0	0	brak	Obecność gatunku wskazano dla 6 wydzieleń leśnych. W trzech z nich planowane są zabiegi pielęgnacyjne, które nie obejmą siedlisk gatunku. W kolejnych dwóch wydzieleniach zaplanowano rębnie złożone i trzebież późną. Realizacja tych zadań wymaga zastosowania działań minimalizujących, które pozwolą uniknąć potencjalnego negatywnego oddziaływania zapisów projektu pul na wskazany gatunek.	W czasie realizacji trzebieży późnych (wydz. leśn. 517 a – obręb Osiecznica) i rębni złożonych (wydz. leśn. 414 g – obręb Osiecznica) pozostawiać na powierzchni liściaste drzewa dziuplaste oraz drzewa z widocznymi wypróchnieniami.
		2	brak	brak	0	0	0	brak		
		3	brak	brak	0	0	0	brak		
6	Gatunek: Kumak nizinny <i>Bombina bombina</i>	1	brak	brak	0	brak	brak	brak	Obecność gatunku wskazano w 37 wydzieleniach leśnych. Dla zdecydowanej większości z nich projekt pul nie przewiduje żadnych wskazań gospodarczych. Jedynie w 3 wydzieleniach	Brak

Program ochrony przyrody dla Nadleśnictwa Węglińiec

Lp.	Nazwa gatunku zwierzęcia oraz symbol znaczenia obszaru	Wskaźniki ²⁾ zachowania stanu ochrony przedmiotu ochrony	Rodzaje planowanych czynności gospodarczych ³⁾ i ich przewidywany wpływ ¹⁾ na zachowanie stanu ochrony przedmiotów ochrony						Ogólne uwagi o siedliskach gatunków roślin lub zwierząt i ich stanie ochrony oraz uwagi szczegółowe w sprawie oddziaływania negatywnego	Działania ograniczające negatywne oddziaływanie ustaleń pul w zarządzanym obiekcie
			odnowienia	pielęgnacje	pielęgnacje młodszych drzewostanów	trzebieże późne	rębnie złożone	rębnie zupełne		
	kod: 1188 ocena ogólna: B (wg SDF)	2	brak	brak	0	brak	brak	brak	leśnych zaplanowano zabiegi pielęgnacyjne w młodych drzewostanach. Zabiegi nie dotyczą powierzchni, na których obecne jest siedlisko gatunku, dlatego w ocenie ogólnej zapisy projektu pul ocenia się jako neutralne dla kumaka nizinnego.	
		3	brak	brak	0	brak	brak	brak		
7	Gatunek: Mopek <i>Barbastella barbastellus</i> kod: 1308 ocena ogólna: B (wg SDF) Gatunek: Nocek duży <i>Myotis myotis</i> kod: 1324 ocena ogólna: B (wg SDF)	1	0	0	0	0	0	0	Wskazane gatunki nietoperzy mogą występować głównie w drzewostanach liściastych i mieszanych w odpowiednim wieku (głównie ponad 80-letnich), wykorzystując je jako żerowiska i miejsca letnich schronień. Na gruntach w zarządzie nadleśnictwa tego typu drzewostany zajmują powierzchnię blisko 20 ha. Przeszło połowa tego typu drzewostanów została pozostawiona bez wskazań gospodarczych. W pozostałych planowana jest trzebież późna i rębnie złożone. Realizacja zabiegów w starszych drzewostanach, związana z pozyskaniem drewna wymaga zastosowania działań minimalizujących. Przy ich uwzględnieniu nie przewiduje się możliwości wystąpienia negatywnego oddziaływania projektu pul.	Podczas realizacji prac związanych z pozyskaniem drewna na powierzchniach leśnych pozostawiać drzewa dziuplaste.
		2	0	0	0	0	0	0		
		3	0	0	0	0	0	0		
8	Gatunek: Bóbr europejski <i>Castor fiber</i> kod: 1337 ocena ogólna: B (wg SDF) Gatunek: Wydra <i>Lutra lutra</i> kod: 1355 ocena ogólna: B (wg SDF)	1	0	0	0	0	0	0	Z uwagi na wymagania ekologiczne obu gatunków nie przewiduje się, aby zapisy projektu pul mogły potencjalnie wpływać na ich siedliska. W tej sytuacji zapisy projektu pul ocenia się jako neutralne .	Brak
		2	0	0	0	0	0	0		
		3	0	0	0	0	0	0		

Lp.	Nazwa gatunku zwierzęcia oraz symbol znaczenia obszaru	Wskaźniki ²⁾ zachowania stanu ochrony przedmiotu ochrony	Rodzaje planowanych czynności gospodarczych ³⁾ i ich przewidywany wpływ ¹⁾ na zachowanie stanu ochrony przedmiotów ochrony						Ogólne uwagi o siedliskach gatunków roślin lub zwierząt i ich stanie ochrony oraz uwagi szczegółowe w sprawie oddziaływania negatywnego	Działania ograniczające negatywne oddziaływanie ustaleń pul w zarządzanym obiekcie
			odnowienia	pielęgnacje	pielęgnacje młodszych drzewostanów	trzebieże późne	rębnie złożone	rębnie zupełne		
9	Gatunek: Wilk <i>Canis lupus</i> kod: 1352 ocena ogólna: B (wg SDF)	1	0	0	0	0	0	0	Gatunek może występować w całym zasięgu nadleśnictwa na powierzchniach z drzewostanem w różnym wieku. Na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Węglińiec brak jest potwierdzonych miejsc rozrodu tego gatunku, w związku z czym żadne czynności związane z realizacją na gruncie zapisów projektu pul nie będą miały istotnego znaczenia dla zachowania populacji wilka na gruntach nadleśnictwa. W tej sytuacji zapisy projektu pul ocenia się jako neutralne .	Brak
		2	0	0	0	0	0	0		
		3	0	0	0	0	0	0		

¹⁾ Symbole wpływu planowanych czynności gospodarczych na stan ochrony przedmiotów ochrony oraz symbole dotyczące okresu tego oddziaływania: + (plus) – wpływ dodatni, pozytywny; 0 (zero) – wpływ obojętny; - (minus) – wpływ ujemny, negatywny; brak – gdy brak danej czynności w projekcie planu; 1. oddziaływanie krótkoterminowe, 2. oddziaływanie średnioterminowe, 3. oddziaływanie długoterminowe. ²⁾ Wskaźniki zachowania stanu: Kryterium 1: Liczebność populacji gatunku wskazuje na to, że sam utrzyma się w długim okresie jako żywotny składnik swoich siedlisk przyrodniczych: liczebność populacji zwiększa się (+), pozostaje bez zmian (0), zmniejsza się (-); Kryterium 2: Naturalny zasięg występowania gatunku nie zmniejsza się: zwiększa się (+), pozostaje bez zmian (0), zmniejsza się (-); Kryterium 3: Powierzchnia siedlisk odpowiednich dla rozwoju gatunku nie zmniejsza się: zwiększa się (+), pozostaje bez zmian (0), zmniejsza się (-). ³⁾ Zadania gospodarcze formułowane na poziomie ogólnym (nie adresowane do wydziałów drzewostanowych) nie kwalifikują się do ujęcia w formie macierzy.

IV.3.2. OBSZARY SPECJALNEJ OCHRONY

IV.3.2.1. OSO BORY DOLNOŚLĄSKIE PLB020005

Typ ostoi: A (obszar specjalnej ochrony ptaków powołany rozporządzeniem Ministra Środowiska)

Powierzchnia obszaru wg SDF: 172093,39 ha

Suma powierzchni wydzieleń literowanych zaliczonych do obszaru Natura 2000 zgodnie z przyjętą metodyką: 14276,29 ha, w tym 13394,85 ha powierzchni leśnej.

Uwaga! Obszar OSO Bory Dolnośląskie PLB020005 posiada plan zadań ochronnych ustanowiony Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 21 maja 2014 r. (Dz. Urz. Woj. Dolno. z dnia 21 maja 2014 r. poz. 2445). Plan zadań ochronnych obejmuje identyfikację istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony gatunków ptaków będących przedmiotami ochrony i ich siedlisk, cele działań ochronnych oraz działania ochronne ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich wykonanie i obszarów ich wdrażania. Zestawienie powyższych elementów w odniesieniu do gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Węgliniec zawiera tabela pt. *Działania ochronne dla obszaru Natura 2000 OSO Bory Dolnośląskie PLB020005 na gruntach Nadleśnictwa Węgliniec*. Zestawienia przedmiotów ochrony obszaru sporządzono na podstawie Standardowego Formularza Danych z kwietnia 2014 r. (źródło: serwis <http://natura2000.gdos.gov.pl/>, data dostępu: 7.07.2014) oraz dokumentacji planu zadań ochronnych.

Charakterystyka obszaru

Obszar położony jest na granicy dwóch województw: dolnośląskiego i lubuskiego. Przeważająca część znajduje się w zasięgu granic województwa dolnośląskiego, na terenie czterech powiatów: bolesławieckiego, legnickiego, polkowickiego i zgorzeleckiego. Największa część ostoi w granicy województwa dolnośląskiego położona jest w powiecie bolesławieckim, w obrębie gminy Osiecznica, w przeważającej części gminy Gromadka, w północnym fragmencie gminy wiejskiej Bolesławiec oraz w obszarze wiejskim gminy Nowogrodziec. W powiecie zgorzeleckim ostoja położona jest głównie na obszarze wiejskim gminy Węgliniec oraz w mniejszym udziale na obszarze wiejskim gminy Pieńsk i miejskim gminy Węgliniec. W zasięgu terytorialnym powiatu polkowickiego ostoja wkracza na teren gmin miejsko-wiejskich Chocianów i Przemków oraz na teren gminy Radwanice. Najmniejsza część ostoi na obszarze województwa dolnośląskiego leży w powiecie legnickim, w północnej części gminy wiejskiej Chojnów. Północny obszar ostoi położony jest w województwie lubuskim w granicach administracyjnych dwóch powiatów: żarskiego

i żagańskiego. W zasięgu powiatu żagańskiego ostoja leży głównie w południowych częściach gmin przygranicznych z województwem dolnośląskim. Największa powierzchnia obszaru położona jest w obrębach wiejskich gmin: Iłowa, Szprotawa, Małomice, gminie wiejskiej Wymiarki i Żagań oraz gminie miejskiej Gozdnica. Niewielki fragment ostoi wkracza w zasięg gminy Niegostawice i gmin miejskich: Iłowa, Małomice, Żagań. Północno-zachodnia część obszaru położona jest w powiecie żarskim, głównie w gminie Przewóz, oraz nieznacznie na terenie gminy Trzebiel.

Fotografia. 7.   Krajobraz Borów Dolnośląskich (fot. J. Wierzbicki)

Bory Dolnośląskie są częścią Niziny Śląsko-Łużyckiej, położonej między Wzniesieniami Żarskimi i Wzgórzami Dalkowskimi od północy a Pogórzem Izerskim od południa. Rzeźba terenu jest mało zróżnicowana. Przeważają tu tereny równinne z przecinającymi je południkowo dolinami rzek. Południową część stanowi powierzchnia moreny dennej słabo falistej, która na północy przechodzi w równinę napływową z licznymi stożkami kemowymi. W krajobrazie dominują równiny staroglacjalne teras akumulacyjnych, erozyjno-denudacyjnych i niskich. Dużą część obszaru stanowią zwarte kompleksy leśne. W zdecydowanej mierze są to drzewostany sosnowe z wrzosem zwyczajnym i borówką w runie oraz żarnowcem i jałowcem w podszybie. W domieszce występuje dąb, brzoza, buk, a także jodła i świerk. W bardziej żyznych rejonach i dolinach rzecznych występują fragmenty buczyn i grądów oraz łągi. Urozmaicenie stanowią liczne stawy rybne, m.in. ciekawe pod kątem przyrodniczym kompleksy stawów rybnych - Stawy Parowskie oraz duże kompleksy suchych wrzosowisk porastających tereny popolygonowe i poligonowe. Nieliczne wsie i miasteczka położone są wzdłuż dróg rozcinających Bory Dolnośląskie. Wokół nich

znajdują się enklawy terenów otwartych, pól uprawnych i innych użytków rolnych. W dolinach rzek spotkać można śródleśne łąki i odłogi. Obszar ostoi znajduje się w zarządzie jedenastu nadleśnictw: Bolesławiec, Chocianów, Pieńsk, Przemków, Ruzów, Szprotawa, Świętoszów, Węgliniec, Wymiarki, Złotoryja, Żagań (za: *dokumentacja planu zadań ochronnych OSO Bory Dolnośląskie PLB020005*).

Fotografia 8. Bory Dolnośląskie (fot. J. Wierzbicki)

Tabela 27. Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Węgliniec leżących w całości w zasięgu granic OSO Bory Dolnośląskie PLB020005

Nazwa obrębu	Adres leśny	Powierzchnia [ha]*		
		leśna	nieleśna	razem
Węgliniec	1 a-by; 2 a-j; 3 a-f; 4 a-l; 5 a-h; 6 a-b; 7 a-j; 8 a-g; 9 a-j; 10 a-h; 11 a-h; 12 a-j; 13 a-g; 14 a-m; 15 a-l; 16 a-n; 17 a-z; 18 a-ix; 19 a-i; 20 a-m; 21 a-i; 22 a-g; 23 a-c; 24 a-j; 25 a-h; 26 a-h; 27 a-d; 28 a-c; 29 a-b; 30 a-k; 31 a; 32 a-i; 33 a-d; 34 a-k; 35 a-m; 36 a-o; 37 a-t; 38 a-p; 39 a-r; 40 a-m; 41 a-p; 42 a-k; 43 a-h; 44 a-f; 45 a-k; 46 a-g; 47 a-h; 48 a-h; 49 a-g; 50 a-j; 51 a-h; 52 a-k; 53 a-i; 54 a-j; 55 a-j; 56 a-i; 57 a-j; 58 a-m; 59 a-t; 60 a-r; 61 a-m; 62 a-k; 63 a-i; 64 a-l; 65 a-hx; 66 a-j; 67 a-k; 68 a-j; 69 a-c; 70 a-g; 71 a-d; 72 a-j; 73 a-j; 74 a-m; 75 a-i; 76 a-f; 77 a-i; 78 a-i; 79 a-h; 80 a-dx; 81 a-m; 82 a-h; 83 a-d; 84 a-h; 85 a-bx; 85A a-d; 86 a-g; 87 a-g; 88 a-g; 89 a-c; 90 a; 91 a; 92 a-b; 93 a-b; 94 a-g; 95 a-f; 96 a-i; 97 a-m; 98 a-k; 99 a-p; 100 a-r; 101 a-i; 102 a-i; 103 a-h; 104 a-j; 105 a-b; 106 a-d; 107 a-d; 108 a-h; 109 a; 111 a-g; 112 a-c; 113 a-d; 114 a-h; 115 a-o; 116 a-l; 117 a-r; 118 a-p; 119 a-z; 120 a-h; 121 a-g; 122 a-p; 123 a-f; 124 a-j; 125 a-h; 126 a-h; 127 a-m; 128 a-l; 129 a-i; 130 a-f; 131 a-c; 132 a-h; 133 a; 134 a-f; 135 a-h; 136 a-o; 137 a-p; 138 a-dx; 139 a-f,h-oy; 140 a-s; 141 a-y; 142 a-f; 143 a-i; 144 a-k; 145 a-i; 146 a-i; 147 a-h; 148 a-g; 149 a-b; 150 a-c; 151 a-d; 152 a-g; 153 a-f; 154 a-d; 155 a-c; 156 a-f; 157 a-f; 158 a; 159 a-k; 160 a-i; 161 a-i; 162 a-k; 162A a-i; 163 a-n; 164 a-n; 165 a-o; 166 a-l; 167 a-g; 168 a-g; 169 a-g; 170 a-c; 171 a-f; 172 a-d; 173 a-c;	6225,58	732,36	6957,94

Program ochrony przyrody dla Nadleśnictwa Węglińiec

Nazwa obrębu	Adres leśny	Powierzchnia [ha]*		
		leśna	nieleśna	razem
	174 a-c; 175 a-g; 176 a-c; 177 a-i; 178 a-f; 179 a-f; 180 a; 181 a-c; 182 a-k; 185 a-n; 186 a-p; 187 a-t; 188 a-k; 189 a-f; 190 a-i; 191 a-f; 192 a-g; 193 a-g; 194 a-h; 195 a-f; 196 a-j; 197 a-j; 198 a-f; 199 a-d; 200 a-f; 201 a-m; 202 a-h; 202A a-f; 207 c-g,j-m; 208 a-k; 209 a-k; 210 a-n; 211 a-i; 212 a-k; 213 a-j; 214 a-c; 215 a-g; 216 a-f; 217 a-h; 218 a-g; 219 a-h; 220 a-h; 221 a-h; 222 a-f; 223 a-c; 232 b-d,h,k; 233 a-f; 234 a-j; 235 a-k; 236 a-j; 237 a-f; 238 a-f; 239 a-h; 240 a-j; 241 a-m; 242 a-g; 243 a-h; 244 a-h; 245 a-c; 246 a-b; 258 b; 258A a,f; 259 a-i; 260 a-l; 261 a-i; 262 a-g; 263 a-i; 264 a-h; 265 a-h; 266 a-l; 267 a-g; 268 a-d; 269 a-b; 279 a-h; 280 a-h; 281 a-g; 282 a-k; 283 a-j; 284 a-i; 285 a-d; 286 a-d,ax; 294 a-d,g-h; 295 a-g; 296 a-k; 297 a-i,l; 298 a-d; 299 a-b; 302 a-g; 303 a-b			
Osiecznica	249 a-w; 250 a-d; 251 a-j; 252 a-l; 253 a-i; 254 a-o; 255 a-dx; 256 a-ox; 257 a-z; 258 a-ly; 275 a-h; 276 a-r; 277 a-h; 278 a-h; 279 a-f; 280 a-l; 281 a-c; 282 a-i; 283 a-k; 284 a-o; 299 a-o; 300 a-n; 301 a-i; 302 a-c; 303 a-h; 304 a-i; 305 a-i; 306 a-i; 307 a-b; 308 a-d; 309 a-k; 310 a-y; 321 a-i; 322 a-o; 323 a-j; 324 a-h; 325 a-d; 326 a-b; 327 a-i; 328 a-h; 329 a-i; 330 a-d; 331 a-f; 332 a-g; 333 a-j; 334 a-h; 335 a-r; 336 a-l; 337 a-j; 338 a-b; 347 a-d; 348 a-f; 349 a-j; 350 a-n; 351 a-h; 352 a-h; 353 a-h; 354 a-g; 355 a-l; 356 a-i; 357 a-d; 358 a-g; 359 a-f; 360 a-g; 361 a-h; 362 a-h; 363 a-d; 364 a-f; 365 a-f; 366 a-h; 375 a-i; 376 a-l; 377 a-y; 378 a-k; 379 a-c; 380 a-f; 381 a-h; 382 a-m; 383 a-i; 384 a-g; 385 a-h; 386 a-i; 387 a-i; 388 a-m; 389 a-i; 390 a-k; 391 a-l; 392 a-b; 393 a-c; 394 a-c; 395 a-f; 396 a-l; 397 a-d; 398 a-z; 399 a-h; 400 a-c; 401 a-g; 402 a-h; 403 a-i; 404 a-b; 405 a-y; 406 a-s; 407 a-k; 408 a-i; 409 a-k; 410 a-l; 411 a-k; 412 a-i; 413 a-j; 414 a-j; 415 a-g; 416 a-i; 417 a-i; 418 a-i; 419 a-k; 420 a-l; 421 a-d; 422 a-c; 423 a-d; 424 a-h; 425 a-k; 426 a-y; 427 a-fy; 428 a-by; 429 a-m; 430 a-h; 431 a-j; 432 a-o; 433 a-f; 434 a-g; 435 a-f; 436 a-f; 437 a-h; 438 a-h; 439 a-j; 440 a-g; 441 a-i; 442 a-n; 443 a-g; 444 a-h; 445 a-j; 446 a-j; 447 a-m; 448 a-i; 449 a-g; 450 a-h; 451 a-n; 452 a-r; 453 a-p; 454 a-s; 456 a-h; 457 a-h; 458 a-f; 459 a-g; 460 a-c; 461 a-d; 462 a-d; 463 a-k; 464 a-g; 465 a-f; 466 a-d; 467 a-f; 468 a-g; 469 a-m; 470 a-g; 471 a-f; 472 a-f; 473 a-d; 474 a-d; 475 a-n; 476 a-k; 477 a-l; 478 a-g; 479 a-j; 480 a-h; 481 a-i; 482 a-g; 483 a-f; 484 a-b; 485 a-d; 486 a-g; 487 a-g; 488 a-g; 489 a-g; 490 a-d; 491 a-c; 492 a-i; 493 a-i; 494 a-d; 495 a-c; 496 a-d; 497 a-h; 498 a-i; 499 a-f; 500 a-lx; 501 a-o; 502 a-l; 503 a-m; 504 a-w; 505 a-t; 506 a-m; 507 a-n; 508 a-n; 509 a-j; 510 a-k; 511 a-k; 512 a-d; 513 a-i; 514 a-h; 515 a-k; 516 a-j; 517 a-g; 518 a-i; 519 a-h; 520 a-l; 521 a-x; 522 a-jx; 523 a-n; 524 a-l; 525 a-g; 526 a-k; 527 a-k; 528 a-f; 529 a-g; 530 a-d; 531 a-b; 532 a-l; 533 a-h; 534 a-h; 535 a-k; 536 a-j; 537 a-y; 538 a-i; 539 a-h; 540 a-d; 541 a-h; 542 a-f; 543 a-f; 544 a-c; 545 a-g; 546 a-h; 547 a-c; 548 a-c; 549 a-b; 550 a-c; 551 a-i; 552 a-f; 553 a-x; 554 a-w; 555 a-gx; 556 a-l; 557 a-f; 558 a-h; 559 a-g; 560 a-i; 561 a-g; 562 a-d; 563 a-f; 564 a-d; 565 a-i; 566 a-d; 567 a-g; 568 a-dx; 569 a-i; 570 a-h; 571 a-c; 572 a-b; 573 a-i; 574 a-i; 575 a-k; 576 a-g; 577 a-d; 578 a-dx; 579 a-i; 580 a-k; 581 a-c; 582 a-k; 583 a-n,p,y-fx; 585 a-l; 586 a-i; 587 a-i; 588 a-g,j-l,o-r,t,x-z; 589 a-b,f,i	7134,28	148,53	7282,81
Ogółem		13359,86	880,89	14240,75

*powierzchnia wydzierzeń literowanych

Tabela 28. Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Węglińiec leżących w części w zasięgu granic OSO Bory Dolnośląskie PLB020005

Nazwa obrębu	Adres leśny	Powierzchnia [ha]*		
		leśna	nieleśna	razem
Węglińiec	258A b-d,i; 294 f,i-j	19,59	0,00	19,59
Osiecznica	583 o,r,w-x; 588 h-i,s,w; 589 c-d,g	15,40	0,55	15,95
Ogółem		34,99	0,55	35,54

*powierzchnia wydzierzeń literowanych

Granice obszaru OSO Bory Dolnośląskie PLB020005 były weryfikowane i będą miały skorygowany przebieg po przejściu przez obowiązującą procedurę zmiany granic i zatwierdzeniu tych zmian przez Komisję Europejską.

Tabela 29. Gatunki objęte art. 4 Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa oraz wymienione w załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory występujące w zasięgu OSO Bory Dolnośląskie PLB020005 (źródło: Standardowy Formularz Danych z 04.2014)

Kod gatunku	Nazwa gatunku	Wielkość* populacji w OSO wg SDF	Ocena ogólna wg SDF	Uwagi dot. występowania wg PZO Adres leśny
A021	Bąk <i>Botaurus stellaris</i>	Rozrodcza: 4-12 i	-	Obserwacje punktowe: Obr. 1: 37 l; 92 b (źródło info.: Inwentaryzacja przyr. gminy Węglińiec, 1996; POS gm. Węglińiec 2005)
A030	Bocian czarny <i>Ciconia nigra</i>	Rozrodcza: 8-10 i	C	Gatunek potwierdzony w 2013 roku na terenie obszaru Natura 2000 na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Węglińiec w odpowiednich biotopach. Brak dokładnych danych na temat lokalizacji miejsc gniazdowania.
A031	Bocian biały <i>Ciconia ciconia</i>	Rozrodcza: 12-15 i	-	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
A038	Łabędź krzykliwy <i>Cygnus cygnus</i>	Rozrodcza: 1-2 i	C	Gatunek potwierdzony w 2013 roku na terenie obszaru Natura 2000, jednak poza zasięgiem terytorialnym Nadleśnictwa Węglińiec. Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
A072	Trzmielojad <i>Pernis apivorus</i>	Rozrodcza: 16-18 i	-	Obserwacje punktowe: Obr. 1: 294 g (źródło info.: Inwentaryzacja przyr. gminy Węglińiec, 1996)
A073	Kania czarna <i>Milvus migrans</i>	Rozrodcza: 7-10 i	C	Gatunek potwierdzony w 2013 roku na terenie obszaru Natura 2000 na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Węglińiec. Brak informacji o dokładnym miejscu gniazdowania.
A074	Kania ruda <i>Milvus milvus</i>	Rozrodcza: 15-20 i	C	Gatunek potwierdzony w 2013 roku na terenie obszaru Natura 2000 na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Węglińiec. Brak informacji o dokładnym miejscu gniazdowania.
A075	Bielik zwyczajny <i>Haliaeetus albicilla</i>	Rozrodcza: 13-15 i	C	Gatunek potwierdzony w 2013 roku na terenie obszaru Natura 2000 na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Węglińiec. Lokalizacja znana – dane wrażliwe.
A081	Błotniak stawowy <i>Circus aeruginosus</i>	Rozrodcza: 10-15 i	-	Obserwacje punktowe: Obr. 1: 31 a; 90 a; 162 b (źródło info.: Inwentaryzacja przyr. gminy Węglińiec, 1996)
A108	Głuszczyk <i>Tetrao urogallus</i>	Osiadła: P	B	Gatunek potwierdzony w 2013 roku na terenie obszaru Natura 2000 na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Węglińiec. Lokalizacja znana – dane wrażliwe.

Program ochrony przyrody dla Nadleśnictwa Węgliniec

Kod gatunku	Nazwa gatunku	Wielkość* populacji w OSO wg SDF	Ocena ogólna wg SDF	Uwagi dot. występowania wg PZO Adres leśny
A119	Kropiatka <i>Porzana porzana</i>	Rozrodca: 5-10 i	C	Gatunek potwierdzony w 2013 roku na terenie obszaru Natura 2000 na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Węgliniec w leśnictwach Węglowiec, Stawiska i Ołobok. Obr. 1: 90 a; 95 f; 139 px (źródło info.: pzo OSO Bory Dolnośląskie PLB020005, 2014)
A122	Derkacz <i>Crex crex</i>	Rozrodca: 8-15 i	-	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
A127	Żuraw <i>Grus grus</i>	Rozrodca: 100-120 i	C	Gatunek potwierdzony w 2013 roku na terenie obszaru Natura 2000 na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Węgliniec w odpowiednich biotopach na terytorium całego nadleśnictwa. Obr. 1: 15 i; 31 a; 36 a; 40 j; 95 f; 105 a; 109 a; 161 c; 162 b; 164 d; 193 f; 210 h; 237 c Obr. 2: 284 o; 304 h; 397 c; 431 g; 476 h; 506 l; 539 b; 552 c (źródło info.: pzo OSO Bory Dolnośląskie PLB020005, 2014)
A215	Puchacz <i>Bubo bubo</i>	Osiadła: 5-8 i	C	Gatunek potwierdzony w 2013 roku na terenie obszaru Natura 2000 na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Węgliniec w odpowiednich biotopach. Brak dokładnych danych na temat lokalizacji miejsc gniazdowania.
A217	Sóweczka <i>Glaucidium passerinum</i>	Osiadła: 90-110 i	A	Gatunek obserwowany w na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Węgliniec w trakcie weryfikacji w 2013 roku w odpowiednich biotopach na terytorium całego nadleśnictwa. Brak dokładnych danych na temat lokalizacji miejsc gniazdowania.
A223	Włochatka <i>Aegolius funereus</i>	Osiadła: 170-230 i	B	Gatunek obserwowany w na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Węgliniec w trakcie weryfikacji w 2013 roku w odpowiednich biotopach na terytorium całego nadleśnictwa. Brak dokładnych danych na temat lokalizacji miejsc gniazdowania.
A224	Lelek <i>Caprimulgus europaeus</i>	Rozrodca: 350-450 i	C	Gatunek potwierdzony w 2013 roku na terenie obszaru Natura 2000 na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Węgliniec w odpowiednich biotopach na terytorium całego nadleśnictwa.
A229	Zimorodek <i>Alcedo atthis</i>	Rozrodca: 15-20 i	-	Obserwacje punktowe: Obr. 1: 29 a Obr. 2: 427 a (źródło info.: Inwentaryzacja przyr. gm. Osiecznica, 1998; Inwentaryzacja przyr. gm. Węgliniec, 1996)
A234	Dzięcioł zielonosiwy <i>Picus canus</i>	Osiadła: 15-22 i	C	Gatunek potwierdzony w 2013 roku na terenie obszaru Natura 2000 na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Węgliniec, głównie w leśnictwie Węglowiec, Stawiska, Ołobok i Krucze Gniazdo. Obr. 1: 104 d; 139 m, gx; 161 d (źródło info.: pzo OSO Bory Dolnośląskie PLB020005, 2014)

Kod gatunku	Nazwa gatunku	Wielkość* populacji w OSO wg SDF	Ocena ogólna wg SDF	Uwagi dot. występowania wg PZO Adres leśny
A238	Dzięcioł średni <i>Dendrocopos medius</i>	Osiadła: 5-10 i	-	Observacje punktowe: Obr. 1: 139 w Obr. 2: 427 t; 553 t (źródło info.: Inwentaryzacja przyr. gm. Osiecznica, 1998)
A246	Lerka <i>Lullula arborea</i>	Rozrodzca: 400-600 i	C	Gatunek potwierdzony w 2013 roku na terenie obszaru Natura 2000 na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Węgliniec w odpowiednich biotopach na terytorium całego nadleśnictwa.
A320	Muchołówka mała <i>Ficedula parva</i>	Rozrodzca: 20-30 i	-	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
A409	Cietrzew <i>Tetrao tetrix tetrix</i>	Osiadła: 20-30 i	B	Gatunek wymarł w obszarze Natura 2000, na co wskazują wyniki badań terenowych prowadzonych na zlecenie RDLP we Wrocławiu od stycznia 2010 roku. Podczas patroli obserwacyjno-ochronnych populacji cietrzewia realizowanych na zlecenie RDLP we Wrocławiu nie stwierdzono żadnych śladów obecności cietrzewia w Borach Dolnośląskich (informacja z pzo dla OSO Bory Dolnośląskie PLB020005). W 2014 roku w obrębie 2 nadleśnictwa Ruszów wsiedlono kilkanaście osobników w ramach reintrodukcji populacji cietrzewia na terenie nadleśnictwa ⁽¹⁾ Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Węgliniec.

* Kategorie liczebności (kategoria): P = obecne lub Jednostka; i = osobniki pojedyncze; (1) informacja z nadleśnictwa Ruszów, 2014.

Tabela 30. Działania ochronne dla obszaru Natura 2000 OSO Bory Dolnośląskie PLB020005 na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Węglińiec na podstawie Zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 21 maja 2014 r. (Dz. Urz. Woj. Dolno. z dnia 21 maja 2014 r. poz. 2445)

Lp.	Przedmiot ochrony	Ogólna charakterystyka (lokalizacja (obręb, oddz., wydzielenie)	Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń dla właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Cele działań ochronnych	Działania ochronne wraz z obszarem wdrażania (adresy leśne) i podmiotem odpowiedzialnym	
					Działania w ramach gospodarki leśnej finansowane ze środków własnych PGL LP/przewidywane metody i okresy realizacji	Działania – wskazania ochronne realizowane poza gospodarką leśną ze środków zewnętrznych/przewidywane metody i okresy realizacji
1	A108 Głuszc <i>Tetrao urogallus</i>	Teren nadleśnictw: Ruszów, Pieńsk, Węglińiec, Bolesławiec, Świętoszów, Żagań i Wymiarki w granicach obszaru Natura 2000.	<p><u>Zagrożenia istniejące:</u></p> <p>Inwazja tawuły kutnerowatej na przesuszonych powierzchniach śródleśnych torfowisk skutkująca utratą odpowiednich walorów siedliska.</p> <p>Antropogeniczne zmniejszenie spójności siedlisk poprzez okresowo nadmierną penetrację terenów zasiedlonych przez gatunek i płoszenie osobników biorących udział w tokach oraz kur w okresie wysiadywania jaj i w okresie wodzenia piskląt.</p> <p>Drapieżnictwo, głównie ze strony ssaków drapieżnych (lisa, jenota, kuny).</p> <p>Krytycznie niska liczebność, zła kondycja genetyczna oraz izolacja dolnośląskiej populacji głuszca.</p> <p><u>Zagrożenia potencjalne:</u></p> <p>Brak sukcesu rozrodczego u wsiedlonych osobników i ich duża śmiertelność.</p>	<p>Ograniczenie negatywnego wpływu populacji ssaków drapieżnych na gatunek.</p> <p>Poprawa jakości siedliska głuszca w zakresie stosunków wodnych, optymalnej struktury biotopu, jakości bazy pokarmowej i osłonowej gatunku.</p> <p>Ograniczenie przypadkowego płoszenia ptaków w okresie toków, wysiadywania i wodzenia młodych.</p> <p>Zwiększenie zmienności genetycznej populacji.</p>	Brak.	<p>Ekspertyza stosunków wodnych na siedliskach głuszca.</p> <p>Wykonanie ekspertyzy stosunków wodnych na wskazanym obszarze z określeniem koniecznych czynności, które pozwolą na podniesienie poziomu wody na powierzchniach torfowisk zarastających tawułą kutnerowatą i zapewnią utrzymanie właściwych warunków siedliskowych dla gatunku.</p> <p>Podmiot odpowiedzialny: Organy sprawujące nadzór nad obszarem Natura 2000 we współpracy z nadleśnictwami Ruszów, Pieńsk, Węglińiec, Bolesławiec, Świętoszów, Żagań i Wymiarki i Regionalnymi Dyrekcjami Lasów Państwowych we Wrocławiu i Zielonej Górze.</p>

Program ochrony przyrody dla Nadleśnictwa Węgliniec

Lp.	Przedmiot ochrony	Ogólna charakterystyka (lokalizacja (obręb, oddz., wydzielenie)	Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń dla właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Cele działań ochronnych	Działania ochronne wraz z obszarem wdrażania (adresy leśne) i podmiotem odpowiedzialnym	
					Działania w ramach gospodarki leśnej finansowane ze środków własnych PGL LP/przewidywane metody i okresy realizacji	Działania – wskazania ochronne realizowane poza gospodarką leśną ze środków zewnętrznych/przewidywane metody i okresy realizacji
		Cały obszar Natura 2000.	jw.	jw.	Brak.	Ograniczenie liczebności populacji jenota, szopa pracza, lisa i kuny. Stała kontrola zmian występowania oraz zagęszczenia populacji ssaków drapieżnych: jenota, szopa pracza, lisa i kuny na terenie całego obszaru Natura 2000 w celu określenia i realizacji skutecznego programu redukcji jego liczebności. Podmiot odpowiedzialny: Organy sprawujące nadzór nad obszarem Natura 2000 we współpracy z Polskim Związkiem Łowieckim i nadleśnictwami Ruszów, Pieńsk, Węgliniec, Bolesławiec, Świętoszów, Żagań i Wymiarki.
		Teren Nadleśnictw Ruszów, Pieńsk, Węgliniec, Bolesławiec, Świętoszów, Żagań i Wymiarki w granicach obszaru Natura 2000.	jw.	jw.	Nadzór terenów leśnych. - Nadzór nad siecią dróg leśnych w zasięgu nadleśnictw Ruszów, Pieńsk, Węgliniec, Bolesławiec, Świętoszów, Żagań i Wymiarki w granicach obszaru Natura 2000 w celu zmniejszenia liczby pojazdów nieuprawnionych do poruszania się po drogach leśnych. Podmiot odpowiedzialny: Nadleśnictwa: Ruszów, Pieńsk, Węgliniec, Bolesławiec, Świętoszów, Żagań, Wymiarki.	Brak.
		Teren Nadleśnictw Ruszów, Pieńsk, Węgliniec, Bolesławiec, Świętoszów, Żagań i Wymiarki w granicach obszaru Natura 2000.	jw.	jw.	Brak.	Znakowanie siatek ogrodzeniowych upraw leśnych, tak aby zminimalizować ryzyko kolizji z nimi przemieszczających się ptaków. Podmiot odpowiedzialny: Nadleśnictwa: Ruszów, Pieńsk, Węgliniec, Bolesławiec, Świętoszów, Żagań, Wymiarki.

Program ochrony przyrody dla Nadleśnictwa Węglińiec

Lp.	Przedmiot ochrony	Ogólna charakterystyka (lokalizacja (obręb, oddz., wydzielenie)	Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń dla właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Cele działań ochronnych	Działania ochronne wraz z obszarem wdrażania (adresy leśne) i podmiotem odpowiedzialnym	
					Działania w ramach gospodarki leśnej finansowane ze środków własnych PGL LP/przewidywane metody i okresy realizacji	Działania – wskazania ochronne realizowane poza gospodarką leśną ze środków zewnętrznych/przewidywane metody i okresy realizacji
		Teren Nadleśnictw Ruszów, Pieńsk, Węglińiec, Bolesławiec, Świętoszów, Żagań i Wymiarki w granicach obszaru Natura 2000.	jw.	jw.	Brak.	Monitoring działań restytucyjnych gatunku w obszarze Natura 2000. Podmiot odpowiedzialny: Nadleśnictwo Ruszów we współpracy z Organami sprawującymi nadzór nad obszarem Natura 2000 i Nadleśnictwami Pieńsk, Węglińiec, Bolesławiec, Świętoszów, Żagań i Wymiarki.
2	A409 Cietrzew <i>Tetrao tetrix</i>	Cały obszar Natura 2000.	<u>Zagrożenia istniejące:</u> Nieznane. Nie analizowano zagrożeń dla gatunku, ponieważ w trakcie prac terenowych nie potwierdzono występowania gatunku w obszarze.	Określenie możliwości restytucji gatunku w obszarze Natura 2000.	Brak.	Opracowanie założeń i celów programu reintrodukcji gatunku w obszarze Natura 2000 oraz sposobów jego realizacji. Opracowanie koncepcji działań restytucyjnych cietrzewia w obszarze Natura 2000. Ocena realnych możliwości i skuteczności planowanych działań. Uwzględnienie w koncepcji efektów działań ochronnych w zakresie redukcji liczebności drapieżników przewidzianych w planie na najbliższe 10 lat dla głuszca. Podmiot odpowiedzialny: Organy sprawujące nadzór nad obszarem Natura 2000 we współpracy z Nadleśnictwami Ruszów, Pieńsk, Węglińiec, Bolesławiec, Świętoszów, Szprotawa Przemków, Chocianów, Żagań i Wymiarki i Regionalnymi Dyrekcjami Lasów Państwowych we Wrocławiu i Zielonej Górze.
3	A217 Sóweczka <i>Glaucidium passerinum</i> A223 Włochatka <i>Aegolius funereus</i>	Drzewostany iglaste i mieszane na gruntach w zarządzie nadleśnictw: Bolesławiec, Złotoryja, Wymiarki, Ruszów, Świętoszów, Szprotawa, Węglińiec, Przemków, Pieńsk,	<u>Zagrożenia istniejące:</u> W trakcie prac terenowych nad planem zadań ochronnych nie stwierdzono zagrożeń istniejących dla gatunku. <u>Zagrożenia potencjalne:</u> Okresowe i lokalne	Uzupełnienie stanu wiedzy o gatunkach w obszarze Natura 2000. Utrzymanie odpowiedniej struktury siedlisk lęgowych.	Zachowanie fragmentów starodrzewu na powierzchniach zrębowych: W miejscach obserwowanego występowania gatunku w trakcie zabiegów rębnych pozostawiać do naturalnej śmierci i rozkładu drewna w kępach o minimalnej powierzchni 5% każdego bloku drzewostanów rębnych przeznaczonych do wycięcia w	Brak.

Program ochrony przyrody dla Nadleśnictwa Węgliniec

Lp.	Przedmiot ochrony	Ogólna charakterystyka (lokalizacja (obręb, oddz., wydzielenie)	Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń dla właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Cele działań ochronnych	Działania ochronne wraz z obszarem wdrażania (adresy leśne) i podmiotem odpowiedzialnym	
					Działania w ramach gospodarki leśnej finansowane ze środków własnych PGL LP/przewidywane metody i okresy realizacji	Działania – wskazania ochronne realizowane poza gospodarką leśną ze środków zewnętrznych/przewidywane metody i okresy realizacji
		Chocianów, Żagań.	zmniejszanie atrakcyjności siedliska dla gatunku w wyniku realizacji planowej gospodarki leśnej polegającej na zagospodarowaniu rębnyh starych drzewostanów.		dziesięciolecie, fragmenty nie mniejsze niż 6 arów. Nie dotyczy sytuacji kłeskowych oraz bloków upraw pochodnych. Przed rozpoczęciem wycinki każdorazowo sprawdzić, czy drzewo nie jest dziuplaste. Podmiot odpowiedzialny: Nadleśnictwa: Bolesławiec, Złotoryja, Wymiarki, Ruszów, Świętoszów, Szprotawa, Węgliniec, Przemków, Pieńsk, Chocianów, Żagań.	
4	A234 Dzięcioł zielonosiwy <i>Picus canus</i>	Grunty leśne w zarządzie nadleśnictw: Ruszów, Świętoszów, Szprotawa, Węgliniec, Przemków, Pieńsk, Chocianów, Żagań.	<u>Zagrożenia istniejące:</u> W trakcie prac terenowych nad planem zadań ochronnych nie stwierdzono zagrożeń istniejących dla gatunku. <u>Zagrożenia potencjalne:</u> W miejscu występowania gatunku możliwy ubytek starych drzewostanów i liczby drzew stanowiących dla gatunku miejsca gniazdowania, między innymi w wyniku prac regulacyjnych na ciekach.	Zachowanie zasobów starych drzew stanowiących potencjalne miejsca na zakładanie nowych gniazd.	Pozostawianie obumierających starych egzemplarzy drzew w trakcie zabiegów hodowlanych: W trakcie zabiegów hodowlanych pozostawiać rodzime drzewa żywe i obumarłe drzewa stojące, miejscowo spróchniałe (ze zgnilizną), drzewa z owocnikami grzybów oraz drzewa dziuplaste, szczególnie te o miękkim drewnie, takie jak np.: brzoza, osika z wyjątkiem sytuacji zagrażających zdrowiu i życiu ludzi, zapewniając tym samym zwiększenie się ilości martwego drewna w wieloletnim przedziale czasowym. Zapis nie dotyczy bloków upraw pochodnych. Podmiot odpowiedzialny: Nadleśnictwa: Chocianów, Pieńsk, Przemków, Ruszów, Szprotawa, Świętoszów, Węgliniec, Żagań.	Brak.

Tabela 31. Planowane wskazania gospodarcze na siedliskach gatunków ptaków stanowiących przedmioty ochrony OSO Bory Dolnośląskie PLB020005

Lp.	Nazwa gatunku ptaka oraz symbol znaczenia obszaru	Wskaźniki ²⁾ zachowania stanu ochrony przedmiotu ochrony	Rodzaje planowanych czynności gospodarczych ³⁾ i ich przewidywany wpływ ¹⁾ na zachowanie stanu ochrony przedmiotów ochrony						Ogólne uwagi o siedliskach gatunków ptaków i ich stanie ochrony oraz uwagi szczegółowe w sprawie oddziaływania negatywnego	Działania ograniczające negatywne oddziaływanie ustaleń pul w urządzonym obiekcie
			odnowienia	pielęgnacje	pielęgnacje młodszych drzewostanów	trzebieże późne	rębnie złożone	rębnie zupełne		
OSO Bory Dolnośląskie PLB020005										
1	Gatunek: Łabędź krzykliwy <i>Cygnus cygnus</i> kod: A038 ocena ogólna: C (wg SDF)	1	brak	brak	brak	brak	brak	brak	Wskazany gatunek nie występuje na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Węgliniec. Zapisy projektu pul pozostają neutralne w stosunku do tego gatunku i jego siedlisk.	Brak
		2	brak	brak	brak	brak	brak	brak		
		3	brak	brak	brak	brak	brak	brak		
2	Gatunek: Bocian czarny <i>Ciconia nigra</i> kod: A030 ocena ogólna: C (wg SDF) Gatunek: Kania czarna <i>Milvus migrans</i> kod: A073 ocena ogólna: C (wg SDF) Gatunek: Kania ruda <i>Milvus milvus</i> kod: A074 ocena ogólna: C	1	brak	brak	brak	brak	brak	brak	W pzo brak zadań ochronnych z zakresu gospodarki leśnej dla obszaru Nadleśnictwa Węgliniec! Pomimo informacji o występowaniu wskazanych gatunków na gruntach w zarządzie nadleśnictwa (wg W. Bena 2013 – dokumentacja do pzo dla OSO Bory Dolnośląskie PLB020005), żadne z dostępnych źródeł informacji, w tym pzo, nie wskazują na konkretne miejsca ich gniazdowania. W tej sytuacji zapisy projektu pul pozostają neutralne dla wskazanych przedmiotów ochrony.	Brak
		2	brak	brak	brak	brak	brak	brak		
		3	brak	brak	brak	brak	brak	brak		

Program ochrony przyrody dla Nadleśnictwa Węglińiec

Lp.	Nazwa gatunku ptaka oraz symbol znaczenia obszaru	Wskaźniki ²⁾ zachowania stanu ochrony przedmiotu ochrony	Rodzaje planowanych czynności gospodarczych ³⁾ i ich przewidywany wpływ ¹⁾ na zachowanie stanu ochrony przedmiotów ochrony						Ogólne uwagi o siedliskach gatunków ptaków i ich stanie ochrony oraz uwagi szczegółowe w sprawie oddziaływania negatywnego	Działania ograniczające negatywne oddziaływanie ustaleń pul w urządzanym obiekcie
			odnowienia	pielęgnacje	pielęgnacje młodszych drzewostanów	trzebieże późne	rębnie złożone	rębnie zupełne		
	(wg SDF) Gatunek: Puchacz <i>Bubo bubo</i> kod: A215 ocena ogólna: C (wg SDF)									
3	Gatunek: Bielik zwyczajny <i>Haliaeetus albicilla</i> kod: A075 ocena ogólna: C (wg SDF)	1	brak	0	0	0	0	brak	W pzo brak zadań ochronnych z zakresu gospodarki leśnej! Analiza wpływu zapisów projektu pul na bielika została przeprowadzona dla powierzchni stref ochrony. Zestawienie poszczególnych wskaźników gospodarczych w obrębie stref ochrony okresowej oraz działania minimalizujące potencjalnie negatywny wpływ realizowanych zabiegów zawiera tabela 40.	Patrz: tabela 40.
		2	brak	0	0	0	0	brak		
		3	brak	0	0	0	0	brak		
4	Gatunek: Głuszcak <i>Tetrao urogallus</i> kod: A108 ocena ogólna: B (wg SDF)	1	0	0	0	0	0	0	W pzo brak zadań ochronnych z zakresu gospodarki leśnej! Analiza wpływu zapisów projektu pul na głuszcaka została przeprowadzona dla powierzchni stref ochrony. Zestawienie poszczególnych wskaźników gospodarczych w obrębie stref ochrony okresowej oraz działania minimalizujące potencjalnie negatywny wpływ realizowanych zabiegów zawiera tabela 40.	Patrz: tabela 40.
		2	0	0	0	0	0	0		
		3	0	0	0	0	0	0		
5	Gatunek: Kropiatka <i>Porzana porzana</i> kod: A119 ocena ogólna: C (wg SDF)	1	brak	brak	brak	brak	brak	brak	W pzo brak zadań ochronnych z zakresu gospodarki leśnej! Gatunek na gruntach w zarządzie nadleśnictwa został stwierdzony na trzech powierzchniach, które stanowią stawy rybne. Projekt pul w stosunku do tego typu powierzchni nie określa żadnych wskaźników gospodarczych, w związku z czym zapisy projektu pul ocenia się jako neutralne dla wskazanego gatunku.	Brak
		2	brak	brak	brak	brak	brak	brak		
		3	brak	brak	brak	brak	brak	brak		

Lp.	Nazwa gatunku ptaka oraz symbol znaczenia obszaru	Wskaźniki ²⁾ zachowania stanu ochrony przedmiotu ochrony	Rodzaje planowanych czynności gospodarczych ³⁾ i ich przewidywany wpływ ¹⁾ na zachowanie stanu ochrony przedmiotów ochrony						Ogólne uwagi o siedliskach gatunków ptaków i ich stanie ochrony oraz uwagi szczegółowe w sprawie oddziaływania negatywnego	Działania ograniczające negatywne oddziaływanie ustaleń pul w urządzanym obiekcie
			odnowienia	pielęgnacje	pielęgnacje młodszych drzewostanów	trzebieże późne	rębnie złożone	rębnie zupełne		
6	Gatunek: Żuraw <i>Grus grus</i> kod: A127 ocena ogólna: C (wg SDF)	1	brak	brak	0	brak	brak	brak	W pzo brak zadań ochronnych z zakresu gospodarki leśnej! Obserwacje punktowe gatunku zostały wykonane w 21 wydzieleniach leśnych. Dla zdecydowanej większości z nich (20 powierzchni) projekt pul nie przewiduje żadnych wskazań gospodarczych. W wydz. leśn. 506 I – obręb Osiecznica planowane są pielęgnacje młodszych drzewostanów. Zabieg ten nie odnosi się do powierzchni siedliska gatunku, jednak z uwagi na bliskie sąsiedztwo powierzchni torfowisk, na których może gniazdować żuraw, wykonanie planowanego zabiegu wymaga działań minimalizujących.	Planowany zabieg trzebieży wczesnych w wydz. leśn. 506 I (obręb Osiecznica) zaleca się wykonywać w okresie od jesieni do wiosny (od października do marca).
		2	brak	brak	0	brak	brak	brak		
		3	brak	brak	0	brak	brak	brak		
7	Gatunek: Sóweczka <i>Glaucidium passerinum</i> kod: A217 ocena ogólna: A (wg SDF) Gatunek: Włochatka <i>Aegolius funereus</i> kod: A223 ocena ogólna: B (wg SDF)	1	0	0	0	0	0	W pzo zadania ochronne z zakresu gospodarki leśnej! Na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Węgliniec oba gatunki sów były obserwowane w starszych drzewostanach sosnowych. Brak jest jednak dokładnych informacji na temat lokalizacji zasiedlonych przez nie dziupli. W tej sytuacji, uwzględniając zapisy pzo dla obszaru Natura 2000 OSO Bory Dolnośląskie PLB020005, dokonano analizy zapisów projektu pul w odniesieniu do wszystkich potencjalnych siedlisk obu sów. Zbadano, jakie jest zagospodarowanie rębniami zupełnymi drzewostanów na siedliskach borowych (BMb, BMśw, BMw, Bśw, Bśw, Bw) z gatunkiem panującym sosną lub świerkiem w wieku 80 lat i starszych oraz jak może to wpłynąć na potencjalne siedliska sóweczki i włochatki na terenie nadleśnictwa. Wyniki analizy wskazują, że powierzchnia rzeczywista	Zachowanie fragmentów starodrzewu na powierzchniach zrębowych (zgodnie z pzo). W miejscach obserwowanego występowania sóweczki lub włochatki w trakcie zabiegów rębnych pozostawiać do naturalnej śmierci i rozkładu drewna w kępach o minimalnej powierzchni 5% każdego bloku drzewostanów rębnych przeznaczonych do wycięcia w dziesięciolecie, fragmenty nie mniejsze niż 6 arów. Nie dotyczy sytuacji kłeskowych oraz bloków upraw pochodnych. Przed rozpoczęciem wycinki	
		2	0	0	0	0	0			0
		3	0	0	0	0	0			0

Lp.	Nazwa gatunku ptaka oraz symbol znaczenia obszaru	Wskaźniki ²⁾ zachowania stanu ochrony przedmiotu ochrony	Rodzaje planowanych czynności gospodarczych ³⁾ i ich przewidywany wpływ ¹⁾ na zachowanie stanu ochrony przedmiotów ochrony						Ogólne uwagi o siedliskach gatunków ptaków i ich stanie ochrony oraz uwagi szczegółowe w sprawie oddziaływania negatywnego	Działania ograniczające negatywne oddziaływanie ustaleń pul w urządzanym obiekcie
			odnowienia	pielęgnacje	pielęgnacje młodszych drzewostanów	trzebieże późne	rębnie złożone	rębnie zupełne		
									<p>zagospodarowana rębnią zupełną wynosi 487,67 ha, co stanowi 25% powierzchni potencjalnych siedlisk obu gatunków. Dla kolejnych 44% powierzchni drzewostanów iglastych przewidziano w projekcie pul rębnie złożone. Bez wskazań gospodarczych w tym samym przedziale wiekowym drzewostanów na siedliskach borowych pozostawiono 175,51 ha, co stanowi 9% łącznej powierzchni potencjalnych siedlisk wskazanych gatunków.</p> <p>Pomimo wysokiej wartości powierzchni przeznaczonej do zrębów, we wszystkich przypadkach procent pozyskania każdego bloku drzewostanów wynosi max. 95%, co pozwala pozostawić na powierzchni min. 5% każdego bloku drzewostanów do naturalnej śmierci i rozkładu drewna, niezależnie od tego czy sóweczka i włośchatka były obserwowane na danej powierzchni czy też nie.</p> <p>Pozwala to na zachowanie odpowiedniej struktury siedlisk również w miejscach dotąd niezasiadlonych przez oba gatunki.</p> <p>Oceniając zakres planowanych rębni zupełnych na analizowanych potencjalnych siedliskach obu gatunków, należy również pamiętać, że są one rozłożone w czasie i nie przekraczają 5 ha usuniętej powierzchni drzewostanu w jednej lokalizacji.</p> <p>Wynik analizy potencjalnego wpływu zapisów projektu pul dla wskazanych gatunków jest więc neutralny, pod warunkiem stosowania w trakcie realizacji zabiegów gospodarczych opisanych działań minimalizujących.</p>	każdorazowo sprawdzić, czy drzewo nie jest dziuplaste (zgodnie z pzo).
8	Gatunek: Lelek <i>Caprimulgus</i>	1	0	0	0	0	0	+1	<p>W pzo brak zadań ochronnych z zakresu gospodarki leśnej!</p> <p>Gatunki występujące powszechnie w obszarze OSO Bory</p>	Brak

Lp.	Nazwa gatunku ptaka oraz symbol znaczenia obszaru	Wskaźniki ²⁾ zachowania stanu ochrony przedmiotu ochrony	Rodzaje planowanych czynności gospodarczych ³⁾ i ich przewidywany wpływ ¹⁾ na zachowanie stanu ochrony przedmiotów ochrony						Ogólne uwagi o siedliskach gatunków ptaków i ich stanie ochrony oraz uwagi szczegółowe w sprawie oddziaływania negatywnego	Działania ograniczające negatywne oddziaływanie ustaleń pul w urządzanym obiekcie
			odnowienia	pielęgnacje	pielęgnacje młodszych drzewostanów	trzebieże późne	rębnie złożone	rębnie zupełne		
	<i>europaeus</i> kod: A224 ocena ogólna: C (wg SDF) Gatunek: Lerka <i>Lullula arborea</i> kod: A246 ocena ogólna: C (wg SDF)	2	0	0	0	0	0	0	Dolnośląskie głównie na otwartych siedliskach zrębów i wrzosowisk. Z racji ich ekologii większość zapisów projektu pul pozostaje dla nich neutralna. Duże otwarte powierzchnie zrębów obecne na gruntach w zarządzie nadleśnictwa gwarantują dogodne warunki bytowania dla obu gatunków. Jako pozytywne dla lerki i lelka można oceniać planowane w projekcie pul zabiegi rębni zupełnych na siedliskach borowych, które na okres kilku lat przyczynią się do odsłonięcia dogodnego siedliska dla obu tych gatunków.	
		3	0/-2	0	0	0	0	+2		
9	Gatunek: Dzięcioł zielonosiwy <i>Picus canus</i> kod: A234 ocena ogólna: C (wg SDF)	1	brak	brak	brak	0	0	brak	W pzo zadania ochronne z zakresu gospodarki leśnej! Wskazany gatunek może występować głównie w drzewostanach liściastych i mieszanych w odpowiednim wieku (głównie ponad 80-letnich). Na gruntach w zarządzie nadleśnictwa tego typu drzewostany zajmują powierzchnię ponad 100 ha. Zdecydowana większość tego typu drzewostanów (83%) została pozostawiona bez wskazań gospodarczych. W pozostałych planowana jest trzebież późna i rębnie złożone. Realizacja zapisów projektu pul tylko w określonym zakresie niesie za sobą zagrożenie wywołania negatywnego oddziaływania na wskazany gatunek. Jednym z potencjalnych oddziaływań może być płoszenie lub zabijanie pojedynczych osobników w wyniku usuwania drzew dziuplastych. Ten rodzaj oddziaływania można określić jako negatywny, bezpośredni, chwilowy. Dotyczy on powierzchni leśnych, na których zaplanowano trzebieże	W trakcie realizacji planowanych trzebieży późnych (wydz. leśn. 428 fx, 494 d, 500 r – obręb Osiecznica) oraz rębni złożonych (wydz. leśn. 62 i, k; 97 d, 138 l – obręb Węglińiec) oraz 493 h, 568 k – obręb Osiecznica) pozostawiać na powierzchni wydzieleni leśnych rodzime drzewa żywe i obumarłe drzewa stojące, miejscowo spróchniałe (ze zgnilizną), drzewa z owocnikami grzybów oraz drzewa dziuplaste, szczególnie te o miękkim drewnie, takie jak np.: brzoza, osika z wyjątkiem sytuacji zagrażających zdrowiu i życiu ludzi, zapewniając tym samym zwiększenie się ilości
		2	brak	brak	brak	0	0	brak		

Lp.	Nazwa gatunku ptaka oraz symbol znaczenia obszaru	Wskaźniki ²⁾ zachowania stanu ochrony przedmiotu ochrony	Rodzaje planowanych czynności gospodarczych ³⁾ i ich przewidywany wpływ ¹⁾ na zachowanie stanu ochrony przedmiotów ochrony						Ogólne uwagi o siedliskach gatunków ptaków i ich stanie ochrony oraz uwagi szczegółowe w sprawie oddziaływania negatywnego	Działania ograniczające negatywne oddziaływanie ustaleń pul w urządzanym obiekcie
			odnowienia	pielęgnacje	pielęgnacje młodszych drzewostanów	trzebieże późne	rębnie złożone	rębnie zupełne		
		3	brak	brak	brak	0/-2	0/-2	brak	<p>późne i rębnie złożone.</p> <p>W tej sytuacji wskazane zagrożenia można ocenić jako nieistotne dla populacji wskazanego gatunku z uwagi na małą powierzchnię objętą tego typu zabiegami.</p> <p>Niemniej jednak, w czasie realizacji zaplanowanych zabiegów pielęgnacyjnych i rębnych na powierzchniach leśnych wskazanych oddziałów konieczne jest zastosowanie się do wskazań zapisanych w pzo dla OSO Bory Dolnośląskie PLB020005.</p>	martwego drewna w wieloletnim przedziale czasowym (zgodnie z pzo).
10	<p>Gatunek: Cietrzew <i>Tetrao tetrix tetrix</i> kod: A409 ocena ogólna: B (wg SDF)</p>	1	brak	brak	brak	brak	brak	brak	<p>W pzo brak zadań ochronnych z zakresu gospodarki leśnej!</p> <p>Na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Węgliniec gatunek nie występuje.</p>	Brak
		2	brak	brak	brak	brak	brak	brak		
		3	brak	brak	brak	brak	brak	brak		

¹⁾ Symbole wpływu planowanych czynności gospodarczych na stan ochrony przedmiotów ochrony oraz symbole dotyczące okresu tego oddziaływania: + (plus) – wpływ dodatni, pozytywny; 0 (zero) – wpływ obojętny; - (minus) – wpływ ujemny, negatywny; brak – gdy brak danej czynności w projekcie planu; 1. oddziaływanie krótkoterminowe, 2. oddziaływanie średnioterminowe, 3. oddziaływanie długoterminowe. ²⁾ Wskaźniki zachowania stanu: Kryterium 1: Liczebność populacji gatunku wskazuje na to, że sam utrzyma się w długim okresie jako żywotny składnik swoich siedlisk przyrodniczych: liczebność populacji zwiększa się (+), pozostaje bez zmian (0), zmniejsza się (-); Kryterium 2: Naturalny zasięg występowania gatunku nie zmniejsza się: zwiększa się (+), pozostaje bez zmian (0), zmniejsza się (-); Kryterium 3: Powierzchnia siedlisk odpowiednich dla rozwoju gatunku nie zmniejsza się: zwiększa się (+), pozostaje bez zmian (0), zmniejsza się (-). 3) Zadania gospodarcze formułowane na poziomie ogólnym (nie adresowane do wydzieli drzewostanowych) nie kwalifikują się do ujęcia w formie macierzy, stąd omówienie ich przewidywanego wpływu możliwe tylko w formie tekstowej pod tabelą.

IV.4. POMNIKI PRZYRODY

Według ustawy o ochronie przyrody (tekst jednolity - Dz.U. 2013 poz. 627 z późn. zm.) pomnikami przyrody są *pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głazy narzutowe oraz jaskinie* (art. 40 ust.1). Na terenach niezabudowanych, jeżeli nie stanowi to zagrożenia dla ludzi lub mienia, drzewa stanowiące pomniki przyrody podlegają ochronie aż do ich samoistnego, całkowitego rozpadu (art. 40 ust. 2).

IV.4.1. ISTNIEJĄCE POMNIKI PRZYRODY

Wykaz istniejących pomników przyrody sporządzono na podstawie danych uzyskanych z Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska we Wrocławiu oraz programów ochrony środowiska gmin w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa. Łącznie na gruntach w zarządzie nadleśnictwa zlokalizowano 5 pomników przyrody, zaś poza nimi 8.

Tabela 32. Wykaz pomników przyrody na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Węgliniec (wg rejestru pomników przyrody RDOŚ Wrocław z dnia 4.03.2014 i danych Nadleśnictwa Węgliniec)

Lp.	Akt prawny	Położenie		Opis obiektu (wg danych Nadleśnictwa Węgliniec)			Zakazy obowiązujące na terenach objętych ochroną (wg aktu prawnego)
		Obręb, leśnictwo, wydz.	Gmina, obr. ew., dz. ewid.	Gatunek/ obiekt	Obw. [cm]	Wys. [m]	
1	Rozporządzenie Nr 18/93 Wojewody Jeleniogórskiego z dnia 3 kwietnia 1993 r. (Dz. Urz. Woj. Jel. Nr 13 z dnia 19 kwietnia 1993 r. poz. 84)	Osiecznica Zebrzydowa 540 a	Nowogrodzic Nowa Wieś Kolonia Bieniec – błędne opisanie w rejestrze RDOŚ Osiecznica Tomisław 540/523 Za wiaduktem kolejowym na drodze prowadzącej do Kolonii Bieniec skręcamy w prawo przy granicy lasu, idziemy do rozwidlenia i drogą w lewo. Na następnym rozwidleniu skręcamy w prawo, za około	Wychodnia skalna piaskowca kwarcytowego „Siwy Kamień”	20 m x 2,5 m		W odniesieniu do obiektu zabrania się: 1) wycinania, niszczenia i uszkodzania, 2) zrywania owoców, pędów i liści, 3) umieszczania tablic, napisów i znaków poza tymi, które obwieszczają o objęciu ochroną prawną, 4) wchodzenia na obiekty, 5) zanieczyszczania otoczenia i wzniesienia ognia w pobliżu obiektów.

Lp.	Akt prawny	Położenie		Opis obiektu (wg danych Nadleśnictwa Węgliniec)			Zakazy obowiązujące na terenach objętych ochroną (wg aktu prawnego)
		Obręb, leśnictwo, wydz.	Gmina, obr. ew., dz. ewid.	Gatunek/ obiekt	Obw. [cm]	Wys. [m]	
			200 m w lewo, drogą leśną porośniętą trawą, mało uczęszczaną (możliwość przejścia wyłącznie pieszo) idziemy około 700 m, po lewej stronie znajduje się pomnik przyrody.				
2	Rozporządzenie Nr 19/94 Wojewody Jeleniogórskiego z dnia 13 maja 1994 r. (Dz. Urz. Woj. Jel. Nr 21 z dnia 25 maja 1994 r. poz. 115)	Osiecznica Osiecznica 398 b	Osiecznica Osiecznica 398/803 Na skarpie, na lewym brzegu Kwisy, około 50 m od zabudowań.	Modrzew europejski <i>Larix decidua</i> „Wodniaków” Stan zdrowotny zły. Widoczny ubytek aparatu asymilacyjnego, u podstawy korony liczne suche tylce, dwa obłamane konary na wysokości 2,0 i 2,5 m. Podrost liściasty.	384	20	W odniesieniu do obiektów zabrania się: 1) wycinania, niszczenia i uszkodzania, 2) zrywania owoców, pędów i liści, 3) umieszczania tablic, napisów i znaków poza tymi, które obwieszczają o objęciu ochroną prawną, 4) wchodzenia na obiekty, 5) zanieczyszczania otoczenia i wzniesienia ognia w pobliżu obiektów.
3	Rozporządzenie Nr 19/94 Wojewody Jeleniogórskiego z dnia 13 maja 1994 r. (Dz. Urz. Woj. Jel. Nr 21 z dnia 25 maja 1994 r. poz. 115)	Osiecznica Osiecznica 398 y	Osiecznica Osiecznica 398/803 Na łące 100 m od zabudowań.	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i> „Piotra Hamerlika” Stan zdrowotny dobry. Drzewo z dwoma przewodnikami. Na przewodniku dwa ubytki wgłębne po wylamanych konarach. Pojedynczy posusz w koronie.	545	20	
4	Rozporządzenie Nr 19/94 Wojewody Jeleniogórskiego z dnia 13 maja 1994 r. (Dz. Urz. Woj. Jel. Nr 21 z dnia 25 maja 1994 r. poz. 115)	Osiecznica Osiecznica 427 d	Osiecznica Osiecznica 427/785 Na południowy zachód od zabudowań, w zadrzewionym pasie między polem uprawnym a drogą dojazdową.	Lipa drobnolistna <i>Tilia cordata</i> „Teresa” Stan zdrowotny dostateczny. Posusz w koronie około 50%. Drzewo posiadało dwa wierzchołki, obydwa wylamane i obumarłe. Na wysokości około 2 m od strony	454	22	

Lp.	Akt prawny	Położenie		Opis obiektu (wg danych Nadleśnictwa Węgliniec)			Zakazy obowiązujące na terenach objętych ochroną (wg aktu prawnego)
		Obręb, leśnictwo, wydz.	Gmina, obr. ew., dz. ewid.	Gatunek/ obiekt	Obw. [cm]	Wys. [m]	
				południowej ubytek wglębny po wyłamanych konarze. Od strony wschodniej złamany martwy konar.			
5	Zarządzenie Nr 12/89 Wojewody Jeleniogórskiego z dnia 30 marca 1989 r.	Osiecznica Osiecznica 398 b	Osiecznica Osiecznica 398/803 Przy drodze leśnej do Przejęsławia, około 400 m na północny wschód od zabudowań.	Sosna zwyczajna <i>Pinus sylvestris</i> „Wiewiórka” Stan zdrowotny dobry. Drzewo z dwoma przewodnikami. Od strony północno-wschodniej dwa haki po linii telefonicznej. Jemioła w koronie. Posusz u podstawy korony. Liczne suche obłamane gałęzie. Podrost liściasty.	310	15	W odniesieniu do obiektu zabrania się: 1) wycinania, niszczenia lub uszkodzenia, 2) zrywania pędów, owoców i liści, 3) umieszczania na drzewach tablic, napisów i znaków, 4) wchodzenia na drzewa, 5) zanieczyszczania otoczenia i wzniesienia ognia.

Tabela 33. Wykaz pomników przyrody poza gruntami w zarządzie Nadleśnictwa Węgliniec (wg rejestru pomników przyrody RDOŚ Wrocław z dnia 4.03.2014)

Lp.	Akt prawny	Położenie	Gatunek	Zakazy obowiązujące na terenach objętych ochroną (wg aktu prawnego)
		Gmina, obr. ew., dz. ewid.		
1	Rozporządzenie Nr 2/92 Wojewody Jeleniogórskiego z dnia 24 marca 1992 r. (Dz. Urz. Woj. Jel. Nr 8 z dnia 6 kwietnia 1992 r. poz. 69)	Nowogrodzic Zebrzydowa 800 Rośnie przy wieży ciśnieniowej przy stacji PKP.	Bluszcz pospolity <i>Hedera helix</i> „Bluszcz kolejarzy”	W odniesieniu do obiektów zabrania się: 1) wycinania, niszczenia lub uszkodzenia, 2) zrywania owoców, pędów i liści, 3) umieszczania tablic, napisów i znaków poza tymi, które obwieszcza o objęciu ochroną prawną, 4) wchodzenia na obiekty, 5) zanieczyszczania otoczenia i wzniesienia ognia w pobliżu obiektów.
2	Rozporządzenie Nr 4/91 Wojewody Jeleniogórskiego z dnia 10 maja 1991 r. (Dz. Urz. Woj. Jel. Nr 20 z dnia 15 maja 1991 r. poz. 149)	Nowogrodzic Zebrzydowa 488/2 Rośnie na terenie zabytkowego parku, w jego centralnej części.	Sosna wejmutka <i>Pinus strobus</i> „Wiesława” Forma dwupienna.	W odniesieniu do obiektów zabrania się: 1) wycinania, niszczenia lub uszkodzenia, 2) zrywania owoców, pędów i liści, 3) umieszczania tablic, napisów i znaków poza tymi, które obwieszcza o objęciu ochroną prawną, 4) wchodzenia na obiekty, 5) zanieczyszczania otoczenia i wzniesienia ognia w pobliżu obiektów.

Lp.	Akt prawny	Położenie		Gatunek	Zakazy obowiązujące na terenach objętych ochroną (wg aktu prawnego)
		Gmina, obr. ew., dz. ewid.			
3	Zarządzenie Nr 31/88 Wojewody Jeleniogórskiego z dnia 22 czerwca 1988 r. (Dz. Urz. Woj. Jel. Nr 11 poz. 95)	Nowogrodzic Zebrzydowa 488/2	Rośnie na terenie zabytkowego parku.	Buk pospolity odm. purpurowa <i>Fagus sylvatica</i> ' <i>Atropunicea</i> ' „Kumotry” Grupa 2 drzew.	-
4	Rozporządzenie Nr 18/93 Wojewody Jeleniogórskiego z dnia 3 kwietnia 1993 r. (Dz. Urz. Woj. Jel. Nr 13 z dnia 19 kwietnia 1993 r. poz. 84)	Nowogrodzic Zebrzydowa 488/2	Usytuowany jest w zabytkowym parku.	Świerk pospolity <i>Picea abies</i> Wiąz polny <i>Ulmus minor</i> „Wierni Bracia” Zrosłodrzew.	-
5	Zarządzenie Nr 31/88 Wojewody Jeleniogórskiego z dnia 22 czerwca 1988 r. (Dz. Urz. Woj. Jel. Nr 11 poz. 95)	Nowogrodzic Zebrzydowa 488/2	Rośnie na terenie zabytkowego parku, w jego północno-wschodniej części.	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i> „Danuty” Forma dwupienna.	W odniesieniu do obiektu zabrania się: 1) wycinania, niszczenia i uszkodzania, 2) zrywania owoców, pędów i liści, 3) umieszczania tablic, napisów i znaków poza tymi, które obwieszczają o objęciu ochroną prawną, 4) wchodzenia na obiekty, 5) zanieczyszczania otoczenia i wzniesienia ognia w pobliżu obiektów.
6	Rozporządzenie Nr 19/94 Wojewody Jeleniogórskiego z dnia 13 maja 1994 r. (Dz. Urz. Woj. Jel. Nr 21 z dnia 25 maja 1994 r. poz. 115)	Nowogrodzic Wykroty 957/3	Rośnie na terenie zabytkowego parku.	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i> „Rosochaty”	W odniesieniu do obiektów zabrania się: 1) wycinania, niszczenia i uszkodzania, 2) zrywania owoców, pędów i liści, 3) umieszczania tablic, napisów i znaków poza tymi, które obwieszczają o objęciu ochroną prawną, 4) wchodzenia na obiekty, 5) zanieczyszczania otoczenia i wzniesienia ognia w pobliżu obiektów.
7	Rozporządzenie Nr 19/94 Wojewody Jeleniogórskiego z dnia 13 maja 1994 r. (Dz. Urz. Woj. Jel. Nr 21 z dnia 25 maja 1994 r. poz. 115)	Osiecznica Tomisław 71/1	100 m na wschód od kościoła, za starym sadem.	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i> „Eleonory”	W odniesieniu do obiektów zabrania się: 1) wycinania, niszczenia lub uszkodzania, 2) zrywania pędów, owoców i liści, 3) umieszczania na drzewach tablic, napisów i znaków, 4) wchodzenia na drzewa, 5) zanieczyszczania otoczenia i wzniesienia ognia.
8	Zarządzenie Nr 6/90 Wojewody Jeleniogórskiego z dnia 21 lutego 1990 r. (Dz. Urz. Woj. Jel. Nr 1 poz. 17)	Nowogrodzic Nowa Wieś 218	Rośnie pomiędzy budynkiem nr 66 a autostradą, około 100 metrów od wiaduktu, dawniej na terenie posesji nr 68 na działce nr 218.	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i> „Siłacz”	W odniesieniu do obiektu zabrania się: 1) wycinania, niszczenia lub uszkodzania, 2) zrywania pędów, owoców i liści, 3) umieszczania na drzewach tablic, napisów i znaków, 4) wchodzenia na drzewa, 5) zanieczyszczania otoczenia i wzniesienia ognia.

IV.4.2. PROPONOWANE POMNIKI PRZYRODY

Wykaz obiektów kwalifikujących się do uznania za pomniki przyrody oraz innych ciekawych obiektów na terenie Nadleśnictwa Węglińiec oraz na gruntach innej własność pozostających w terytorialnym zasięgu nadleśnictwa został sporządzony na podstawie danych zawartych w waloryzacjach przyrodniczych gmin, propozycji nadleśnictwa oraz danych zebranych w czasie prac urzędniowych.

Tabela 34. Wykaz obiektów kwalifikujących się do uznania za pomniki przyrody zlokalizowanych na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Węglińiec

Lp.	Gatunek	Położenie (leśnictwo, wydz. leśn.)	Opis pomnika	Źródło
1	Aleja dębu szypułkowego	Ołobok	Aleja 26 drzew.	Nadleśnictwo Węglińiec
2	Dąb szypułkowy	Czerwona Woda 258A k	b.d.	Nadleśnictwo Węglińiec
3	Cyprysyk błotny	Zebrzydowa 589 a	Obwód: 40 cm Wysokość: 14 m	Nadleśnictwo Węglińiec
4	Cis pospolity	Zebrzydowa 588 b	Obwód: 45 cm Wysokość: 11 m	Nadleśnictwo Węglińiec
5	Choina kanadyjska	Zebrzydowa 588 b	Obwód: 50 cm Wysokość: 15 m	Nadleśnictwo Węglińiec
6	Aleja lipowa	Osiecznica 427 b	Zaniedbana aleja lipowa.	Nadleśnictwo Węglińiec
7	Aleja dębowo-kasztanowa	Osiecznica 398 s, b	Pozostałość po parku podworskim. Wymaga konserwacji.	Nadleśnictwo Węglińiec
8	Świerk pospolity	Osiecznica 398 t	Obwód: 290 cm	Nadleśnictwo Węglińiec
9	Sosna wejmutka	Osiecznica 398 t	Obwód: 340 cm	Nadleśnictwo Węglińiec
10	Bluszcz pospolity	Osiecznica 427 o	b.d.	Nadleśnictwo Węglińiec
11	Lipa drobnolistna	Gaje 302 b	b.d.	Nadleśnictwo Węglińiec
12	Dąb szypułkowy	Gaje 302 b	b.d.	Nadleśnictwo Węglińiec
13	Olsza czarna	Osiecznica 352 d	b.d.	Nadleśnictwo Węglińiec
14	Olsza czarna	Osiecznica 353 c	b.d.	Nadleśnictwo Węglińiec
15	Dąb szypułkowy	Osiecznica 427 a	10 sztuk	Nadleśnictwo Węglińiec
16	Dąb szypułkowy	Osiecznica 427 b	b.d.	Nadleśnictwo Węglińiec
17	Dąb szypułkowy	Osiecznica 427 d	5 sztuk	Nadleśnictwo Węglińiec
18	Dąb szypułkowy	Osiecznica 427 d	„Szarych szeregów”, obwód: 510 cm, stan zdrowotny dostateczny, otwarte wypróchnienie.	Nadleśnictwo Węglińiec
19	Dąb szypułkowy	Osiecznica 427 d	„Powstaniec”, obwód: 430 cm, stan zdrowotny dobry.	Nadleśnictwo Węglińiec

Program ochrony przyrody dla Nadleśnictwa Węglińiec

Lp.	Gatunek	Położenie (leśnictwo, wyd. leśn.)	Opis pomnika	Źródło
20	Wiąz szypułkowy	Osiecznica 427 d	b.d.	Nadleśnictwo Węglińiec
21	Lipa drobnolistna	Osiecznica 427 d	3 sztuki	Nadleśnictwo Węglińiec
22	Dąb szypułkowy	Osiecznica 427 y	3 sztuki	Nadleśnictwo Węglińiec
23	Dąb szypułkowy	Osiecznica 427 z	„Nieziomny”, obwód: 410 cm, stan zdrowotny dobry.	Nadleśnictwo Węglińiec
24	Lipa drobnolistna	Osiecznica 427 z	b.d.	Nadleśnictwo Węglińiec
25	Dąb szypułkowy	Osiecznica 427 hx	b.d.	Nadleśnictwo Węglińiec
26	Lipa drobnolistna	Osiecznica 427 hx	b.d.	Nadleśnictwo Węglińiec
27	Klon jawor	Osiecznica 428 t	b.d.	Nadleśnictwo Węglińiec
28	Lipa drobnolistna	Osiecznica 428 fx	b.d.	Nadleśnictwo Węglińiec
29	Dąb szypułkowy	Osiecznica 428 fx	2 sztuki	Nadleśnictwo Węglińiec
30	Lipa drobnolistna	Osiecznica 428 mx	b.d.	Nadleśnictwo Węglińiec
31	Lipa drobnolistna	Osiecznica 427 x	„Pasterka”	Nadleśnictwo Węglińiec
32	Dąb szypułkowy	Osiecznica 427 j	„Batalionu Zośka”, obwód: 730 cm, stan zdrowotny dobry.	Nadleśnictwo Węglińiec
33	Dąb szypułkowy	Osiecznica 427 j	„Batalionu Parasol”, stan zdrowotny zły.	Nadleśnictwo Węglińiec
34	Dąb szypułkowy	Osiecznica 427 c	„Radosław” Stan zdrowotny dostateczny. Ubytek po wylamanym konarze, zgnilizna i otwarte wypróchnienie. Rośnie w sąsiedztwie linii energetycznej.	Nadleśnictwo Węglińiec
35	Dąb szypułkowy	Osiecznica 428 fx	„Ludomir”, obwód: 440 cm, stan zdrowotny dostateczny. W odziomku zgnilizna i huba.	Nadleśnictwo Węglińiec
36	Dąb szypułkowy	Osiecznica 453 a	Obwód: 520 cm Stan zdrowotny dostateczny. W strzale otwarta dziupla, pień wypróchniał.	Nadleśnictwo Węglińiec
37	Dąb szypułkowy	Osiecznica 453 a	Obwód: 440 cm, stan zdrowotny dobry.	Nadleśnictwo Węglińiec
38	Dąb szypułkowy	Osiecznica 453 a	Obwód: 380 cm, stan zdrowotny dobry.	Nadleśnictwo Węglińiec
39	Dąb szypułkowy	Lisek 500 t	„Cienisty”, obwód: 470 cm, stan zdrowotny dobry.	Nadleśnictwo Węglińiec
40	Dąb szypułkowy	Lisek 500 p	„Rogacz”, obwód: 420 cm, stan zdrowotny dobry. Rośnie przy granicy z gruntem obcym.	Nadleśnictwo Węglińiec
41	Dąb szypułkowy	Lisek 500 p	„Żuraw”, obwód: 420 cm, stan zdrowotny dobry.	Nadleśnictwo Węglińiec
42	Dąb szypułkowy	Lisek 500 fx	Stan zdrowotny dobry. Rośnie w sąsiedztwie linii energetycznej.	Nadleśnictwo Węglińiec

Lp.	Gatunek	Położenie (leśnictwo, wydz. leśn.)	Opis pomnika	Źródło
43	Dąb szypułkowy	Lisek 500 h	Stan zdrowotny dobry.	Nadleśnictwo Węgliniec
44	Skala „Dzban”	Lisek 453 a	Piaskowiec kwarcytowy. Wymaga odsłonięcia.	Nadleśnictwo Węgliniec
45	Dąb szypułkowy	Zebrzydowa 513 b	b.d.	Nadleśnictwo Węgliniec
46	Świerk pospolity	Zebrzydowa 513 b	b.d.	Nadleśnictwo Węgliniec
47	Dąb szypułkowy	Zebrzydowa 560 f	b.d.	Nadleśnictwo Węgliniec
48	Dąb szypułkowy	Zebrzydowa 585 j	b.d.	Nadleśnictwo Węgliniec
49	Dąb szypułkowy	Zebrzydowa 588 b	b.d.	Nadleśnictwo Węgliniec
50	Lipa drobnolistna	Zebrzydowa 588 b	b.d.	Nadleśnictwo Węgliniec
51	Daglezja zielona	Zebrzydowa 588 b	b.d.	Nadleśnictwo Węgliniec
52	Dąb czerwony	Zebrzydowa 588 b	b.d.	Nadleśnictwo Węgliniec
53	Dąb szypułkowy	Zebrzydowa 589 a	b.d.	Nadleśnictwo Węgliniec
54	Buk zwyczajny	Czerna 493 g	Obwód: 535 cm, stan zdrowotny dobry.	Nadleśnictwo Węgliniec
55	Dąb szypułkowy	Czerna 519 c	b.d.	Nadleśnictwo Węgliniec
56	Aleja kasztanowa	Czerna 451~d	b.d.	Taksacja 2013
57	Aleja dębowo-lipowa	Osiecznica 400~g, 401~h	b.d.	Taksacja 2013
58	Aleja dębowa	Osiecznica 401~h	b.d.	Taksacja 2013

IV.5. PROPONOWANE STANOWISKA DOKUMENTACYJNE

Zgodnie z art.41 ustawy o ochronie przyrody (tekst jednolity - Dz.U. 2013 poz. 627 z późn. zm.) stanowiskami dokumentacyjnymi są niewyodrębniające się na powierzchni lub możliwe do wyodrębnienia, ważne pod względem naukowym i dydaktycznym, miejsca występowania formacji geologicznych, nagromadzeń skamieniałości lub tworów mineralnych, jaskinie lub schroniska podskalne wraz z namuliskami oraz fragmenty eksploatowanych lub nieczynnych wyrobisk powierzchniowych i podziemnych, a także miejsca występowania kopalnych szczątków roślin lub zwierząt. W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Węgliniec nie ustanowiono dotychczas tej formy ochrony przyrody, istnieje jednak szereg propozycji miejsc, które zdaniem Zachodniosudeckiego Towarzystwa Przyrodniczego i Nadleśnictwa Węgliniec powinny być objęte tą formą ochrony przyrody.

Proponowane stanowisko dokumentacyjne „Przełom Kwisy w Osiecznicy” - epigenetyczny przełom Kwisy przez pasmo koniackich piaskowców, występujących tu na północnym skrzydle niecki śródsudeckiej bezpośrednio pod powierzchnią terenu (na głębokości kilku do kilkunastu metrów). Koniackie piaskowce odsłaniają się w postaci skalnych baszt wystających ze zbocza doliny (najbardziej efektowna skałka nazywana jest przez miejscową ludność Dzbanem). Ponadto w podcięciu na lewym brzegu rzeki odsłania się profil osadów trzeciorzędowych, obejmujący kwarcyty bolesławieckie, ility i mułki oraz warstwę węgla brunatnego (odkrywka silnie zarośnięta). Jedno z najdalej na północ wysuniętych naturalnych odsłoneń górnokredowych piaskowców niecki północnosudeckiej. Prawy brzeg silnie przekształcony w wyniku eksploatacji kwarcytów bolesławieckich (Jankowski 1998a). Obejmuje część oddziału 500 w leśnictwie Lisek.

Proponowane stanowisko dokumentacyjne „Wielki Głaz” - blok kwarcytu bolesławieckiego (być może pseudoeratyk) o obwodzie 4,5 m. Częściowo przykryty igliwem. Powierzchnia dobrze wygładzona. Zlokalizowany w części oddziału 555 leśnictwa Zebrzydowa.

Proponowane stanowisko dokumentacyjne „Wiatrowe Skały” - wyrobisko kwarcytu bolesławieckiego o średnicy około 15 m z porzrzucanymi blokami kwarcytu o obwodzie do 3,5 m. Przed wyrobiskiem przy drodze jeden głaz osadzony na murowanym fundamencie jako kamień pamiątkowy, bez żadnego napisu. Położone w oddziale 508 k leśnictwa Lisek.

Proponowane stanowisko dokumentacyjne „Biały Kamień” - blok kwarcytu bolesławieckiego (być może pseudoeratyk), o obwodzie przy ziemi 8 m, całkowity obwód pod powierzchnią prawdopodobnie większy. Blok przykrywa igliwie i korzenie drzew rosnących tuż przy jego brzegu. Blok słabo wygładzony, zachowane stosunkowo ostre krawędzie. Zlokalizowany w oddziale 460 a leśnictwa Lisek.

Proponowane stanowisko dokumentacyjne „Dwa głazy narzutowe” – z czerwonego granitu drobnoziarnistego. Prawdopodobnie przeniesione z pola. Pierwszy głaz o obwodzie 4 m. Część krawędzi ostrych, wyraźne świeże powierzchnie przełamu. Pierwotnie głaz był większy (obok leżą dwa ostrokrawędziste odłamki). Drugi głaz o obwodzie 3,2 m. Dobrze obtoczony, o regularnym kształcie. Zlokalizowane wśród drzew po lewej stronie drogi Tomisław, przed przejazdem kolejowym, poza gruntami w zarządzie nadleśnictwa.

Proponowane stanowisko dokumentacyjne „Punkt widokowy na Sudety Zachodnie” - położony przy drodze Tomisław - Bieniec, między Tomisławem a przejazdem kolejowym na linii Zebrzydowa - Żagań. Z drogi w warunkach dużej przejrzystości powietrza rozciąga się panorama Sudetów Zachodnich. Jako tło dla pól i łąk wyłania się główny grzbiet Karkonoszy (od Śnieżki po Szrenicę) i północno-wschodnie partie Gór Izerskich.

Fotografia. 9. Skala „Dzban” (fot. J. Wierzbicki)

IV.6. OCHRONA GATUNKOWA ROŚLIN

Pomimo bezwzględnej dominacji dosyć monotonnych i mało zróżnicowanych zbiorowisk leśnych, szata roślinna Nadleśnictwa Węgliniec jest bardzo interesująca. Związane jest to z obecnością licznych zbiorników wodnych, takich jak stawy i glinianki, oraz fragmentów terenów podmokłych i zabagnionych położonych najczęściej w ich pobliżu. Rozwinęła się tu roślinność wodna, szuwarowa i torfowiskowa, skupiając fitocenozy najbardziej zagrożone w kraju.

Tabela 35. Wykaz zagrożonych i chronionych gatunków roślin naczyniowych i mszaków stwierdzonych w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Węgliniec

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Status ochronny (prawo krajowe, N2000)	Polska Czerwona Księga	Polska Czerwona Lista	Zagrożone gatunki Dolnego Śląska	Adres leśny / Uwagi dot. występowania
1	Arnika górską	<i>Arnica montana</i>	Ochrona ścisła, wymaga ochrony czynnej DS - zał. V (kod: 1762)	-	V	EN	Występuje na pogórzcu, na niżu sporadycznie. Roślina światłolubna, można ją spotkać na polanach leśnych lub łąkach. Preferuje gleby kwaśne. Gatunek bardzo rzadki, stwierdzony na 4 stanowiskach w gminie Węgliniec – przy torach kolejowych z Węglińca do Zgorzelca oraz przy zachodnich brzegach Stawu Wolno Starego. Obr. 1: 37 o; 75 f; 210 g; 240 g
2	Bagno zwyczajne	<i>Ledum palustre</i>	Ochrona częściowa	-	-	VU	Występuje na terenach podmokłych w obrębie torfowisk i borów bagiennych. Obr. 1: 2b, c; 3a, b, d, f; 4k; 12i; 13c; 15j; 19i; 20d; 21a, i; 22b, c; 23a; 24a, b, f, g, j; 25a; 32a, b, d, g, h, i; 33a, b; 34a, b, d, f; 35c; 36a, b, g, h, i, j, k, l, o; 37g, h, m; 38a; 41k; 42g, h; 43a, b, c, d, h; 44a, b, c, d, f; 45a, b, d; 46a; 48f; 52a; 53c, g; 66b, f; 70f; 74f; 75f; 106b; 107a; 111f; 139by, cy, dy; 140r; 160d, g; 161d; 164f; 185i; 223g; 230c; 265b; 272b; 289b; 297b, g; 303j; 307j; 308i; 320c; 341p Obr. 2: 255j, k; 276r; 283a, b, g, k; 284a, f; 336d; 351g, h; 359f; 365d; 366g; 382c; 397b; 424b; 432o; 452i, r; 521o, s; 524k; 532a; 537j; 539b, f; 547c; 553c; 573f; 578a; 579i; 580h; 581b, c; 583b, f
3	Borówka bagienna	<i>Vaccinium uliginosum</i>	Niechroniona	-	-	NT	Występuje na terenach podmokłych w obrębie torfowisk i borów bagiennych. Obr. 1: 24j; 38a; 43b, c; 139by, cy; 164b, f; 230g Obr. 2: 359f, 581b
4	Buławnik wielkokwiatowy	<i>Cephalanthera damasonium</i>	Ochrona ścisła	-	V	VU	Gatunek widnych, żyznych lasów liściastych. Brak informacji o stanowiskach na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
5	Centuria pospolita	<i>Centaurium erythraea</i>	Ochrona częściowa	-	-	-	Gatunek łąk, pastwisk, ugorów i muraw. Obr. 2: 583z

Program ochrony przyrody dla Nadleśnictwa Węglińiec

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Status ochronny (prawo krajowe, N2000)	Polska Czerwona Księga	Polska Czerwona Lista	Zagrożone gatunki Dolnego Śląska	Adres leśny / Uwagi dot. występowania
6	Cis pospolity	<i>Taxus baccata</i>	Ochrona częściowa	VU	-	-	Jest obecnie gatunkiem rzadkim i w warunkach naturalnych w większej liczbie osobników występuje prawie wyłącznie w rezerwach przyrody. Rośnie najczęściej na podłożu zasobnym w węglan wapnia, na glebach żyznych oraz wilgotnych. Obr. 2: 580f; 588b
7	Dziurawiec rozesłany	<i>Hypericum humifusum</i>	Niechroniony	-	-	LC	Występuje na polach, łąkach, nieużytkach i rowach oraz w widnych lasach. Brak informacji o stanowiskach na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
8	Gnidosz rozesłany	<i>Pedicularis sylvatica</i>	Ochrona częściowa	-	-	EN	Półpaszyt pobierający od roślin żywicielskich wodę i sole mineralne za pomocą ssawek. Zasadza mokre, kwaśne łąki, zwłaszcza bliźniczkowe i torfowiska niskie i przejściowe. Czasami występuje także w szuwarach turzycowych i na wrzosowiskach. Obserwowany na podmokłej grobli na południe od Stawu Czaplí w gminie Węglińiec oraz na podmokłych łąkach na zachód od Tomiśławia w gminie Osiecznica. Obr. 1: 107c Obr. 2: 583z
9	Gnieźnik leśny	<i>Neottia nidus-avis</i>	Ochrona częściowa	-	-	VU	Gatunek cienistych lasów liściastych. Substancje odżywcze konieczne do wzrostu czerpie z grzybów, na których pasożytuje. Obr. 1: 170a
10	Goździeniec okółkowy	<i>Illecebrum verticillatum</i>	Niechroniony	-	V	VU	Rośnie w miejscach piaszczystych wilgotnych. Brak informacji o stanowiskach na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
11	Goździk piaskowy	<i>Dianthus arenarius</i>	Ochrona częściowa	-	-	CR	Porasta suche lasy, łąki, wydmy. Obr. 1: 25a
12	Groszek skrzydłasty	<i>Lathyrus montanus</i>	Niechroniony	-	-	NT	Preferuje świetliste lasy i zarośla. Rośnie na poboczach drogi z Węglińca do Czerwonej Wody. Brak informacji o stanowiskach na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.

Program ochrony przyrody dla Nadleśnictwa Węglińiec

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Status ochronny (prawo krajowe, N2000)	Polska Czerwona Księga	Polska Czerwona Lista	Zagrożone gatunki Dolnego Śląska	Adres leśny / Uwagi dot. występowania
13	Gruszkówka jednostronna	<i>Orthilia secunda</i>	Niechroniona	-	-	LC	Rośnie w widnych lasach mieszanych i iglastych na próchnicznym podłożu. Występuje w rezerwacie przyrody „Wrzosiec koło Piasecznej”. Obr. 1: 36h
14	Gruszyca mniejsza	<i>Pyrola minor</i>	Ochrona częściowa	-	-	NT	Występuje w lasach iglastych i liściastych o ubogim podłożu, na torfowiskach, piaszczystych wydmach. Notowana w okolicach Zielonki. Brak informacji o stanowiskach na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
15	Gruszyca okrągłolistna	<i>Pyrola rotundifolia</i>	Ochrona częściowa	-	-	LC	Występuje w lasach iglastych i liściastych o ubogim podłożu, na torfowiskach, piaszczystych wydmach. Brak informacji o stanowiskach na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
16	Gruszyca jednokwiatowa	<i>Moneses uniflora</i>	Niechroniona	-	-	EN	Występuje w lasach iglastych, rzadziej liściastych. Notowana w okolicach Zielonki. Brak informacji o stanowiskach na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
17	Grzybień biały	<i>Nymphaea alba</i>	Ochrona częściowa	-	-	LC	Występuje w starorzeczach, stawach, przybrzeżnych strefach jezior, w wodach wolno płynących kanałach i zakolach rzek. Obserwowany nad brzegami Stawu Wolno Starego oraz Sarni Stary w gminie Węglińiec. Obr. 1: 74m; 75f; 94a; 95a; Obr. 2: 568j; 579i; 580f; 585f.
18	Grzybień północny (G. zapoznane)	<i>Nymphaea candida</i>	Ochrona częściowa	VU	-	-	Rośnie na płytkich wodach o dnie zwykle torfowym lub piaszczysto-mulistym i mulistym. Obserwowane w okolicach Zielonki oraz Stawu Wolno Starego w gminie Węglińiec. Obr. 1: 111a; 193b
19	Janowiec włosisty	<i>Genista pilosa</i>	Niechroniona	-	-	DD	Rośnie w widnych lasach liściastych - dąbrowach i w lasach mieszanych. Spotykany w ciepłolubnych zbiorowiskach okrajkowych na obrzeżach lasów, w świetlistych zaroślach i na trawiastych zboczach. Stwierdzony w okolicach Czerwonej Wody, Zielonki, Starego Węglińca i Piasecznej. Brak informacji o stanowiskach na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.

Program ochrony przyrody dla Nadleśnictwa Węgliniec

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Status ochronny (prawo krajowe, N2000)	Polska Czerwona Księga	Polska Czerwona Lista	Zagrożone gatunki Dolnego Śląska	Adres leśny / Uwagi dot. występowania
20	Jeżogłówka najmniejsza	<i>Sparganium minimum</i>	Niechroniona	-	-	EN	Zasiedla głównie torfowiska przejściowe, zwłaszcza płytkie jeziora torfowiskowe, wypełnione wodą zagiębnia i doły potorfowe, czasem też oczka wodne na torfowiskach wysokich i niskich. Notowana w okolicach Zielonki. Obr. 1: 341i
21	Kocanki piaskowe	<i>Helichrysum arenarium</i>	Ochrona częściowa	-	-	-	Gatunek muraw piaskowych i przydroży. Stwierdzone m.in. na południe od stacji PKP w Starym Węglińcu, między Parową a Ołobokiem oraz Kliczkowem a Osiecznicą. Obr. 2: 256r, s, x; 257d, n; 453g.
22	Kosaciec syberyjski	<i>Iris sibirica</i>	Ochrona ścisła, wymaga ochrony czynnej	-	V	VU	Występuje na torfowiskach niskich i na wilgotnych łąkach trzęślicowych. Obr. 1: 235f.
23	Kruszczyk szerokolistny	<i>Epipactis helleborine</i>	Ochrona częściowa	-	-	-	Rośnie w żyznych lasach liściastych, także na ich obrzeżach i na śródleśnych przydrożach, w lasach na siedliskach kwaśnych i ubogich, w zaroślach, na łąkach i wydmach. Notowany także na stanowiskach silnie przekształconych antropogenicznie. Gatunek bardzo rzadki, stwierdzony około 2 km na wschód od stacji kolejowej w Zagajniku, przy leśnej drodze obok torów kolejowych, na skraju boru mieszanego. Obr. 1: 171c; 298g; 341f.
24	Kukułka plamista	<i>Dactylorhiza maculata</i>	Ochrona częściowa	-	V	VU	Gatunek mokrych łąk i zarośli. Brak informacji o stanowiskach na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
25	Listera jajowata	<i>Listera ovata</i>	Ochrona częściowa	-	-	-	Gatunek wilgotnych lasów i zarośli. Obr. 1: 341f Obr. 2: 428px
26	Mącznica lekarska	<i>Arctostaphylos uva-ursi</i>	Ochrona ścisła	-	-	CR	Roślina światłolubna, zasiedlająca widne, rzadkie bory sosnowe, suche wrzosowiska. Brak informacji o stanowiskach na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
27	Modrzewnica zwyczajna	<i>Andromeda polifolia</i>	Ochrona częściowa	-	-	VU	Występuje na torfowiskach wysokich, mszarach w obrębie torfowisk przejściowych, w borach bagiennych. Notowana na wchód od Piasecznej. Obr. 2: 539b

Program ochrony przyrody dla Nadleśnictwa Węglińiec

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Status ochronny (prawo krajowe, N2000)	Polska Czerwona Księga	Polska Czerwona Lista	Zagrożone gatunki Dolnego Śląska	Adres leśny / Uwagi dot. występowania
28	Naparstnica zwyczajna	<i>Digitalis grandiflora</i>	Ochrona częściowa	-	-	-	Gatunek świetlistych lasów, rośnie na porębach leśnych, na obrzeżach lasów. Brak informacji o stanowiskach na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
29	Niedośpiątek maleńki	<i>Centunculus minimus</i>	Niechroniony	-	-	EN	Gatunek segetalny. Brak informacji o stanowiskach na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
30	Orlik pospolity	<i>Aquilegia vulgaris</i>	Ochrona częściowa	-	-	VU	Preferuje widne lasy liściaste i niezbyt wilgotne zarośla. Obr. 2: 428px
31	Pierwiosnek wyniosły	<i>Primula elatior</i>	Ochrona częściowa	-	-	-	Występuje w kompleksach świeżych i wilgotnych lasów. Brak informacji o stanowiskach na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
32	Pióropusznik strusi	<i>Matteucia struthiopteris</i>	Ochrona częściowa	-	-	VU	Porasta brzegi potoków, wilgotne zbocza, mokre łąki i leśne polany. Brak informacji o stanowiskach na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
33	Płonnik pospolity	<i>Polytrichum commune</i>	Ochrona częściowa	-	-	-	Rośnie na wilgotnym, kwaśnym podłożu w lasach, na łąkach i na torfowiskach. Brak informacji o stanowiskach na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
34	Pływacz średni	<i>Utricularia intermedia</i>	Ochrona ścisła	-	V	DD	Występuje głównie w wodach torfowisk przejściowych, w dolinkach torfowisk wysokich i zagłębieniach torfowisk niskich. Obr. 1: 161c
35	Podkolan biały	<i>Platanthera bifolia</i>	Ochrona częściowa	-	-	LC	Gatunek świetlistych lasów i zarośli. Obr. 1: 341r
36	Podrzeń żebrowiec	<i>Blechnum spicant</i>	Ochrona częściowa	-	-	LC	Siedlisko: wilgotne bory, cieniste lasy dębowe i olszyny. Odnotowany w lasach nad Ziębiną, na południe od Węglińca. Obr. 1: 248d; 273d Obr. 2: 592f
37	Ponikło jajowate	<i>Eleocharis ovata</i>	Niechronione	-	V	VU	Rośnie na brzegach rzek i zbiorników wodnych. Stwierdzony na dnie spuszczonego Stawu Tartaczego na zachód od Starego Węglińca. Brak informacji o stanowiskach na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.

Program ochrony przyrody dla Nadleśnictwa Węglińiec

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Status ochronny (prawo krajowe, N2000)	Polska Czerwona Księga	Polska Czerwona Lista	Zagrożone gatunki Dolnego Śląska	Adres leśny / Uwagi dot. występowania
38	Przytulia hercyńska	<i>Galium saxatile</i>	Niechroniona	-	[V]	-	Porasta wrzosowiska, murawy, torfowiska, widne lasy. Brak informacji o stanowiskach na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
39	Rosiczka okrągłolistna	<i>Drosera rotundifolia</i>	Ochrona ścisła	-	V	VU	Porasta torfowiska, bory bagienne, wilgotne wrzosowiska oraz brzegi dystroficznych jezior. Gatunek częsty, występuje w południowej części gminy Węglińiec, koło Tomisławia i w dolinie Czernej Wielkiej w gminie Osiecznica. Obr. 1: 32d, i; 33a; 36a, b, h; 37h, m; 44c; 93a; 111a; 138t; 139by; 159g; 160g; 162b; 193f; 341o. Obr. 2: 276c; 334a; 397b; 521o; 524k; 537j; 539b; 541g; 552c; 583c.
40	Rosiczka pośrednia	<i>Drosera intermedia</i>	Ochrona ścisła	-	E	EN	Występuje na torfowiskach i brzegach stawów, zwykle na nagim podłożu, odsłoniętym przez wahania poziomu wód w stawach. Notowana na wschód od Piasecznej i Starego Węglińca w gminie Węglińiec oraz koło Tomisławia w gminie Osiecznica. Obr. 1: 37h; 162b Obr. 2: 524k; 539f.
41	Rutewka żółta	<i>Thalictrum flavum</i>	Niechroniona	-	-	NT	Rośnie na torfowiskach, wilgotnych łąkach, brzegach wód. gatunek charakterystyczny dla związku <i>Filipendulion</i> . Brak informacji o stanowiskach na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
42	Siedmiopalecznik błotny	<i>Comarum palustre</i>	Niechroniony	-	-	NT	Rośnie na torfowiskach, brzegach wód i olszynach. Obr. 1: 161c; 162b
43	Sit drobny	<i>Juncus bulbosus</i>	Niechroniony	-	-	LC	Występuje na wilgotnych piaskach i w obniżeniach wśród wydm. Brak informacji o stanowiskach na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
44	Sitniczka szczecinowata	<i>Isolepis setacea</i>	Niechroniona	-	-	LC	Występuje w miejscach zalewanych i na wilgotnych ugorach. Brak informacji o stanowiskach na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
45	Sitowie korzenioczepne	<i>Scirpus radicans</i>	Niechronione	-	V	VU	Rośnie na wilgotnych łąkach i brzegach wód. Stwierdzony na dnie spuszczonego Stawu Tartaczego na zachód od Starego Węglińca. Brak informacji o stanowiskach na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.

Program ochrony przyrody dla Nadleśnictwa Węglińiec

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Status ochrony (prawo krajowe, N2000)	Polska Czerwona Księga	Polska Czerwona Lista	Zagrożone gatunki Dolnego Śląska	Adres leśny / Uwagi dot. występowania
46	Skrzyp olbrzymi	<i>Equisetum telmateia</i>	Niechroniony	-	-	VU	Spotykany w cienistych, mokrych lasach, a także na bagnach i w wilgotnych zaroślach. Brak informacji o stanowiskach na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
47	Sosna błotna	<i>Pinus x rhaetica</i>	Ochrona ścisła, nie dotyczy odstępstwo, o którym mowa w § 8 pkt 1	VU	V	VU	Gatunek bardzo rzadki, występuje w rezerwacie „Torfowisko pod Węglińcem”. Obr. 1: 139dy; 160f, g; 182f.
48	Szczodrzeniec główkowaty	<i>Chamaecytisus supinus</i>	Niechroniony	-	-	LC	Występuje na pastwiskach, skalistych zboczach, nad brzegami i w świetlistych lasach. Przeważnie na suchych, wapiennych glebach. Notowany na wschód od Piasecznej. Brak informacji o stanowiskach na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
49	Śniedek baldaszkowaty	<i>Ornithogalum umbellatum</i>	Niechroniony	-	-	LC	Gatunek suchych muraw i przydroży. Stwierdzony tylko na jednym stanowisku, na południe od stacji PKP w Węglińcu. Stanowisko antropogeniczne. Brak informacji o stanowiskach na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
50	Śnieżyczka przebiśnieg	<i>Galanthus nivalis</i>	Ochrona częściowa DS – zał. V (kod: 1866)	-	-	NT	Występuje w wilgotnych lasach łęgowych i grądach. W zasięgu nadleśnictwa gatunek rzadki, stwierdzony na trzech stanowiskach – w Czerwonej Wodzie i Węglińcu. Wszystkie stanowiska mają charakter wtórny. Obr. 1: 163i; 204b.
51	Torfowiec - rodzaj	<i>Sphagnum spp.</i>	Wszystkie gatunki objęte są ochroną częściową, z wyjątkiem torfowca Lindberga <i>Sphagnum lindbergii</i> , który objęty jest ochroną ścisłą; DS – zał. V (kod: 1409)	-	-	-	Torfowce rosną w miejscach wilgotnych i bagnistych, tworząc wraz z innymi roślinami charakterystyczne zbiorowiska roślinne, zwane torfowiskami. Obr. 1: 38a, f; 43b, c; 46a; 106b; 139yx, by, cy, dy; 163l, m; 164f; 185i; 186k, m; 187o; 210j; 211a, b; 212a, b, g; 213c; 214c; 264c, f; 265b; 283a, b, c, h; 284a; 297a, b, d, f, g; 303f; 307g; 340h; 341p; 342h, i. Obr. 2: 250b; 276f, r; 513f; 578a; 580f, h; 581b; 586g.
52	Torfowiec błotny	<i>Sphagnum palustre</i>	Ochrona częściowa	-	-	-	Występuje głównie na torfowiskach niskich, w olsach i borach bagiennych, a także na torfowiskach przejściowych. Obr. 1: 63g; 64d; 187m, n; 234d, h; 236f, i; 237a Obr. 2: 351g.

Program ochrony przyrody dla Nadleśnictwa Węglińiec

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Status ochrony (prawo krajowe, N2000)	Polska Czerwona Księga	Polska Czerwona Lista	Zagrożone gatunki Dolnego Śląska	Adres leśny / Uwagi dot. występowania
53	Turzyca ciborowata	<i>Carex bohemica</i>	Niechroniona	-	V	NT	Występuje w podsychających, wilgotnych miejscach. Stwierdzony na dnie spuszczonego Stawu Tartaczego na zachód od Starego Węglińca. Obr. 1: 162b
54	Turzyca piaskowa	<i>Carex arenaria</i>	Ochrona częściowa	-	-	VU	Rośnie w miejscach piaszczystych, niezarośniętych, w murawach napiaskowych, na wydmach, w borach sosnowych i wrzosowiskach. Obr. 1: 17p; 19a; 38d; 39f; 73i.
55	Wawrzynek wilczelyko	<i>Daphne mezereum</i>	Ochrona częściowa	-	-	-	Występuje w cienistych lasach liściastych i mieszanych oraz zaroślach. W zasięgu nadleśnictwa rzadki. Stwierdzony nad Czerną Małą. Obr. 1: 160g; 210f, g, h; 258A d.
56	Wełnianka pochwowata	<i>Eriophorum vaginatum</i>	Niechroniona	-	-	NT	Występuje na podtorfionych bagnach, w borach bagiennych, na torfowiskach wysokich, rzadziej przejściowych. Pełni ważną funkcję w renaturyzacji torfowisk. Występuje na wschód od Starego Węglińca i na południe od Piasecznej w gminie Węglińiec. Obr. 1: 19i; 92b
57	Wiciokrzew pomorski	<i>Lonicera periclymenum</i>	Ochrona częściowa	-	-	-	Gatunek podszytowy świetlistych lasów i zarośli. Obr. 1: 65bx; 85 a, l
58	Widlaczek torfowy	<i>Lycopodiella inundata</i>	Ochrona ścisła, nie dotyczy odstępstwo, o którym mowa w § 8 pkt 1 DS – zał. V (kod 5191)	-	V	EN	Rośnie na otwartych i wilgotnych torfowiskach przejściowych, na kwaśnych młakach turzycowych, na mokrych łąkach i wrzosowiskach, na piaszczystych brzegach jezior. Występuje w rezerwacie „Wrzosiec koło Piasecznej” oraz na południowy zachód od Czerwonej Wody. Obr. 1: 37 h; 341 d Obr. 2: 583 c
59	Widlak goździsty	<i>Lycopodium clavatum</i>	Ochrona częściowa DS – zał. V (kod 5105)	-	-	VU	Porasta torfowiska, wrzosowiska, widne suche bory i lasy mieszane. Występuje w rozproszeniu na całym terytorium nadleśnictwa. Obr. 1: 26d; 36b; 37h; 67f; 111a; 148d, g; 152b; 173c; 194f; 206c; 210f; 217b; 221f; 223g; 238a; 249n; 261a, i; 262b; 266d; 283i; 307k; 341o Obr. 2: 21a; 336l; 365f; 366a; 393b; 394c; 396a; 582c; 583dx

Program ochrony przyrody dla Nadleśnictwa Węglińca

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Status ochronny (prawo krajowe, N2000)	Polska Czerwona Księga	Polska Czerwona Lista	Zagrożone gatunki Dolnego Śląska	Adres leśny / Uwagi dot. występowania
60	Widłak jałowcowaty	<i>Lycopodium annotinum</i>	Ochrona częściowa DS – zał. V (kod 5104)	-	-	VU	Występuje w borach jodłowych i sosnowych, a także bagiennych borach brzoźowo-sosnowych i brzoźowo-świerkowych. Stwierdzony w okolicach Piasecznej i Starego Węglińca. Obr. 1: 14 h; 19 c
61	Wroniec widlasty	<i>Huperzia selago</i>	Ochrona częściowa DS – zał. V (kod 5189)	-	[V]	LC	Występuje w cienistych lasach. Obr. 1: 122 g
62	Wrzosiec bagienny	<i>Erica tetralix</i>	Ochrona ścisła, nie dotyczy odstępstwo, o którym mowa w § 8 pkt 1	-	[V]	VU	Spotykany na wilgotnych wrzosowiskach o charakterze atlantyckim, gdzie tworzy własny zespół <i>Ericetum tetralicis</i> . Występuje obficie w rezerwacie „Wrzosiec koło Piasecznej” i „Torfowisko koło Węglińca” oraz przy południowych brzegach Stawu Tartaczego w Starym Węglińcu. Obr. 1: 36 a, b, g, h, j, k; 37 g, h, m; 38 a; 139 by, cy; 160 g Obr. 2: 521 o
63	Wyka łądzianowata	<i>Vicia lathyroides</i>	Niechroniona	-	-	LC	Zasiedla zazwyczaj suche, trawiaste łąki i murawy, zarośla, wydmy piaszczyste i żwirowe. Stwierdzona w Starym Węglińcu. Brak informacji o stanowiskach na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
64	Żurawina błotna	<i>Oxycoccus palustris</i>	Niechroniona	-	-	NT	Występuje na torfowiskach wysokich i przejściowych oraz w borach bagiennych. Obr. 1: 36 a; 139 by, cy; 185 i; 265 b Obr. 2: 351g; 452i, k; 521 o; 524 h; 537 j; 539 d; 552 c; 578 a; 581 b
65	Żurawina drobnolistkowa	<i>Oxycoccus microcarpus</i>	Niechroniona	-	V	EN	Występuje na torfowiskach wysokich i przejściowych. Brak informacji o stanowiskach na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.

Prawo krajowe - Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz.U. z dnia 16 października 2014 r. poz. 1409). Kategorie zagrożenia wg **Polskiej Czerwonej Księgi Roślin** (Kaźmierczakowa i in. 2001): VU – gatunki narażone. Kategorie zagrożenia wg **Czerwonej Listy Roślin i Grzybów Polski** (Zarzycki i in. 2006): E – gatunki wymierające, krytycznie zagrożone, V – gatunki narażone, [V] – gatunki narażone na izolowanych stanowiskach poza głównym obszarem swojego występowania. Kategorie zagrożenia wg **Czerwonej listy roślin naczyniowych Dolnego Śląska** (Kącki i in. 2003): CR - gatunki krytycznie zagrożone, EN - gatunki wymierające, VU - gatunki narażone, NT - gatunki bliskie zagrożenia, LC - gatunki słabo zagrożone, DD – gatunki o niedostatecznych danych. **DS** – Dyrektywa Siedliskowa - Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory.

Tabela 36. Zestawienie chronionych i zagrożonych gatunków roślin i grzybów oraz przewidywany na nie wpływ zapisów projektu pul dla Nadleśnictwa Węgliniec

Gatunek	Powierzchnia (ha) i liczba wydziełów ze zinventaryzowanym stanowiskiem gatunku na gruntach w zarządzie nadleśnictwa	Zabiegi zaplanowane w miejscach występowania	Przewidywane oddziaływanie	Uwagi, wnioski do projektu pul
Część I: Gatunki roślin i grzybów, dla których nie przewiduje się wpływu zapisów projektu pul				
Arnika górską	2,35 (2)	Bez wskazań	Wpływ zapisów projektu pul neutralny ze względu na brak wskazań gospodarczych w miejscach występowania gatunku.	
Bagno zwyczajne	124,25 (39)	Bez wskazań	Wpływ zapisów projektu pul neutralny ze względu na brak wskazań gospodarczych w miejscach występowania gatunku.	
Borówka bagienna	3,7 (4)	Bez wskazań	Wpływ zapisów projektu pul neutralny ze względu na brak wskazań gospodarczych w miejscach występowania gatunku.	
Centuria pospolita	2,36 (1)	Bez wskazań	Wpływ zapisów projektu pul neutralny ze względu na brak wskazań gospodarczych w miejscach występowania gatunku.	
Gnidosz rozestlany	2,36 (1)	Bez wskazań	Wpływ zapisów projektu pul neutralny ze względu na brak wskazań gospodarczych w miejscach występowania gatunku.	
Gruszkówka jednostronna	2,44 (1)	Bez wskazań	Wpływ zapisów projektu pul neutralny ze względu na brak wskazań gospodarczych w miejscach występowania gatunku.	
Grzybień biały	12,27 (5)	Bez wskazań	Wpływ zapisów projektu pul neutralny ze względu na brak wskazań gospodarczych w miejscach występowania gatunku.	
Grzybień północny	7,99 (1)	Bez wskazań	Wpływ zapisów projektu pul neutralny ze względu na brak wskazań gospodarczych w miejscach występowania gatunku.	
Kosaciec syberyjski	0,75 (1)	Bez wskazań	Wpływ zapisów projektu pul neutralny ze względu na brak wskazań gospodarczych w miejscach występowania gatunku.	
Jeżogłówka najmniejsza	0,69 (1)	Bez wskazań	Wpływ zapisów projektu pul neutralny ze względu na brak wskazań gospodarczych w miejscach występowania gatunku.	
Kocanki piaskowe	2,88 (1)	Bez wskazań	Wpływ zapisów projektu pul neutralny ze względu na brak wskazań gospodarczych w miejscach występowania gatunku.	

Program ochrony przyrody dla Nadleśnictwa Węgliniec

Gatunek	Powierzchnia (ha) i liczba wydzieli z zinventaryzowanym stanowiskiem gatunku na gruntach w zarządzie nadleśnictwa	Zabiegi zaplanowane w miejscach występowania	Przewidywane oddziaływanie	Uwagi, wnioski do projektu pul
Listera jajowata	3,76 (1)	Bez wskazań	Wpływ zapisów projektu pul neutralny ze względu na brak wskazań gospodarczych w miejscach występowania gatunku.	
Modrzewnica zwyczajna	6,82 (1)	Bez wskazań	Wpływ zapisów projektu pul neutralny ze względu na brak wskazań gospodarczych w miejscach występowania gatunku.	
Orlik pospolity	3,76 (1)	Bez wskazań	Wpływ zapisów projektu pul neutralny ze względu na brak wskazań gospodarczych w miejscach występowania gatunku.	
Pływacz średni	11,78 (1)	Bez wskazań	Wpływ zapisów projektu pul neutralny ze względu na brak wskazań gospodarczych w miejscach występowania gatunku.	
Rosiczka okrągłolistna	115,38 (24)	Bez wskazań	Wpływ zapisów projektu pul neutralny ze względu na brak wskazań gospodarczych w miejscach występowania gatunku.	
Rosiczka pośrednia	37,81 (3)	Bez wskazań	Wpływ zapisów projektu pul neutralny ze względu na brak wskazań gospodarczych w miejscach występowania gatunku.	
Siedmiopalecznik błotny	38,12 (2)	Bez wskazań	Wpływ zapisów projektu pul neutralny ze względu na brak wskazań gospodarczych w miejscach występowania gatunku.	
Sosna błotna (!)	16,38 (4)	Bez wskazań	Wpływ zapisów projektu pul neutralny ze względu na brak wskazań gospodarczych w miejscach występowania gatunku.	
Śnieżyczka przebiśnieg	0,83 (1)	Bez wskazań	Wpływ zapisów projektu pul neutralny ze względu na brak wskazań gospodarczych w miejscach występowania gatunku.	
Torfowiec - rodzaj	27,44 (15)	Bez wskazań	Wpływ zapisów projektu pul neutralny ze względu na brak wskazań gospodarczych w miejscach występowania gatunku.	
Torfowiec błotny	2,81 (1)	Bez wskazań	Wpływ zapisów projektu pul neutralny ze względu na brak wskazań gospodarczych w miejscach występowania gatunku.	
Turzyca ciborowata	26,34 (1)	Bez wskazań	Wpływ zapisów projektu pul neutralny ze względu na brak wskazań gospodarczych w miejscach występowania gatunku.	
Wawrzynek wilczełyko	1,79 (2)	Bez wskazań	Wpływ zapisów projektu pul neutralny ze względu na brak wskazań gospodarczych w miejscach występowania gatunku.	

Program ochrony przyrody dla Nadleśnictwa Węgliniec

Gatunek	Powierzchnia (ha) i liczba wydzieleń ze zinwentaryzowanym stanowiskiem gatunku na gruntach w zarządzie nadleśnictwa	Zabiegi zaplanowane w miejscach występowania	Przewidywane oddziaływanie	Uwagi, wnioski do projektu pul
Widłak goździsty	25,13 (5)	Bez wskazań	Wpływ zapisów projektu pul neutralny ze względu na brak wskazań gospodarczych w miejscach występowania gatunku.	
Widłaczek torfowy (!)	15,23 (3)	Bez wskazań	Wpływ zapisów projektu pul neutralny ze względu na brak wskazań gospodarczych w miejscach występowania gatunku.	
Wielniana pochwowata	14,15 (2)	Bez wskazań	Wpływ zapisów projektu pul neutralny ze względu na brak wskazań gospodarczych w miejscach występowania gatunku.	
Żurawina błotna	40,34 (10)	Bez wskazań	Wpływ zapisów projektu pul neutralny ze względu na brak wskazań gospodarczych w miejscach występowania gatunku.	
Gęstoporek cynobrowy	1,35 (1)	Bez wskazań	Wpływ zapisów projektu pul neutralny ze względu na brak wskazań gospodarczych w miejscach występowania gatunku.	
Włóknouszek ukośny	6,82 (1)	Bez wskazań	Wpływ zapisów projektu pul neutralny ze względu na brak wskazań gospodarczych w miejscach występowania gatunku.	
Część II: Gatunki roślin, dla których nie przewiduje się istotnego wpływu zapisów projektu pul ze względu na liczebność populacji i/lub zdolności regeneracyjne gatunku, rodzaj planowanego zabiegu w miejscu występowania gatunku lub specyfikę siedliska gatunku				
Stanowiska gatunków w tej grupie, dla których nie przewidziano wskazań gospodarczych umieszczono w I części tabeli.				
Bagno zwyczajne	10,49 (3)	Odnowienia	Wpływ zapisów projektu pul bezpośredni, krótkotrwale negatywny bez istotnego znaczenia dla zachowania populacji gatunku w nadleśnictwie z uwagi na jego wysoką liczebność i duże zdolności regeneracyjne.	brak
	12,07 (4)	Pielęgnacje upraw		
	137,56 (33)	Pielęgnacje młodszych drzewostanów		
	135,34 (31)	Trzebieże późne		
Borówka bagienna	5,43 (1)	Pielęgnacje upraw	Wpływ zapisów projektu pul bezpośredni, krótkotrwale negatywny bez istotnego znaczenia dla zachowania populacji gatunku w	brak
	5,35 (2)	Pielęgnacje młodszych		

Program ochrony przyrody dla Nadleśnictwa Węglińiec

Gatunek	Powierzchnia (ha) i liczba wydziełów ze zinventaryzowanym stanowiskiem gatunku na gruntach w zarządzie nadleśnictwa	Zabiegi zaplanowane w miejscach występowania	Przewidywane oddziaływanie	Uwagi, wnioski do projektu pul
		drzewostanów	nadleśnictwie z uwagi na jego wysoką liczebność i duże zdolności regeneracyjne.	
	6,93 (2)	Trzebieże późne		
	14,31 (2)	Rębnie złożone		
Gnidosz rozesłany	9,54 (1)	Pielęgnacje młodszych drzewostanów	Zabieg nie będzie wykonywany na powierzchni siedliska gatunku, tylko w obrębie sąsiadującego z nim drzewostanu. W tej sytuacji wpływ zapisów projektu pul neutralny.	brak
Goździk piaskowy	5,43 (1)	Pielęgnacje młodszych drzewostanów	Zabieg nie będzie wykonywany na powierzchni siedliska gatunku, tylko w obrębie sąsiadującego z nim drzewostanu. W tej sytuacji wpływ zapisów projektu pul neutralny.	brak
Grzybienie białe	12,42 (2)	Trzebieże późne	Zabieg nie będzie wykonywany na powierzchni siedliska gatunku, tylko w obrębie sąsiadującego z nim drzewostanu. W tej sytuacji wpływ zapisów projektu pul neutralny.	brak
	0,78 (1)	Pielęgnacje upraw		
Kocanki piaskowe	7,4 (2)	Pielęgnacje młodszych drzewostanów	Zabieg nie będzie wykonywany na powierzchni siedliska gatunku, tylko w obrębie sąsiadującego z nim drzewostanu. W tej sytuacji wpływ zapisów projektu pul neutralny.	brak
	14,36 (2)	Trzebieże późne		
	1,31 (1)	Rębnie zupełne		
Torfowiec - rodzaj	5,77 (2)	Pielęgnacje upraw	Zabieg nie będzie wykonywany na powierzchni siedliska gatunku, tylko w obrębie sąsiadującego z nim drzewostanu. W tej sytuacji wpływ zapisów projektu pul neutralny.	brak
Śnieżyczka przebiśnieg	3,48 (1)	Trzebieże późne	Wpływ zapisów projektu pul bezpośredni, krótkotrwałe negatywny bez istotnego znaczenia dla zachowania populacji gatunku w nadleśnictwie z uwagi na jego wysoką liczebność i duże zdolności regeneracyjne.	brak

Program ochrony przyrody dla Nadleśnictwa Węgliniec

Gatunek	Powierzchnia (ha) i liczba wydziałów ze zinventaryzowanym stanowiskiem gatunku na gruntach w zarządzie nadleśnictwa	Zabiegi zaplanowane w miejscach występowania	Przewidywane oddziaływanie	Uwagi, wnioski do projektu pul
Widłak goździsty	2,54 (1)	Odnowienia	Wpływ zapisów projektu pul bezpośredni, krótkotrwałe negatywny bez istotnego znaczenia dla zachowania populacji gatunku w nadleśnictwie z uwagi na jego wysoką liczebność i duże zdolności regeneracyjne.	brak
	16,91 (4)	Pielęgnacje młodszych drzewostanów		
	154,62 (19)	Trzebieże późne		
Widłak jałowcowaty	1,98 (1)	Pielęgnacje młodszych drzewostanów	Wpływ zapisów projektu pul bezpośredni, krótkotrwałe negatywny bez istotnego znaczenia dla zachowania populacji gatunku w nadleśnictwie z uwagi na jego wysoką liczebność i duże zdolności regeneracyjne.	brak
Turzyca piaszkowa	12,62 (4)	Trzebieże późne	Wpływ zapisów projektu pul bezpośredni, krótkotrwałe negatywny bez istotnego znaczenia dla zachowania populacji gatunku w nadleśnictwie z uwagi na jego wysoką liczebność i duże zdolności regeneracyjne.	brak
	0,87 (1)	Pielęgnacje młodszych drzewostanów		
Wawrzynek wilczelyko	7,94 (2)	Trzebieże późne	Wpływ zapisów projektu pul bezpośredni, krótkotrwałe negatywny bez istotnego znaczenia dla zachowania populacji gatunku w nadleśnictwie z uwagi na jego wysoką liczebność.	brak
Żurawina błotna	14,28 (3)	Pielęgnacje młodszych drzewostanów	Wpływ zapisów projektu pul bezpośredni, krótkotrwałe negatywny bez istotnego znaczenia dla zachowania populacji gatunku w nadleśnictwie z uwagi na jego wysoką liczebność i duże zdolności regeneracyjne.	brak
Chrobotek leśny	11,19 (4)	Pielęgnacje młodszych drzewostanów	Wpływ zapisów projektu pul bezpośredni, krótkotrwałe negatywny bez istotnego znaczenia dla zachowania populacji gatunku w nadleśnictwie z uwagi na jego wysoką liczebność i duże zdolności regeneracyjne.	brak
	21,81 (5)	Trzebieże późne		
	5,26 (1)	Rębnie zupełne		

Program ochrony przyrody dla Nadleśnictwa Węgliniec

Gatunek	Powierzchnia (ha) i liczba wydzieli ze zinventaryzowanym stanowiskiem gatunku na gruntach w zarządzie nadleśnictwa	Zabiegi zaplanowane w miejscach występowania	Przewidywane oddziaływanie	Uwagi, wnioski do projektu pul
Chrobotki - rodzaj	10,64 (3)	Pielęgnacje młodszych drzewostanów	Wpływ zapisów projektu pul bezpośredni, krótkotrwałe negatywny bez istotnego znaczenia dla zachowania populacji gatunku w nadleśnictwie z uwagi na jego wysoką liczebność i duże zdolności regeneracyjne.	brak
	33,5 (7)	Trzebieże późne		
Płucnica islandzka	8,68 (4)	Pielęgnacje młodszych drzewostanów	Wpływ zapisów projektu pul bezpośredni, krótkotrwałe negatywny bez istotnego znaczenia dla zachowania populacji gatunku w nadleśnictwie z uwagi na jego wysoką liczebność i duże zdolności regeneracyjne.	brak
	21,16 (6)	Trzebieże późne		
Płucnica kędzierzawa	4,39 (1)	Pielęgnacje młodszych drzewostanów	Wpływ zapisów projektu pul bezpośredni, krótkotrwałe negatywny bez istotnego znaczenia dla zachowania populacji gatunku w nadleśnictwie z uwagi na jego wysoką liczebność i duże zdolności regeneracyjne.	brak
Podgrzybek tęgoskórowy	2,26 (1)	Pielęgnacje młodszych drzewostanów	Wpływ zapisów projektu pul bezpośredni, krótkotrwałe negatywny bez istotnego znaczenia dla zachowania populacji gatunku w nadleśnictwie z uwagi na jego zdolności regeneracyjne.	brak
Szmaciak gałęzisty	0,63 (1)	Trzebieże późne	Wpływ zapisów projektu pul bezpośredni, krótkotrwałe negatywny bez istotnego znaczenia dla zachowania populacji gatunku w nadleśnictwie z uwagi na jego zdolności regeneracyjne.	brak
	2,32 (1)	Rębnie złożone		

Gatunek	Powierzchnia (ha) i liczba wydziałów ze zinventaryzowanym stanowiskiem gatunku na gruntach w zarządzie nadleśnictwa	Zabiegi zaplanowane w miejscach występowania	Przewidywane oddziaływanie	Uwagi, wnioski do projektu pul
Część III: Gatunki roślin, dla których przewiduje się potencjalne wystąpienie negatywnego wpływu zapisów projektu pul, wymagające stosowania działań minimalizujących ten wpływ				
Stanowiska gatunków w tej grupie, dla których nie przewidziano wskazań gospodarczych lub zaprojektowano wskazania gospodarcze, dla których nie przewiduje się negatywnego wpływu na te gatunki umieszczono w I i II części tabeli. Poniżej pozostałe ich stanowiska wymagające stosowania działań minimalizujących potencjalnie negatywny wpływ zapisanych w projekcie pul zabiegów.				
Arnika górską	9,61 (2)	Trzebieże późne	Wpływ zapisów projektu pul neutralny pod warunkiem uwzględnienia wytycznych do minimalizacji potencjalnie negatywnego wpływu.	W czasie realizacji planowanej trzebieży późnej w wydz. leśn.: 210 g, 240 g – obręb Węgliniec chronić widoczne stanowiska gatunku przed zniszczeniem.
Bagno zwyczajne	68,81 (14)	Rębnie złożone	Wpływ zapisów projektu pul neutralny pod warunkiem uwzględnienia wytycznych do minimalizacji potencjalnie negatywnego wpływu.	W drzewostanach, gdzie w mozaice występują fragmenty borów bagiennych z dużymi skupiskami bagna zwyczajnego zaleca się w miarę możliwości ich ochronę i zachowanie odpowiedniej odległości od tego typu miejsc w czasie realizacji prac na pozostałej powierzchni wydziału (dotyczy wydz. leśn. z planowaną rębnią zupełną: 2 b, 3 f, 4 k, 24j, 34d, f, 36o, 53c, 297b, 283g, k – obręb Węgliniec; 521 s, 553 c – obręb Osiecznica oraz wydz. leśn. z planowaną rębnią złożoną: 15 j, 21 i, 32 b, g, 33 b, 42 g, 43 b, 44 f, 272b, 308i, 320c – obręb Węgliniec; 366 g, 578 a, 580 h – obręb Osiecznica.
	47,2 (13)	Rębnie zupełne		
Borówka bagienna	3,43 (1)	Rębnie zupełne	Wpływ zapisów projektu pul neutralny pod warunkiem uwzględnienia wytycznych do minimalizacji potencjalnie negatywnego wpływu.	Borówka bagienna jest wskaźnikiem zbiorowisk torfowiskowych. Zaleca się, aby miejsca jej koncentracji wyłączać z zabiegu i chronić przed zniszczeniem jako fragmenty

Program ochrony przyrody dla Nadleśnictwa Węglińiec

Gatunek	Powierzchnia (ha) i liczba wydziełów ze zinventaryzowanym stanowiskiem gatunku na gruntach w zarządzie nadleśnictwa	Zabiegi zaplanowane w miejscach występowania	Przewidywane oddziaływanie	Uwagi, wnioski do projektu pul
				cennych torfowiskowych siedlisk przyrodniczych. Zalecenie odnosi się do powierzchni leśnej z planowaną rębnią zupełną (wydz. leśn.: 24 j – obręb Węglińiec).
Cis pospolity	1,46 (1)	Trzebieże późne	Wpływ zapisów projektu pul neutralny pod warunkiem uwzględnienia wytycznych do minimalizacji potencjalnie negatywnego wpływu.	W czasie realizacji planowanych zabiegów w wydz. leśn.: 580f, 588b – obręb Osiecznica chronić widoczne stanowiska gatunku przed zniszczeniem.
	12,64 (1)	Rębnie zupełne		
Gnieźnik leśny	9,25 (1)	Rębnie złożone	Wpływ zapisów projektu pul neutralny pod warunkiem uwzględnienia wytycznych do minimalizacji potencjalnie negatywnego wpływu. Stanowiska gatunku mogą występować na obrzeżach drzewostanu. Powierzchnia samego drzewostanu nie stanowi właściwego dla gatunku siedliska (100% sosna w wieku 87 lat).	W czasie realizacji planowanego zabiegu w wydz. leśn.: 341f obręb Węglińiec zachować szczególną ostrożność na obrzeżach drzewostanu, gdzie mogą występować stanowiska gatunku. Chronić widoczne stanowiska przed zniszczeniem w czasie prowadzonych prac leśnych.
Listera jajowata Kruszczyk szerokolistny	4,2 (1)	Rębnie złożone	Wpływ zapisów projektu pul neutralny pod warunkiem uwzględnienia wytycznych do minimalizacji potencjalnie negatywnego wpływu.	Planowany zabieg w wydz. leśn.: 341f obręb Węglińiec wykonać poza okresem wegetacyjnym.
Kruszczyk szerokolistny	13,2 (1)	Trzebieże późne	Wpływ zapisów projektu pul neutralny pod warunkiem uwzględnienia wytycznych do minimalizacji potencjalnie negatywnego wpływu.	W czasie realizacji zaplanowanych rębni złożonych w wydz. leśn.: 298g, 341f – obręb Węglińiec oraz trzebieży późnych w wydz. leśn.: 171c - obręb Węglińiec zaleca się ochronę widocznych stanowisk gatunku, które mogą być zlokalizowane na obrzeżach drzewostanu.
	2,81 (1)	Rębnie złożone		

Program ochrony przyrody dla Nadleśnictwa Węglińiec

Gatunek	Powierzchnia (ha) i liczba wydziałów ze zinventaryzowanym stanowiskiem gatunku na gruntach w zarządzie nadleśnictwa	Zabiegi zaplanowane w miejscach występowania	Przewidywane oddziaływanie	Uwagi, wnioski do projektu pul
Podrzeń zebrowiec	3,94 (1)	Pielęgnacje młodszych drzewostanów	Wpływ zapisów projektu pul neutralny pod warunkiem uwzględnienia wytycznych do minimalizacji potencjalnie negatywnego wpływu.	W czasie realizacji zaplanowanych rębni złożonych w wydz. leśn.: 248 d, 273 d – obręb Węglińiec oraz zabiegów pielęgnacyjnych w wydz. leśn.: 592f – obręb Osiecznica zaleca się ochronę widocznych stanowisk gatunku w miarę technicznych możliwości.
	6,08 (1)	Rębnie złożone		
Podkolan biały	1,66 (1)	Pielęgnacje młodszych drzewostanów	Wpływ zapisów projektu pul neutralny pod warunkiem uwzględnienia wytycznych do minimalizacji potencjalnie negatywnego wpływu.	Planowany zabieg w wydz. leśn.: 341 r – obręb Węglińiec wykonać poza okresem wegetacyjnym.
Torfowiec - rodzaj	31,45 (13)	Pielęgnacje młodszych drzewostanów	Wpływ zapisów projektu pul neutralny pod warunkiem uwzględnienia wytycznych do minimalizacji potencjalnie negatywnego wpływu.	Gatunki torfowców są wskaźnikami zbiorowisk torfowiskowych. W miejscach dużej koncentracji torfowców, na silnie uwilgotnionym podłożu zaleca się, aby chronić tego typu płaty przed zniszczeniem w trakcie wykonywanych prac leśnych. Dotyczy to szczególnie fragmentów stanowiących części większych układów torfowiskowych, które mogą znajdować się w sąsiedztwie wydziałów leśnych z planowanym zabiegiem. Zalecenie to odnosi się do wydz. leśn.: 46 a, 186k, 211b, 213c, 264f, 283h, 284a, 297a, f, g, 303f, 38 a, f, 43 c, 163m, 186m, 187o, 210j, 211a, 212b, 212g, 214c, 297d, 307g, 264c, 297b, : 43 b, 283b – obręb Węglińiec oraz 276f, 581b, 276 r, 580 f, 586 g, 513 f, 578a, 580h obręb Osiecznica.
	54,03 (16)	Trzebieże późne		
	7,94 (3)	Rębnie zupełne		
	29,65 (4)	Rębnie złożone		

Program ochrony przyrody dla Nadleśnictwa Węglińiec

Gatunek	Powierzchnia (ha) i liczba wydziełów ze zinventaryzowanym stanowiskiem gatunku na gruntach w zarządzie nadleśnictwa	Zabiegi zaplanowane w miejscach występowania	Przewidywane oddziaływanie	Uwagi, wnioski do projektu pul
Torfowiec błotny	13,28 (5)	Pielęgnacje młodszych drzewostanów	Wpływ zapisów projektu pul neutralny pod warunkiem uwzględnienia wytycznych do minimalizacji potencjalnie negatywnego wpływu.	Gatunki torfowców są wskaźnikami zbiorowisk torfowiskowych. W miejscach dużej koncentracji torfowców, na silnie uwilgotnionym podłożu zaleca się, aby chronić tego typu płyty przed zniszczeniem w trakcie wykonywanych prac leśnych. Dotyczy to szczególnie fragmentów stanowiących części większych układów torfowiskowych, które mogą znajdować się w sąsiedztwie wydziełów leśnych z planowanym zabiegiem. Zalecenie to odnosi się do wydz. leśn.: 187m, n, 234h, 236f, 63 g, 237a, 234d, 236i - obręb Węglińiec oraz 351g – obręb Osiecznica.
	16,95 (2)	Trzebieże późne		
	10,03 (2)	Rębnie złożone		
Rosiczka okrągłolistna	10,17 (2)	Pielęgnacje młodszych drzewostanów	Wpływ zapisów projektu pul neutralny pod warunkiem uwzględnienia wytycznych do minimalizacji potencjalnie negatywnego wpływu.	Miejsca silnie uwilgotnione, o charakterze torfowiskowym, w których zlokalizowane są stanowiska rosiczki, należy chronić przed zniszczeniem w czasie realizacji planowanego zabiegu. Zalecenie odnosi się do wydz. leśn.: 334 a, 541 g, 276 c – obręb Osiecznica oraz 44 c – obręb Węglińiec.
	15,39 (2)	Trzebieże późne		
Rosiczka pośrednia	3,45 (1)	Odnowienia	Wpływ zapisów projektu pul neutralny pod warunkiem uwzględnienia wytycznych do minimalizacji potencjalnie negatywnego wpływu.	Miejsca silnie uwilgotnione, o charakterze torfowiskowym, w których zlokalizowane są stanowiska rosiczki, należy chronić przed zniszczeniem w czasie realizacji planowanego zabiegu. Zalecenie odnosi się do wydz. leśn.: 539 f – obręb Osiecznica.

Program ochrony przyrody dla Nadleśnictwa Węglińiec

Gatunek	Powierzchnia (ha) i liczba wydziełów ze zinventaryzowanym stanowiskiem gatunku na gruntach w zarządzie nadleśnictwa	Zabiegi zaplanowane w miejscach występowania	Przewidywane oddziaływanie	Uwagi, wnioski do projektu pul
Wiciokrzew pomorski	2,38 (1)	Pielęgnacje młodszych drzewostanów	Wpływ zapisów projektu pul neutralny pod warunkiem uwzględnienia wytycznych do minimalizacji potencjalnie negatywnego wpływu.	W czasie realizacji planowanych zabiegów w wydz. leśn.: 65 bx, 85 a, I - obr. Węglińiec pozostawić na powierzchni wydziełów egzemplarze drzew ze wskazanym gatunkiem.
	2,19 (2)	Trzebież późna		
Wroniec widlasty	1,38 (1)	Trzebieże późne	Wpływ zapisów projektu pul neutralny pod warunkiem uwzględnienia wytycznych do minimalizacji potencjalnie negatywnego wpływu.	W czasie realizacji planowanego zabiegu w wydz. leśn.: 122g – obręb Węglińiec chronić widoczne stanowiska gatunku przed zniszczeniem.
Widłak goździsty	10,41 (2)	Rębnie złożone	Wpływ zapisów projektu pul neutralny pod warunkiem uwzględnienia wytycznych do minimalizacji potencjalnie negatywnego wpływu.	W czasie realizacji planowanego zabiegu w wydz. leśn.: 152b, 249n, 26d, 266d – obręb Węglińiec chronić widoczne stanowiska gatunku przed zniszczeniem.
	13,09 (2)	Rębnie zupełne		
Wrzosiec bagienny (!)	3,22 (1)	Trzebieże późne	Wpływ zapisów projektu pul neutralny pod warunkiem uwzględnienia wytycznych do minimalizacji potencjalnie negatywnego wpływu.	<p>Uwaga! Gatunek, którego nie dotyczy odstępstwo od zakazów umyślnego niszczenia i uszkodzenia oraz niszczenia ich siedlisk w trakcie wykonywania czynności związanych z prowadzeniem racjonalnej gospodarki leśnej, jeżeli technologia prac uniemożliwia przestrzeganie tych zakazów!</p> <p>W czasie realizacji zaplanowanej trzebieży późnej w wydz. leśn. 38 a (obrab Węglińiec) konieczna jest ochrona stanowiska wrzośca wraz z płatem jego siedliska w sposób gwarantujący utrzymanie niezmiennych warunków siedliskowych tego gatunku.</p>

Program ochrony przyrody dla Nadleśnictwa Węglińiec

Gatunek	Powierzchnia (ha) i liczba wydziełów ze zinwentaryzowanym stanowiskiem gatunku na gruntach w zarządzie nadleśnictwa	Zabiegi zaplanowane w miejscach występowania	Przewidywane oddziaływanie	Uwagi, wnioski do projektu pul
Widłak jałowcowaty	3,8 (1)	Rębnie zupełne	Wpływ zapisów projektu pul neutralny pod warunkiem uwzględnienia wytycznych do minimalizacji potencjalnie negatywnego wpływu.	W czasie realizacji planowanego zabiegu w wydz. leśn.: 14h – obręb Węglińiec chronić widoczne stanowiska gatunku przed zniszczeniem pozostawiając w miejscach skupisk gatunku fragmenty starodrzewia w nienaruszonym stanie.
Żurawina błotna	3,07 (1)	Trzebieże późne	Wpływ zapisów projektu pul neutralny pod warunkiem uwzględnienia wytycznych do minimalizacji potencjalnie negatywnego wpływu.	Gatunek jest wskaźnikiem zbiorowisk torfowiskowych. Zaleca się, aby miejsca jego koncentracji wyłączać z zabiegu i chronić przed zniszczeniem jako fragmenty cennych torfowiskowych siedlisk przyrodniczych. Zalecenie odnosi się do powierzchni leśnej z planowaną trzebieżą późną (wydz. leśn.: 524 h – obręb Osiecznica) oraz rębniami złożonymi (wydz. leśn.: 578 a – obręb Osiecznica).
	6,58 (1)	Rębnie złożone		
Żagwica listkowata	1,74 (1)	Trzebieże późne	Wpływ zapisów projektu pul neutralny pod warunkiem uwzględnienia wytycznych do minimalizacji potencjalnie negatywnego wpływu.	W czasie realizacji planowanego zabiegu w wydz. leśn.: 500 r – obręb Osiecznica chronić widoczne stanowiska gatunku przed zniszczeniem pozostawiając egzemplarze drzew z jego owocnikami u nasady pnia.

Uwaga! W przypadku rozpoznania chronionego gatunku rośliny w miejscach nieujętych w powyższej tabeli należy postępować zgodnie z wytycznymi co do działań minimalizujących potencjalnie negatywne oddziaływanie zabiegów gospodarczych zawartymi w tej tabeli oraz w *Programie ochrony przyrody*.

Fotografia. 10. Rosiczka okrągłolistna *Drosera rotundifolia* (fot. A. Wójcicka-Rosińska)

IV.7. OCHRONA GATUNKOWA GRZYBÓW

Lasy Nadleśnictwa Węgliniec tworzą zwarty kompleks leśny szczególnie bogaty w występowanie znanych i cenionych grzybów jadalnych. Okolice Węglińca są znanymi terenami grzybiarskimi w skali Dolnego Śląska. Dominują tu siedliska borowe ze zdecydowaną przewagą sosny w drzewostanie. Znamioną cechą flory grzybów jest ubóstwo gatunków nadrzewnych, zwłaszcza hub. W ramach inwentaryzacji przyrodniczej gmin w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa stwierdzono występowanie szeregu gatunków chronionych i rzadkich w skali kraju.

Tabela 37. Wykaz zagrożonych i chronionych gatunków grzybów wielkoowocnikowych i porostów stwierdzonych w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Węgliniec

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Status ochronny	Czerwona Lista Roślin i Grzybów Polski	Adres leśny/ Uwagi dot. występowania
Grzyby Fungi					
1	Borowiczak (Borowiec) dęty	<i>Boletinus cavipes</i> (<i>Suillus cavipes</i>)	Ochrona częściowa	R	Występuje wyłącznie pod modrzewiami, z którymi tworzy mikoryzy.
2	Gęstoporek cynobrowy	<i>Pycnoporus cinnabarinus</i>	Niechroniony	R	Rozwija się na martwym drewnie (na pniach, pniakach, gałęziach) drzew liściastych, głównie na miejscach dobrze oświetlonych[8]. Preferuje miejsca wilgotne, stąd też częściej występuje w nadrzecznych łęgach na olszach, wierzbach i brzożach, ale rośnie również na innych gatunkach drzew liściastych. Obr. 1: 160g

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Status ochronny	Czerwona Lista Roślin i Grzybów Polski	Adres leśny/ Uwagi dot. występowania
3	Gwiazdosz frędzelkowy	<i>Geastrum fimbriatum</i>	Niechroniony	R	Lasy liściaste, iglaste i mieszane.
4	Grzybolubka (Niciczka) purchawkowata	<i>Asterophora lycoperdoides</i>	Niechroniona	R	W lasach pasożytuje na starych, gnijących owocnikach gołąbków <i>Russula</i> i mleczajów <i>Lactarius</i> , zwłaszcza na gołąbku czarniawym <i>Russula nigricans</i> i gołąbku gęstoblaszkowym <i>Russula densifolia</i> .
5	Klejówka różowa	<i>Gomphidius roseus</i>	Niechroniona	R	Rośnie w lasach iglastych, wyłącznie pod sosną zwyczajną i kosodrzewiną, prawie zawsze razem z maślakiem sitarzem.
6	Maślak łagodny (wejmutkowy)	<i>Suillus placidus</i>	Niechroniony	R	Rośnie na ziemi, wyłącznie pod sosną wejmutką.
7	Mitróweczka błotna	<i>Mitruha paludosa</i>	Niechroniona	V	Pojawia się na mokrych siedliskach, na opadłych liściach, igłach, gałązkach.
8	Naparstniczka stożkowata	<i>Verpa conica</i>	Ochrona częściowa	R	Rośnie na brzegach lasów i zarośli, w miejscach trawiastych.
9	Piaskowiec modrzak	<i>Gyroporus cyanescens</i>	Niechroniony	R	Występuje w lasach liściastych i mieszanych, najczęściej pod dębami, brzożami na gruntach piaszczystych.
10	Podgrzybek tęgoskórowy (Borowik pasożytniczy)	<i>Xerocomus (Boletus) parasiticus</i>	Ochrona częściowa	R	Rośnie w różnego typu lasach, głównie w widnych borach sosnowych na owocnikach tęgoskórów (substancje trujące gospodarza nie przenoszą się na owocniki). Obr. 2: 449 g
11	Promieniak wilgociomierz	<i>Astraeus hygrometricus</i>	Ochrona ścisła	E	Widne lasy sosnowe, mieszane, także w dąbrowy, w miejscach nasłonecznionych, chętnie na brzegach lasów.
12	Purchatnica piaszkowa	<i>Pisolithus arrhizus</i>	Niechroniona	R	Występuje w miejscach piaszczystych, głównie na glebach krzemionkowych, w świetlistych lasach i na ich obrzeżach, leśnych drogach, wrzosowiskach i innych miejscach bardzo suchych, także na wydmach.
13	Purchawka jeżowata	<i>Lycoperdon echinatum</i>	Niechroniona	R	Występuje zwykle w lasach liściastych, pod bukami na glebach wapiennych, na ziemi, rzadko przechodzi na zmurszałe drewno
14	Smardz jadalny	<i>Morchella esculenta</i>	Ochrona częściowa	R	Gatunek rozwija się w lasach liściastych i mieszanych, także na łąkach i łęgach, często pod jesionami, czasami na wysypiskach porośniętych zielenią, na nawożonych glebach.
15	Smardz półwolny	<i>Morchella gigas</i>	Ochrona częściowa	R	Rośnie w zaroślach i cienistych lasach liściastych, często pod olszami, preferuje miejsca wilgotne i żyzne.

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Status ochronny	Czerwona Lista Roślin i Grzybów Polski	Adres leśny/ Uwagi dot. występowania
16	Smardz wyniosły	<i>Morchella elata</i>	Ochrona częściowa	-	Występuje w lasach iglastych, na zasadowych, ubogich glebach, w miejscach wilgotnych oraz punktach składowania drewna - przy mygłach czy w tartakach.
17	Szmaciak gałęzisty (Siedzuń sosnowy)	<i>Sparassis crispa</i>	Niechroniony	R	Występuje w lasach iglastych i mieszanych. Rośnie na korzeniach drzew iglastych, zarówno martwych, jak i żywych. Najczęściej rośnie na korzeniach sosny, na świerku rzadko. Owocniki wyrastają u podstawy pnia. Obr. 1: 286 f; 341 g
18	Świecznik rozgałęziony	<i>Clavicornona pyxidata</i>	Niechroniony	V	Rośnie w lasach, na butwiejących pniach i pniakach drzew liściastych (na brzozie omszonej, topoli osice i innych), ale także na iglastych (na świerku).
19	Trzęsak listkowaty	<i>Tremella foliacea</i>	Niechroniony	I	Rośnie na martwym drewnie drzew liściastych, najczęściej na bukach, brzozach, olchach, dębach, grabach, zarówno w lasach, jak i w parkach, zaroślach, ogrodach itp.
20	Włóknouszek ukośny (Błyskoporek podkorowy)	<i>Inonotus obliquus</i>	Ochrona częściowa	R	Rozwija się na żywych, obumierających, rzadziej martwych drzewach liściastych, najczęściej na brzozie, rzadziej na buku, klonie, grabie, jarzębie, wiązcie i olszy. Obr. 2: 539 b
21	Zasłonak rudy	<i>Cortinarius orellanus</i>	Niechroniony	R	Występuje w lasach liściastych i mieszanych. Szczególnie często występuje pod dębami, rzadziej pod bukami i brzożami.
22	Żagwica listkowata	<i>Grifola frondosa</i>	Ochrona częściowa	V	Rośnie na korzeniach i u podstawy pni i martwych drzew, głównie dębów. Podobnie jak flagowiec olbrzymi występuje na siedliskach antropogenicznych. Obr. 2: 500 r
Porosty Lichenes					
23	Chrobotki - rodzaj	<i>Cladonia sp.</i>	Niektóre gatunki podlegają ochronie ścisłej lub częściowej DS - zał. V (kod 1378)	-	Rosną pospolicie na suchych, piaszczystych obszarach, głównie wzdłuż ciągów wydm i na wrzosowiskach, a także na obrzeżach suchych lasów sosnowych i na poboczach dróg leśnych. Obr. 1: 85A a; 148 c, f. Obr. 2: 256 w, x; 257 n, s; 360 d; 389 c; 537 b
24	Chrobotek leśny	<i>Cladonia arbuscula</i>	Ochrona częściowa DS - zał. V (kod 1378)	-	Występuje w borach sosnowych, zwłaszcza suchych i w lasach mieszanych, rzadziej w miejscach odsoniętych, na wrzosowiskach i torfowiskach wysokich. Obr. 1: 18 n; 19 a; 38 d; 70 b; 137 j; 138 n. Obr. 2: 256 t, w, y; 258 j

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Status ochronny	Czerwona Lista Roślin i Grzybów Polski	Adres leśny/ Uwagi dot. występowania
25	Chrobotek reniferowy	<i>Cladonia rangiferina</i>	Ochrona częściowa DS - zał. V (kod 1378)	-	Występuje w borach sosnowych, zwłaszcza suchych oraz w borach mieszanych, rzadziej w miejscach odsonionych na wrzosowiskach i torfowiskach wysokich.
26	Płucnica islandzka	<i>Cetraria islandica</i>	Ochrona częściowa	VU	Rośnie na glebach piaszczystych i próchnicznych w widnych lasach sosnowych i na terenach otwartych. Obr. 1: 18 n; 19 a; 38 d; 67 f; 138 n Obr. 2: 256 w, x; 257 t; 299 d; 523 n
27	Płucnica kędzierzawa	<i>Cetraria ericetorum</i>	Ochrona częściowa	NT	Rośnie na glebach piaszczystych i próchnicznych w widnych lasach sosnowych i na terenach otwartych. Obr. 2: 554 c

Prawo krajowe - Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej grzybów (Dz.U. z dnia 16 października 2014 r. poz. 1408). Kategoria zagrożenia dla porostów wg **Czerwonej Listy Roślin i Grzybów Polski** (Zarzycki i in. 2006): grzyby: E - gatunki wymierające, V - gatunki narażone, R - gatunki rzadkie, I - gatunki o nieokreślonym zagrożeniu; porosty: RE - gatunki regionalnie wymarłe, CR - gatunki krytycznie zagrożone, EN - gatunki wymierające, VU - gatunki narażone, NT - gatunki bliskie zagrożenia, DD - gatunki o niedostatecznych danych.

IV.8. OCHRONA GATUNKOWA ZWIERZĄT

IV.8.1. SSAKI

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Węgliniec na podstawie danych zawartych w inwentaryzacjach przyrodniczych gmin stwierdzono występowanie 30 chronionych gatunków ssaków, w tym 14 nietoperzy, 5 gryzoni, 4 gatunków drapieżnych oraz 7 owadożernych.

Tabela 38. Wykaz chronionych gatunków ssaków w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Węgliniec

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obręb, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
Nietoperze <i>Chiroptera</i>				
1	Borowiaczek <i>Nyctalus leisleri</i>	PL – ochrona ścisła PCzK – VU PCzL – VU DS – zał. IV KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Gatunek wędrowny, odlatuje na zimę do południowej i zachodniej Europy. Jego kryjówki w Polsce stanowią niemal wyłącznie dziuple drzew oraz skrzynki lęgowe. Notowany z terenu gminy Osiecznica: między Kliczkowem i Osieczkowem.

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obręb, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
2	Borowiec wielki <i>Nyctalus noctula</i>	PL – ochrona ścisła DS – zał. IV KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Gatunek związany z obszarami leśnymi. Zasiedla szczeliny w drzewach, dziuple i skrzynki lęgowe dla ptaków. Związany zwłaszcza z lasami liściastymi. Notowany z terenu gmin Węgliniec i Osiecznica: Czerwona Woda, Kacze Doły, Węgliniec, Stary Węgliniec, stawy koło Starego Węglińca - żerowiska, dąb k. leśniczówki Tomisław - kolonia rozrodcza.
3	Gacek brunatny <i>Plecotus auritus</i>	PL – ochrona ścisła DS – zał. IV KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Gatunek związany z terenami zabudowanymi. Latem kolonie rozrodcze spotykane są w budynkach (głównie na strychach), w dziuplach drzew oraz skrzynkach dla ptaków i nietoperzy. Żeruje na terenach leśnych. Notowany z terenu gmin Węgliniec i Osiecznica: strych kościoła parafialnego w Węglińcu, strych kościoła w Starym Węglińcu, wieża kościoła i szkoła podstawowa w Czerwonej Wodzie - schronienie dzienne, stawy koło Starego Węglińca - żerowiska, Kliczków - kolonia rozrodcza na strychu kościoła.
4	Karlik malutki <i>Pipistrellus pipistrellus</i>	PL – ochrona ścisła DS – zał. IV KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Gatunek synantropijny, poluje głównie nad wodami, ale też w osiedlach i terenach otwartych. Samice tworzą kolonie letnie liczące do 50-500 osobników pod okapami, w szczelinach murów, lub belek nośnych, w pustych drzewach lub pod korą; zimują w zakamarkach budynków, na wieżach, za obrazami w kościołach. Notowany z terenu gmin Węgliniec i Osiecznica: stawy koło Starego Węglińca – żerowiska, Osieczów pod mostem na Kwisie, Kliczków przy moście na Kwisie – żerowiska.
5	Karlik większy <i>Pipistrellus nathusii</i>	PL – ochrona ścisła DS – zał. IV KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Gatunek związany jest z terenami leśnymi, obfitującymi w wody powierzchniowe. Kolonie rozrodcze w budynkach, skrzynkach lęgowych dla ptaków i nietoperzy, jak również w dziuplach. Często osobniki tego gatunku tworzą kolonie mieszane z karlikiem malutkim, wykorzystuje także wspólne schronienia z mroczkiem późnym. Notowany z terenu gmin Węgliniec i Osiecznica: Stary Węgliniec, stawy koło Starego Węglińca - stanowiska godowe, Kwisa - żerowiska.

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obręb, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
6	Mopek <i>Barbastella barbastellus</i> kod: 1308	PL – ochrona ścisła PCzL – DD DS – zał. II i IV KB – zał. II Czerwona lista IUCN – NT	Gatunek potwierdzony w 2013 roku w zasięgu granic obszarów Natura 2000. Występuje w obrębie całych obszarów Natura 2000, głównie w starych drzewostanach liściastych i mieszanych. Obserwacje punktowe poza obszarami Natura 2000: Obr. 1: 137 a; 152 a; 186 a; 316 g	Przedmiot ochrony obszaru OZW Uroczyska Borów Dolnośląskich PLH020072 i OZW Dolina Dolnej Kwisy PLH020050. Gatunek w dużym stopniu leśny, o osiadłym trybie życia. Hibernuje w podziemiach. Latem jako schronień używa zwykle szczelin za drewnianymi okiennicami oraz szczelin na strychach i konstrukcjach betonowych lub murowanych. Za letnie kryjówki służą mu również drewniane budynki, dziuple, szczeliny za odstającą korą drzew i skrzynki dla nietoperzy. Notowany z terenu gmin Węglińiec i Osiecznica: stawy koło Starego Węglińca, Kwisa - żerowiska.
7	Mroczek późny <i>Eptesicus serotinus</i>	PL – ochrona ścisła DS – zał. IV KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Gatunek synantropijny. Jego kryjówkami letnimi są niemal wyłącznie budynki, gdzie kryje się na strychach, w szczelinach dachów i ścian. Zimuje głównie w nadziemnych częściach budynków (strychy, przewody wentylacyjne), rzadko w piwnicach i fortyfikacjach. Notowany z terenu gmin Węglińiec i Osiecznica: budynek Nadleśnictwa Węglińiec - schronienie dzienne, stawy koło Starego Węglińca - żerowiska, Tomisław - leśniczówka, Kliczków przy moście na Kwisie - żerowisko, Tomisław, Osieczów.
8	Nocek Bechsteina <i>Myotis bechsteinii</i> kod: 1323	PL - ochrona ścisła PCzL – NT PCzK – NT DS – zał. II i IV KB – zał. II Czerwona lista IUCN – NT	Obserwacje punktowe: Obr. 2: 597 h	Gatunek od wiosny do jesieni związany ze starymi lasami (głównie buczyny i grądy). W tym okresie jego kryjówkami są dziuple. Nieodzwonne jest więc pozostawianie pojedynczych starych drzew dziuplastych (np. buków w drzewostanach mieszanych ze świerkiem), jak i litych drzewostanów liściastych w starszych klasach wiekowych.
9	Nocek Brandta <i>Myotis brandtii</i>	PL – ochrona ścisła DS – zał. IV KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Preferuje zalesione tereny nizinne. Jego letnimi kryjówkami są głównie budynki i skrzynki dla nietoperzy (zwłaszcza płaskie, o wąskim, szczelinowym otworze), niekiedy również dziuple drzew. W budynkach spotykany zarówno w szczelinach dachu i ścian, jak i za okiennicami. Zimą spotykany jest w podziemiach, zarówno naturalnych, jak i sztucznych. Razem z nockiem wąsatkiem tworzy trudną do odróżnienia parę gatunków. Notowany z terenu gmin Węglińiec i Osiecznica: stawy koło Starego Węglińca, Kwisa - żerowiska.

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obręb, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
10	Nocek łydkowłosy <i>Myotis dasycneme</i> kod: 1318	PL – ochrona ścisła PCzK – EN PCzL – EN DS – zał. II i IV KB – zał. II Czerwona lista IUCN – NT	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Przedmiot ochrony obszaru OZW Dolina Dolnej Kwisy PLH020050. Występuje w obrębie całego obszaru, szczególnie w sąsiedztwie rzeki i zbiorników wodnych.
11	Nocek duży <i>Myotis myotis</i> kod: 1324	PL – ochrona ścisła DS – zał. II i IV KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Gatunek potwierdzony w 2013 roku w zasięgu granic obszarów Natura 2000. Występuje w obrębie całych obszarów, głównie w starych drzewostanach liściastych i mieszanych. Obserwacje punktowe poza obszarami Natura 2000: Obr. 1: 74 d; 115 m; 157 b; 290A i; 317 k; Obr. 2: 256 a; 336 i; 596 l	Przedmiot ochrony obszaru OZW Uroczyska Borów Dolnośląskich PLH020072 i OZW Dolina Dolnej Kwisy PLH020050. Zamieszkuje głównie w osiedlach ludzkich, latem kryjąc się na dużych strychach, wieżach kościelnych i w innych budowlach. Zimuje w piwnicach, fortyfikacjach, opuszczonych kopalniach, w jaskiniach. Związany z terenami leśnymi, gdzie zlokalizowane są jego żerowiska. Notowany z terenu gmin Węglińiec i Osiecznica: strych kościoła parafialnego w Węglińcu - schronienie dzienne, stawy koło Starego Węglińca - żerowiska, Kliczków - duża kolonia rozrodcza na strychu budynku nr 28, Parowa - duża kolonia rozrodcza na strychu kościoła.
12	Nocek Natterera <i>Myotis nattereri</i>	PL - ochrona ścisła DS – zał. IV KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Preferuje tereny zalesione i mozaikę polno-leśną. Jego letnimi kryjówkami najczęściej są dziuple i skrzynki. Zimuje w wilgotnych, umiarkowanie ciepłych podziemiach - jaskiniach, fortyfikacjach, starych kopalniach, piwnicach i studniach. Żeruje w pobliżu koron drzew lub krzewów. Notowany z terenu gmin Węglińiec i Osiecznica: stawy koło Starego Węglińca, Kwisa - żerowiska.
13	Nocek rudy <i>Myotis daubentonii</i>	PL – ochrona ścisła DS – zał. IV KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Preferuje okolice obfitujące w wody płynące i stojące, zarówno w krajobrazie zalesionym, jak i otwartym. Latem zamieszkują głównie dziuple drzew, zimą hibernuje w kryjówkach podziemnych - jaskiniach, starych kopalniach, fortyfikacjach, piwnicach i studniach, wybierając w nich miejsca chłodne (3-6 °C) i wilgotne. Związany z wodami otwartymi, gdzie żeruje na owadach, których rozwój larwalny przebiega w wodzie. Notowany z terenu gmin Węglińiec i Osiecznica: Czerwona Woda, stawy koło Starego Węglińca - żerowiska, Osieczów pod mostem na Kwisie - żerowisko.

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obręb, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
14	Nocek wąsatek <i>Myotis mystacinus</i>	PL – ochrona ścisła DS – zał. IV KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Częstszy na terenach wyżynnych i górskich, niż na nizinach, głównie siedliska synantropijne. Jego letnimi kryjówkami są głównie budynki, niekiedy również dziuple. Zimą spotykany jest w podziemiach, zarówno naturalnych (jaskinie), jak i sztucznych (sztolnie, fortyfikacje). Notowany z terenu gmin Węgliniec i Osiecznica: stawy koło Starego Węglińca, Kwisa - żerowiska.
Gryzonie Rodentia				
15	Badylarka <i>Micromys minutus</i>	PL – ochrona częściowa Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Preferuje krajobraz rolniczy, łąki i brzegi cieków wodnych. Notowana nad groblą stawu Czapli - Wolno Nowy, oraz nad stawem Sarni Nowy w gminie Węgliniec.
16	Bóbr europejski <i>Castor fiber</i> kod: 1337	PL – ochrona częściowa DS – zał. II, IV, V KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Gatunek odnotowany punktowo w zasięgu OZW Dolina Dolnej Kwisy (inwentaryzacja LP, 2007): Obr. 2: 453 c; 500 dx; 522 d	Przedmiot ochrony obszaru OZW Uroczyska Borów Dolnośląskich PLH020072 i OZW Dolina Dolnej Kwisy PLH020050. Gatunek ziemnowodny ściśle związany z wszelkiego typu ciekami i zbiornikami. Zasiada zarówno duże rzeki i jeziora jak i niewielkie śródleśne potoki i strumienie, stawy czy starorzecza. Preferuje biotopy naturalne z dobrze zachowaną zwartą roślinnością nadbrzeżną zapewniającą odpowiednią bazę pokarmową. Gatunek może występować w obrębie całych obszarów na dogodnych dla siebie siedliskach. Występuje nad Kwisą, Czarną Wielką i Czarną Małą, również na stawach w północnej części nadleśnictwa.
17	Karczownik ziemnowodny <i>Arvicola amphibius</i>	PL – ochrona częściowa, osobniki znajdujące się poza terenem ogrodów, upraw ogrodniczych, szkółek leśnych Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Spotykany jest nad wodami, a także na łąkach i polach uprawnych, w lasach oraz w sadach. Populacje mieszkające w oddaleniu od zbiorników i cieków wodnych większą część życia spędzają pod ziemią.
18	Mysz zaroślowa <i>Apodemus sylvaticus</i>	PL – ochrona częściowa Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Notowana z obszaru gminy Głogówek. Jej siedliskiem są zarośla w obrzeżach lasów oraz parki, pola i polany leśne, zimą przenosi się do budynków. Notowana nad stawem Sarni Nowy w gminie Węgliniec.
19	Wiewiórka pospolita <i>Sciurus vulgaris</i>	PL – ochrona częściowa KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Spotykana w większych kompleksach leśnych. Występuje często w parkach, zadrzewieniach śródpolnych i sadach. Preferuje drzewostany liściaste w starszych klasach wiekowych (powyżej 70 - 80 lat). Spotykana w większości kompleksów leśnych.

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obręb, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
Drapieżne Carnivora				
20	Gronostaj <i>Mustela erminea</i>	PL – ochrona częściowa KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Obr. 1: 50 b; 108 a Obr. 2: 309 h; 427 z	Zamieszkuje skraje lasów, zarośla, również doliny rzeczne i groble stawowe. Preferuje doliny rzeczne. Występuje rzadko i nielicznie.
21	Łasica <i>Mustela nivalis</i>	PL – ochrona częściowa KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Spotykana na brzegach lasów, w zaroślach, na miedzach i łąkach. Występuje także w osiedlach ludzkich. Występuje powszechnie w krajobrazie rolniczym. Notowana w odpowiednich biotopach na całym terytorium nadleśnictwa.
22	Wilk <i>Canis lupus</i> kod: 1352	PL – ochrona ścisła PCzL – NT PCzK – NT DS – zał. II i IV Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Przedmiot ochrony obszaru OZW Uroczyska Borów Dolnośląskich PLH020072 i OZW Dolina Dolnej Kwisy PLH020050. Gatunek ściśle związany z dużymi kompleksami leśnymi oferującymi odpowiednie warunki dla utrzymania stabilnej populacji.
23	Wydra <i>Lutra lutra</i> kod: 1355	PL – ochrona częściowa DS – zał. II i IV KB – zał. II Czerwona lista IUCN – NT	Gatunek potwierdzony w 2013 roku w zasięgu granic obszarów Natura 2000. Występuje w obrębie całych obszarów w sąsiedztwie wód płynących. Stanowiska poza obszarami Natura 2000: Obr. 1: 210 m	Przedmiot ochrony obszaru OZW Uroczyska Borów Dolnośląskich PLH020072 i OZW Dolina Dolnej Kwisy PLH020050. Zamieszkuje zadrzewione i zakrzewione brzegi stawów i rzek. Gatunek może występować w obrębie całych obszarów na dogodnych dla siebie siedliskach. Występuje nad Kwisą, Czarną Wielką i Czarną Małą, również na stawach w północnej części nadleśnictwa.
Owadożerne Insectivora				
24	Jeż wschodni <i>Erinaceus concolor</i>	PL – ochrona częściowa KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Spotykany w różnych biotopach, w pobliżu siedzib ludzkich, ogrodach, sadach, parkach, brzegach lasów z gęstym podszytem, na groblach stawów.
25	Jeż zachodni <i>Erinaceus europaeus</i>	PL – ochrona częściowa KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Zamieszkuje tereny o bujnej roślinności krzewiastej - obrzeża lasów i borów, także zieleń w osiedlach ludzkich.
26	Kret europejski <i>Talpa europaea</i>	PL – ochrona częściowa, osobniki znajdujące się poza terenem ogrodów, upraw ogrodniczych, szkółek leśnych, trawiastych lotnisk, ziemnych konstrukcji hydrotechnicznych oraz obiektów sportowych KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Zamieszkuje ogrody, sady, łąki, pola, skraje lasów liściastych, groble.
27	Ryjówka aksamitna <i>Sorex araneus</i>	PL – ochrona częściowa KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Zamieszkuje obrzeża podmokłych lasów, wilgotne łąki, kępy krzewów na łąkach i bagnach, żywopłoty, ogródki działkowe. Zimą można ją spotkać także w obrębie zabudowań.

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obręb, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
28	Ryjówka malutka <i>Sorex minutus</i>	PL – ochrona częściowa KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Zasiedla obficie porośnięte brzegi stawów i strumieni. Mniej liczna w lasach, zwłaszcza liściastych oraz przy brzegach leśnych cieków pozbawionych roślinności.
29	Rzęsorek rzeczek <i>Neomys fodiens</i>	PL – ochrona częściowa KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Związany ściśle ze zbiornikami wodnymi. Wstępuje na obrzeżach stawów i groblach, rowach, kanałach, podmokłych łąkach z drzewami i krzewami oraz w olsach.
30	Zębielek karliczek <i>Crocidura suaveolens</i>	PL – ochrona częściowa KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Preferuje tereny otwarte i częściowo pokryte krzewami i luźnymi zadrzewieniami. Gatunek w dużej mierze synantropijny, występuje w sąsiedztwie osiedli ludzkich. Rzadki.

PL – Prawo krajowe - Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 6 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. z dnia 7 października 2014 r. poz. 1348). **PCzL / PCzK** - Czerwona lista zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce (Głowaciński, 2002) / Polska Czerwona Księga Zwierząt. Kręgowce (Głowaciński, 2001). Stosowane skróty kategorii zagrożenia: VU - gatunki umiarkowanie zagrożone, narażone, NT - gatunki niższego ryzyka, ale bliższe zagrożenia, DD - gatunki o danych niepełnych. **DS** - Dyrektywa Siedliskowa - Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory. **KB** - Konwencja Berneńska - Konwencja o ochronie gatunków dzikiej flory i fauny europejskiej oraz ich siedlisk (Dz.U. 1996 nr 58 poz. 263). **Czerwona Lista IUCN** - IUCN Red List of Threatened Species. Version 2013.2. Stosowane skróty kategorii zagrożenia: NT - gatunki bliskie zagrożenia, LC - gatunki najmniejszej troski.

IV.8.2. PTAKI

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Węgliniec na podstawie danych zawartych w inwentaryzacjach przyrodniczych gmin stwierdzono występowanie 192 chronionych i rzadkich gatunków ptaków, w tym 67 gatunków leśnych i ekotonowych, 74 gatunki wodne i wodno-błotne oraz 51 gatunków terenów otwartych. Tak duże bogactwo gatunkowe wynika przede wszystkim z różnorodności siedlisk - występują tu zwarte kompleksy leśne, stawy rybne, duże rzeki nizinne oraz, na południu, obszar pól i łąk.

Tabela 39. Wykaz gatunków ptaków na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Węgliniec oraz pozostałym obszarze nadleśnictwa

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obręb, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
Ptaki terenów otwartych, śródpolnych zadrzewień i osiedli ludzkich				
1	Bażant <i>Phasianus colchicus</i>	PL – łowny DP – zał. IIA i IIIA KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Lęgowy. Agrocenozy z zakrzewionymi miedzami i zadrzewieniami śródpolnymi, obrzeża miast, np. ugory, ogrody działkowe.

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obszar, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
2	Białorzotka <i>Oenanthe oenanthe</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC SL	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Lęgowa. Tereny ruderalne (miejsca budów, składowiska materiałów i surowców budowlanych, piaskownie i żwirownie) oraz większe zręby zupełne i wczesne uprawy leśne (1-szy rok).
3	Bocian biały <i>Ciconia ciconia</i> A031	PL – ochrona ścisła DP – zał. I KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC SL	Nie występuje na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Lęgowy w osiedlach ludzkich, także w bezpośrednim sąsiedztwie lasów i borów. Żeruje również na przyleśnych i śródleśnych terenach otwartych (podleśne łąki, polany).
4	Czajka <i>Vanellus vanellus</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC SL	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Lęgowa. Wilgotne i podmokłe tereny o niskiej runi, zwłaszcza kośne łąki i pastwiska oraz pola uprawne o wilgotnej glebie, też zastoiska śródpolne. Pojedyncze pary na stawie Sarnim oraz stawach Uroczce.
5	Czeczotka <i>Carduelis flammea</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC SL	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Przelotna i zimująca. Krzewiasta tundra, łożowiska, brzeziny, wyżynne torfowiska, u nas żeruje na otwartych terenach z kępami roślinności.
6	Derkacz <i>Crex crex</i> A122	PL – ochrona ścisła PCzL – DD DP – zał. I KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC SL	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Lęgowy. Trwałe użytki zielone (łąki i ugory) i inne tereny trawiaste, lokalnie pola uprawne na wilgotnych glebach. Lęgi od VI do VII, rzadko do VIII.
7	Dudek <i>Upupa epops</i>	PL – ochrona ścisła PCzL – DD KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC R	Obserwacje punktowe: Obr. 2: 505 g	Lęgowy. Preferuje krajobraz otwarty z ekstensywnym rolnictwem, np. rejon z wypasem bydła. Nieodczuwana obecność starszych dziuplastych drzew.
8	Dymówka <i>Hirundo rustica</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Lęgowa. Osiedla ludzkie, głównie wioski, zwłaszcza obory i stajnie z prowadzoną hodowlą bydła i koni.
9	Dzięcioł zielony <i>Picus viridis</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC SL	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Lęgowy. Zasiada głównie parki i większe zadrzewienia w osiedlach ludzkich, rzadziej skraje lasów liściastych. Stwierdzany na peryferiach Węglińca, w pobliżu Kliczkowa i Osieczkowa.

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obszar, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
10	Dziwonia <i>Carpodacus erythrinus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC R	Obserwacje punktowe: Obr. 1: 105 a	Lęgowa. Kępy drzew i krzewów, głównie w sąsiedztwie wód, zwłaszcza w dolinach rzecznych.
11	Gawron <i>Corvus frugilegus</i>	PL – ochrona ścisła poza obszarem administracyjnym miast; ochrona częściowa w obszarze administracyjnym miast DP – zał. IIB Czerwona lista IUCN – LC R	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Lęgowa. Gniazduje głównie w osiedlach ludzkich – parki, cmentarze, aleje oraz w zadrzewieniach śródpolnych.
12	Gąsiorek <i>Lanius collurio</i> A338	PL – ochrona ścisła DP – zał. I KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Lęgowa. Kępy krzewów i niskich drzew w krajobrazie otwartym i w strefie ekotonu. Także w uprawach leśnych. Lęgi V – VII, jeszcze w VIII karmienie młodych. Zaleca się pozostawianie lub nasadzenie kęp krzewów (głóg, róża, tarnina) w strefie ekotonu.
13	Jarzębatka <i>Sylvia nisoria</i> A307	PL – ochrona ścisła DP – zał. I KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Obserwacje punktowe: Obr. 1: 93 a	Lęgowa. Kępy krzewów i niskich drzew w krajobrazie otwartym i w strefie ekotonu. Lęgi V – VII, jeszcze w VIII karmienie młodych. Wskazane jest pozostawianie lub nasadzenie kęp krzewów (głóg, róża, tarnina) w strefie ekotonu.
14	Jerzyk <i>Apus apus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Lęgowa. Gatunek synantropijny, żeruje nad lasami i borami oraz uprawami i młodnikami, także nad śródleśnymi wodami. Wyjątkowo lęgi w lasach i borach, przy obecności wysokich drzew z dziuplami. Dość częsty w Węglińcu i Osiecznicy.
15	Kapturka <i>Sylvia atricapilla</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Lęgowa. Wszelkiego typu zadrzewienia liściaste i mieszane (w borach brak), również w zieleni wysokiej osiedli ludzkich.
16	Kawka <i>Corvus monedula</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Lęgowa. Osiedla ludzkie, stare parki.

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obręb, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
17	Kłaskawka <i>Saxicola rubicola</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Obserwacje punktowe: Obr. 2: 280 a	Lęgowa. Tereny otwarte, np. pobocza dróg, składowiska gruzu, obrzeża wykopów – piasku i żwiru, też zręby zupełnie przylegające do terenów otwartych.
18	Kopciuszek <i>Phoenicurus ochruros</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Lęgowy. Budynki i środowiska ruderalne.
19	Kulczyk <i>Serinus serinus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Lęgowy. Zieleni wysoka osiedli ludzkich, aleje śródpolne.
20	Kulon <i>Burhinus oedicnemus</i> A133	PL – ochrona ścisła PCzL – CR PCzK – CR DP – zał. I KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC R	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Prawdopodobnie lęgowy. Suche, otwarte tereny takie jak wydmy, pastwiska, piaszczyste plaże i wyspy na dużych rzekach, rozległe żwirownie, poligony wojskowe.
21	Kuropatwa <i>Perdix perdix</i>	PL – łowna DP – zał. IIA i IIIA KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC R	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Lęgowa. Gatunek silnie zmniejszający liczebność. Agrocenozy, ale także rozległe zręby i wczesne uprawy leśne.
22	Kwiczół <i>Turdus pilaris</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Lęgowy. Obrzeża wszelkiego typu zadrzewień liściastych i mieszanych, w borach rzadki, też w zieleni wysokiej osiedli ludzkich (parki, cmentarze), zwłaszcza części peryferyjnych.
23	Łozówka <i>Acrocephalus palustris</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Lęgowa. Wysoka roślinność zielna, np. kępy pokrzyw, nawłoci, itp., w krajobrazie otwartym.
24	Makolągwa <i>Carduelis cannabina</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Lęgowa. Obrzeża wszelkiego typu zadrzewień liściastych i mieszanych, w borach rzadki, też w zieleni osiedli ludzkich (parki, cmentarze, podwórkowe i ogrodowe kępy krzewów i żywoploty), zwłaszcza części peryferyjnych.

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obszar, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
25	Mazurek <i>Passer montanus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Lęgowa. Obrzeża wszelkiego typu zadrzewień liściastych i mieszanych, w borach rzadki, też w zieleni osiedli ludzkich (parki, cmentarze, podwórkowe i ogrodowe kępy drzew. Chętnie gniazduje w budkach lęgowych.
26	Myszołów <i>Buteo buteo</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Lęgowa. Wszelkiego typu zadrzewienia liściaste i mieszane i iglaste, sporadycznie w peryferyjnych częściach rozległej zieleni wysokiej osiedli ludzkich (parki).
27	Oknówka <i>Delichon urbicum</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Lęgowa. Osiedla ludzkie – gniazda na zewnątrz budynków (głównie przy oknach, pod balkonami, gzymsami), też na budowach poza osiedlami ludzkimi, np. na jazach.
28	Ortolan Emberiza hortulana A379	PL – ochrona ścisła DP – zał. I KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC SL	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Lęgowa. Obrzeża wszelkiego typu zadrzewień liściastych i mieszanych, aleje śródpolne. Notowany w okolicach Tomisława.
29	Piegża <i>Sylvia curruca</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Lęgowa. Zieleni osiedli ludzkich i terenów otwartych – kępy krzewów i żywopłoty oraz zieleńce, także strefa ekotonu.
30	Pleszka <i>Phoenicurus phoenicurus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Lęgowa. Gniazduje pojedynczo w suchych borach sosnowych. Luźne i nasłonecznione drzewostany liściaste i mieszane ze świerkiem. Osiedla ludzkie – parki, cmentarze, aleje, wysoka zieleń przydomowa. Chętnie odwiedza starsze ogrody działkowe.
31	Pliszka siwa <i>Motacilla alba</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Lęgowa. Sąsiedztwo wód płynących i stojących, z partiami niepokrytego roślinnością terenu, np. mosty, nabrzeża, drogi i torowiska. Także tereny zurbanizowane – place, środowiska ruderalne, rozległe płaskie dachy na halach i magazynach.
32	Pliszka żółta <i>Motacilla flava</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Lęgowa. Trwałe użytki zielone (łąki i ugory), torfowiska niskie oraz pola uprawne, zwłaszcza z uprawami buraków, rzepaku i ziemniaków.

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obręb, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
33	Płomykówka <i>Tyto alba</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC SL	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Lęgowa. Gatunek synantropijny. Opuszczone i mało odwiedzane przez ludzi części zabudowań, np. strychy, wieże kościelne. Żeruje w krajobrazie otwartym. Jedyne stanowisko lęgowe odnotowano na wieży kościoła w Czerwonej Wodzie.
34	Pokląskwa <i>Saxicola rubetra</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Lęgowa. Trwałe użytki zielone (łąki i ugory), przesuszone torfowiska oraz rzadko zachwaszczone pola.
35	Potrzeszcz <i>Miliaria calandra</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Lęgowy. Pola i trwałe użytki zielone z „chwastami” i krzewami lub małymi drzewkami na miedzach i poboczach dróg.
36	Przepiórka <i>Coturnix coturnix</i>	PL – ochrona ścisła PCzL – DD DP – zał. IIB KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC SL	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Lęgowa. Pojedyncze stanowiska znajdują się w krajobrazie otwartym na całym obszarze nadleśnictwa. Pola uprawne, zwłaszcza z uprawami jęczmienia, owsa i pszenicy.
37	Pustułka <i>Falco tinnunculus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Lęgowa. W osiedlach ludzkich we wnękach budynków i innych obiektach murowanych (kominy). Opuszczone gniazda srok, wron w zadrzewieniach śródpolnych i kępach drzew. Notowana w pobliżu Czerwonej Wody i Piasecznej.
38	Sierpówka <i>Streptopelia decaocto</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Lęgowa. Osiedla ludzkie oraz luźna zadrzewienia w ich sąsiedztwie. Czasami we wnętrzu większych kompleksów leśnych, z dala od siedzib ludzkich.
39	Skowronek <i>Alauda arvensis</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Lęgowy. Tereny otwarte o niskiej runi – pola uprawne, pastwiska, kośne łąki, ugory o niskie roślinności. Także na większych polanach śródleśnych.
40	Stówek rdzawy <i>Luscinia megarhynchos</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Lęgowy. Kępy krzewów i drzew liściastych w krajobrazie otwartym, zadrzewienia śródpolne i nadrzeczne oraz w osiedlach ludzkich. Czasami w strefie ekotonu.

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obszar, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
41	Sroka <i>Pica pica</i>	PL – ochrona częściowa DP – zał. IIB Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Lęgowa. Zadrzewienia, pasy i kępy drzew i krzewów w otoczeniu terenów otwartych.
42	Srokosz <i>Lanius excubitor</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC R	Obserwacje punktowe: Obr. 1: 104 d	Lęgowy. Tereny otwarte z krzewami lub/i drzewami na miedzach i poboczach dróg. Stanowiska w pobliżu miejscowości Czerwona Woda oraz w leśnictwie Ołobok.
43	Szczygieł <i>Carduelis carduelis</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Lęgowy. Wszelka zieleń osiedli ludzkich i brzegów lasów oraz zadrzewień śródpolnych. W borach brak.
44	Szpak <i>Sturnus vulgaris</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Lęgowy. Wymagana obecności dziupli lub budek. Gniazduje też w zakamarkach budynków.
45	Śpiewak <i>Turdus philomelos</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Lęgowy. Wszelkie zadrzewienia, nawet kępy drzew i krzewów w agrocenozach.
46	Świergotek łąkowy <i>Anthus pratensis</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC SL	Obserwacje punktowe: Obr. 1: 186 a	Lęgowy. Wilgotne i podtopione łąki i pastwiska, torfowiska.
47	Świergotek polny <i>Anthus campestris</i> A255	PL – ochrona ścisła DP – zał. I KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC R	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Lęgowy. Zasiedla otwarte suche, nasłonecznione obszary za skąpą roślinnością, takie jak wydmy nadrzeczne, ugory, żwirownie, ubogie pola uprawne.
48	Świerszczak <i>Locustella naevia</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Obserwacje punktowe: Obr. 1: 163 n; 187 c	Lęgowy. Ugory i niekoszone łąki oraz torfowiska. Także na obrzeżach miast. Występuje m.in. na wschód od Czerwonej Wody, w dolinie Czernej Małej na zachód od Węglińca.

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obręb, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
49	Uszatka <i>Asio otus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Lęgowa. Preferuje skraje lasów, parki oraz śródpolne zadrzewienia z przewagą drzew iglastych. Występuje w rozproszeniu na całym obszarze nadleśnictwa. Osiała.
50	Wrona siwa <i>Corvus cornix</i>	PL – ochrona częściowa KB – zał. III P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Lęgowa. Skraje zadrzewień w krajobrazie otwartym, doliny rzeczne.
51	Wróbel <i>Passer domesticus</i>	PL - ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Lęgowy. Osiedla ludzkie, żeruje czasami w polach, kilkaset metrów od osad.
Ptaki terenów wodnych, wodno-błotnych i trzcinowisk				
52	Batalion <i>Philomachus pugnax</i> A151	PL - ochrona ścisła PCzL – EN PCzK – EN DP – zał. I, IIB KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC SL	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Przelotny. Błotniste i piaszczyste brzegi wód, płycizny, spuszczone stawy rybne. Spotykany wiosną i jesienią na Stawach Parowskich i stawach Urocze.
53	Bączek <i>Ixobrychus minutus</i> A022	PL – ochrona ścisła PCzL – VU PCzK – VU DP – zał. I KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC R	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Nielęgowy. Prowadzi skryty i cichy tryb życia na rozległych, ale też mniejszych, trzcinowiskach okolic stawów, bagien i starorzeczy lub w wiklinie nadrzecznych brzegów. Lęgi V – VIII.
54	Bąk <i>Botaurus stellaris</i> A021	PL – ochrona ścisła PCzL – LC PCzK – LC DP – zał. I KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC R	Obserwacje punktowe: Obr. 1: 37 l; 92 b	Lęgowy i przelotny. Zbiorniki wodne z szerokimi szuwarami: naturalne jeziora, stawy hodowlane, glinianki, starorzecza, podmokłe trzcinowiska. Lęgi IV – VII. Notowany na stawie Wolno Starym.
55	Biegus krzywodzioby <i>Calidris ferruginea</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC R	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Przelotny. Gatunek arktyczny, podczas wędrówek pojawia się nad błotnistymi i piaszczystymi brzegami jezior, zbiorników zaporowych i stawów hodowlanych. Spotykany jesienią na Stawach Parowskich.

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obszar, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
56	Biegus malutki <i>Calidris minuta</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC R	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Przelotny. Żeruje na otwartych brzegach stawów i mieliznach oraz pływaczach rozlewisk. Spotykany jesienią na Stawach Parowskich i stawach Uroczce.
57	Biegus rdzawy <i>Calidris canutus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC R	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Przelotny. Gatunek arktyczny, podczas wędrówek pojawia się nad błotnistymi i piaszczystymi brzegami jezior, zbiorników zaporowych i stawów hodowlanych. Obserwowany na stawie Wolno Starym.
58	Biegus zmienny <i>Calidris alpina</i>	PL – ochrona ścisła PCzL – EN PCzK – EN KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC R	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Przelotny. Żeruje na otwartych brzegach stawów i mieliznach oraz pływaczach rozlewisk. Spotykany jesienią na Stawach Parowskich i stawach Uroczce.
59	Bielaczek <i>Mergellus albellus</i> A068	PL – ochrona ścisła DP – zał. I KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC R	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Przelotny, głównie jesienią. Wody różnego typu: jeziora, stawy hodowlane, duże rzeki oraz wody przybrzeżne Bałtyku.
60	Błotniak stawowy <i>Circus aeruginosus</i> A081	PL – ochrona ścisła DP – zał. I KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC SL	Obserwacje punktowe: Obz. 1: 31 a; 90 a; 162 b	Lęgowy i przelotny. Szuwary nadwodne wód stojących i wolno płynących. Żeruje głównie na terenach otwartych, agrocenozy. Lęgi w szuwarach. Notowany na Stawach Parowskich, na bagnie koło Węglińca, na Stawie Żurawim.
61	Brodzicz piskliwy <i>Actitis hypoleucos</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC SL	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Przelotny i lęgowy. Błotniste, piaszczyste i kamieniste brzegi wód, czasami zalane grunty orne. Obserwowany jesienią na Stawach Parowskich. Stanowiska na Kwisie koło Tomisława.
62	Brodzicz siniawy <i>Tringa erythropus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC SL	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Przelotny. Błotniste i piaszczyste brzegi wód, zalane i podtopione pola, łąki i pastwiska, torfowiska. Obserwowany wiosną i jesienią na Stawach Parowskich i na stawach Uroczce.
63	Brzegówka <i>Riparia riparia</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC SL	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Lęgowa. W naturalnych i sztucznych skarpach i obrywach, zwłaszcza nad rzekami i w piaskowniach. Kolonie w gliniance pod Czerwoną Wodą oraz nad Kwisą koło Osiecznicy. Żeruje na stawach rybnych.

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obszar, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
64	Brzęczka <i>Locustella luscinioides</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC SL	Obserwacje punktowe: Obr. 1: 90 a; 162 b	Lęgowa. Trzcinowiska i szuwały nad wodami stojącymi i wolno płynącymi. Notowana w trzcinowiskach na stawie Wolno Nowym, na bagnie na północ od Węglińca oraz w okolicy stawów Urocze.
65	Cyraneczka <i>Anas crecca</i>	PL – gat. łowny od 15.VIII do 21.XII DP – zał. IIA i IIIB Czerwona lista IUCN – LC SL	Obserwacje punktowe: Obr. 1: 85A b; 90 a; 162 b Obr. 2: 397 c	Lęgowa. Śródleśnie jeziora i stawy, obrzeża jezior i zabagnione doliny rzeczne. Obserwowana na Stawach Parowskich, na bagnie na północ od Węglińca, na wyrobiskach pokopalnianych koło Zielonki, na sztucznym zalewie na Czernej Wielkiej, na stawach Wolno Starym, Wolno Nowym oraz stawach Urocze.
66	Cyranka <i>Anas querquedula</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIA KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC SL	Obserwacje punktowe: Obr. 1: 105 a	Prawdopodobnie lęgowa i przelotna. Płytkie wody stojące, najchętniej pośród łąk i pastwisk oraz pól. Pojedyncze pary na Stawach Parowskich i stawach Urocze.
67	Czapla biała <i>Egretta alba</i> A027	PL - ochrona ścisła DP – zał. I Czerwona lista IUCN – LC SL	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Zalutująca. Lęgnię się na zbiornikach zaporowych i terenach zalewowych w dolinach rzecznych, a także na stawach hodowlanych, zwykle w towarzystwie innych czapli.
68	Czapla purpurowa <i>Ardea purpurea</i> A029	PL - ochrona ścisła PCzK – LC DP – zał. I Czerwona lista IUCN – LC R	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Zalutująca. Preferuje brzegi wód z szuwarami i tereny podmokłe.
69	Czapla siwa <i>Ardea cinerea</i>	PL – ochrona częściowa KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC SL	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Przelotna. Różnego rodzaju zbiorniki wodne, doliny rzeczne, bagna. Kolonie są często lokalizowana na wyspach lub w starych drzewostanach w pobliżu wód. Obserwowana cały rok na stawach Urocze.
70	Czernica <i>Aythya fuligula</i>	PL – gat. łowny od 15.VIII do 21.XII DP – zał. IIA i IIIB Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Lęgowa i przelotna. Preferuje stawy hodowlane i jeziora, zwłaszcza te z wyspami, na których gniazdują mewy. Ostatnio zasiedla także osadniki, glinianki i inne akweny. Pojedyncze pary na stawach Urocze oraz na starorzeczach Kwisy.
71	Gagoł <i>Bucephala clangula</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC SL	Obserwacje punktowe: Obr. 1: 29 a; 109 a Obr. 2: 397 c; 539 b	Lęgowy. Zamieszkuje wody słodkie, rzeki, starorzecza, jeziora w strefie lasów liściastych czasem nawet stawy rybne pod warunkiem, że w pobliżu znajdują się stare, dziuplaste drzewa. Lęgi w dziuplach. Notowany na większości zbiorników wodnych w zasięgu nadleśnictwa.

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obszar, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
72	Gęgawa <i>Anser anser</i>	PL – gat. łowny od 1.IX do 15.I DP – zał. IIA i IIIB Czerwona lista IUCN – LC R	Obserwacje punktowe: Obr. 1: 31 a; 90 a	Łęgowa i przelotna. Stawy hodowlane i jeziora z szerokim pasem szuwarów, starorzeczka i bagna w dolinach rzecznych. Żeruje na łąkach i pastwiskach oraz oziminach. Nieliczny ptak łęgowy, m.in. na Stawach Parowskich, Wolno Starym i Wolno Nowym oraz stawach Urocze.
73	Gęś białoczelna <i>Anser albifrons</i>	PL – gat. łowny od 1.IX do 31.I DP – zał. IIB Czerwona lista IUCN – LC SL	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Przelotna. W ciągu dnia stada żerują zwykle z gęsiami zbożowymi na otwartych polach i łąkach, a odpoczywają i nocują na rozległych zbiornikach wodnych.
74	Gęś zbożowa <i>Anser fabalis</i>	PL – gat. łowny od 1.IX do 31.I DP – zał. IIB Czerwona lista IUCN – LC SL	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Przelotna. Jej biotopem są otwarte tereny - agrocenozy w sąsiedztwie większych akwenów, np. jezior, stawów, zbiorników retencyjnych oraz dolin większych rzek. Żeruje głównie na polach obsianych pszenicą i rzepakiem ozimym. Noclegowiska zlokalizowane są na różnego typu akwenach.
75	Głowienka <i>Aythya ferina</i>	PL – gat. łowny od 15.VIII do 21.XII DP – zał. IIA i IIIB Czerwona lista IUCN – LC SL	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Łęgowa. Stawy hodowlane i jeziora eutroficzne o bujnej roślinności wynurzanej, także starorzeczka, torfianki i zbiorniki zaporowe, chętnie w koloniach mew. Nieliczna na Stawach Parowskich i stawach Urocze.
76	Kokoszka <i>Gallinula chloropus</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC SL	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Łęgowa. Wszelkie akweny wód stojących i wolno płynących, także niewielkie powierzchniowo, z szuwarem lub krzewami, np. <i>Salix</i> sp. Pojedyncze pary gniazdują na Stawach Parowskich oraz na bagnie koło Węglińca.
77	Kormoran <i>Phalacrocorax carbo</i>	PL – ochrona częściowa KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC SL	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Przelotny. Płytkie zbiorniki wodne oraz duże rzeki obfitujące w ryby. Spotykany cały rok na stawach Urocze.
78	Krakwa <i>Anas strepera</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIA KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC R	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Przelotna, prawdopodobnie łęgowa. Bogato zarośnięte, nizinne zbiorniki stojącej wody o rozległej toni wodnej jak jeziora i stawy. Łęgi głównie na stawach. Obserwowana na przelotach wiosennych i jesiennych na Stawach Parowskich. W okresie łęgowym stwierdzono obecność jednej pary na stawach Urocze.
79	Kropiatka <i>Porzana porzana</i> A119	PL – ochrona ścisła PCzL – DD DP – zał. I Czerwona lista IUCN – LC R	Gatunek potwierdzony w 2013 roku na terenie obszaru Natura 2000 na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Węglińiec. Obr. 1: 90 a; 95 f; 139 px	Przedmiot ochrony obszaru OSO Bory Dolnośląskie PLB020005. Łęgowa. Turzycowiska i mannowiska, podtopione łąki i ugory, szuwały na płytkich zbiornikach wodnych. Notowana na stawie Tartacznym koło Węglińca.

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obszar, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
80	Krwawodziób <i>Tringa totanus</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC SL	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Przelotny, głównie wiosną. Błotniste i piaszczyste brzegi wód, zalane i podtopione pola, łąki i pastwiska, torfowiska. Obserwowany podczas przelotów na stawach Urocze.
81	Krzyżówka <i>Anas platyrhynchos</i>	PL – gat. łowny DP – zał. IIA i IIIA KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Lęgowa. Stawy i rzeki. Sporadycznie także rowy melioracyjne i małe oczka wodne. Gniazduje nad wszystkimi wodami w zasięgu nadleśnictwa.
82	Kszyk <i>Gallinago gallinago</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIA i IIIB KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC R	Obserwacje punktowe: Obr. 1: 160 d	Lęgowy. Wszelkie tereny podmokłe i rozleglejsze zastoiska (też bobrowe – <i>Castor fiber</i>) z niewysoką roślinnością zielną, także podmokłe polany śródełne i bagniste zręby i uprawy. Notowany na bagnie na północ od Węglińca, na podmokłej łące nad Czerną Małą, na stawach Urocze i koło Tomisława.
83	Kulik wielki <i>Numenius arquata</i>	PL – ochrona ścisła PCzL - VU PCzK – VU DP – zał. IIB KB – zał. III Czerwona lista IUCN – NT SL	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Przelotny, głównie wiosną i jesienią. Błotniste i piaszczyste brzegi wód, zalane i podtopione pola, łąki i pastwiska. Bardzo nielicznie widywany w kwietniu oraz od lipca do jesieni. Pojedyncze ptaki na stawach Urocze.
84	Kwokacz <i>Tringa nebularia</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC SL	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Przelotny. Błotniste i piaszczyste brzegi wód, zalane i podtopione pola, łąki i pastwiska. Pojawia się wiosną i jesienią na Stawach Parowskich i na stawach Urocze.
85	Łabędź niemy <i>Cygnus olor</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC SL	Obserwacje punktowe: Obr. 1: 29 a; 91 a; 106 a; 130 a Obr. 2: 397 c	Lęgowy. Wszelkie akweny wód stojących i wolno płynących, także niewielkie powierzchniowo, z szuwarem lub krzewami, np. <i>Salix</i> sp. Nieliczny ptak lęgowy, m.in. na Stawach Parowskich, Wolno Starym i Wolno Nowym, stawach Urocze, na starorzeczu Kwisy koło Osiecznicy.
86	Łęczak <i>Tringa glareola</i> A166	PL – ochrona ścisła PCzL – CR PCzK – CR DP – zał. I Czerwona lista IUCN – LC SL	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Przelotny. Błotniste i piaszczyste brzegi wód, zalane i podtopione pola, łąki i pastwiska, torfowiska. Obserwowany na Stawach Parowskich i stawach Urocze, najczęściej jesienią.

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obszar, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
87	Łyska <i>Fulica atra</i>	PL – gat. łowny DP – zał. IIA, IIIB KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC SL	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Łęgowa. Wody stojące, wyjątkowo większe wody wolno płynące. Gatunek zanikający w związku z obecnością norki amerykańskiej <i>Mustela vison</i> (Stajszczyk, 2010). Gnieździ się na stawach Urocze.
88	Mewa mała <i>Hydrocoloeus minutus</i> A177	PL – ochrona ścisła DP – zał. I KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC R	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Przelotna. Obrzeża płytkich jezior z bujnymi szuwarami, bagienne doliny rzeczne i tereny zalewowe. Obserwowana wiosną na Stawach Parowskich.
89	Mewa siwa <i>Larus canus</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC SL	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Przelotna. Pojawia się w niewielkiej liczbie w okresie przelotów nad wodami.
90	Mewa srebrzysta <i>Larus argentatus</i>	PL – ochrona częściowa DP – zał. IIB Czerwona lista IUCN – LC R	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Przelotna. Różnego rodzaju wyspy w nurcie rzek, na jeziorach naturalnych, zbiornikach zaporowych, stawach hodowlanych, w żwirowniach, a także na dachach budynków. Obserwowany głównie jesienią na Stawach Parowskich.
91	Mewa trójpalczasta <i>Rissa tridactyla</i>	PL - ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC SL	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Zalotująca. Gatunek atlantycki, dość regularnie, choć bardzo nielicznie zalotujący na nasze wybrzeże i w głąb lądu. Jeziora, mokradła i bagna, stawy hodowlane.
92	Mewa żółtonoga <i>Larus fuscus</i>	PL - ochrona ścisła DP – zał. IIB KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC SL	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Przelotna. Jeziora, mokradła i bagna, starorzecza, stawy hodowlane.
93	Nurogęs <i>Mergus merganser</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. II Czerwona lista IUCN – LC SL	Obserwacje punktowe: Obr. 1: 109 a	Prawdopodobnie łęgowa. Gniazduje w dziuplach po dzięciole czarnym, głównie w dębach i olchach. Pojedyncze pary na Stawie Czaplím, na rzece Kwisie oraz na torfowisku koło Tomisławia.
94	Ogorzałka <i>Aythya marila</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB i IIIB Czerwona lista IUCN – LC R	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Zalotująca, głównie jesienią. Jeziora, mokradła i bagna, stawy hodowlane. Obserwowana na Stawach Parowskich.

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obszar, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
95	Perkoz dwuczuby <i>Podiceps cristatus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Lęgowy. Preferuje akweny z wykształconą roślinnością wodną, np. trzcinowiska i inne zespoły szuwarowe (oczeret, pałka), mallowiska. Dość liczny ptak lęgowy, w większości na Stawach Parowskich oraz stawach Urocze.
96	Perkoz rdzawoszyi <i>Podiceps grisegena</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC R	Obserwacje punktowe: Obr. 1: 49 c; 85A b	Lęgowy. Wody stojące od około 0,5 – 1,5 ha powierzchni, z obficie wykształconą tzw. miękką wynurzoną roślinnością wodną, np. mallowiska, płyty rdestu ziemnowodnego, osoki aloesowej. Bardzo nieliczny ptak lęgowy, sporadycznie na Stawach Parowskich oraz stawach Urocze.
97	Perkoz rogaty <i>Podiceps auritus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC R	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Przelotny. Płytkie zbiorniki wodne: naturalne jeziora, stawy rybne, zbiorniki zaporowe, a także rzeki.
98	Perkozek <i>Tachybaptus ruficollis</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC SL	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Lęgowy. Wody stojące oraz leniwie płynące, z dobrze wykształconą roślinnością wodną, np. zespoły szuwarowe (trzcin, oczeret, pałka), mallowiska, płyty rdestu ziemnowodnego. Nieliczny ptak lęgowy, m.in. na Stawach Parowskich, stawach Urocze, starorzeczu koło Osiecznicy.
99	Pliszka górska <i>Motacilla cinerea</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Obserwacje punktowe: Obr. 1: 164 n; 187 k; 266 k	Lęgowa. Rzeki o naturalnych lub wtórnie „zdżiczałych” odcinkach, ocienione starszymi drzewostanami, zwłaszcza liściastymi i mieszanymi. Stwierdzona na Czernej Małej na zachód od Węglińca oraz nad Kwisą koło Tomislawa. Pojedyncze pary nad Czerą Wielką.
100	Pluszcz <i>Cinclus cinclus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC R	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Nielęgowa. Wartko płynące potoki o czystej wodzie, także w obrębie osad. Dawniej gnieździł się nad Kwisą.
101	Płaskonos <i>Anas clypeata</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIA, IIIB KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC SL	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Przelotny. Płytkie stawy, jeziora, zalane pola, mokradła i starorzecza lub zbiorniki na otwartej przestrzeni o gęsto zarośniętych mławą, turzycami, trzciną i pałką brzegach. Widwany regularnie, lecz nielicznie na przelotach wiosennych i jesiennych na Stawach Parowskich oraz stawach Urocze.
102	Potrzos <i>Emberiza schoeniclus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Lęgowa. Trzcinowiska i kępy krzewów na obrzeżach wód stojących i leniwie płynących, zakrzewione torfowiska.

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obszar, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
103	Remiz <i>Remiz pendulinus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC P	Obserwacje punktowe: Obr. 1: 90 a; 139 px	Lęgowy. Zadrzewienia lęgowe nad wodami i w ich sąsiedztwie, zwłaszcza z brzoza i wierzbami. Występuje na Stawach Parowskich, w dolinie Czernej Małej na zachód od Węglińca i Starego Węglińca oraz na Kwisie i stawach Uroczce.
104	Rokitniczka <i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Lęgowa. Obrzeża wód, zabagnione łąki i obszary torfowiskowe z wysoką roślinnością trawiastą.
105	Rożeniec <i>Anas acuta</i>	PL – ochrona ścisła PCzL – EN PCzK – EN DP – zał. IIA i IIIB KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC R	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Przelotny. Płytkie zbiorniki wodne i otwarte tereny zalewowe w rozległych dolinach rzecznych. Spotykany na Stawach Parowskich oraz stawach Uroczce wiosną i jesienią.
106	Rybitwa czarna <i>Chlidonias niger</i> A197	PL – ochrona ścisła DP – zał. I KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC R	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Przelotna. Jeziora i stawy z niską roślinnością szuwarową, torfianki, starorzecza.
107	Rybitwa czubata <i>Sterna sandvicensis</i> A191	PL – ochrona ścisła DP – zał. I KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC R	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Zalotująca. Gniazduje na piaszczystych wyspach lub konstrukcjach stworzonych przez człowieka (falachrony, pirsy itp.).
108	Rybitwa rzeczna <i>Sterna hirundo</i> A193	PL – ochrona ścisła DP – zał. I KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC SL	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Przelotna. Wyspy w nurcie rzek, na jeziorach, stawach, zwirowniach, pokryte niską roślinnością.
109	Rybolów <i>Pandion haliaetus</i> A094	PL – ochrona ścisła PCzL – VU PCzK – VU DP – zał. I KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Przelotny. Obserwowany w rejonie stawów rybnych, zwłaszcza położonych wśród lasów. Pojawia się regularnie na Stawach Parowskich i stawach Uroczce, głównie w kwietniu, sierpniu i wrześniu.

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obręb, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
110	Rycyk <i>Limosa limosa</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB KB – zał. III Czerwona lista IUCN – NT R	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Przelotny, głównie wiosną. Torfowiska, podmokłe łąki, brzegi wód. Występuje na biotopach wtórnych, np. łąkach i polach rzepaku. Na przelotach można spotkać rycyki na obszarach zalewanych. W okresie przelotów pojedyncze osobniki na stawach Uroczce.
111	Samotnik <i>Tringa ochropus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC SL	Obserwacje punktowe: Obr. 1: 90 a; 105 a; 139 px; 162 b Obr. 2: 397 c	Lęgowy. Brzegi wód, także na terenach zadrzewionych. Podmokłe i bagniste olsy i łęgi w dolinach rzecznych i na obrzeżach jezior i stawów, śródleśne bagienka i torfowiska. Notowany na bagnie na północ od Węglińca, na stawie Tartacznym, stawie Wolno Nowym, na Kwisie koło Kliczkowa oraz na stawach Uroczce.
112	Sieweczka obroźna <i>Charadrius hiaticula</i>	PL – ochrona ścisła PCzL – VU PCzK – VU KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC R	Obserwacje punktowe: Obr. 1: 106 a	Przelotna, prawdopodobnie lęgowa. Piaszczyste i żwirowe, rzadziej błotniste wyspy i brzegi wód. Spotykana głównie jesienią na Stawach Parowskich. Stanowisko na Stawach Uroczce.
113	Sieweczka rzeczna <i>Charadrius dubius</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC SL	Obserwacje punktowe: Obr. 1: 85A b; 95 b	Lęgowa. Piaszczyste i żwirowe, rzadziej błotniste wyspy i brzegi wód, wymokliska śródpolne, spuszczone stawy i osadniki. Czasami tereny ruderalne z kałużami wody, również rozległe zręby zupełne z kałużami. Ważnym stanowiskiem są stawy Uroczce.
114	Siewnica <i>Pluvialis squatarola</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC SL	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Przelotna. Gatunek arktyczny, w okresie wędrówek przelatuje przez cały kraj. Zatrzymuje się nad różnego typu wodami, gdzie występują błotniste brzegi i pływizny. Pojawia się głównie jesienią na Stawach Parowskich.
115	Szczudłak <i>Himantopus himantopus</i> A131	PL – ochrona ścisła DP – zał. I KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC SL	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Zalotujący. Gniazduje nad płytkimi akwenami różnego typu, w tym na rozlewiskach, osadnikach itp.
116	Szlachar <i>Mergus serrator</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC SL	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Przelotny. Czyste i spokojne jeziora z wyspami, poza okresem lęgowym. Obserwowany na Stawach Parowskich.

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obszar, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
117	Śmieszka <i>Chroicocephalus ridibundus</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC SL	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Niełęgowa. Gniazduje kolonijnie na jeziorach, stawach hodowlanych, zbiornikach retencyjnych, wyspach w nurcie rzek, starorzeczach, rozlewiskach, żwirowniach, osadnikach itp. Spotykana cały rok na stawach Uroczce.
118	Świstun <i>Anas penelope</i>	PL – ochrona ścisła PCzL – CR PCzK – CR DP – zał. IIA i IIIB Czerwona lista IUCN – LC SL	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Przelotny. Gniazduje nad wodami o bujnej roślinności wodnej, a podczas migracji zatrzymuje się na przybrzeżnych wodach morskich, różnego rodzaju zbiornikach wodnych i terenach zalewowych. Obserwowany na przelotach wiosennych i jesiennych na Stawach Parowskich.
119	Trzciniak <i>Acrocephalus arundinaceus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Łęgowy. Trzciniowiska oraz szuwały trzciniowo – pałkowe, nad wodami stojącymi i wolno płynącymi. Występuje na Stawach Parowskich.
120	Trzcinniczek <i>Acrocephalus scirpaceus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Łęgowy. Trzciniowiska oraz szuwały trzciniowo – pałkowe, nad wodami stojącymi i wolno płynącymi. Występuje na Stawach Parowskich, stawach Uroczce oraz na bagnie koło Węglińca.
121	Wąsatka <i>Panurus biarmicus</i>	PL – ochrona ścisła PCzL – LC PCzK – LC KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC R	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Łęgowa. Trzciniowiska nad wodami, głównie stojącymi, zwłaszcza w krajobrazie otwartym.
122	Wodnik <i>Rallus aquaticus</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC SL	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Łęgowy. Szuwały i trzciniowiska na brzegach wód płynących i stojących, także rozlewiska wykreowane przez bobra. Największe stanowisko łęgowe znajduje się na bagnie na północ od Węglińca.

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obręb, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
123	Zausznik <i>Podiceps nigricollis</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC R	Obserwacje punktowe: Obr. 1: 49 c	Prawdopodobnie lęgowy na stawach. Małe zbiorniki wodne na bagnach oraz płytkie stawy i jeziora o bujnej roślinności zanurzonej i z obszarami roślinności wystającej ponad lustro wody. Pojedyncze pary gnieźdzą się na stawach Uroczce.
124	Zimorodek <i>Alcedo atthis</i> A229	PL – ochrona ścisła DP - zał. I KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC SL	Obserwacje punktowe: Obr. 1: 29 a Obr. 2: 427 a	Lęgowy. Strome i podmyte brzegi wód, głównie płynących w otoczeniu lub sąsiedztwie co najmniej grup drzew. Obserwowany na Kwisie koło Tomisława. Ochrona gatunku to: - pozostawianie drzew i krzewów nad ciekami w pasie 10 m, - pozostawianie leżących w wodzie drzew i ich części (pni, konarów).
125	Żuraw <i>Grus grus</i> A127	PL – ochrona ścisła DP - zał. I KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC SL	Gatunek potwierdzony w 2013 roku na terenie obszaru Natura 2000 na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Węgliniec w odpowiednich biotopach na terytorium całego nadleśnictwa. Obr. 1: 15 i; 31 a; 36 a; 40 j; 95 f; 105 a; 109 a; 161 c; 162 b; 164 d; 193 f; 210 h; 237 c Obr. 2: 284 o; 304 h; 397 c; 431 g; 476 h; 506 l; 539 b; 552 c	Przedmiot ochrony obszaru OSO Bory Dolnośląskie PLB020005. Lęgowy. Podmokłe i zalane tereny otwarte, zakrzaczone i zadrzewione, w tym zalewiska bobra. Również w sąsiedztwie osad ludzkich. Żeruje m. in. na polach.
Ptaki terenów leśnych				
126	Bielik <i>Haliaeetus albicilla</i> A075	PL – ochrona ścisła PCzL – LC PCzK – LC DP – zał. I KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC R	Lokalizacja znana – dane wrażliwe, strefa ochrony.	Przedmiot ochrony obszaru OSO Bory Dolnośląskie PLB020005. Lęgowy. Lęgi w starszych drzewostanach, żeruje głównie nad wodami (ryby, ptaki wodne). Zjada też padlinę.

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obręb, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
127	Bocian czarny <i>Ciconia nigra</i> A030	PL – ochrona ścisła DP - zał. I KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC R	Gatunek potwierdzony w 2013 roku na terenie obszaru Natura 2000, na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Węgliniec. Brak informacji o dokładnym miejscu gniazdowania.	Przedmiot ochrony obszaru OSO Bory Dolnośląskie PLB020005. Różnego typu starsze zadrzewienia, najchętniej wilgotnych i bagiennych. Gniazda lokuje najczęściej na dębach. Żeruje głównie nad wodami, często pod okapem drzew.
128	Bogatka <i>Parus major</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Lęgowa. Wszelkie typy zadrzewień, od drągowin (łęgi w budkach) po starodrzewy. Także kępy krzewów z grupami drzew. W osiedlach wszelkie miejsca z kępami drzew.
129	Czarnogłówka <i>Poecile montanus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC SL	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Lęgowa. Wilgotne i podmokłe drzewostany mieszane, nawet dość młode (powyżej 35 – 40 lat).
130	Czubatka <i>Lophophanes cristatus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC SL	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Lęgowa. Starsze wiekowo bory sosnowe, mieszane i świerkowe, także z jodłą.
131	Czyż <i>Carduelis spinus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC R	Obserwacje punktowe: Obr. 2: 476 d; 521 h	Lęgowy. Rozległe bory świerkowe i mieszane, koczujące stada można spotykać wszędzie, gdzie występują drzewa obfitujące w nasiona, głównie brzozy i olsze.
132	Drożdżik <i>Turdus iliacus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC SL	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Lęgowy i przelotny. Zamieszkuje bory iglaste i mieszane oraz brzeziny na terenach górskich i nizinnych, często w pobliżu wody lub mokradeł
133	Dzięcioł czarny <i>Dryocopus martius</i> A236	PL – ochrona ścisła DP – zał. I KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC SL	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Lęgowy. Wszelkie typy drzewostanów, powyżej 80 lat, preferuje starodrzewia sosnowe i buczyny. Spotykany również w dużych starych peryferyjnych parkach. Lęgi od IV do VI. Wyjątkowo ważny gatunek na terenach leśnych – tzw. <i>umbrella species</i> = gatunek parasolowy, decydujący o istnieniu populacji innych gatunków, m. in. gągoła, siniaka, puszczyka i włośchatki, kraski oraz nietoperzy i wielu innych gatunków, w tym licznych bezkręgowców.

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obręb, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
134	Dzięcioł duży <i>Dendrocopos major</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Lęgowy. Wszelkiego typu drzewostany w wieku powyżej 40-50 lat, zadrzewienia, większe parki. Unika małych zadrzewień śródpolnych.
135	Dzięcioł średni <i>Dendrocopos medius</i> A238	PL – ochrona ścisła DP – zał. I KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC SL	Obserwacje punktowe: Obr. 1: 139 w Obr. 2: 427 t; 553 t	Lęgowy. Starsze (powyżej 90 lat) drzewostany liściaste, zwłaszcza z dębami <i>Quercus sp.</i> Także stare peryferyjne parki. Toleruje niewielkie rozluźnienie (prześwietlenie) drzewostanów. Lęgi IV – V do VI. W celu właściwej ochrony zaleca się: - zachowanie starych lasów liściastych i mieszanych, - pozostawianie odpowiedniej liczby drzew zamierających i martwych oraz ochrona drzew dziuplastych.
136	Dzięcioł trójpalczasty <i>Picoides tridactylus</i> A241	PL – ochrona ścisła DP – zał. I KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC R	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Zalutujący. Stare bory świerkowe i mieszane, a także wilgotne drzewostany liściaste z domieszką świerka.
137	Dzięcioł zielonosiwy <i>Picus canus</i> A234	PL – ochrona ścisła DP – zał. I KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC SL	Gatunek potwierdzony w 2013 roku na terenie obszaru Natura 2000 na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Węglińiec. Obr. 1: 104 d; 139 m, gx; 161 d	Przedmiot ochrony obszaru OSO Bory Dolnośląskie PLB020005. Lęgowy. Starsze lasy liściaste i mieszane, rzadziej bory mieszane. Spotykany też w dużych parkach i zadrzewionych cmentarzach. Preferuje skraje lasów. Ochrona gatunku polega na pozostawianiu martwych i zamierających drzew liściastych oraz wywrotów i wiatrolomów (gat. liść.). Zaleca się pozostawiać na obrzeżach lasów smugi starodrzewi, izolujących drzewostany od terenów otwartych. Toleruje lekkie rozluźnienie drzewostanów.
138	Dzięciołek <i>Dendrocopos minor</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Lęgowy. Drzewostany liściaste i mieszane, zwłaszcza lęgowe, też parki i zadrzewione cmentarze. Obecna gospodarka leśna nie zagraża temu gatunkowi, ale wskazane jest pozostawianie drzew liściastych o miękkim drewnie, głównie topól (zwłaszcza osika) i wierzb.
139	Gajówka <i>Sylvia borin</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Lęgowa. Lasy liściaste i mieszane, częsta w łąkach.
140	Gil <i>Pyrrhula pyrrhula</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC SL	Obserwacje punktowe: Obr. 1: 158 a; 165 o; 265 a	Lęgowy. Wilgotne bory sosnowe z podrostem świerka lub jodły, rzadziej lasy mieszane ze świerkiem i jodłą.

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obręb, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
141	Głuszc <i>Tetrao urogallus</i> A108	PL – ochrona ścisła PCzK – CR PCzL – CR DP – zał. I, IIB i IIIB KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC R	Lokalizacja znana – dane wrażliwe, strefa ochrony.	Przedmiot ochrony obszaru OSO Bory Dolnośląskie PLB020005. Lęgowy. Preferuje rozległe i zwarte kompleksy borów i lasów mieszanych z dobrze rozwiniętym podszytem i runem.
142	Grubodziób <i>Coccothraustes coccothraustes</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Lęgowy. Lasy i bory mieszane. Unika olsów i borów sosnowych.
143	Grzywacz <i>Columba palumbus</i>	PL – gat. łowny DP – zał. IIA, IIIA Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Lęgowy. Wszelkie drzewostany, ale w borach sosnowych rzadki. Żeruje na polach.
144	Jastrząb <i>Accipiter gentilis</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC SL	Obserwacje punktowe: Obr. 1: 265 a Obr. 2: 499 b	Lęgowy. Wszelkiego typu drzewostany powyżej 40 – 50 lat, zwłaszcza wilgotne i podmokłe. Notowany m.in. na zachód od Kliczkowa, koło Osieczowa, w dolinie Czernej Wielkiej, koło Tomislawa.
145	Kania czarna <i>Milvus migrans</i> A073	PL – ochrona ścisła PCzL – NT PCzK – NT DP – zał. I KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC R	Gatunek potwierdzony w 2013 roku na terenie obszaru Natura 2000 na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Węglińiec. Brak informacji o dokładnym miejscu gniazdowania.	Przedmiot ochrony obszaru OSO Bory Dolnośląskie PLB020005. Żeruje na terenach otwartych i składowiskach odpadów komunalnych. Lęgi z reguły na skrajach łągów i łągów, również w niewielkich zadrzewieniach. Ochrona gatunku – zachować stare drzewostany w dolinach rzek i sąsiedztwie wód stojących.
146	Kania ruda <i>Milvus milvus</i> A074	PL – ochrona ścisła PCzL – NT PCzK – NT DP – zał. I KB – zał. II Czerwona lista IUCN – NT R	Gatunek potwierdzony w 2013 roku na terenie obszaru Natura 2000 na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Węglińiec. Brak informacji o dokładnym miejscu gniazdowania.	Przedmiot ochrony obszaru OSO Bory Dolnośląskie PLB020005. Żeruje nad wodami oraz na terenach otwartych i składowiskach odpadów komunalnych. Lęgi z reguły na skrajach łągów i łągów, również w niewielkich zadrzewieniach.

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obszar, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
147	Kobuz <i>Falco subbuteo</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC SL	Obserwacje punktowe: Obr. 1: 129 d; 174 c; 315 b Obr. 2: 568 h	Lęgowy. Starsze drzewostany, bory sosnowe, zwłaszcza z gniazdami kruka, w których chętnie odbywa lęgi. Notowany w okolicach Stawu Czapli oraz tzw. Długich Łąk koło Piasecznej.
148	Kos <i>Turdus merula</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Lęgowy. Wszelkiego typu zadrzewienia liściaste i mieszane, w borach rzadki, również w zieleni wysokiej osiedli ludzkich (parki, cmentarze).
149	Kowalik <i>Sitta europaea</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Lęgowy. Lasy i bory mieszane.
150	Krętogłów <i>Jynx torquilla</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC R	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Lęgowy. Wszelkie zadrzewienia liściaste i mieszane, w borach i w zieleni wysokiej osiedli rzadki. Notowany w dolinie Kwisy koło Kliczkowa.
151	Krogulec <i>Accipiter nisus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC SL	Obserwacje punktowe: Obr. 1: 185 n Obr. 2: 521 d; 586 a	Lęgowy. Głównie młodniki i drągowiny (liściaste i iglaste), parki tylko peryferyjne i rozległe.
152	Kruk <i>Corvus corax</i>	PL – ochrona częściowa KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC P	Obserwacje punktowe: Obr. 1: 28 a; 78 h; 129 d; 340 a	Lęgowy. Wszelkiego typu zadrzewienia liściaste i iglaste, rzadki, rzadko w zieleni wysokiej peryferyjnych części osiedli ludzkich. Obecnie w ekspansji.
153	Krzyżodziób świerkowy <i>Loxia curvirostra</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC SL	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Lęgowy. Górskie bory świerkowe, a także nizinne bory sosnowe z domieszką świerka. Pojawiają się też w podmiejskich parkach, jeśli rosną tam drzewa iglaste.
154	Kukułka <i>Cuculus canorus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Lęgowa. Wszelkiego typu zadrzewienia liściaste i mieszane, w borach rzadka, też w zieleni wysokiej peryferii osiedli ludzkich (parki, cmentarze).

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obręb, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
155	Lelek <i>Caprimulgus europaeus</i> A224	PL – ochrona ścisła DP – zał. I KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC SL	W odpowiednich biotopach na terytorium całego nadleśnictwa.	Przedmiot ochrony obszaru OSO Bory Dolnośląskie PLB020005. Lęgowy. Bory sosnowe, zwłaszcza suche i świeże, z płatami nagiego gruntu, też wrzosowiska. Preferuje mozaikę starych sośnin, zrębów, upraw i młodników. Gatunek potwierdzony w 2013 roku na terenie obszaru Natura 2000 na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Węgliniec.
156	Lerka <i>Lullula arborea</i> A246	PL – ochrona ścisła DP – zał. I KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC SL	W odpowiednich biotopach na terytorium całego nadleśnictwa.	Przedmiot ochrony obszaru OSO Bory Dolnośląskie PLB020005. Lęgowa. Tereny otwarte w borach sosnowych i na ich obrzeżach, zwłaszcza suche i świeże, z płatami nagiego gruntu, m. in. wrzosowiska. Gatunek potwierdzony w 2013 roku na terenie obszaru Natura 2000 na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Węgliniec.
157	Modraszka <i>Cyanistes caeruleus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Lęgowa. Wszelkiego typu zadrzewienia liściaste i mieszane, w borach rzadka, też w zieleni wysokiej osiedli ludzkich (parki, cmentarze), też w centrach miast.
158	Muchołówka mała <i>Ficedula parva</i> A320	PL – ochrona ścisła DP – zał. I KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC SL	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Lęgowa. Preferuje starsze drzewostany (powyżej 70 – 80 lat) – buczyny i grądy z dużym udziałem grabu. Lęgi V – VII. Ochrona gatunku – kreować drzewostany zasobne w zamierające i martwe drzewa
159	Muchołówka szara <i>Muscicapa striata</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Lęgowa. Starsze drzewostany liściaste i mieszane, również osiedla ludzkie – parki, cmentarze, aleje, wysoka zieleń przydomowa. Lęgi V, VI-VII.
160	Muchołówka żałobna <i>Ficedula hypoleuca</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC SL	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Lęgowa. Rzadsza niż siostrzana muchołówka białoszyja. Starsze drzewostany liściaste, mieszane i iglaste, rzadko większe zadrzewienia śródpolne i osiedla ludzkie – parki, cmentarze. Chętnie gniazduje w budkach.
161	Mysikrólik <i>Regulus regulus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Lęgowy. Bory świerkowe, jodłowe oraz sosnowe na siedliskach wilgotnych z udziałem świerka.

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obszar, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
162	Paszkot <i>Turdus viscivorus</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC SL	Obserwacje punktowe: Obr. 1: 85 g	Lęgowy. Gatunek leśny - wszelkiego typu starsze drzewostany liściaste, mieszane i iglaste (w borach z sosną najliczniej). Zimą ściśle związany z obecnością jemioli, spotykany wtedy także w rozległej zieleni wysokiej osiedli ludzkich (parki, cmentarze, aleje topolowe).
163	Pełzacz leśny <i>Certhia familiaris</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Lęgowy. Wszelkiego typu zadrzewienia liściaste i mieszane i iglaste, sporadycznie w peryferyjnych częściach rozległej zieleni wysokiej osiedli ludzkich (parki).
164	Pełzacz ogrodowy <i>Certhia brachydactyla</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Lęgowy. Starsza wysoka zieleń osiedli ludzkich (parki i zadrzewione cmentarze) oraz skraje starszych i luźnych drzewostanów liściastych i mieszanych, zwłaszcza w dolinach rzecznych.
165	Piecuszek <i>Phylloscopus trochilus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Lęgowy. Młode klasy wiekowe drzewostanów liściastych i mieszanych – starsze uprawy, a szczególnie młodniki i drągowiny, zwłaszcza po rozluźnieniu w/w drzewostanów. Także zarośla i strefa ekotonu na skraju lasu.
166	Pierwiosnek <i>Phylloscopus collybita</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Lęgowy. Lasy i bory mieszane, głównie w średnich i starszych klasach wiekowych. Także parki i zadrzewione cmentarze oraz zadrzewienia śródpolne.
167	Pokrzywnica <i>Prunella modularis</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC R	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Lęgowa. Młode klasy wiekowe drzewostanów liściastych, mieszanych i iglastych – starsze uprawy, młodniki i drągowiny. Także większe peryferyjne parki oraz zadrzewienia śródpolne.
168	Puchacz <i>Bubo bubo</i> A215	PL – ochrona ścisła PCzL – NT PCzK – NT DP – zał. I KB – zał. III Czerwona lista IUCN – NT	Gatunek potwierdzony w 2013 roku na terenie obszaru Natura 2000, na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Węglińiec. Brak informacji o dokładnym miejscu gniazdowania.	Przedmiot ochrony OSO Bory Dolnośląskie PLB020005 W obszarze Borów Dolnośląskich większość terytoriów lęgowych gatunku została zarejestrowana między Nysą Łużycką a Kiswą.

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obręb, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
169	Puszczyk <i>Strix aluco</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Lęgowy. Dziuple w lasach liściastych i mieszanych, rzadziej w borach mieszanych. W osiedlach ludzkich parki i cmentarze z dziuplastymi drzewami oraz opuszczone budynki (strychy, kominy). Ochrona gatunku – pozostawianie starych drzew dziuplastych z osłoną kilku innych w bezpośrednim sąsiedztwie.
170	Raniuszek <i>Aegithalos caudatus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Lęgowy. Drzewostany liściaste i mieszane, skraje osiedli ludzkich – peryferyjne parki, zaniedbane cmentarze. Zadrzewienia śródpolne.
171	Rudzik <i>Erithacus rubecula</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Lęgowy. Lasy liściaste i mieszane, rzadziej w borach mieszanych. W osiedlach ludzkich peryferyjne parki i zaniedbane cmentarze. Większe zadrzewienia śródpolne.
172	Sikora uboga <i>Poecile palustris</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Lęgowa. Lasy liściaste i mieszane, rzadko w borach mieszanych. W osiedlach ludzkich peryferyjne parki i zaniedbane cmentarze. Większe zadrzewienia śródpolne.
173	Siniak <i>Columba oenas</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC SL	Obserwacje punktowe: Obr. 2: 398 h	Lęgowy, w dziuplach. Stare (powyżej 90 – 100 lat) dziuplaste drzewostany liściaste (głównie buczyny) i mieszane, rzadziej iglaste (stare sośniny). Związany z dzięciołem czarnym (dziuple).
174	Słonka <i>Scolopax rusticola</i>	PL – łowna PCzL – DD DP – zał. IIA i IIIB KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC SL	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Lęgowa. Występuje w rozproszeniu na obszarach leśnych. Wilgotne i podtopione drzewostany liściaste i mieszane, rzadziej iglaste. Prowadzi skryty tryb życia.
175	Sosnówka <i>Periparus ater</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Lęgowa. Bory w średnich i starszych klasach wiekowych. Nieodczuwalna obecność dziupli lub budek lęgowych.

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obręb, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
176	Sójka <i>Garrulus glandarius</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Lęgowa. Lasy liściaste i mieszane, rzadko w borach mieszanych. W osiedlach ludzkich peryferyjne parki i zaniedbane cmentarze. Większe zadrzewienia śródpolne.
177	Sóweczka <i>Glaucidium passerinum</i> A217	PL – ochrona ścisła PCzL – LC PCzK – LC DP – zał. I KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Gatunek obserwowany w na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Węgliniec w trakcie weryfikacji w 2013 roku w odpowiednich biotopach na terytorium całego nadleśnictwa. Brak dokładnych danych na temat lokalizacji miejsca gniazdowania.	Przedmiot ochrony OSO Bory Dolnośląskie PLB020005 Lęgowa. Bory świerkowe i sosnowo – świerkowe, także bory mieszane. Drzewostany iglaste z gęstym podszytem i wysokim podrostem powyżej 80–100 lat, często w pobliżu młodników. Toleruje lekkie rozluźnienie drzewostanu.
178	Strumieniówka <i>Locustella fluviatilis</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Lęgowa. Lasy łęgowe nad brzegami wód płynących i stojących. Preferuje siedliska wilgotne.
179	Strzyżyk <i>Troglodytes troglodytes</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Lęgowy. Lasy wszelkich typów (preferuje łągi) i bory mieszane. Zwłaszcza gęste z wykrotami. Także większe peryferyjne i zaniedbane parki oraz zadrzewienia śródpolne.
180	Świstunka leśna <i>Phylloscopus sibilatrix</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Lęgowa. Lasy liściaste i mieszane, rzadziej bory mieszane i peryferyjne parki.
181	Trzmiełojad <i>Pernis apivorus</i> A072	PL – ochrona ścisła DP – zał. I KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC SL	Obserwacje punktowe: Obr. 1: 294 g	Lęgowy. Lasy i bory mieszane w starszych klasach wiekowych, a w sąsiedztwie tereny otwarte z trwałymi użytkami zielonymi, miedzami, polany śródleśne. Notowany na zachód od Czerwonej Wody, w rejonie Starego Węglińca oraz koło Tomisława.

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obręb, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
182	Turkawka <i>Streptopelia turtur</i>	PL – ochrona ścisła PCzL – DD DP – zał. IIB KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC SL	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Lęgowa. Gatunek zmniejszający liczebność. Lasy i bory. Preferuje drzewostany w wieku 25-50 lat. Także większe zadrzewienia śródpolne.
183	Wilga <i>Oriolus oriolus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Lęgowa. Lasy i bory mieszane. Peryferyjne parki i większe zadrzewienia śródpolne.
184	Włochatka <i>Aegolius funereus</i> A223	PL – ochrona ścisła PCzL – LC PCzK – LC DP – zał. I KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC SL	Gatunek obserwowany w na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Węgliniec w trakcie weryfikacji w 2013 roku w odpowiednich biotopach na terytorium całego nadleśnictwa. Brak dokładnych danych na temat lokalizacji miejsca gniazdowania.	Przedmiot ochrony OSO Bory Dolnośląskie PLB020005 W Borach Dolnośląskich włochatka jest gatunkiem licznym, zasiedla bory sosnowe i bory mieszane. Kluczową rolę odgrywa wiek drzewostanu (co najmniej 60-70 lat) i obecność w pobliżu starodrzewów terenów otwartych – zrębów, upraw leśnych, bagien itp.
185	Wójcik <i>Phylloscopus trochiloides</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC SL	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Przelotny. Lasy liściaste, zadrzewienia, stare parki miejskie i wiejskie.
186	Zaganiacz <i>Hippolais icterina</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Lęgowy. Drzewostany liściaste i mieszane, zwłaszcza prześwietlone, z kępami krzewów, także wyższa zieleń śródmiejska.
187	Zięba <i>Fringilla coelebs</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Lęgowa. Wszelkie typy zadrzewień, od młodników / drągowin po starodrzewia. Także kępy krzewów z grupami drzew. W osiedlach wszelkie miejsca z kępami drzew.
188	Zniczek <i>Regulus ignicapilla</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC SL	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Lęgowy. Bory mieszane oraz kępy świerka lub jodły w drzewostanach liściastych i mieszanych. Peryferyjne większe parki.

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obręb, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
Ptaki strefy ekotonowej lasu				
189	Cierniówka <i>Sylvia communis</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Lęgowa. Kępy krzewów i niskich drzew w krajobrazie otwartym i w strefie ekotonu. Także w uprawach leśnych.
190	Dzwoniec <i>Chloris chloris</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Lęgowy. Obrzeża lasów liściastych i mieszanych, zwłaszcza zieleni wysoka wsi i miast oraz zadrzewienia śródpolne.
191	Świergotek drzewny <i>Anthus trivialis</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Lęgowy. Obrzeża lasów i borów oraz polany, zręby i uprawy w głębi drzewostanów. Także luźne, widne lasy (dąbrowy) i bory sosnowe.
192	Trznadel <i>Emberiza citrinella</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Lęgowy. Obrzeża lasów i borów oraz polany, zręby i uprawy w głębi drzewostanów. Także zadrzewienia i aleje w krajobrazie otwartym.

PL - Prawo krajowe - Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 6 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. z dnia 7 października 2014 r. poz. 1348). **PCzL / PCzK** - Czerwona lista zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce (Głowaciński, 2002) / Polska Czerwona Księga Zwierząt. Kręgowce (Głowaciński, 2001). Stosowane skróty kategorii zagrożenia: CR – gatunki krytycznie zagrożone, EN - gatunki bardzo wysokiego ryzyka, silnie zagrożone, VU - gatunki wysokiego ryzyka, narażone na wyginięcie, NT - gatunki niższego ryzyka, ale bliskie zagrożenia, LC - gatunki niższego ryzyka, DD - gatunki o statusie słabo rozpoznany i zagrożeniu stwierdzonym, ale bliżej nieokreślonym. **DP** – Dyrektywa Ptasia - Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa - wcześniej dyrektywa Rady 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa. **KB** – Konwencja o ochronie gatunków dzikiej flory i fauny europejskiej oraz ich siedlisk (Dz.U. 1996 nr 58 poz. 263). **Czerwona Lista IUCN** – IUCN Red List of Threatened Species. Version 2013.2. Stosowane skróty kategorii zagrożenia: NT - gatunki bliskie zagrożenia, LC - gatunki najmniejszej troski. Nazwy tacińskie podane za: <http://komisjafaunistyczna.pl>

IV.8.2.1. STREFY OCHRONY OSTOI, MIEJSC ROZRODU I REGULARNEGO PRZEBYWANIA

GATUNKÓW

Podstawy prawne ochrony strefowej zawiera Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tekst jednolity - Dz.U. 2013 poz. 627 z późn. zm.) oraz Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 6 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. 2014 poz. 1348). W załączniku nr 4 do ww. rozporządzenia wymieniono gatunki zwierząt, wymagających ustalenia stref ochrony ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania. Informacje o stwierdzonych przypadkach gniazdowania zgłaszają leśnicy, ornitolodzy oraz służby konserwatorskie. Wyznaczanie granic miejsc rozrodu i regularnego przebywania oraz prowadzenie wykazu gatunków chronionych strefowo leży w gestii regionalnego dyrektora ochrony środowiska.

Strefy zatwierdza i likwiduje dyrektor Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska. Granice stref ochrony oznacza się tablicami z napisem: „ostoja zwierząt” i informacją: „osobom nieupoważnionym wstęp wzbroniony”. Liczba i powierzchnia stref ulegają częstym zmianom, co związane jest z zakładaniem nowych lub opuszczaniem starych gniazd, a także w rezultacie wystąpienia przypadków losowych np. zniszczenia gniazda w wyniku huraganu, gwałtownej burzy lub uderzenia pioruna. Strefa może zostać zlikwidowana przez dyrektora RDOŚ na wniosek nadleśnictwa. Zwyczajowo jednak decyzja taka może być wydana w przypadkach, gdy gniazdo jest przez trzy kolejne sezony niezajęte. W związku z tym zaleca się, aby nadleśnictwo gromadziło informacje na temat stanu obiektu, poprzez obserwacje całoroczne, szczególnie w okresie lęgowym, które należy potwierdzić sporządzeniem notatki służbowej przez leśniczego na koniec roku (za: *Instrukcja Ochrony Lasu*, 2012). Osoby kontrolujące gniazda muszą posiadać pisemne upoważnienie od dyrektora RDOŚ oraz powiadomić nadleśnictwo o prowadzeniu obserwacji w obrębie stref.

Strefa ochrony całorocznej ma na celu ochronę istniejących stanowisk lęgowych ptaków. Miejsce lęgu obejmuje drzewo gniazdowe oraz cały drzewostan (lub obszar) w jego otoczeniu. Strefa stwarza ptakom możliwość odpoczynku, pilnowania lęgu, obserwacji czy noclegu, a także zbudowania nowego gniazda w przypadku utraty dotychczasowego. Obowiązują tu zakazy: „przebywania osób, z wyjątkiem właściciela nieruchomości objętej strefą ochrony oraz osób sprawujących zarząd i nadzór nad obszarami objętymi strefą ochrony, oraz osób wykonujących prace na podstawie umowy zawartej z właścicielem lub zarządcą; wycinania drzew lub krzewów bez zezwolenia regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska; dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli nie jest to związane z potrzebą ochrony poszczególnych gatunków; wznoszenia obiektów, urządzeń i instalacji”. Odstępstwo od tych zakazów możliwe jest tylko w celu wykonania niezbędnych prac sanitarnych w sytuacjach katastrofalnych. Planowane prace muszą być pisemnie zgłoszone dyrektorowi RDOŚ, który rozpatruje każdy przypadek indywidualnie (art. 60 *Ustawy o ochronie przyrody*). W strefie całorocznej wykonuje się niezbędne prace po uprzednim uzyskaniu zgody Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska, w tym obligatoryjne prace np. z zakresu ochrony lasu (np. prognostyczne czy niezbędne dla zachowania trwałości lasu).

Strefa ochrony okresowej powinna zapewniać ptakom spokój i bezpieczeństwo podczas wyprowadzania lęgów. W strefach tych, będących obszarami wyłączonymi okresowo z działalności gospodarczej, niezbędne prace związane z pozyskaniem drewna, hodowlą i ochroną lasu muszą być wykonywane poza okresowym terminem ochrony określonym ww. na początku rozdziału rozporządzeniem.

Zgodnie z danymi przekazanymi przez nadleśnictwo i Regionalną Dyrekcję Ochrony Środowiska we Wrocławiu, w Nadleśnictwie Węgliniec zlokalizowane są 3 strefy ochrony ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania gatunków:

Oddziaływanie zapisów projektu pul na gatunki ptaków objęte ochroną w strefach ochrony ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania gatunków oceniono osobno. Zestawienie zaplanowanych w ich zasięgu zabiegów przedstawia poniższa tabela.

Tabela 40. Zestawienie zapisów projektu pul w strefach ochrony ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania gatunków na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Węgliniec

Gatunek	Decyzja ustanawiająca strefę ochrony	Status	Pow. (ha)	Zapisy projektu pul	Uwagi i działania minimalizujące
Bielik <i>Haliaeetus albicilla</i>	Decyzja RDOŚ-02-WPN-6631/s/5/09/km	całoroczna	47,73	Brak wskazań 47,73 ha (22 wydz. leśn.)	Brak
		okresowa	57,05	Brak wskazań 27,26 ha (13 wydz. leśn.) Pielęgnacje upraw 1,4 ha (1 wydz. leśn.) Pielęgnacje młodszych drzewostanów 2,85 ha (2 wydz. leśn.) Trzebież późna 22,39 ha (11 wydz. leśn.) Rębnie złożone 3,15 ha (1 wydz. leśn.)	Zaplanowane zabiegi mogą negatywnie oddziaływać na chroniony gatunek, jeśli będą realizowane w okresie lęgowym gatunku. Oddziaływanie może mieć charakter oddziaływania negatywnego, chwilowego pośredniego (płoszenie, utrata lęgu w wyniku opuszczenia gniazda). Działanie minimalizujące: 1. Zaplanowane zabiegi wykonywać poza okresem 1.01-31.07.
Głuszcak <i>Tetrao urogallus</i>	Decyzja SR.V.6631/s/2/k m/05	okresowa	137,66	Brak wskazań 1,43 ha (3 wydz. leśn.) Odnowienia powierzchni otwartych 1,37 ha (1 wydz. leśn.) Pielęgnacje upraw 9,38 ha (3 wydz. leśn.) Pielęgnacje młodszych drzewostanów 19,51 ha (6 wydz. leśn.) Trzebież późna 71,76 ha (19 wydz. leśn.) Rębnia zupełna 34,21 ha (6 wydz. leśn.) – rzeczywista powierzchnia objęta planowaną rębnią IB we wskazanych wydzieleniach leśnych to 15,15 ha.	Zaplanowane zabiegi mogą negatywnie oddziaływać na chroniony gatunek, jeśli będą realizowane w okresie lęgowym gatunku. Oddziaływanie może mieć charakter oddziaływania negatywnego, chwilowego pośredniego (płoszenie, utrata lęgu w wyniku opuszczenia gniazda). Działanie minimalizujące: 1. Zaplanowane zabiegi wykonywać poza okresem 01.12 - 31.08
Głuszcak <i>Tetrao urogallus</i>	Decyzja SR.V.6631/s/3/k m/05	okresowa	146,64	Brak wskazań 18,0 ha (5 wydz. leśn.) Odnowienia powierzchni otwartych 7,13 ha (2 wydz. leśn.)	Zaplanowane zabiegi mogą negatywnie oddziaływać na chroniony gatunek, jeśli będą realizowane w okresie lęgowym gatunku. Oddziaływanie może mieć charakter oddziaływania negatywnego, chwilowego pośredniego (płoszenie, utrata lęgu w wyniku opuszczenia gniazda).

Program ochrony przyrody dla Nadleśnictwa Węgliniec

Gatunek	Decyzja ustanawiająca strefę ochrony	Status	Pow. (ha)	Zapisy projektu pul	Uwagi i działania minimalizujące
				Pielęgnacje upraw 4,89 ha (3 wydz. leśn.) Pielęgnacje młodszych drzewostanów 28,12 ha (10 wydz. leśn.) Trzebież późna 50,12 ha (18 wydz. leśn.) Rębnia złożona 24,35 ha (7 wydz. leśn.) Rębnia zupełna 14,03 ha (2 wydz. leśn.) – rzeczywista powierzchnia objęta planowaną rębnią IB we wskazanych wydzieleniach leśnych to 6,88 ha.	Działanie minimalizujące: 1. Zaplanowane zabiegi wykonywać poza okresem 01.12 - 31.08

(A075) BIELIK *HALIAEETUS ALBICILLA*

- Decyzja RDOŚ-02-WPN-6631/s/5/09/km

(A108) GŁUSZEC *TETRAO UROGALLUS*

- Decyzja SR.V.6631/s/2/km/05
- Decyzja SR.V.6631/s/3/km/05

Zgodnie z załącznikiem nr 4 do Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 6 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. z dnia 7 października 2014 r. poz. 1348) ustala się:

- dla głuszca *Tetrao urogallus* - strefę ochrony całorocznej jako zwarty obszar wykorzystywany przez ptaki jako miejsce tokowania lub rozrodu wraz z obszarem w promieniu do 200 m od tego miejsca oraz strefę ochrony okresowej w promieniu 500 m od miejsca tokowania lub rozrodu. Ochrona okresowa obowiązuje od 1 lutego do 31 sierpnia. Możliwe jest również wyznaczenie strefy okresowej jako obszaru, na którym ptaki przebywają w okresie zimowym wraz z obszarem w promieniu do 200 metrów od niego - obowiązuje od 1 grudnia do 1 marca. W Nadleśnictwie Węgliniec wyznaczono jedynie okresowe strefy ochrony dla tego gatunku.
- dla bielika *Haliaeetus albicilla* - strefę ochrony całorocznej w promieniu do 200 m od gniazda oraz strefę ochrony okresowej w promieniu do 500 m od gniazda. Ochrona okresowa obowiązuje od 1 stycznia do 31 lipca.

Do gruntów nadleśnictwa przylega również strefa głuszca *Tetrao urogallus* utworzona decyzją SR.V.6631/s/10/km/05, położona na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Pieńsk.

IV.8.3. PŁAZY I GADY

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Węgliniec odnotowano występowanie 9 gatunków płazów i 6 gatunków gadów. Większość z nich należy do grupy gatunków nizinnych wkraczających w góry. Płazy najliczniej występują w zbiornikach wodnych o urozmaiconej linii brzegowej, pokrytej przynajmniej częściowo roślinnymi makrofitami (np. trzcinami), głównie w północnej części nadleśnictwa.

Tabela 41. Wykaz chronionych gatunków płazów i gadów w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Węgliniec

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obręb, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
Płazy Amphibia				
1	Grzebiuszka ziemna <i>Pelobates fuscus</i>	PL - ochrona ścisła DS – zał. IV KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Obr. 1: 15 i; 32 i; 36 a	Preferuje głównie tereny z glebami luźnymi lub słabo zwięzłymi- piaszczystymi, piaszczysto-gliniastymi, czarnoziemami, w których łatwo może się zagrzebać. Często spotyka się ją także w ogródkach warzywnych i na polach uprawnych. W okresie godowym wybiera wody stojące i wolno płynące w krajobrazie otwartym, np. miejsca eksploatacji kruszyw (piasek, drobny żwir), stawy rybne. Notowana z terenu gminy Węgliniec, nad stawami Żurawim, Dziczym Nowym oraz Palmowym.
2	Kumak nizinny <i>Bombina bombina</i> kod: 1188	PL - ochrona ścisła PCzL – DD DS – zał. II i IV KB – zał. II Czerwona lista IUCN - LC	Gatunek odnotowany w zasięgu OZW Uroczyska Borów Dolnośląskich: Obr. 1: 12 d; 15 i; 29 a; 31 a; 32 a,d,i; 36 a; 37 h-i,m; 49 c; 50 g; 85A a; 90 a; 91 a; 92 b; 93 a; 94 a; 95 b; 104 d; 105 a; 130 a; 138 t; 139 w,px,sx-yx,ay-cy,hy-iy; 163 a. Obserwacje punktowe poza obszarami Natura 2000: Obr. 1: 193 b	Przedmiot ochrony obszaru OZW Uroczyska Borów Dolnośląskich PLH020072. Preferuje niewielkie zbiorniki wodne położone na łąkach i skrajach lasów, rozlewiska, starorzecza z obfitą roślinnością wodną. Notowany w północno zachodniej części nadleśnictwa, głównie nad stawami.
3	Ropucha paskówka <i>Epidaleia calamita</i>	PL - ochrona ścisła DS – zał. IV KB – zał. II Czerwona lista IUCN - LC	Obr. 2: 429 g	Gatunek zagrożony, prowadzi skryty tryb życia. Preferuje tereny otwarte o suchych przepuszczalnych glebach, często w sąsiedztwie wyrobisk - żwirowni i kamieniołomów. Notowana z okolic Osiecznicy.
4	Ropucha szara <i>Bufo bufo</i>	PL - ochrona częściowa KB – zał. II Czerwona lista IUCN - LC	Obr. 1: 105 b; 106 a; 130 b Obr. 2: 396 b	Preferuje wilgotne drzewostany w średnim wieku i starsze. Niezbędna obecność niewielkich akwenów o wodzie stojącej, najchętniej niezarybionych. Notowana w centralnej części nadleśnictwa, nad stawami Górny oraz Uroczce Średnie i Uroczce Górne.
5	Traszka górską <i>Triturus alpestris</i>	PL - ochrona częściowa Czerwona lista IUCN - LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Rozmnaża się w różnego rodzaju zbiornikach wodnych, po okresie rozrodu żyje na lądzie w cienistych lasach. Notowana nad Śremem w gminie Osiecznica.
6	Żaba jeziorkowa <i>Pelophylax lessonae</i>	PL - ochrona częściowa DS – zał. IV	Obr. 1: 12 d; 15 i; 36 a; 37 h	Jest płazem typowym dla małych zbiorników wodnych. Rozród odbywa się także w rowach melioracyjnych, kałużach, okresowych

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obręb, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
		KB – zał. III Czerwona lista IUCN - LC		rozlewiskach na łąkach, w przybrzeżnej strefie większych zbiorników wodnych. Notowana z terenu rezerwatu przyrody Wrzosiec koło Piasecznej oraz stawów Palmowych.
7	Żaba moczarowa <i>Rana arvalis</i>	PL - ochrona ścisła DS – zał. IV KB – zał. III Czerwona lista IUCN - LC	Obr. 1: 36 a; 90 a; 93 a; 144 i Obr. 2: 327 c	Preferuje tereny podmokłe i akweny wód stojących i wolno płynących, również na obrzeżach lasów i borów mieszanych. Notowana nad Śremem oraz dopływem w Starym Węglińcu.
8	Żaba trawna <i>Rana temporaria</i>	PL - ochrona częściowa DS – zał. V KB – zał. III Czerwona lista IUCN - LC	Obr. 1: 130 b; 185 i; 266 g	Preferuje tereny podmokłe i akweny wód stojących i wolno płynących, również wilgotne i podmokłe lasy oraz bory mieszane. Notowana nad Wykrotnicą, Ziębiną oraz Czerną Małą.
9	Żaba wodna <i>Pelophylax kl. esculentus</i>	PL - ochrona częściowa DS – zał. V KB – zał. III Czerwona lista IUCN - LC	Obr. 1: 15 i; 36 a-b; 37 h; 91 a; 92 b; 104 a; 109 a; 130 a-b; 139 px; 193 b Obr. 2: 396 j; 398 h	Preferuje obficie zarośnięte roślinnością, płytkie zbiorniki wodne. Notowana w całym zasięgu nadleśnictwa.
Gady Reptilia				
10	Gniewosz plamisty <i>Coronella austriaca</i>	PL - ochrona ścisła PCzL – VU PCzK – VU DS – zał. IV KB – zał. II	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Gatunek rzadki. Preferuje miejsca suche i silnie nasłonecznione, na terenach kamienistych, w zaroślach i trawach.
11	Jaszczurka zwinka <i>Lacerta agilis</i>	PL - ochrona częściowa DS – zał. IV KB – zał. II Czerwona lista IUCN - LC	Obr. 2: 453 c; 539 b	Preferuje różnego typu tereny otwarte, łąki, nieużytki, ugory, skraje pól uprawnych, tereny dobrze nasłonecznione, a w lasach obrzeża dróg leśnych. Zimuje od IX-X do IV.
12	Jaszczurka żyworodna <i>Lacerta vivipara</i>	PL - ochrona częściowa KB – zał. III Czerwona lista IUCN - LC	Obr. 1: 36 b; 143 d; 266 g Obr. 2: 426 c	Występuje w kompleksach leśnych. Gatunek rzadszy, preferuje siedliska bardziej wilgotne. Zimuje od X-XI do III.
13	Padalec zwyczajny <i>Anguis fragilis</i>	PL - ochrona częściowa KB – zał. III	Obr. 1: 40 j Obr. 2: 305 c; 306 h; 366 c; 568 h	Preferuje wilgotne lasy liściaste i mieszane, rzadziej wilgotne bory mieszane. Często występuje na obrzeżach drzewostanów, przy polanach i drogach. Chętnie kryje się pod kłodami leżących drzew. Zimuje od X do III / IV.
14	Zaskroniec zwyczajny <i>Natrix natrix</i>	PL - ochrona częściowa KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LR/LC	Obr. 1: 15 i; 36 a-b; 37 h; 139 px	Spotykany głównie nad brzegami wód. Ścisłe związany z obecnością płazów (pokarm). Składanie jaj w VI i VII. Wylęg młodych w VIII i na pocz. IX. Zimuje od X do III / IV.
15	Żmija zygzakowata <i>Vipera berus</i>	PL - ochrona częściowa KB – zał. III Czerwona lista IUCN - LC	Obr. 1: 36 a; 131 b	Występuje głównie w wilgotnych drzewostanach i na torfowiskach. Aktywna od III - początku IV do X, gody IV - początek VI. W VIII-IX samica rodzi do 18 młodych.

PL – Prawo krajowe - Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 6 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. z dnia 7 października 2014 r. poz. 1348). PCzL / PCzK – Czerwona lista zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce (Głowaciński, 2002) / Polska Czerwona Księga Zwierząt. Kęgowce (Głowaciński, 2001). Stosowane skróty kategorii zagrożenia: VU - gatunki wysokiego ryzyka, narażone na wyginięcie, DD - gatunki o statusie słabo rozpoznanym i zagrożeniu stwierdzonym, ale bliżej nieokreślonym. DS - Dyrektywa Siedliskowa - Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory. KB - Konwencja Berneńska - Konwencja o ochronie gatunków dzikiej flory i fauny europejskiej oraz ich siedlisk (Dz.U. 1996 nr 58 poz. 263). Czerwona Lista IUCN - IUCN Red List of Threatened Species. Version 2013.2. Stosowane skróty kategorii zagrożenia: LR - gatunki niższego ryzyka, LC - gatunki najmniejszej troski.

IV.8.4. RYBY I SMOZKOUSTE

Obszar Nadleśnictwa Węgliniec leży w zlewni Bobru, do której należą rzeki Czarna Wielka i Mała z dopływami oraz Kwisa. Rzeki i potoki obszaru są najczęściej w całości uregulowane, co drastycznie zmieniło charakter cieków w stosunku do naturalnego. W pobliżu miejscowości są one dodatkowo zanieczyszczone ściekami przemysłowymi i bytowo-rolniczymi. Są to dwie główne przyczyny ubogiej ichtiofauny wód płynących na tym obszarze.

Tabela 42. Wykaz chronionych i cennych gatunków ryb i smozkoustych w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Węgliniec

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Uwagi
1	Głowacica <i>Hucho hucho</i> kod: 1105	PL – ochrona ścisła, osobniki występujące w dorzeczu Dunaju PCzL – CR PCzK – CR CzLR – EW / CD DS – zał. II i V KB – zał. II Czerwona lista IUCN – EN	Gatunek introdukowany, prawdopodobne występowanie w Kwisie i Czernej Wielkiej. Preferuje wody zimne, dobrze natlenione. Najliczniej występuje w rzekach ze żwirowym lub kamienistym dnem. Najchętniej przebywa w głębszych partiach wód o silnym nurcie. Zagrożeniem dla gatunku może być kłusownictwo oraz silne zanieczyszczenie rzek.
2	Głowacz białopłetwy <i>Cottus gobio</i> kod: 1163	PL – ochrona częściowa PCzL – DD PCzK – NT CzLR – VU DS – zał. II i IV KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Przedmiot ochrony obszaru OZW Dolina Dolnej Kwisy PLH020050 W 2012 r. gatunek został odłowiony na czterech stanowiskach na Kwisie. Żyje w rwących potokach z czystą, dobrze natlenioną wodą, rzekach z kamiennym lub żwirowo-kamiennym dnem. Prowadzi przydenny tryb życia, większość czasu spędza schowany pod kamieniami. Zagrożeniem dla gatunku może być zabudowa poprzeczna rzek, zanieczyszczenia wód śródlądowych, wydobywanie kruszywa z cieków wodnych, prace konserwacyjne na ciekach, wzmożony pobór wody przez różnych użytkowników wód (w tym elektrownie wodne), nieracjonalna gospodarka wędkarska, gatunki inwazyjne.
3	Miętus <i>Lota lota</i>	PL – niechroniony PCzL – DD CzLR – VU Czerwona lista IUCN – LC	Nieliczny, występuje tylko w Czernej Wielkiej. Żyje głównie w rzekach z czystą i szybko płynącą wodą oraz żwirowatym dnem. Bytuje przy dnie, ukryty przed dziennym światłem w różnych kryjówkach. Zagrożeniem dla gatunku może być zanieczyszczenie i eutrofizacja wód powierzchniowych.
4	Minóg strumieniowy <i>Lampetra planeri</i> kod: 1096	PL – ochrona częściowa PCzL – NT CzLR – VU DS – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Przedmiot ochrony obszaru OZW Uroczyska Borów Dołnośląskich PLH020072 i OZW Dolina Dolnej Kwisy PLH020050. W zasięgu terytorialnym nadleśnictwa występuje w Kwisie oraz prawdopodobnie w Czernej Wielkiej i Czernej Małej. Rzadki, prawdopodobne występowanie w mniejszych ciekach o dość szybkim nurcie i kamienisto-piaszczystym dnie. Zagrożeniem dla gatunku może być przekształcanie siedlisk, zabudowa poprzeczna rzek, zanieczyszczenia wód śródlądowych, prace konserwacyjne na ciekach.

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Uwagi
5	Okoń <i>Perca fluviatilis</i>	PL – niechroniony CzLR – LC Czerwona lista IUCN – LC	Notowany w Czernej Małej. Zasiedla stawy i wyrobiska, jeziora, zbiorniki zaporowe, rzeki górskie, rzeki średnie nizinne, rzeki wielkie nizinne, płytkie wody przybrzeżne Bałtyku. Zagrożeniem dla gatunku może być duża presja wędkarska.
6	Piskorz <i>Misgurnus fossilis</i> kod: 1145	PL – ochrona częściowa PCzL – NT PCzK – NT CzLR – VU DS – zał. II KB – zał. III Czerwona lista IUCN - LC	Przedmiot ochrony obszaru OZW Uroczyska Borów Dolnośląskich PLH020072 i OZW Dolina Dolnej Kwisy PLH020050. Notowany w Czernej Wielkiej i Czernej Małej. Zasiedla wody stojące i wolno płynące, płytkie, drobne muliste zbiorniki, starorzecza, kanały. Żyje w pobliżu dna, podczas dnia zagrzebuje się w mule. Zagrożeniem dla gatunku są zanieczyszczenia wód, regulacje i zabudowa hydrotechniczna rzek.
7	Pstrąg potokowy <i>Salmo trutta m. fario</i>	PL – niechroniony CzLR – CD Czerwona lista IUCN – LC	Notowany w Kwisie i Czernej Wielkiej. Żyje w potokach górskich i wyżynnych o prądzie szybkim, dnie kamienistym i żwirowatym, o wodzie czystej i chłodnej. Zagrożony z powodu systematycznego niszczenia jego siedlisk poprzez postępującą zabudowę hydrotechniczną rzek oraz dużą presję wędkarską i kłusownictwo.
8	Strzebla potokowa <i>Phoxinus phoxinus</i>	PL – niechroniony CzLR – NT Czerwona lista IUCN – LC	Notowana w Kwisie i Czernej Wielkiej. Żyje stadnie, w płytkich, chłodnych, szybko płynących wodach o dnie kamienistym lub piaszczystym. Gatunek bardzo wrażliwy na zanieczyszczenie wód.
9	Szczupak <i>Esox lucius</i>	PL – niechroniony CzLR – LC Czerwona lista IUCN – LC	Notowany w Kwisie, Czernej Wielkiej i Czernej Małej. Występuje w stawach i wyrobiskach, jeziorach, zbiornikach zaporowych, rzekach średnich nizinnych, rzekach wielkich nizinnych. Zagrożeniem dla gatunku są zanieczyszczenia wód, regulacje i zabudowa hydrotechniczna rzek oraz duża presja wędkarska.
10	Śliz pospolity <i>Barbatula barbatula</i>	PL - ochrona częściowa CzLR – LC Czerwona lista IUCN - LC	Notowany w Ziębinie, Czernej Małej oraz Czernej Wielkiej. Żyje w środkowym i górnym biegu rzek oraz w stawach z kwaśnym odczynem wody. Preferuje miejsca ze żwirowym lub kamienistym dnem oraz powalonymi do wody drzewami. Zagrożeniem są regulacje cieków.

PL - Prawo krajowe - Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 6 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. z dnia 7 października 2014 r. poz. 1348). PCzL / PCzK - Czerwona lista zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce (Głowaciński, 2002) / Polska Czerwona Księga Zwierząt. Kregowce (Głowaciński, 2001). Stosowane skróty kategorii zagrożenia: CR - gatunki krytycznie zagrożone, NT - gatunki niższego ryzyka, ale bliskie zagrożenia, DD - gatunki o statusie słabo rozpoznanym i zagrożeniu stwierdzonym, ale bliżej nieokreślonym. CzLR - Czerwona lista minogów i ryb (Witkowski, 2009). Stosowane skróty kategorii zagrożenia: EW - gatunki wymarłe w wolnej przyrodzie, a występujące poza jego dawnym zasięgiem i podtrzymywane sztucznie (ex situ), CR - gatunki krytycznie zagrożone, VU - gatunki narażone, NT - gatunki bliskie zagrożenia, CD - gatunki zależne od ochrony, LC - gatunki najmniejszej troski. DS - Dyrektywa Siedliskowa - Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory. KB - Konwencja Berneńska - Konwencja o ochronie gatunków dzikiej flory i fauny europejskiej oraz ich siedlisk (Dz.U. 1996 nr 58 poz. 263). Czerwona Lista IUCN – IUCN Red List of Threatened Species. Version 2013.2. Stosowane skróty kategorii zagrożenia: EN – gatunki zagrożone, LC - gatunki najmniejszej troski.

IV.8.5. BEZKRĘGOWCE

Informacje na temat chronionej fauny bezkręgowców w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Węglińiec pochodzą z danych Wojewódzkiego Zespołu Specjalistycznego przy Wojewodzie Dolnośląskim z 2007 roku oraz inwentaryzacji przyrodniczej siedlisk oraz gatunków flory i fauny Lasów Państwowych z 2007 roku.

Tabela 43. Wykaz chronionych i cennych gatunków bezkręgowców w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Węgliniec

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obręb, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
Chrząższe Coleoptera				
1	Jelonek rogacz <i>Lucanus cervus</i> kod: 1083	PL – ochrona częściowa PCzL – EN PCzK – EN DS – zał. II i IV KB – zał. III	Gatunek odnotowany w zasięgu OZW Dolina Dolnej Kwisy: Obr. 2: 500 p, 553 w	Przedmiot ochrony obszaru OZW Uroczyska Borów Dolnośląskich PLH020072 i OZW Dolina Dolnej Kwisy PLH020050. Występuje nad Kwisą. Biotopem są prześwietlone lasy liściaste, głównie grądy i łęgi oraz obrzeża bardziej zwartych drzewostanów liściastych i mieszanych, czasami stare parki i sady. Jelonek rogacz do rozwoju potrzebuje dębów, ale odnotowywano go również na buku, brzozie, wierzbach, wiązach, olszy, grabie, topolach, lipach, jesionie, kasztanowcach oraz drzewach owocowych. Warunkiem występowania jest obecność martwych i zamierających drzew i ich fragmentów (leżące konary, pniaki, nabiegi korzeniowe). Preferuje środowiska wilgotnego próchniejącego drewna.
2	Pachnica dębowa <i>Osmoderma eremita</i> kod: 1084	PL - ochrona ścisła PCzL – VU PCzK - VU DS – zał. II i IV KB – zał. II Czerwona lista IUCN - NT	Gatunek odnotowany w zasięgu OZW Dolina Dolnej Kwisy: Obr. 2: 398 h, s; 427a, d, s; 453 a, p; 500 h, k, p, t, fx Gatunek odnotowany w zasięgu OZW Uroczyska Borów Dolnośląskich: Obr. 2: 414 g; 416 b, g; 517 a; 518 g; 519 c	Przedmiot ochrony obszaru OZW Uroczyska Borów Dolnośląskich PLH020072 i OZW Dolina Dolnej Kwisy PLH020050. Występuje nad Kwisą oraz w lasach we wschodniej części nadleśnictwa. Jest to gatunek reliktowy lasów pierwotnych, preferuje świetliste drzewostany liściaste i mieszane. W środowisku zmienionym przez człowieka gatunek spotykany jest w parkach, zadrzewieniach cmentarnych oraz alejach. Rozwój pachnicy dębowej jest ściśle związany ze starymi dziuplastymi (koniecznie próchniejącymi) drzewami.
Motyle Lepidoptera				
3	Czerwończyk nieparek <i>Lycaena dispar</i> kod: 1060	PL – ochrona ścisła PCzL – LC PCzK - LR DS – zał. II i IV KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LR/NT	Gatunek odnotowany w zasięgu OZW Uroczyska Borów Dolnośląskich: Obr. 1: 39 m; 40 j-k; 91 a; 161 c Stanowiska poza obszarami Natura 2000: Obr. 1: 258A k	Przedmiot ochrony obszaru OZW Uroczyska Borów Dolnośląskich PLH020072 i OZW Dolina Dolnej Kwisy PLH020050. Notowany nad Kwisą, Czerną Wielką oraz Czerną Małą i jej dopływami. Gatunek higrofilny. Zasadla brzegi wód i bagien oraz podmokłe łąki, głównie w miejscach wilgotnych, często w pobliżu i wewnątrz starorzeczy i rowów. Częściowo jego siedlisko stanowią łęgi nadrzeczne, zwłaszcza fragmenty podmokłe z prześwietami lub graniczące z kwiecistymi łąkami. Związany troficznie ze szczawiem <i>Rumex</i> sp.
4	Modraszek nausitous <i>Phengaris nausithous</i> kod: 6179	PL – ochrona ścisła, wymaga ochrony czynnej PCzL – LC PCzK - LR DS – zał. II i IV KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LR/NT	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Przedmiot ochrony obszaru OZW Uroczyska Borów Dolnośląskich PLH020072 i OZW Dolina Dolnej Kwisy PLH020050. Jedynie odnotowane stanowisko znajduje się na łąkach na południowy wschód od Czerwonej Wody. Zasadla torfowiska niskie i łąki trzęślicowe. Troficznie związany z krwiściągiem lekarskim <i>Sanguisorba officinalis</i> . Gąsienice musza być „adoptowane” przez mrówki z rodzaju <i>Myrmica</i>

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obręb, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
				– głównie <i>M. rubra</i> , czasem <i>M. scabrinodis</i> oraz <i>M. rudinogis</i> .
5	Modraszek telejus <i>Phengaris teleius</i> kod: 6177	PL – ochrona ścisła, wymaga ochrony czynnej PCzL – LC PCzK – LR DS – zał. II i IV KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LR/NT	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Przedmiot ochrony obszaru OZW Uroczyska Borów Dolnośląskich PLH020072. Jedyne odnotowane stanowisko znajduje się na łąkach na południowy wschód od Czerwonej Wody. Zasiedla wilgotne łąki, obrzeża torfowisk niskich oraz inne siedliska otwarte, pod warunkiem występowania rośliny żywicielskiej wraz z przynajmniej jednym z gatunków mrówek gospodarzy. Troficznie związany z krwiściągami lekarskim <i>Sanguisorba officinalis</i> . Gąsienice muszą być „adoptowane” przez mrówki z rodzaju <i>Myrmica</i> , np. <i>M. scabrinodis</i> , <i>M. rubra</i> i <i>M. gallieni</i> .
Ważki Odonata				
6	Trzepla zielona <i>Ophiogomphus cecilia</i> kod: 1037	PL - ochrona ścisła DS – zał. II i IV KB – zał. II Czerwona Lista IUCN - LC	Gatunek odnotowany w zasięgu OZW Uroczyska Borów Dolnośląskich: Obr. 1: 283 d; 297 d Obr. 2: 449 a; 476 f; 552 c	Przedmiot ochrony obszaru OZW Uroczyska Borów Dolnośląskich PLH020072 i OZW Dolina Dolnej Kwisy PLH020050. Notowana nad Kwisą i Czerną Wielką. Biotopem są małe, średnie i duże cieki nizinne i podgórskie, preferując odcinki śródlęśne, częściowo dobrze nasłonecznione oraz miejsca o różnorodnej strukturze przestrzennej koryta rzeki – obecność zróżnicowanej głębokości, leżących kamieni i głazów oraz powalonych drzew i urwistych brzegów.
7	Zalotka większa <i>Leucorrhinia pectoralis</i> kod: 1042	PL – ochrona ścisła DS – zał. II i IV KB – zał. II Czerwona Lista IUCN - LC	Gatunek odnotowany w zasięgu OZW Uroczyska Borów Dolnośląskich: Obr. 1: 37 h, l, m; 94 a; 95 b; 139 w, px, xx, hy, iy; 163 a Obr. 2: 524 l; 539 b	Przedmiot ochrony obszaru OZW Uroczyska Borów Dolnośląskich PLH020072 i OZW Dolina Dolnej Kwisy PLH020050. Notowana na torfowisku pod Tomisławem, na południowy zachód od Stawu Wolno Starego, w rezerwacie „Wrzosiec koło Piasecznej” oraz pod Starym Węglińcem. Gatunek zasiedla obszary torfowiskowe, często przebywa również w innych środowiskach o podobnym charakterze: leśnych jeziorkach i bagnach.

PL - Prawo krajowe - Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 6 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. z dnia 7 października 2014 r. poz. 1348). **PCzL / PCzK** - Czerwona lista zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce (Głowaciński, 2002) / Polska Czerwona Księga Zwierząt. Bezkręgowce (Głowaciński, 2004). Stosowane skróty kategorii zagrożenia: VU - gatunki wysokiego ryzyka, narażone na wyginięcie, NT – gatunki niższego ryzyka, ale bliskie zagrożenia, LC/LR - gatunki niższego ryzyka, najmniejszej troski. **DS** - Dyrektywa Siedliskowa - Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory. **KB** - Konwencja Berneńska - Konwencja o ochronie gatunków dzikiej flory i fauny europejskiej oraz ich siedlisk (Dz.U. 1996 nr 58 poz. 263). **Czerwona Lista IUCN** – IUCN Red List of Threatened Species. Version 2013.2. Stosowane skróty kategorii zagrożenia: LR/NT – gatunki niższego ryzyka, bliskie zagrożenia, NT – gatunki bliskie zagrożenia, LC - gatunki najmniejszej troski.

V. WALORY PRZYRODNICZO–LEŚNE

V.1. ROŚLINNOŚĆ POTENCJALNA

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Węglińiec dominującym typem roślinności potencjalnej, podobnie jak na terytorium całej Polski jest roślinność leśna. Na gruntach w zarządzie nadleśnictwa dominuje acydofilny środkowoeuropejski las dębowy *Calamagrostio arundinaceae-Quercetum* obejmujący kompleks Borów Dolnośląskich. Są to zbiorowiska w typie siedliskowym boru mieszanego wykształcające się na glebach świeżych, z panującym dębem bezszypułkowym *Quercus petraea* w drzewostanie, w runie przeważają acidofilne gatunki, takie jak trzcinnik leśny *Calamagrostis arundinacea*, śmiełek pogięty *Deschampsia flexuosa*, pszeniec zwyczajny *Melampyrum pratense*, orlica pospolita *Pteridium aquilinum*, z udziałem kłosówki miękkiej *Holcus mollis* i jastrzębców *Hieracium* sp. W środkowej części obrębu Osiecznica znajdują się potencjalne siedliska ubogiej buczyny niżowej *Luzulo pilosae-Fagetum*. Jest to zbiorowisko ubogie pod względem żyzności gleby jak i ilości gatunków roślin. W drzewostanie dominuje buk pospolity *Fagus sylvatica*, w runie występuje borówka czernica *Vaccinium myrtillus*, kosmatka owłosiona *Luzula pilosa*, trawy, szczawik zajęczy *Oxalis acetosella*, konwalijka dwulistna *Maianthemum bifolium* oraz mszaki. W części północnej znajdują się potencjalne siedliska suboceanicznego boru sosnowego *Leucobryo-Pinetum*, występującego na siedliskach świeżych z niskim poziomem wody gruntowej, porastające obszary wydmowe. W części południowej, obecnie w większości wylesionej, wyróżnia się zbiorowisko grądu środkowoeuropejskiego *Galio-Carpinetum*, w odmianie śląsko-wielkopolskiej, formie niżowej, serii ubogiej. Reprezentują je wielogatunkowe lasy liściaste w typie lasu świeżego i wilgotnego z dominacją dębu szypułkowego *Quercus robur* i graba *Carpinus betulus*, z udziałem buka *Fagus sylvatica*, lipy drobnolistnej *Tilia cordata*, świerka *Picea abies* i jodły *Abies alba*.

Nad rzekami Czarną Wielką, Ośnicą, Śremem, Czarną Małą i ich dopływami oraz większymi stawami w okolicach Węglińca dominuje niżowy łąg jesionowo-olszowy *Fraxino-Alnetum* (= *Circaeo-Alnetum*). Są to eutroficzne i wybitnie higrofilne lasy z panującą olszą czarną *Alnus glutinosa* i domieszką jesionu wyniosłego *Fraxinus excelsior*, wykształcające się na siedliskach lekko zabagnionych, w dolinach wolno płynących cieków wodnych. W runie o charakterze ziołoroślowym występuje stała domieszka gatunków olsowych i szuwarowych. Ponadto w miejscach podmokłych wykształcają się olsy środkowoeuropejskie *Carici elongatae-Alnetum* (= *Ribeso nigri-Alnetum* + *Sphagno squarrosi-Alnetum*). Są to zbiorowiska występujące na glebach bagiennych, często okresowo zalewanych wodą, które tworzy prawie wyłącznie olsza czarna *Alnus glutinosa*. Charakterystycznym jest występowanie w warstwie podszytu porzeczek czarnej *Ribes*

nigrum, torfowców *Sphagnum* sp., turzycy długokłosej *Carex elongata*, czermieni błotnej *Calla palustris*. W rezerwacie przyrody „Torfowisko pod Węglińcem” potencjalnym zbiorowiskiem jest kontynentalny bór bagienny *Vaccinio uliginosi-Pinetum*. Jest to zbiorowisko ubogie, występujące w bezodpływowych zagłębieniach terenu, ze stagnującymi wodami gruntowymi, utrzymującymi się przez znaczną część roku. Drzewostan buduje sosna zwyczajna *Pinus sylvestris* z domieszką brzozy omszonej *Betula pubescens*. Runo wyróżnia się obecnością charakterystycznych krzewinek: bagna zwyczajnego *Ledum palustre*, borówek (m.in. b. bagiennej *Vaccinium uliginosum*) oraz torfowców *Sphagnum* sp.

W dolinie Kwisy wykształcają się higrofilne lasy liściaste reprezentowane głównie przez nadrzeczny łęg jesionowo-wiązowy *Ficario-Ulmetum typicum* oraz nadrzeczne łęgi wierzbowo-topolowe *Salici-Populetum* (= *Salicetum albo-fragilis* + *Populetum albae*). Pierwsze z nich tworzy wielogatunkowy las złożony z jesionu wyniosłego *Fraxinus excelsior*, wiązu pospolitego *Ulmus minor*, dębu szypułkowego *Quercus robur* z domieszką olszy czarnej *Alnus glutinosa*, wiązu górskiego *Ulmus glabra* i szypułkowego *Ulmus laevis*, występujący na skrzydłach dolin wielkich rzek w strefie epizodycznych zalewów, na glebie typu próchnicznej i wilgotnej mady. Te drugie to zbiorowiska leśne z panującą wierzbą białą *Salix alba* i wierzbą kruchą *Salix fragilis* oraz domieszką topoli czarnej *Populus nigra* i topoli białej *Populus alba*, występują na piaszczystych aluwiach większych rzek niżowych, w zasięgu wysokich stanów wody.

Dominujące jednostki syntaksonomiczne potencjalnej roślinności naturalnej w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Węglińiec określono na podstawie *Mapy potencjalnej roślinności naturalnej Polski* opracowanej pod redakcją J.M. Matuszkiewicza (2008b).

Tabela 44. Dominujące zespoły roślinności potencjalnej w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Węglińiec oraz odpowiadające im typy siedliskowe lasu

Lp.	Roślinność potencjalna zespół roślinny	TSL
Higrofilne lasy liściaste		
1	Olsy środkowoeuropejskie <i>Carici elongatae-Alnetum</i> (= <i>Ribeso nigri-Alnetum</i> + <i>Sphagno squarrosi-Alnetum</i>)	OI
2	Nadrzeczne łęgi wierzbowo-topolowe <i>Salici-Populetum</i> (= <i>Salicetum albo-fragilis</i> + <i>Populetum albae</i>)	Lł
3	Nadrzeczny łęg jesionowo-wiązowy <i>Ficario-Ulmetum typicum</i>	Lł
4	Niżowy łęg jesionowo-olszowy <i>Fraxino-Alnetum</i> (= <i>Circaeio-Alnetum</i>)	OI
Eutroficzne lasy liściaste		
4	Grąd środkowoeuropejski <i>Galio-Carpinetum</i> odmiana śląsko-wielkopolska, forma niżowa, seria uboga	LMśw, LMw
5	Uboga buczyna niżowa <i>Luzulo pilosae-Fagetum</i>	BMśw, LMśw

Lp.	Roślinność potencjalna zespół roślinny	TSL
Oligotroficzne lasy liściaste		
6	Acydofilny środkowoeuropejski las dębowy <i>Calamagrostio arundinaceae-Quercetum</i>	BMśw, BMw, LMśw, LMw
Lasy szpilkowe		
7	Suboceaniczny bór sosnowy <i>Leucobryo-Pinetum</i>	Bśw

V.2. SIEDLISKA PRZYRODNICZE - WYSTĘPOWANIE I ZALECENIA OCHRONNE

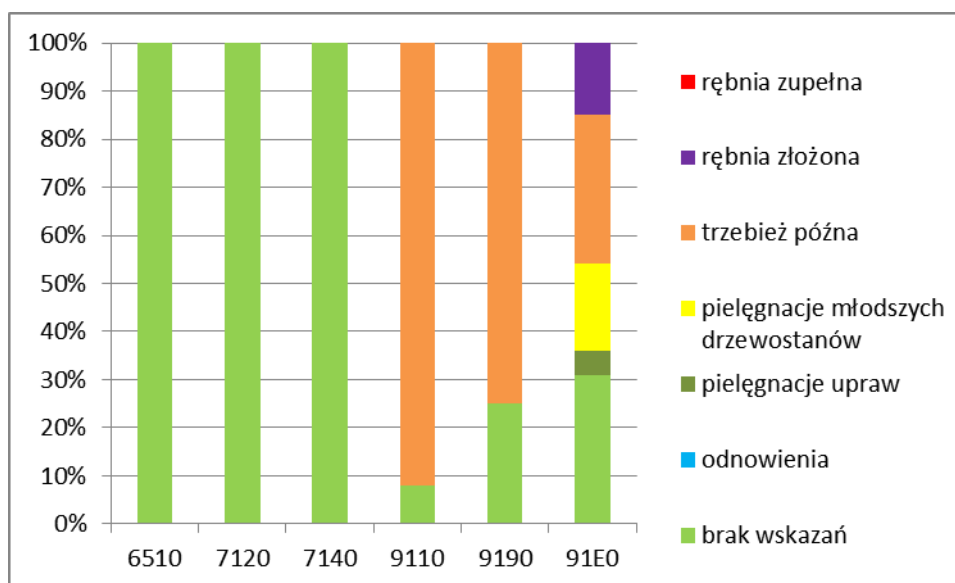
Siedlisko przyrodnicze jest pojęciem wprowadzonym przez przepisy prawa Unii Europejskiej w ramach wyznaczania obszarów sieci Natura 2000. Oznacza ono obszar lądowy lub wodny wyodrębniony w oparciu o cechy geograficzne, abiotyczne i biotyczne, zarówno całkowicie naturalne, jak i półnaturalne. Należy mieć na uwadze, że siedlisko przyrodnicze w ujęciu obszarów sieci Natura 2000 nie jest tożsame z definicją biologiczną, ekologiczną lub leśną siedliska. Pojęcie siedliska przyrodniczego wprowadziła w Unii Europejskiej Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory, a polskie prawo (Ustawa o ochronie przyrody; tekst jednolity - Dz.U. 2013 poz. 627 z późn. zm.) w oparciu o tą dyrektywę definiuje siedlisko przyrodnicze, jako „obszar lądowy lub wodny, naturalny, półnaturalny lub antropogeniczny, wyodrębniony w oparciu o cechy geograficzne, abiotyczne i biotyczne” (art. 5). Siedliska przyrodnicze zostały wyznaczone celem ochrony miejsc bytowania cennych z punktu widzenia przyrodniczego gatunków roślin i zwierząt często zagrożonych wyginięciem. Na mocy ustawy o ochronie przyrody (tekst jednolity - Dz.U. 2013 poz. 627 z późn. zm.) w Polsce został wprowadzony zakaz podejmowania działań mogących w istotny sposób pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych, co w konsekwencji prowadziłoby do negatywnego oddziaływania na gatunki, dla których obszar chroniony został stworzony (art. 33). Wyjątek od zakazu stanowi nadrzędny interes publiczny o charakterze społecznym lub gospodarczym, gdy nie ma żadnej innej alternatywy. W takim przypadku może dojść do zniszczenia siedliska, lecz wskazane są działania rekompensujące straty (art. 34).

Tabela 45. Wykaz chronionych typów siedlisk przyrodniczych odnotowanych na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Węgliniec

Lp.	Nazwa siedliska	Kod typu	Powierzchnia siedliska na gruntach w zarządzie nadleśnictwa [ha]	Powierzchnia siedliska w obszarach siedliskowych Natura 2000 [ha]
Siedliska nieleśne				
1	Wydmy śródlądowe z murawami napiaskowymi	2330	0,03	0,03
2	Brzegi lub osuszane dna zbiorników wodnych ze zbiorowiskami z <i>Littorelletea</i> , <i>Isoëto-Nanojuncetea</i>	3130	22,39	22,39
3	Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z <i>Nympheion</i> , <i>Potamion</i>	3150	1,23	1,23
4	Nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami wiosieniczników <i>Ranunculion fluitantis</i>	3260	0,26	0,26
5	Wilgotne wrzosowiska z wrzoścem bagiennym <i>Erica tetralix</i>	4010	4,36	4,36
6	Bogate florystycznie górskie i niżowe murawy bliźniczkowe <i>Nardetalia</i> - płyty bogate florystycznie - siedlisko priorytetowe	6230	7,09	7,09
7	Ziołorośla górskie <i>Adenostylin alliariae</i> i ziołorośla nadrzeczne <i>Convolvuletalia sepium</i>	6430	0,03	0,03
8	Ekstensywnie użytkowane niżowe łąki świeże <i>Arrhenatherion</i>	6510	16,89	11,51
9	Torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe) - siedlisko priorytetowe	7110	0,79	0,79
10	Torfowiska wysokie zdegradowane, zdolne do naturalnej i stymulowanej regeneracji	7120	6,90	3,76
11	Torfowiska przejściowe i trzęsawiska, przeważnie z roślinnością z <i>Scheuchzerio-Caricetea nigrae</i>	7140	36,73	35,62
12	Obniżenia na podłożu torfowym z roślinnością ze związku <i>Rhynchosporion</i>	7150	11,38	11,38
Siedliska leśne				
13	Kwaśne buczyny <i>Luzulo-Fagenion</i>	9110	4,36	-
14	Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny <i>Galio-Carpinetum</i> , <i>Tilio-Carpinetum</i>	9170	54,07	54,07
15	Kwaśne dąbrowy <i>Quercetea robori-petraeae</i>	9190	18,58	12,72
16	Bory i lasy bagienne - siedlisko priorytetowe	91D0	32,66	32,66
17	Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe <i>Salicetum albae</i> , <i>Populetum albae</i> , <i>Alnion glutinoso-incanae</i> , olsy źródłiskowe - siedlisko priorytetowe	91E0	46,00	32,48
Razem			263,75	230,38

Wpływ zapisów projektu pul przeanalizowano również w odniesieniu do siedlisk przyrodniczych zlokalizowanych poza granicami ostoi siedliskowych Natura 2000. Do takich siedlisk należały:

- 6510 Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie *Arrhenatherion*;
- 7120 Torfowiska wysokie zdegradowane, zdolne do naturalnej i stymulowanej regeneracji;
- 7140 Torfowiska przejściowe i trzęsawiska, przeważnie z roślinnością z *Scheuchzerio-Caricetea nigrae*;
- 9110 Kwaśne buczyny *Luzulo-Fagenion*;
- 9190 Kwaśne dąbrowy *Quercetea robori-petraeae*;
- 91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe *Salicetum albae*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae*, olsy źródliskowe- siedlisko priorytetowe.

Rycina. 6. Planowane wskazania gospodarcze na powierzchniach z siedliskami przyrodniczymi poza obszarami Natura 2000

Wszystkie wydzielania leśne, w których zlokalizowane są płaty nieleśnych siedlisk przyrodniczych pozostawiono w projekcie pul bez wskazań gospodarczych. Leśne siedliska przyrodnicze pozostające poza siedliskowymi obszarami Natura 2000 w projekcie pul są zagospodarowane w sposób, który pozwolił na pozostawienie bez wskazań gospodarczych dużego udziału powierzchniowego każdego z tego typu siedlisk. We wszystkich przypadkach wykluczono zagospodarowanie rębnią zupełną powierzchni leśnych z siedliskami przyrodniczymi. Podsumowując, nie przewiduje się, aby przyjęty w projekcie pul sposób zagospodarowania powierzchni leśnych z siedliskami przyrodniczymi poza obszarami Natura 2000 mógł przyczynić się do zubożenia ich zasobów. W tej sytuacji ocenia się go jako neutralny.

Tabela 46. Zestawienie ustalonych typów drzewostanu i składów odnowieniowych upraw dla leśnych siedlisk przyrodniczych (wskazanych jako przedmioty ochrony) ze składami naturalnych typów lasu w obszarach Natura 2000 OZW Dolina Dolnej Kwisy PLH020050 i OZW Uroczyska Borów Dolnośląskich PLH020072

Typ siedliska przyrodniczego	TSL	TD	Naturalny skład gatunkowy	Ustalony skład odnowienia	Pow. wydział (liczba)
OZW Dolina Dolnej Kwisy PLH020050					
9170	LMŚW	Lp-Db	Db 40, Lp 30, inne 30	Db 40, Lp 30, inne 30	52,92 (18)
9170	LŁ	Lp-Db	Db 40, Lp 30, inne 30	Db 40, Lp 30, inne 30	5,65 (2)
9190	BMŚW	Db	Db 70 inne 30	Db 70 inne 30	4,81 (1)
91E0	BMW	OI-Js	Js 40, OI 30, Jw i inne 30	Js 40, OI 30, Jw i inne 30	0,23 (2)
91E0	LMW	OI-Js	Js 40, OI 30, Jw i inne 30	Js 40, OI 30, Jw i inne 30	2,34 (6)
OZW Uroczyska Borów Dolnośląskich PLH020072					
9190	BMŚW	Db	Db 70 inne 30	Db 70 inne 30	5,69 (1)
9190	LMŚW	Db	Db 70 inne 30	Db 70 inne 30	4,82 (1)
91D0	BŚW	So	So 70, inne 30	So 70, inne 30	2,66 (1)
91D0	BW	So	So 70, inne 30	So 70, inne 30	2,83 (2)
91D0	BMW	So	So 70, inne 30	So 70, inne 30	60,88 (20)
91D0	BMB	So	So 70, inne 30	So 70, inne 30	34,04 (11)
91E0	BMW	OI-Js	Js 40, OI 30, Jw i inne 30	Js 40, OI 30, Jw i inne 30	7,97 (5)
91E0	BMB	OI-Js	Js 40, OI 30, Jw i inne 30	Js 40, OI 30, Jw i inne 30	12,17 (5)
91E0	LMW	OI-Js	Js 40, OI 30, Jw i inne 30	Js 40, OI 30, Jw i inne 30	1,95 (1)
91E0	OL	OI-Js	Js 40, OI 30, Jw i inne 30	Js 40, OI 30, Jw i inne 30	7,54 (6)

V.2.1. SIEDLISKA LEŚNE

9110 – KWAŚNE BUCZYNY *LUZULO-FAGENION*

Kwaśne buczyny występują głównie na obszarach pod wpływem wilgotnego klimatu subatlantyckiego w Europie Środkowej. Zajmują przeważnie mezotroficzne siedliska na glebach kwaśnych wytworzonych na podłożu zbudowanym z lekkich glin dyluwalnych lub piasków gliniastych. Drzewostan na siedlisku zdominowany jest przez buka zwyczajnego *Fagus sylvatica*. Rola pozostałych gatunków drzew jest niewielka. Domieszkę stanowią tu jedynie grab *Carpinus betulus* oraz dęby – głównie bezszypułkowy *Quercus petraea*, rzadziej szypułkowy *Q. robur*. Zwarcie drzewostanu buczyn jest duże. Podszyt jest słabo rozwinięty lub brak go w ogóle. O fizjonomii runa stanowią głównie lokalne warunki siedliskowe. W suchych miejscach wykształca się pokrywa mszysto-porostowa, która jednak nie zajmuje dużych powierzchni. Występują w niej płonnik strojny *Polytrichum formosum*, widłoząb miotlasty *Dicranum scoparium*, rókiet cyprysowaty *Hypnum cupressiforme* oraz gatunki z rodzaju *Cladonia*. Na świeżym podłożu w runie dominują trawy i mchy, a na żyzniejszych i wilgotniejszych podłożach rośnie udział paproci. Wśród roślin naczyniowych w kwaśnych

buczynach niżowych spotyka się przede wszystkim śmiałek pogięty *Deschampsia flexuosa*, kosmatkę owłosioną *Luzula pilosa*, turzycę pigułkowatą *Carex pilulifera*, trzcinnik leśny *Calamagrostis arundinacea*, szczawik zajęczy *Oxalis acetosella*, konwalijkę dwulistną *Maianthemum bifolium*, przetaczniki – ożankowy *Veronica chamaedrys* i leśny *V. officinalis* oraz siódmaczek leśny *Trientalis europaea*. Z dużą stałością, choć z reguły nielicznie występuje tu również borówka czarna *Vaccinium myrtillus*. Siedlisko występuje w dwóch niewielkich płatach na terenie leśnictwa Krucze Gniazdo.

Zagrożenia potencjalne dla siedliska:

- Uproszczenie struktury wiekowej i przestrzennej drzewostanów;
- Niedobór drzew martwych i zamierających;
- Zbyt duży udział gatunków obcych geograficznie i ekologicznie.

Wskazania ochronne:

- Zachowanie właściwego składu gatunkowego kwaśnej buczyny;
- Niewprowadzanie i eliminowanie gatunków obcych geograficznie;
- Zabezpieczanie odpowiedniej ilości martwego drewna na powierzchni siedliska;
- Pozostawianie drzew dziuplastych.

9170 – GRĄD ŚRODKOWOEUROPEJSKI I SUBKONTYNTENTALNY *GALIO-CARPINETUM*, *TILIO-CARPINETUM*

Grądy środkowoeuropejskie charakteryzują się złożoną strukturą, dużym bogactwem florystycznym oraz wyraźnie zaznaczoną zmiennością sezonową. Wielowarstwowy oraz wielogatunkowy drzewostan składa się głównie z graba *Carpinus betulus*, dębu szypułkowego *Quercus robur* i lipy drobnolistnej *Tilia cordata*. Częstymi gatunkami domieszkowymi są: klon pospolity *Acer platanoides* oraz buk zwyczajny *Fagus sylvatica*, a na siedliskach najbardziej żyznych i wilgotnych także wiązy: polny *Ulmus minor*, szypułkowy *U. laevis* i górski *U. glabra*, klony: polny *Acer campestre* i jawor *A. pseudoplatanus*, jesion wyniosły *Fraxinus excelsior*, olsza czarna *Alnus glutinosa* oraz czeremcha pospolita *Padus avium*. W warstwie drzew ubogich postaci grądu występuje dąb bezszypułkowy *Quercus petraea*, który niekiedy może osiągać przewagę ilościową nad dębem szypułkowym. Warstwa zielna jest na ogół dobrze wykształcona, chociaż jej fizjonomia i skład florystyczny różnią się w zależności od żyzności i uwilgotnienia gleb. Większość gatunków należy do grupy roślin, które optimum ekologiczno-socjologiczne osiągają w mezo- i eutroficznych lasach liściastych. Na siedliskach stosunkowo najbardziej ubogich grąd środkowoeuropejski wykazuje florystyczne nawiązania do kwaśnych dąbrów, natomiast w warunkach siedlisk żyznych i wilgotnych wzbogacony jest o gatunki łąkowe. Charakterystyczną cechą jest wyraźny aspekt wczesnowiosenny związany z rozwojem

barwnie kwitnących i łąnowo występujących roślin zielnych, np.: zawilców – gajowego *Anemone nemorosa* i żółtego *A. ranunculoides* oraz kokoryczy pustej *Corydalis cava*, oprócz których ukazują się między innymi: przylaszczka pospolita *Hepatica nobilis*, miodunka ćma *Pulmonaria obscura*, groszek wiosenny *Lathyrus vernus* i turzycza palczasta *Carex digitata*. Do stałych komponentów warstwy zielnej grądu środkowoeuropejskiego, poza już wymienionymi, należą: gwiazdnica wielkokwiatowa *Stellaria holostea*, gajowiec żółty *Galeobdolon luteum*, wiechlina gajowa *Poa nemoralis*, prosownica rozpięzchła *Milium effusum*, kokoryczka wielokwiatowa *Polygonatum multiflorum*, fiołek leśny *Viola reichenbachiana*, trędownik bulwiasty *Scrophularia nodosa*, żankiel zwyczajny *Sanicula europaea*, kopytnik pospolity *Asarum europaeum*, kłosownica leśna *Brachypodium sylvaticum*, fiołek przedziwny *Viola mirabilis*, podagrycznik pospolity *Aegopodium podagraria*, kuklik pospolity *Geum urbanum*, zerwa kłosowa *Phyteuma spicatum*, pszeniec gajowy *Melampyrum nemorosum* i inne. Siedlisko występuje jedynie w OZW Dolina Dolnej Kwisy PLH020050 w północno-wschodniej części nadleśnictwa nad rzeką Kwisą.

Zagrożenia potencjalne dla siedliska:

- Uproszczenie struktury drzewostanu oraz niedobór martwego drewna;
- Neofityzacja w wyniku procesów spontanicznych (niekiedy zmiana stosunków świetlnych prowadzić może do masowego rozprzestrzeniania się niepożądanego i ekspansywnego turzycy drżączkowatej *Carex brizoides* lub obcego niecierpka drobnokwiatowego *Impatiens parviflora*).

Wskazania ochronne:

- Pozostawianie drzew zamierających i martwych;
- Pozostawianie drzew dziuplastych;
- Pozostawianie starych brzoź, osik, olszy i grabów (gatunki „dziuplotwórcze”);
- Stopniowa eliminacja zniekształceń poprzez usuwanie gatunków obcych geograficznie lub ekologicznie w czasie bieżących prac leśnych.

9190 - KWAŚNE DĄBROWY QUERCETEA ROBORI-PETRAEAE

Ten typ siedliska przyrodniczego obejmuje ubogie lasy dębowe z acydofilnym runem, typowe dla strefy wpływów klimatu atlantyckiego, występujące w Polsce w zachodniej części kraju. W klasyfikacji siedlisk leśnych kwaśne dąbrowy występują na siedliskach BMśw, BMw, LMśw, LMw, a w południowo-zachodniej części kraju mogą występować także na analogicznych siedliskach wyżynnych. Śródładowe niżowe kwaśne dąbrowy mogą płynnie przechodzić w ubogie postaci grądów z dębowym drzewostanem, a w zasięgu występowania buka - także w kwaśne buczyny. Rozgraniczenie tych siedlisk przyrodniczych w terenie może niekiedy sprawiać trudności. Postaci śródładowe występują przeważnie na rozmaitych

utworach piaszczystych i żwirowych, częściej spotykane są na wyniesieniach terenu, choć mogą występować także na terenach płaskich. W krajobrazach zdominowanych przez buczyny naturalne siedliska kwaśnych dąbrów występują wyspowo, zajmując np. piaszczysto-żwirowe szczyty wzniesień, suche stoki, czy (dotyczy postaci wilgotnej z trzęślicą modrą, czernicą i orlicą) wilgotne niecki terenowe.

Kwaśne dąbrowy mają zwykle drzewostan budowany przez dęby - bezszypułkowy *Quercus petraea* (zwłaszcza postaci cieplejsze i uboższe) lub szypułkowy *Quercus robur* (zwłaszcza postaci wilgotniejsze). W domieszce mogą wystąpić także: sosna zwyczajna *Pinus sylvestris*, brzoza brodawkowata *Betula pendula* (rzadziej brzoza omszona *Betula pubescens*), buk *Fagus sylvatica*, jarzębina *Sorbus aucuparia*. Dominacja sosny jest naturalna tylko w nadmorskiej postaci ekosystemu; w dąbrowach śródlądowych świadczy o ich zniekształceniu w wyniku dawniejszej gospodarki leśnej. Typowe dla warstwy krzewów są: kruszyna *Frangula alnus*, która zwłaszcza w wilgotnych dąbrowach może występować masowo, jarzębina *Sorbus aucuparia*, podrosty buka *Fagus sylvatica* oraz obu gatunków dębów. Do typowych gatunków runa należą: borówka czernica *Vaccinium myrtillus*, śmiatek pogięty *Deschampsia flexuosa*, orlica pospolita *Pteridium aquilinum*, turzycyca pigułkowata *Carex pilulifera*, siódmaczek leśny *Trientalis europaea*, konwalijka dwulistna *Maianthemum bifolium*, nerecznica krótkoostna *Dryopteris carthusiana*, kosmatka owłosiona *Luzula pilosa* (w dąbrowach podgórskich kosmatka gajowa *Luzula luzuloides*), wiechlina gajowa *Poa nemoralis*, konwalia majowa *Convallaria majalis*, kostrzewa owcza *Festuca ovina*, trzcinnik leśny *Calamagrostis arundinacea*, pszeniec zwyczajny *Melampyrum pratense*, jastrzębiec sabaudzki *Hieracium sabaudum* i leśny *H. murorum*, przylaszczka pospolita *Hepatica nobilis*. Siedlisko występuje w kilku niewielkich płatach we wschodniej części nadleśnictwa.

Zagrożenia potencjalne dla siedliska:

- Niedobór drzew martwych i zamierających;
- Uproszczenie struktury drzewostanu;
- Zbyt duży udział gatunków obcych ekologicznie i geograficznie w drzewostanie;
- Presja zwierzyny na młode pokolenie lasu;
- Neofityzacja w wyniku procesów spontanicznych – głównie niecierpek drobnokwiatowy *Impatiens parviflora* oraz sit chudy *Juncus tenuis*, szczawik Dillena *Oxalis dillenii*, czeremcha amerykańska *Padus serotina*, dąb czerwony *Quercus rubra*.

Wskazania ochronne:

- Promowanie drzewostanów dębowych z domieszką gatunków grądowych (grab *Carpinus betulus*, lipa drobnolistna *Tilia cordata*, klon pospolity *Acer platanoides*);
- Niewprowadzanie gatunków obcych geograficznie lub ekologicznie (dąb czerwony, modrzew, daglezja, świerk);

- Stopniowa eliminacja zniekształceń poprzez usuwanie sosny, świerka i innych gatunków obcych geograficznie w czasie bieżących prac leśnych;
- Pozostawianie drzew dziuplastych oraz drzew z widocznymi wypróchnieniami.

91D0 – BORY I LASY BAGIENNE - SIEDLIKO PRIORYTETOWE

Bory i lasy bagienne najczęściej związane są z kompleksami torfowisk wysokich i przejściowych. Pozostają zwykle pod wpływem zasilania ubogą w związki odżywcze wodą opadową (ombrogeniczną) lub z płytkich warstw gruntowych (topogeniczną). Zbiorowiska budowane są głównie przez brzozę omszoną *Betula pubescens*, sosnę zwyczajną *Pinus sylvestris* i świerka pospolitego *Picea abies* oraz gatunki specyficzne dla oligotroficznych i mezotroficznych terenów bagiennych, w tym gatunki z rodzajów torfowiec *Sphagnum* spp., turzyca *Carex* spp. i borówka *Vaccinium* spp. W Polsce typ wybitnie niejednorodny z przyczyn fitogeograficznych i lokalno-siedliskowych. Typowe sytuacje terenowe, w których występuje siedlisko, to torfowiska wysokie oraz torfowiska wypełniające zagłębienia wytopiskowe. Siedlisko można jednak spotkać także w nietypowych sytuacjach terenowych – nawet w dolinach rzecznych. Typowe postaci siedliska to bory, brzeziny i świerczyny bagienne, opisane jako odpowiednie zbiorowiska roślinne. Występuje jednak cała gama postaci przejściowych i nietypowych. Do siedliska przyrodniczego też trzeba zaliczać inne, niekiedy trudne do ujęcia fitosocjologicznego bagienne lasy na torfach, cechujące się dominacją brzozy i sosny. Często stanowią one stadia sukcesyjne na torfowiskach. Problematyczne może być precyzyjne rozdzielenie siedliska od nieleśnych siedlisk torfowiskowych. Umowną granicą pomiędzy borem/lasem bagiennym a otwartym torfowiskiem porośniętym drzewami jest osiągnięcie przez warstwę drzew pokrycia >50%. Ze względu na poligeniczny charakter i znaczne wewnętrzne zróżnicowanie typu siedliska, nie ma jednego zestawu gatunków, który byłby typowy dla wszystkich podtypów. Dla borów bagiennych są to: bagno zwyczajne *Ledum palustre*, borówka bagienna *Vaccinium uliginosum*, oraz przechodzące gatunki torfowiskowe: torfowce *Sphagnum* spp., żurawina błotna *Oxycoccus palustris*, modrzewnica zwyczajna *Andromeda polifolia*, wełnianka pochwowata *Eriophorum vaginatum*. Siedlisko występuje w rozproszeniu w centralnej i północnej części nadleśnictwa w granicach OZW Uroczyska Borów Dolnośląskich PLH020072.

Zagrożenia dla siedliska:

- Naruszenie stosunków wodnych warunkujących prawidłowe funkcjonowanie siedliska;
- Przesuszenie.

Wskazania ochronne:

- Jeżeli płyty siedliska są sztucznie odwodnione za pomocą rowów, to ochrona polega na renaturalizacji stosunków wodnych przez blokowanie tego odpływu na istniejących rowach odwadniających za pomocą zastawek;
- Należy pozwalać na zarastanie rowów odprowadzających wodę z powierzchni siedliska i nie oczyszczać ich odcinków;
- W miarę możliwości należy dążyć do stabilizowania poziomu wody na poziomie niewiele tylko niższym od powierzchni gruntu;
- Zręby zupełne prowadzone na powierzchni wydzieleń leśnych w bezpośrednim sąsiedztwie siedliska boru bagiennego powinny uwzględniać potrzebę pozostawiania w otoczeniu siedliska nienaruszonego pasa drzewostanu. Szerokość pozostawianego pasa drzewostanu powinna w zależności od sytuacji na gruncie gwarantować utrzymanie niezmienionych warunków wodnych i oświetleniowych na chronionym siedlisku przyrodniczym.

91E0 - ŁĘGI WIERZBOWE, TOPOLOWE, OLSZOWE I JESIONOWE *SALICETUM ALBAE*, *POPULETUM ALBAE*, *ALNENION GLUTINOSO-INCANAE*, OLSY ŹRÓDLISKOWE - SIEDLIŚKO PRIORYTETOWE

Ten typ siedliska przyrodniczego obejmuje nadrzeczne lasy: olszowe, jesionowe, wierzby białej i kruchej oraz topoli białej i czarnej. Wymienione lasy wykształcają się na glebach zalewanych wodami rzecznyymi, o wysokim poziomie wód gruntowych, głównie klasyfikowanych jako pobagienne lub napływowe aluwialne. Należy tu kilka istotnie różniących się podtypów drzewostanów, a mianowicie od jesionowo-olszowych na obszarach źródlisk i związanych z nimi cieków, przez olszowe w dolinach szybko płynących rzek, olszyny nad wolno płynącymi strumieniami, górskie olszynki z olszą szarą, po nadbrzeżne lasy wierzbowe i topolowe nad dużymi rzekami. Okresowe zalewy są typowe dla łągów, ale nie są warunkiem koniecznym: płyty siedliska spotyka się także w miejscach niezalewanych, a pozostających pod wpływem ruchu wód gruntowych. Siedlisko jest związane z typem siedliskowym Lł, oraz przede wszystkim OIJ i OI.

Łęgi są silnie zróżnicowane ekologicznie i geograficznie, co powoduje że naturalna kompozycja gatunkowa ich runa jest równie silnie zróżnicowana. Praktycznie nie ma też gatunków wiernych łągom, ani gatunków łągowych, które mogłyby być uniwersalnymi wskaźnikami stanu ochrony siedliska. W drzewostanie jako gatunki typowe dla siedliska wymienia się zwykle olszę czarną *Alnus glutinosa*, jesion wyniosły *Fraxinus excelsior*, wierzbę białą *Salix alba*, wierzbę kruchą *Salix fragilis*, topolę białą *Populus alba*, topolę czarną *Populus nigra*. W runie (często wraz z krzewami) podawano zwykle obecność takich gatunków, jak: podagrycznik zwyczajny *Aegopodium podagraria*, zawilec żółty *Anemone*

ranunculoides, wietlica samicza *Athyrium filix-femina*, kielisznik zaroślowy *Calystegia sepium*, turzycza długokłosa *Carex elongata*, turzycza dzióbkwata *Carex rostrata*, świerząbek orzęsiony *Chaerophyllum hirsutum*, śledziennica skrętolistna *Chrysosplenium alternifolium*, czartawa drobna *Circaea alpina*, czartawa pospolita *Circaea lutetiana*, leszczyna zwyczajna *Corylus avellana*, sadziec konopiasty *Eupatorium cannabinum*, kostrzewa olbrzymia *Festuca gigantea*, ziarnopłon wiosenny *Ficaria verna*, kruszyna pospolita *Frangula alnus*, przytulia czepna *Galium aparine*, przytulia błotna *Galium palustre*, kuklik zwisty *Geum rivale*, chmiel zwyczajny *Humulus lupulus*, niecierpek pospolity *Impatiens noli-tangere*, kosaciec żółty *Iris pseudacorus*, gajowiec żółty *Galeobdolon luteum*, karbieniec pospolity *Lycopus europaeus*, tojeść pospolita *Lysimachia vulgaris*, krwawnica pospolita *Lythrum salicaria*, czeremcha pospolita *Padus avium*, mozga trzcinowata *Phalaris arundinacea*, porzeczka czarna *Ribes nigrum*, jeżyna popielica *Rubus caesius*, szalwia lepka *Salvia glutinosa*, tarczycza pospolita *Scutellaria galericulata*, psianka słodkogórz *Solanum dulcamara*, czyściec leśny *Stachys sylvatica*, gwiazdnica gajowa *Stellaria nemorum*, żywokost lekarski *Symphytum officinale*, pokrzywa zwyczajna *Urtica dioica*. Siedlisko występuje w całym zasięgu terytorialnym nadleśnictwa nad Kwisą, Czerną Wielką i Czerną Małą oraz ich dopływami.

Zagrożenia potencjalne dla siedliska:

- Zmiany stosunków wodnych;
- Neofityzacja w wyniku procesów spontanicznych (niekiedy zmiana stosunków świetlnych prowadzić może do masowego rozprzestrzeniania się niepożądanego i ekspansywnej turzycy drżączkowatej *Carex brizoides* lub obcego niecierpka drobnokwiatowego *Impatiens parviflora*).

Wskazania ochronne:

- Eliminacja gatunków obcego pochodzenia, jak np. topola kanadyjska *Populus x canadensis*, jesion pensylwański *Fraxinus pennsylvanica*; dotyczy także warstwy krzewów;
- Tolerowanie lokalnych zabagnień pojawiających się z naturalnych przyczyn.

V.2.2. SIEDLISKA NIELEŚNE

2330 - WYDMY ŚRÓDLĄDOWE Z MURAWAMI NAPIASKOWYMI

Siedlisko tworzą otwarte formacje wydm śródlądowych, z suchymi glebami krzemianowymi, często ubogie gatunkowo, z wyraźną dominacją roślin jednorocznych. Najczęściej są to szczotlicza siwa *Corynephorus canescens*, turzycza piaskowa *Carex arenaria*, sporek wiosenny *Spergula morisonii*, chroszcz nagołodygowy *Teesdalea nudicaulis* i krzaczaste porosty *Cladonia*, *Cetraria* a także inne murawy pokrywane bardziej stabilne systemy wydm śródlądowych z mietlicą *Agrostis* sp. i szczotlichą siwą *Corynephorus canescens*, rzadziej z innymi acydofilnymi trawami. Inicjalne murawy napiaskowe na

wydmach śródlądowych są zbiorowiskiem wtórnym. Powstały na skutek zniszczenia borów sosnowych w efekcie działalności człowieka. Przy zaniku antropopresji, szybko postępująca sukcesja powoduje przemianę siedliska w ciepłolubne murawy napiaskowe, bory sosnowe lub wrzosowiska. Siedlisko występuje w trzech niewielkich fragmentach w pobliżu miejscowości Ołobok.

Potencjalne zagrożenia dla siedliska:

- Zarastanie powierzchni siedliska przez gatunki drzewiaste (sosna, brzoza);
- Niekontrolowany ruch pojazdów motorowych.

Wskazania ochronne:

- Zapobieganie naturalnej sukcesji drzew na powierzchni siedliska.

3130 - BRZEGI LUB OSUSZANE DNA ZBIORNIKÓW WODNYCH ZE ZBIOROWISKAMI Z *LITTORELLETEA*, *ISOËTO-NANOJUNCETEA*

Zbiorowiska drobnych terofitów i bylin na okresowo zalewanych brzegach i dnach stawów rybnych oraz zbiorowiska niskich bylin występujące w przybrzeżnych wodach i na brzegach oligo- i mezotroficznych jezior. Warunkiem ich rozwoju jest okresowe osuszanie i zalewanie podłoża, którym jest najczęściej piasek. Zbiorowiska charakteryzują się prostą, jednowarstwową budową, jak również małą powierzchnią płatów i dużym udziałem mszaków. Siedliska te oferują warunki do rozwoju rzadkich gatunków roślin o charakterze subatlantyckim i subatlantycko-śródziemnomorskim, które w Polsce osiągają granicę swojego zasięgu. Należą do nich m.in.: nadwodniki: okólkowy *Elatine alsinastrum*, sześciopręcikowe *E. hexandra*, naprzeciwlistny *E. hydropiper* i trójpręcikowy *E. triandra*, ponikła: igłowate *Eleocharis acicularis*, i wielolodygowe *Eleocharis multicaulis*, brzeżyca jednokwiatowa *Littorella uniflora* oraz unikatowe w skali kraju: gałuszka kulecznica *Pilularia globulifera* i koleantus delikatny *Coleanthus subtilis*. Siedlisko występuje w trzech niewielkich płatach w północno zachodniej części nadleśnictwa, w granicach OZW Uroczyska Borów Dolnośląskich PLH020072.

Potencjalne zagrożenia dla siedliska:

Siedlisko wrażliwe na antropopresję, szczególnie na eutrofizację i przebudowę (niszczenie) siedlisk. Siedlisko jest uzależnione od okresowego zalewania i osuszania, nawet kilkakrotnie w ciągu roku. Umiarkowane deptanie nie musi wpływać negatywnie, sprzyja ono otwarciu roślinności.

Wskazania ochronne:

Prowadzenie gospodarki rybackiej w stawach, powiązanej z okresowym ich osuszaniem i napełnianiem wodą, determinuje rozwijanie się zespołu. Utrzymanie łagodnej

topografii brzegów, pozwala maksymalnie rozszerzyć strefy korzystne dla rozwoju zbiorowisk ziemno-wodnych.

3150 - STARORZECZA I NATURALNE EUTROFICZNE ZBIORNIKI WODNE ZE ZBIOROWISKAMI Z NYMPHEION, POTAMION

Ten typ siedliska przyrodniczego obejmuje szeroką grupę naturalnych zbiorników wodnych o różnym statusie troficznym (głównie: mezo- i eutroficznym) oraz różnej genezie (naturalne jeziora, naturalne drobne zbiorniki wodne, starorzecza). Starorzecza są starymi korytami rzek odciętych w wyniku wyżłobienia (odcięcia) przez rzekę nowego koryta. Wyróżniają się zwykle półkolistym kształtem wynikającym z procesów erozyjno-akumulacyjnych w korycie rzeczonym prowadzących do powstania zakoli i meandrów. Najczęściej są to zbiorniki wód nieprzepływowych o słabej dynamice mas wodnych. Wiele spośród nich jest silnie wypłyconych. Wody, podobnie jak w jeziorach eutroficznym, charakteryzują się znaczną zawartością związków pokarmowych, co jest związane ze sposobem zasilania (możliwy okresowy dopływ żyznych wód rzecznych). Powierzchnia zbiornika może być pokryta na dużym obszarze przez pleustofity (np. tzw. rzęsy wodne, salwinia pływająca itp.), co ogranicza rozwój roślinności dennej. Możliwe jest występowanie zakwitów wody utworzonych przez glony, także tych wywołanych przez sinice.

Gatunki roślin typowe dla siedliska to: rogatek sztywny *Ceratophyllum demersum*, wywłócznik kłosowy *Myriophyllum spicatum*, wywłócznik okółkowy *M. verticillatum*, przętka pospolita *Hippuris vulgaris*, włosienicznik krążkolistny *Batrachium circinatum*, zamętnica błotna *Zannichellia palustris*, moczarka kanadyjska *Elodea canadensis*, grążel żółty *Nuphar lutea*, grzybień białe *Nymphaea alba*, grzybieńczyk wodny *Nymphoides peltata*, kotewka orzech wodny *Trapa natans*, rdestnica grzebieniasta *Potamogeton pectinatus*, rdestnica kędzierzawa *P. crispus*, rdestnica lśniaca *P. x nitens*, rdestnica nitkowata *P. filiformis*, rdestnica ostrolistna *P. acutifolius*, rdestnica pływająca *P. natans*, rdestnica połyskująca *P. lucens*, rdestnica przeszyta *P. perfoliatus*, rdestnica stępiona *P. obtusifolius*, rdestnica ścieńniona *P. compressus*, rdest ziemnowodny *Polygonum amphibium*, okrężnica bagienna *Hottonia palustris*, osoka aloesowata *Stratiotes aloides*, rzęsa drobna *Lemna minor*, rzęsa garbata *L. gibba*, rzęsa trójrowkowa *L. trisulca*, spirodela wielokorzeniowa *Spirodela polyrhiza*, wgłębka wodna *Riccia fluitans*, wgłębik pływający *Ricciocarpus natans*, żabiściek pływający *Hydrocharis morsus-ranae*, salwinia pływająca *Salvinia natans*, mech zdrojek *Fontinalis antipyretica*, jeziorza morska *Najas marina* i wiele innych. Siedlisko stwierdzone jedynie w granicach OZW Dolina Dolnej Kwisy PLH020050 w pobliżu Osiecznicy.

Zagrożenia potencjalne dla siedliska:

- Rozproszone zanieczyszczenie wód powierzchniowych i podziemnych z powodu działalności związanej m.in. z rolnictwem;
- Wypełnianie rowów, tam, stawów, sadzawek, bagien lub torfianek.

Wskazania ochronne:

Ochrona starorzeczy powinna obejmować m.in. zachowanie właściwych warunków hydrologicznych i objęcie szczególną ochroną otoczenia starorzeczy i drobnych naturalnych zbiorników eutroficznych. Realizacja zabiegów gospodarczych w bezpośrednim sąsiedztwie starorzeczy powinna uwzględniać potrzebę ochrony strefy brzegowej zbiorników i nadbrzeżnych zadrzewień.

3260 - NIZINNE I PODGÓRSKIE RZEKI ZE ZBIOROWISKAMI WŁOSIENICZNIKÓW *RANUNCULION FLUITANTIS*

Cieki o średnio intensywnym i intensywnym przepływie wody, osadach z dominującą frakcją piaszczystą, żwirową lub drobnokamienistą zasilane wodami podziemnymi lub z intensywną wymianą wód mogą być przynajmniej we fragmentach porośnięte przez płyty roślin zakorzenionych w dnie i z zanurzonymi w wodzie pędami ze związku *Ranunculion fluitantis*. Oprócz gatunków z rodzaju włosienicznik *Batrachium* sp. w skład roślinności tego typu siedliska przyrodniczego wchodzi także przytwierdzone do dna mszaki i makroskopowe glony. Zbiorowisko występuje w Kwisie i Czernej Wielkiej oraz Wykrotnicy.

Zagrożenia potencjalne dla siedliska:

Zagrożeniem dla zbiorowisk włosieniczników jest pogarszanie się jakości wód (głównie eutrofizacja) oraz przekształcenia hydromorfologiczne i gatunki ekspansywne (głównie moczarka kanadyjska *Elodea canadensis*).

Wskazania ochronne:

Realizacja zabiegów gospodarczych w bezpośrednim sąsiedztwie siedliska powinna uwzględniać potrzebę ochrony strefy brzegowej i nadbrzeżnych zadrzewień.

4010 - WILGOTNE WRZOSOWISKA Z WRZOŚCEM BAGIENNYM *ERICA TETRALIX*

Nietorfotwórcze formacje z przeważającym udziałem gatunków krzewinkowych, głównie wrzosu *Calluna vulgaris* i stałej domieszki wrzośca bagiennego *Erica tetralix* oraz innych gatunków atlantyckich, występujące na wilgotnym, kwaśnym, ubogim w związki odżywcze podłożu torfowo-mineralnym lub mineralnym. Fitocenozy te budowane są przez niewielką liczbę gatunków (średnio ok. 20), zasadniczo tworzących dwie warstwy – zielną i mszystą. Do gatunków reprezentatywnych należą m.in. wrzosiec bagienny *Erica tetralix*, wełnianeczka darniowa *Baeothryon caespitosum* subsp. *germanicum*, sit sztywny *Juncus*

squarrosus i wrzos zwyczajny *Calluna vulgaris*. Siedlisko dobrze wykształca się w stale podmokłych obniżeniach terenu, w przesuszonych miejscach podatne jest na wkraczanie sosny i opanowanie przez wrzos. Siedlisko stwierdzone w jednym płacie w granicach OZW Uroczyska Borów Dolnośląskich PLH020072 w leśnictwie Stawiska.

Zagrożenia potencjalne dla siedliska:

Najpoważniejszym zagrożeniem jest zarastanie wilgotnych wrzosowisk drzewami. Istotnym zagrożeniem są także wciąż funkcjonujące (niezablokowane) rowy odwadniające.

Wskazania ochronne:

Typowe sposoby ochrony to konsekwentne blokowanie rowów odwadniających torfowisko i regularne usuwanie drzew oraz powstających odrośli. Ze względu na unikatowość i rzadkość występowania wilgotne wrzosowiska powinny być traktowane priorytetowo.

6230 - BOGATE FLORYSTYCZNIE GÓRSKIE I NIŻOWE MURAWY BLIŻNICZKOWE *NARDETALIA* - PŁATY BOGATE FLORYSTYCZNIE - SIEDLIŚKO PRIORYTETOWE

Siedlisko obejmuje acidofilne murawy z panującą bliźniczką psią trawką (psiary), które rozwinęły się wtórnie, zwykle na skutek wycięcia lasów, na ubogich i bardzo ubogich glebach o zróżnicowanej wilgotności w miejscach intensywnie wypasanych, lecz nienawożonych. Niegdyś szeroko rozpowszechnione, obecnie rzadko tworzą rozległe, jednorodne płaty. Na ogół zajmują niewielkie powierzchnie na polanach, brzegach lasów, obrzeżach torfowisk, czy piaszczystych wzniesieniach. Utrzymują się też na poboczach ścieżek, w miejscach wydeptywanych. Swoistą fizjonomię niskiej, dość zwartej, płowobrazowej murawy zawdzięczają dominacji bliźniczki psiej trawki.

Siedlisko wykazuje zmienność regionalną i edaficzną i jest reprezentowane przez kilka syntaksonów. Generalnie za typowe dla muraw bliźniczkowych należy uznać gatunki takie jak: ukwap dwupienny *Antennaria dioica*, arnika górską *Arnica montana*, podejźrzony: księżycowy *Botrychium lunaria* i rutolistny *B. multifidum*, turzyca pigułkowata *Carex pilulifera*, ozorka zielona *Coeloglossum viride*, izgrzyca przyziemna *Danthonia decumbens*, jastrzębce: gronkowy *Hieracium lactucella*, Lachenala *H. lachenalii* i kosmaczek *H. pilosella*, kosmatki: polna *Luzula campestris* i licznokwiatowa *L. multiflora*, widłak goździsty *Lycopodium clavatum*, bliźniczka psia trawka *Nardus stricta*, krzyżownice: zwyczajna *Polygala vulgaris* i ostroskrzydłkowa *P. oxyptera*, pięciornik kurze ziele *Potentilla erecta*, fiołek psi *Viola canina*, przetacznik leśny *Veronica officinalis*. Na niżu, w piętrze pogórza i regli, w zależności od warunków edaficznych, znaczenie diagnostyczne mają także: sit sztywny *Juncus squarrosus*, gnidosz rozestany *Pedicularis sylvatica* (przywiązane do mokrej psiary *Nardo-Juncetum squarrosi*); fiołek psi forma wrzosowiskowa *Viola canina* var. *ericetorum*, wrzos

pospolity *Calluna vulgaris* (typowe dla łąk *Calluno-Nardetum strictae*) oraz dziurawiec czteroboczny forma naga *Hypericum maculatum fo. glabrum* (charakterystyczny dla psiały krzyżownicowej *Polygalo-Nardetum*). Charakterystyczną cechą muraw bliźniczkowych jest dominacja bliźniczki psiej trawki *Nardus stricta* w składzie florystycznym fitocenoz. Niegdyś bliźniczka była gatunkiem bezwzględnie panującym, osiągającym zwykle ponad 75% pokrycia. Obecnie najczęściej występuje z pokryciem 30-50%. Wyraźnie odmiennym składem florystycznym charakteryzują się ubogie, wypasane przez bydło i owce wrzosowiska (tzw. „łoki”) *Calluno-Nardetum*, gdzie gatunkami panującymi są wrzos pospolity *Calluna vulgaris* i izgrzyca przyziemna *Danthonia decumbens*, podczas gdy bliźniczka rośnie mniej obficie. Siedlisko występuje w kilku niewielkich płatach nad Czerną Wielką i tuż przy północnej granicy nadleśnictwa w granicach OZW Uroczyska Borów Dolnośląskich PLH020072.

Potencjalne zagrożenia dla siedliska:

Przy braku użytkowania, zwłaszcza na niewielkich płatach, murawy bliźniczkowe ulegają sukcesji w kierunku zarośli, a następnie przechodzą w ubogie zbiorowiska borowe.

Wskazania ochronne:

Zachowanie siedliska wymaga ochrony czynnej, polegającej na prowadzeniu zabiegów ograniczających sukcesję, a jednocześnie niepowodujących wzrostu trofii poprzez usuwanie pokosu z powierzchni siedliska po wykonaniu zabiegu.

6430 - ZIOŁOROŚLA NADRZECZNE *CONVOLVULETALIA SEPIUM*

Siedlisko występuje na brzegach dużych, niżowych rzek, jezior i stawów, w miejscach stale, okresowo zalewanych. Na ogół są to wąskie okrajki roślin czepnych pomiędzy nadrzecznymi szuwarami a zaroślami wiklinowymi oraz łąkami wierzbowymi w dolnych partiach równin zalewowych, a także na brzegach wysp w rozlewiskach rzecznych. Wyróżniają się dużym udziałem pnączy tworzących zwarte zasłony na skraju lasów i zarośli, stąd nazywane są też zbiorowiskami welonowymi. Charakteryzują się dominacją różnych gatunków w poszczególnych płatach, stąd wyróżnia się bardzo liczne zbiorowiska i facje. Reprezentatywne gatunki to: kielisznik zaroślowy *Calystegia sepium*, kaniańka pospolita *Cuscuta europaea*, pokrzywa zwyczajna *Urtica dioica*, przytulica czepna *Galium aparine*, rdestówka zaroślowa *Fallopia dumentorum*, bluszcz kurdybanek *Glechoma hederacea*, jeżyna popielica *Rubus caesius*, chmiel zwyczajny *Humulus lupulus*, osietnik kędzierzawy *Carduus crispus*, kaniańka wielka *Cuscuta lupuliformis*, psianka słodkogórz *Solanum dulcamara*, kropidło Lachenala *Oenanthe lachenalii*, dzięgiel litwor nadbrzeżny *Angelica archangelica subsp. litoralis*, starzec nadrzeczny *Senecio fluviatilis*, wyżpin jagodowy *Cucubalus baccifer*, kozłek lekarski *Valeriana officinalis*, przytulica lepczyca *Galium rivale*,

wierzbownica kosmata *Epilobium hirsutum*. Siedlisko występuje jedynie nad Kwisą w granicach OZW Dolina Dolnej Kwisy PLH020050.

Potencjalne zagrożenia dla siedliska:

Zagrożenie mogą stanowić inwazyjne gatunki obce, przekształcanie dolin rzecznych, inwestycje hydrotechniczne.

Wskazania ochronne:

Utrzymanie naturalnych ziołorośli nie wymaga prowadzenia żadnych zabiegów ochrony czynnej. Należy chronić przede wszystkim te stanowiska, na których ziołorośla stanowią istotny element roślinności rzek i potoków o charakterze zbliżonym do naturalnego. W miejscach występowania siedliska należy unikać składowania drewna w czasie realizacji cięć na powierzchniach leśnych sąsiadujących z siedliskiem oraz chronić płyty ziołorośli przed rozjeżdżaniem.

6510 - EKSTENSYWNE UŻYTKOWANE NIŻOWE ŁĄKI ŚWIEŻE *ARRHENATHERION*

Do tego siedliska zaliczają się bogate w gatunki, mezofilne łąki występujące od równin po tereny podgórskie, koszone po zakwitnięciu traw - raz, maksymalnie dwa razy w roku i umiarkowanie nawożone. Charakterystyczną cechą siedliska jest jego duża dynamika oraz ścisły związek z formą i intensywnością gospodarki łąkarskiej. Ekstensywnie użytkowane niżowe łąki świeże występują przede wszystkim na obrzeżach i w zmeliorowanych fragmentach dolin rzecznych i wilgotnych kotlin, a także w kompleksach z polami uprawnymi i na przydrożach.

Do gatunków reprezentatywnych dla siedliska należą przede wszystkim rajgras wyniosły *Arrhenatherum elatius*, bodziszek łąkowy *Geranium pratense*, szczaw rozpierzchły *Rumex thyrsiflorus*, dzwonek rozpierzchły *Campanula patula*, pępawa dwuletnia *Crepis biennis*, przytulia pospolita *Galium mollugo*, świerzbnica polna *Knautia arvensis*, pasternak zwyczajny *Pastinaca sativa*, kozibród wschodni *Tragopogon orientalis* i łąkowy *T. pratensis*. Najczęściej notowane spośród traw to: stokłosa miękka *Bromus hordeaceus*, kupkówka pospolita *Dactylis glomerata*, konietlica łąkowa *Trisetum flavescens*, tymotka łąkowa *Phleum pratense*, wiechlina łąkowa *Poa pratensis* i zwyczajna *P. trivialis* oraz wyczyniec łąkowy *Alopecurus pratensis*. Natomiast z roślin dwuliściennych z największą stałością występują: rogownica pospolita *Cerastium holosteoides*, kminek zwyczajny *Carum carvi*, marchew zwyczajna *Daucus carota*, barszcze: zwyczajny *Heracleum sphondylium* i syberyjski *H. sibiricum*, krwawnik pospolity *Achillea millefolium*, jastrun właściwy *Leucanthemum vulgare*, chaber łąkowy *Centaurea jacea*, brodawnik zwyczajny *Leontodon hispidus*, mniszek pospolity *Taraxacum officinale*, motylkowe: komonica zwyczajna *Lotus corniculatus*, groszek łąkowy *Lathyrus pratensis* oraz koniczyny: łąkowa *Trifolium pratense* i drobnogłówkowa

T. dubium. Łąki świeże wykształcają się zarówno na powierzchniach płaskich, jak i nachylonych, przy różnych ekspozycjach. Siedlisko występuje w rozproszeniu w całym zasięgu terytorialnym nadleśnictwa.

Zagrożenia potencjalne dla siedliska:

Z powodu swego antropogenicznego charakteru, łąki świeże są bezpośrednio uzależnione od użytkowania kośnego i nawożenia, rzadziej koszenia połączonego z ograniczonym wypasem.

Wskazania ochronne:

Zachowanie łąk niżowych wymaga utrzymania tych zabiegów na poziomie niskiej lub średniej intensywności, wiąże się więc ściśle z gospodarką rolną w kraju. Dla utrzymania odpowiedniego stanu powinno być ono użytkowane we właściwy dla tego typu łąki sposób.

7110 - TORFOWISKA WYSOKIE Z ROŚLINNOŚCIĄ TORFOTWÓRCZĄ (ŻYWE) - SIEDLIŚKO PRIORYTETOWE

Otwarte mszary na skrajnie ubogich w związki odżywcze, bardzo kwaśnych i silnie wilgotnych torfach, zasilane wyłącznie lub niemal wyłącznie przez wody opadowe i przez to wybitnie uzależnione od cech klimatu. Lustro wody w złożu torfowym jest położone wyżej w stosunku do poziomu wody gruntowej w otoczeniu torfowiska. Torfowiska wysokie cechuje makro- i mikromorfologiczne zróżnicowanie powierzchni złoża torfu i odpowiadające temu jakościowe i przestrzenne zróżnicowanie siedlisk i roślinności. Często posiadają kształt kopuły, której centralna część może być wyniesiona kilka metrów w stosunku do mineralnych krawędzi torfowiska. Z reguły wyróżniają się charakterystyczną strukturą kępkowo-dolinową. Torfowiska wysokie mogą być w niewielkim stopniu porośnięte drzewami lub krzewami, jednak nie powinny one tworzyć zwartych płatów. Łączny procent pokrycia drzew nie powinien przekraczać 50%. Siedlisko występuje fragmentarycznie w centralnej części nadleśnictwa w granicach OZW Uroczyska Borów Dolnośląskich PLH020072.

Zagrożenia potencjalne dla siedliska:

Zmiany warunków hydrologicznych na obszarze zlewni powierzchniowej torfowiska.

Wskazania ochronne:

Kluczowym elementem ochrony torfowisk wysokich jest zapewnienie optymalnych warunków hydrologicznych, tj. stanu silnego i stabilnego uwodnienia.

7120 – TORFOWISKA WYSOKIE ZDEGRADOWANE, ZDOLNE DO NATURALNEJ I STYMULOWANEJ REGENERACJI

Torfowiska ombrotroficzne, tj. zasilane wyłącznie przez wody opadowe, na których nastąpiło zakłócenie naturalnej hydrologii złoża torfowego (przeważnie z przyczyn antropogenicznych), prowadząc do powierzchniowego wysuszenia torfu oraz zmiany składu

gatunkowego lub utraty gatunków. Porastająca je roślinność w przewadze składa się jeszcze ze składników typowych dla żywych torfowisk wysokich, lecz względna obfitość poszczególnych gatunków jest zróżnicowana. Hydrologiczna sprawność torfowiska może zostać przywrócona po zastosowaniu właściwych zabiegów i istnieją uzasadnione podstawy do przypuszczenia, że ponowne osiedlenie się roślinności torfotwórczej nastąpi w okresie do 30 lat. Regeneracja torfowiska polega na ponownym wykształceniu się warstwy torfu lub przywróceniu jej pełnego funkcjonowania. Zaburzone pod względem hydrologicznym torfowiska wysokie zachowują silnie kwaśny odczyn i niską trofię oraz ombrotroficzny sposób zasilania w wodę. Poziom wody na takich torfowiskach jest obniżony w stosunku do naturalnego o około 20-50 cm.

Zbiorowiska wtórne, powstałe na obsuszonych torfowiskach wysokich, nie są dostatecznie zbadane i scharakteryzowane pod względem fitosocjologicznym. Ich wspólną cechą jest brak lub znikoma ilość kępowych torfowców, które na żywych torfowiskach mają decydujące znaczenie dla ich wzrostu. Słabo torfotwórcze torfowce dolinkowe również nie występują albo rosną z ograniczoną żywotnością. Pozostałe cechy roślinności związane są z rodzajem i natężeniem czynnika degradującego. Reprezentatywne gatunki to: wełnianka pochwowata *Eriophorum vaginatum*, wrzos zwyczajny *Calluna vulgaris*, bagno zwyczajne *Ledum palustre*, torfowiec kończysty *Sphagnum fallax*, trzęślica modra *Molinia caerulea*, sosna zwyczajna *Pinus sylvestris*, brzoza omszona *Betula pubescens*. Siedlisko występuje w niewielkich płatach w centralnej części nadleśnictwa w granicach OZW Uroczyska Borów Dolnośląskich PLH020072.

Zagrożenia potencjalne dla siedliska:

Siedliska skrajnie wrażliwe na zmiany warunków wodnych, podniesienie trofii, eksploatację torfu, zalesianie, intensywne wydeptywanie.

Wskazania ochronne:

Dla zachowania siedliska w obszarze w odpowiednim stanie zaleca się ograniczanie odpływu wód z jego powierzchni poprzez dopuszczanie do zarastania rowów odwadniających, a w sytuacjach utrzymującego się deficytu wody na powierzchni siedliska hamowanie jej odpływu poprzez sztuczne blokowanie przepływu w istniejących rowach odwadniających za pomocą zastawek.

7140 - TORFOWISKA PRZEJŚCIOWE I TRZĘSAWISKA

Torfowiska rozwijające się przy powierzchni oligo- lub mezotroficznych wód, o pośrednim typie zasilania, tj. korzystające z wody opadowej i w części również podziemnej lub powierzchniowej, porośnięte przez różnorodne torfotwórcze zbiorowiska roślinne, w formie kołyszących się na powierzchni wody kożuchów, pływających dywanów (pła),

trzęsawisk, zbudowanych przez średnio wysokie i niskie turzycy, torfowce i mchy brunatne. Roślinność torfowisk przejściowych i trzęsawisk jest bardzo zróżnicowana florystycznie, ale wspólną cechą fitocenoz jest dwuwarstwowa struktura, na którą składają się warstwa mszysta i zielna; gatunki drzewiaste przy stałych warunkach wodnych mogą osiedlać się tylko sporadycznie i na krótki czas. Warstwę mszystą budują albo torfowce (wyłącznie lub w przewadze), i wtedy najczęściej jest ona bardzo zwarta, albo mchy właściwe, których udział może być bardzo zróżnicowany. Warstwa ta jest spajana przez kłącza i korzenie roślin naczyniowych, których zwarcie może być bardzo różne, nawet od 5 do 90%. Najczęściej są to zbiorowiska skrajnie ubogie florystycznie, rzadko liczba gatunków w płacie przekracza 20. Zarówno w warstwie zielnej, jak i mszystej zaznacza się dominacja 1-2 gatunków. Powoduje to, że fitocenozy mają wygląd: 1) płaskiego, dywanowego mszaru torfowcowego z nielicznymi gatunkami z grupy turzycowatych o niskim wzroście, np. wełnianki wąskolistnej *Eriophorum angustifolium*, przygielki białej *Rhynchospora alba*, turzycy dzióbkowatej *Carex rostrata*, turzycy nitkowatej *Carex lasiocarpa*; 2) turzycowiska z torfowcami; 3) mechowiska z turzycami; 4) turzycowiska ze znaczną domieszką roślin dwuliściennych, np. pięciopalecznika błotnego *Comarum palustre*, bobrka trójlistkowego *Menyanthes trifoliata*; 5) unoszącego się na powierzchni wody, słabo spletanego kożucha pionierskich gatunków wkraczających na otwarte lustro wody, jak czermień błotna *Calla palustris*, bobrek trójlistkowy *Menyanthes trifoliata*, pięciopalecznik błotny *Comarum palustre*. Siedlisko występuje w niewielkich płatach w centralnej części nadleśnictwa w granicach OZW Uroczyńska Borów Dolnośląskich PLH020072.

Zagrożenia potencjalne dla siedliska:

Zmiany warunków hydrologicznych na obszarze zlewni powierzchniowej torfowiska.

Wskazania ochronne:

Dla zachowania siedliska w obszarze w odpowiednim stanie zaleca się ograniczanie odpływu wód z jego powierzchni poprzez dopuszczanie zarastania rowów odwadniających, a w sytuacjach utrzymującego się deficytu wody na powierzchni siedliska hamowanie jej odpływu poprzez sztuczne blokowanie przepływu w istniejących rowach odwadniających.

7150 - OBNIŻENIA NA PODŁOŻU TORFOWYM Z ROŚLINNOŚCIĄ ZE ZWIĄZKU *RHYNCHOSPORION*

Siedlisko to ma w dużym stopniu charakter efemeryczny i po zaniknięciu czynników wywołujących odsłanianie torfu (czynniki erozyjne, odsłanianie lustra wody w dystroficznych zbiornikach natorfowych, wydeptywanie, eksploatacja torfu) przechodzi w inne typy siedlisk, głównie torfowiska przejściowe. Wyróżniono tu dwie grupy zbiorowisk roślinnych porastające różne podłoża: głęboki, kwaśny torf oraz podłoża mineralno-torfowe i silnie rozłożony humotorf. Siedliska na głębokim torfie pojawiają się głównie w kompleksach torfowisk

wysokich i przejściowych. Gatunkami wyróżniającymi są tutaj przygielka biała *Rhynchospora alba*, rosiczka okrągłolistna *Drosera rotundifolia* i torfowiec cieniutki *Sphagnum tenellum*. Siedliska na podłożu mineralno-torfowym i humotorfie pojawiają się w kompleksach płytkich torfowisk wysokich położonych na podłożu piaszczystym oraz w obniżeniach wśród wydym. Gatunkami wyróżniającymi są przygielka brunatna *Rhynchospora fusca*, rosiczka pośrednia *Drosera intermedia* i torfowiec ząbkowany *Sphagnum denticulatum*. Charakterystyczna jest również stała domieszka takich gatunków jak sit drobny *Juncus bulbosus* czy wąkrota zwyczajna *Hydrocotyle vulgaris*. Siedlisko występuje w niewielkim płacie przy północnej granicy nadleśnictwa w obrębie OZW Uroczyska Borów Dolnośląskich PLH020072.

Zagrożenia potencjalne dla siedliska:

- Zarastanie torfowiska;
- Odwodnienie torfowiska poprzez istniejącą infrastrukturę melioracyjną.

Wskazania ochronne:

Dla zachowania siedliska w obszarze w odpowiednim stanie zaleca się ograniczanie odpływu wód z jego powierzchni poprzez dopuszczanie zarastania rowów odwadniających, a w sytuacjach utrzymującego się deficytu wody na powierzchni siedliska hamowanie jej odpływu poprzez sztuczne blokowanie przepływu w istniejących rowach odwadniających.

V.2.3. MONITORING SIEDLISK PRZYRODNICZYCH

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Węgliniec w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska prowadzony jest monitoring gatunków i siedlisk przyrodniczych ze szczególnym uwzględnieniem specjalnych obszarów ochrony siedlisk Natura 2000. Projekt ten realizowany jest na zlecenie Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska przez Instytut Ochrony Przyrody PAN i finansowany ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

W ramach prac nad monitoringiem podstawowym w 2010 roku, przeprowadzono badania terenowe na czterech powierzchniach monitoringowych:

- Siedlisko 7140 Torfowiska przejściowe i trzęsawiska, przeważnie z roślinnością z *Scheuchzerio-Caricetea nigrae* - 3 powierzchnie;
- Siedlisko 7150 Obniżenia na podłożu torfowym z roślinnością ze związku *Rhynchosporion* - 1 powierzchnia.

Tabela 47. Zestawienie wyników monitoringu siedlisk przyrodniczych prowadzonego w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Węgliniec

Lokalizacja stanowiska	Kod siedliska	Nazwa stanowiska	Rok badań	Ocena ogólna	Perspektywy zachowania	Specyficzna struktura i funkcje siedliska	Powierzchnia siedliska
Na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Węgliniec	7150	Bieniec	2010	U1	U1	U1	FV
Na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Węgliniec	7140	Zagajnik	2010	U1	FV	U1	FV
Na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Węgliniec	7140	Czarna Wielka I	2010	U2	U1	U2	FV
Na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Węgliniec	7140	Czarna Wielka II	2010	U2	U1	U2	FV

Powierzchnię siedliska oceniano na podstawie dynamiki siedliska i stosunku do powierzchni potencjalnej. W przypadku wszystkich płatów uznano ten wskaźnik za prawidłowy (FV). Strukturę siedliska najlepiej opisują wskaźniki: gatunki charakterystyczne, geneza siedliska, procent powierzchni zajęty przez siedlisko na transekcie, oraz stopień uwodnienia, zaś o funkcji siedliska decydują wskaźniki: gatunki dominujące, obce gatunki inwazyjne, gatunki ekspansywne roślin zielnych, obecność krzewów i podrostu drzew, a przede wszystkim odsłonięty torf oraz pokrycie i struktura gatunkowa mszaków. O obniżeniu oceny parametru „struktura i funkcja” decydowały głównie pokrycie i struktura gatunkowa mszaków oraz gatunki ekspansywne roślin zielnych. Na stanowiskach Bieniec i Zagajnik stwierdzono niewłaściwe wartości części wskaźników (U2), zaś dla stanowisk nad Czarną Wielką wystawiono ocenę niezadowalającą (U1). Perspektywy ochrony oceniono pozytywnie tylko dla płatu torfowisk wysokich (7140) na stanowisku Zagajnik (FV). Pozostałe stanowiska otrzymały ocenę niezadowalającą (U1). Wiele stanowisk na siedliskach naturalnych podlega naturalnej sukcesji w kierunku torfowisk wysokich (7140) lub przejściowych (7150). O ocenie ogólnej zdecydowały parametry struktury oraz perspektywy zachowania (za: *Wyniki monitoringu siedlisk przyrodniczych w latach 2009-2011*, serwis <http://siedliska.gios.gov.pl>, data dostępu 30.06.2014).

V.3. ZADRZEWIENIA I ZAKRZACZENIA NA TERENACH ZARZĄDZANYCH PRZEZ NADLEŚNICTWO WYSTĘPUJĄCE W FORMIE POWIERZCHNIOWEJ I CENNE PUNKTOWE

Tabela 48. Zestawienie tabelaryczne wybranych zadrzewień występujących w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Węgliniec

Lp.	Leśnictwo oddz. pododdz.	Gatunek panujący	Pow. [ha]	Wiek gat. pan.	Ogólny opis, skład gatunkowy
1	01- 1-h	DB	0,11	28	R: ZADRZEW: DB 28
2	01- 1-n	LP	0,04	80	PS: ZADRZEW: LP 80
3	02- 11-d	BRZ	2,11	60	BAGNO: ZADRZEW: BRZ 60,SO 50,SO 110
4	02- 11-f	BRZ	0,46	60	BAGNO: ZADRZEW: BRZ 60,SO 50
5	02- 12-c	BRZ	0,26	40	STAW RYB: ZADRZEW: BRZ 40,ŚW 90
6	02- 12-f	BRZ	0,58	40	STAW RYB: ZADRZEW: BRZ 40,SO 40
7	02- 14-g	BRZ	0,70	50	BAGNO: ZADRZEW: BRZ 50,SO 50
8	02- 29-a	BRZ	35,33	70	STAW RYB: ZADRZEW: BRZ 70
9	02- 37-m	SO	1,71	30	BAGNO: ZADRZEW: SO 30,SO 50,OL 50,SO 35
10	03- 39-m	BRZ	2,69	50	BAGNO: ZADRZEW: BRZ 50,SO 50, SO 75; ZAKRZEW: WB 20,OL 20
11	03- 40-j	SO	3,26	50	BAGNO: ZADRZEW: SO 50,BRZ 50
12	02- 57-j	OL	1,44	55	BAGNO: ZADRZEW: OL 55
13	02- 58-g	DB	1,06	100	Ł: ZADRZEW: DB 100,BRZ 50
14	02- 58-h	BRZ	0,32	70	BAGNO: ZADRZEW: BRZ 70
15	02- 58-i	DB	1,07	100	R: ZADRZEW: DB 100,BRZ 70
16	02- 58-j	BRZ	0,40	10	PS: SAMOS: BRZ 10
17	02- 58-m	LP	0,15	80	PS: ZADRZEW: LP 80
18	03- 59-k	DB.C	1,50	40	BAGNO: ZADRZEW: DB.C 40,AK 40,SO 70; ZAKRZEW: WB, SO 0
19	03- 59-r	SO	0,22	60	R: ZADRZEW: SO 60,DB 70; ZAKRZEW: BRZ, DB 0,SO 0
20	01- 65-b	BRZ	1,78	25	PS: ZADRZEW: BRZ 25
21	01- 72-h	AK	0,13	80	STAW RYB: ZADRZEW: AK 80
22	02- 80-n	WB	0,26	50	PS: ZADRZEW: WB 50
23	02- 80-x	SO	0,79	70	PS: ZADRZEW: SO 70,LP 120
24	03- 81-k	LP	0,23	130	R: ZADRZEW: LP 130
25	01- 85-i	DB	0,69	120	PS: ZADRZEW: DB 120,OL 25
26	01- 85-j	DB	4,36	120	Ł: ZADRZEW: DB 120
27	01- 85-t	OL	0,54	40	PS: ZADRZEW: OL 40
28	01- 85A-b	WB	24,52	30	STAW RYB: ZADRZEW: WB 30
29	01- 87-g	SO	0,28	70	BAGNO: ZADRZEW: SO 70,BRZ 70, BRZ 55,OS 55

Program ochrony przyrody dla Nadleśnictwa Węgliniec

Lp.	Leśnictwo oddz. pododdz.	Gatunek panujący	Pow. [ha]	Wiek gat. pan.	Ogólny opis, skład gatunkowy
30	01- 90-a	WB	39,50	30	STAW RYB: ZADRZEW: WB 30,BRZ 20,BRZ 30,OS 20,OS 40,BRZ 70,DB.C 40,DB 70,DB.C 70,SO 70,DB 40,BRZ 50,OL 50, OL 20,OS 70,DB.C 20
31	02- 95-f	BRZ	17,04	40	STAW RYB: ZADRZEW: BRZ 40,BRZ 30,BRZ 60,SO 40
32	01- 105-a	OL	25,97	15	STAW RYB: ZADRZEW: OL 15,BRZ 15, BRZ 50
33	01- 106-a	BRZ	20,41	20	STAW RYB: ZADRZEW: BRZ 20; ZAKRZEW: CZM, BRZ 0
34	01- 106-b	BRZ	0,79	40	BAGNO: ZADRZEW: BRZ 40,OL 40, OL 55,SO 55,BRZ 75,OL 15; ZAKRZEW: WB, BRZ 0,OL 0
35	01- 109-a	DB.C	56,57	70	STAW RYB: ZADRZEW: DB.C 70,OS 70,OL 40,DB.C 40,BRZ 40,WB 40,DB 70,SO 70,BRZ 70,SO 90,BRZ 30,OL 70,OL 30,OL 100
36	01- 111-a	BRZ	7,29	35	BAGNO: ZADRZEW: BRZ 35,OS 35
37	01- 111-d	OL	0,34	35	BAGNO: ZADRZEW: OL 35,OL 80,BRZ 80,SO 80
38	01- 128-d	BRZ	0,66	57	BAGNO: ZADRZEW: BRZ 57,OL 57
39	01- 130-a	OS	11,68	70	STAW RYB: ZADRZEW: OS 70,OL 40; ZAKRZEW: OL 10
40	01- 130-c	OS	1,31	45	BAGNO: ZADRZEW: OS 45,OL 45,BRZ 45
41	02- 137-d	BRZ	0,42	40	R: ZADRZEW: BRZ 40,DB 40, DB 60
42	02- 138-j	SO	0,36	40	R: ZADRZEW: SO 40
43	02- 138-z	BRZ	0,15	40	R: ZADRZEW: BRZ 40,SO 30
44	03- 139-b	BRZ	1,39	20	R: ZADRZEW: BRZ 20
45	03- 139-h	OL	0,11	45	R: ZADRZEW: OL 45; ZAKRZEW: BRZ, OS 0,WB 0,CZM 0
46	03- 139-k	SO	0,78		R: ZAKRZEW: SO, CZM 0,BRZ 0,OS 0
47	03- 139-p	JS	0,56	110	R: ZADRZEW: JS 110,DB 110,OL 60; ZAKRZEW: AK, LSZ 0
48	03- 139-s	BRZ	0,56		R: ZAKRZEW: BRZ, OS 0,WB 0,JRZ 0
49	03- 139-x	OL	0,28	65	PS: ZADRZEW: OL 65; ZAKRZEW: AK, OL 0
50	03- 139-y	LP	0,20	160	R: ZAKRZEW: LP 160,DB 30,SO 20
51	03- 139-fx	KSZ	0,55	80	PS: ZADRZEW: KSZ 80
52	03- 139-hx	OL	0,40	40	Ł: ZAKRZEW: OL 40
53	03- 139-ix	BRZ	2,72	35	Ł: ZADRZEW: BRZ 35,OS 35; ZAKRZEW: WB
54	03- 139-kx	BRZ	0,38	70	Ł: ZADRZEW: BRZ 70,BRZ 40,SO 40,DB 40
55	03- 139-px	OL	26,59	70	STAW RYB: ZADRZEW: OL 70; ZAKRZEW: BRZ, OL 0
56	03- 139-by	OS	0,89	55	BAGNO: ZADRZEW: OS 55,SO 125,SO 55,BRZ 55,SO 45,BRZ 45,OL 55; ZAKRZEW: SO, BRZ 0,WB 0,BEZ.C 0,JRZ 0
57	03- 140-k	BRZ	1,50	75	PS: ZADRZEW: BRZ 75,SO 75,DB 160,SO 120
58	03- 141-a	SO	0,50	18	R: ZADRZEW: SO 18
59	03- 144-i	BRZ	1,20	40	Ł: ZADRZEW: BRZ 40,BRZ 30,SO 40,OS 55,OS 30; ZAKRZEW: KRU 15,ŚW 15,CZM.P 15,WB 15
60	03- 144-j	SO	0,75	40	Ł: ZADRZEW: SO 40,BRZ 40,OL 15,BRZ 15; ZAKRZEW: SO 10,ŚW 10
61	04- 159-j	SO	0,86	30	BAGNO: ZADRZEW: SO 30,BRZ 30; ZAKRZEW: WB, BRZ 0
62	04- 161-i	BRZ	1,57	45	BAGNO: ZAKRZEW: BRZ 45
63	04- 162-j	SO	0,15	120	BAGNO: ZADRZEW: SO 120,DB 120, DB 55,BRZ 55,SO 55

Program ochrony przyrody dla Nadleśnictwa Węglińiec

Lp.	Leśnictwo oddz. pododdz.	Gatunek panujący	Pow. [ha]	Wiek gat. pan.	Ogólny opis, skład gatunkowy
64	03- 163-a	OL	1,93	40	BAGNO: ZADRZEW: OL 40,OL 60,OL 75; ZAKRZEW: OL, WB 0,BEZ.C 0
65	03- 163-h	OL	1,38	60	BAGNO: ZADRZEW: OL 60
66	03- 163-l	OL	0,23	70	BAGNO: ZADRZEW: OL 70,DB 70,BRZ 50,OS 40,DB.C 50; ZAKRZEW: WB, KRU 0,JRZ 0,OL 0,BRZ 0
67	03- 163-n	OL	2,27	45	BAGNO: ZADRZEW: OL 45,OL 80,BRZ 45,BRZ 80; ZAKRZEW: WB, JRZ 0,BRZ 0,OL 0
68	03- 164-m	OL	1,30	45	BAGNO: ZADRZEW: OL 45,BRZ 45,OL 80; ZAKRZEW: WB KRU 0,BRZ 0
69	04- 182-d	BRZ	3,61	50	BAGNO: ZADRZEW: BRZ 50,SO 50; ZAKRZEW: WB, BRZ 0
70	04- 183-g	AK	0,08	36	R: ZADRZEW: AK 36
71	04- 183-l	AK	0,39	80	R: ZADRZEW: AK 80,DB.C 80, DB.C 40,BRZ 30,DB 100
72	03- 185-j	SO	0,20	45	BAGNO: ZADRZEW: SO 45; ZAKRZEW: WB 20,SO 20,KRU 20,BRZ 20,ŚW 20
73	03- 187-c	SO	2,59	32	Ł: ZADRZEW: SO 32,ŚW 32,BRZ 32,OS 55,OL 55; ZAKRZEW: ŚW 15,DB 15,BRZ 15,OS 15,BEZ.C 15
74	03- 187-l	OL	0,61	65	BAGNO: ZADRZEW: OL 65,OL 45,SO 45,BRZ 65; ZAKRZEW: OL 10,WB 10
75	03- 188-c	ŚW	0,47	16	PS: ZAKRZEW: ŚW 16,OL.S 10,BRZ 10,WIK 10
76	03- 193-b	SO	0,70	60	BAGNO: ZADRZEW: SO 60,BRZ 60,ŚW 35; ZAKRZEW: WB 20,ŚW 20,OL 10
77	04- 202A-d	BRZ	0,24	35	BAGNO: ZADRZEW: BRZ 35; ZAKRZEW: WB 20
78	04- 219-g	BRZ	0,36	45	BAGNO: ZADRZEW: BRZ 45,ŚW 45
79	06- 238-c	BRZ	1,15	40	BAGNO: ZADRZEW: BRZ 40,ŚW 40,SO 40
80	06- 254-k	OS	0,15	20	R: ZAKRZEW: OS 20
81	06- 258A-k	SO	0,43	17	R: ZADRZEW: SO 17,LP 17
82	06- 258A-l	LP	0,27	80	R: ZADRZEW: LP 80,DB 100,KL 80,BK 100,AK 80
83	06- 258A-m	SO	0,35	15	R: ZADRZEW: SO 15
84	05- 264-a	OL	0,71	65	BAGNO: ZADRZEW: OL 65,BRZ 65,OL 50
85	05- 265-b	SO	1,33	50	BAGNO: ZADRZEW: SO 50,SO 30,OL 50,ŚW 30; SAMOS: ŚW 10
86	05- 283-a	OL	2,15	50	BAGNO: ZADRZEW: OL 50,SO 50,OL 30,OL 40; ZAKRZEW: OL, BRZ 0,SO 0,ŚW 0,WB 0
87	05- 286-i	OL	0,62	30	PS: ZADRZEW: OL 30
88	05- 286-s	WB	0,25		PS: ZAKRZEW: WB, CZM.P 0,SO 0,BRZ 0
89	06- 294-g	SO	0,74	15	R: ZADRZEW: SO 15,BRZ 15; ZAKRZEW: WB
90	05- 301-ax	MD	0,48	25	PS: ZADRZEW: MD 25,BRZ 50; ZAKRZEW: CZM
91	05- 301-cx	DB	0,08	60	ZADRZEW: ZADRZEW: DB 60,DB 100; ZAKRZEW: DB, LP 0,CZM 0,BRZ 0
92	06- 319-l	BRZ	1,74	20	PS: ZADRZEW: BRZ 20,OS 20; ZAKRZEW: WB, KRU 0,BRZ 0,OS 0
93	06- 322-h	SO	0,25	15	R: ZADRZEW: SO 15; ZAKRZEW: CZM, SO 0,BRZ 0
94	06- 325A-j	BRZ	0,40	15	R: ZADRZEW: BRZ 15,SO 15
95	06- 325A-r	SO	1,04	15	R: ZADRZEW: SO 15,BRZ 15
96	06- 326-h	BRZ	0,58	58	Ł: ZADRZEW: BRZ 58

Program ochrony przyrody dla Nadleśnictwa Węgliniec

Lp.	Leśnictwo oddz. pododdz.	Gatunek panujący	Pow. [ha]	Wiek gat. pan.	Ogólny opis, skład gatunkowy
97	06- 330-g	OL	1,48	35	BAGNO: ZADRZEW: OL 35,BRZ 60,BRZ 35,OL 60
98	06- 334-f	SO	3,41	20	R: ZADRZEW: SO 20
99	06- 338-k	BRZ	0,41	70	STAW RYB: ZADRZEW: BRZ 70,OL 30
100	06- 338-r	BRZ	0,65	25	R: ZADRZEW: BRZ 25,SO 15
101	06- 338-t	LP	0,59	80	PS: ZADRZEW: LP 80,OS 30,DB 60,BRZ 20,SO 40,BRZ 40
102	06- 338-y	WB	0,19		Ł: ZAKRZEW: WB, GŁG 0,CZR 0,JRZ 0
103	06- 338-z	BRZ	0,94	15	R: ZADRZEW: BRZ 15
104	05- 341-d	BRZ	4,18	75	STAW RYB: ZADRZEW: BRZ 75,DB 75,BRZ 55,OS 55,SO 55,BRZ 40,OS 40; ZAKRZEW: BRZ, OS 0,JRZ 0,AK 0
105	05- 341-i	WB	0,69		URZ WOD: ZAKRZEW: WB, JRZ 0,OS 0,DB.C 0
106	05- 341-o	SO	1,95	90	URZ WOD: ZADRZEW: SO 90,BRZ 90,DB 100,DB 75,OS 60,ŚW 75,BRZ 45,OS 45,DB 45,WB 45; ZAKRZEW: JRZ, OS 0,WB 0,KRU 0,BRZ 0,DB 0
107	05- 341-s	BRZ	1,43	75	URZ WOD: ZADRZEW: BRZ 75,DB 75,SO 75; ZAKRZEW: KRU 0,BRZ 0,OS 0,DB.C 0,SO 0,DB 0
108	05- 342-k	DB	0,11	30	ZADRZEW: ZADRZEW: DB 30; ZAKRZEW: OS, BRZ 0,DB 0
109	08- 249-s	ŚW	1,48	17	Ł: ZADRZEW: ŚW 17,OL 120,SO 60
110	07- 258-ix	BRZ	1,70	20	PS: ZADRZEW: BRZ 20,SO 30,BRZ 30,OL 30,ŚW 30; ZAKRZEW: BRZ, KRU 0,JRZ 0,BEZ.C 0,OL 0
111	07- 258-jx	BRZ	1,07		R: ZAKRZEW: BRZ, SO 0,OS 0
112	07- 258-kx	BRZ	0,19		PS: ZAKRZEW: BRZ, KRU 0
113	07- 258-lx	BRZ	0,49		PS: ZAKRZEW: BRZ, OS 0
114	07- 284-h	SO	0,87	80	BAGNO: ZADRZEW: SO 80,BRZ 70
115	07- 284-o	OL	0,36	45	BAGNO: ZADRZEW: OL 45,SO 100
116	08- 299-j	DB	2,00	130	Ł: ZADRZEW: DB 130,OL 40,BRZ 60
117	08- 299-l	DB	0,88	130	Ł: ZADRZEW: DB 130,TP 40,SO 55,BRZ 55
118	08- 300-d	CZM	1,73		Ł: ZAKRZEW: CZM, JRZ 0,BRZ 0
119	08- 322-b	DB.C	1,79	120	Ł: ZADRZEW: DB.C 120
120	07- 395-f	BRZ	2,21	30	BAGNO: ZADRZEW: BRZ 30,OS 30,SO 30
121	07- 396-i	SO	0,28	25	BAGNO: ZADRZEW: SO 25,ŚW 30
122	08- 398-c	SO	0,78	30	BAGNO: ZADRZEW: SO 30,BRZ 30,WB 30
123	08- 398-j	WB	0,45	20	BAGNO: ZADRZEW: WB 20,OS 20,BRZ 20
124	08- 398-p	DB.C	1,05	140	R: ZADRZEW: DB.C 140,DB 140,KSZ 90
125	08- 398-t	KSZ	1,49	100	R: ZADRZEW: KSZ 100,DB 150,DB.C 150
126	08- 398-y	DB.C	1,43	170	PS: ZADRZEW: DB.C 170,DB 170,KSZ 100
127	11- 424-b	OS	16,28	55	BAGNO: ZADRZEW: OS 55,BRZ 55,OS 45,BRZ 45,BK 30,SO 30
128	08- 427-j	ŚW	1,60	20	PS: ZADRZEW: ŚW 20,SO 20
129	08- 427-l	OS	1,12		R: ZAKRZEW: OS, BRZ 0,GB 0,DB 0,LP 0
130	08- 427-x	DB	1,11	110	R: ZADRZEW: DB 110,DB 70,BRZ 70,SO 70,LP 230; ZAKRZEW: KRU, GB 0,JRZ 0,BRZ 0,SO 0,GŁG 0

Program ochrony przyrody dla Nadleśnictwa Węgliniec

Lp.	Leśnictwo oddz. pododdz.	Gatunek panujący	Pow. [ha]	Wiek gat. pan.	Ogólny opis, skład gatunkowy
131	08- 427-y	OL	4,35	28	TER ZDEW: ZADRZEW: OL 28,WB 28,OS 28,SO 28,KL 28,AK 28,GB 28,DB 28,BK 28,OS 40,OL 40,WB 40,DB 260,DB 110,AK 70,KL 140,BRZ 50,BRZ 70,DB 170; ZAKRZEW: WB, OS 0,CZM 0,KRU 0,ŚNG.B 0,TRZ 0,GŁG 0,JRZ 0
132	08- 427-hx	AK	1,62	70	PS: ZADRZEW: AK 70,LP 70,DB 70,KL 70,GB 70,LP 210
133	08- 427-ox	JS	0,24	70	R: ZADRZEW: JS 70,JW 70,DB 70,JW 40
134	08- 428-d	LP	0,09	80	PS: ZADRZEW: LP 80
135	08- 428-l	DB	0,13	110	PS: ZADRZEW: DB 110,SO 110
136	08- 428-w	SO	1,87	55	R: ZADRZEW: SO 55,BRZ 55; ZAKRZEW: AK, ŚNG.B 0,CZM 0,BRZ 0
137	08- 428-z	AK	0,36		PS: ZAKRZEW: AK, BRZ 0
138	08- 428-rx	OS	0,81		R: ZAKRZEW: OS, JRZ 0,CZM 0,JW 0
139	08- 428-xx	CZM	0,12		R: ZAKRZEW: CZM, KRU 0,JW 0
140	08- 429-h	SO	1,14	25	R: ZADRZEW: SO 25
141	09- 431-g	DB.C	1,45	70	BAGNO: ZADRZEW: DB.C 70
142	09- 432-h	SO	0,53	15	BAGNO: ZADRZEW: SO 15
143	08- 453-c	WB	3,21	33	TER ZDEW: ZADRZEW: WB 33,BRZ 33,JW 33,KL 33,DB 33,KSZ 100,BRZ 50,SO 25; ZAKRZEW: BRZ, BEZ.C 0,DB 0,TRZ 0,JW 0,KL 0,OL 0
144	08- 453-o	SO	0,51	25	PS: ZADRZEW: SO 25,BRZ 100,DB 130,BRZ 25,DB 100
145	08- 454-g	SO	0,74	15	R: ZADRZEW: SO 15
146	09- 477-c	SO	1,30	20	R: ZADRZEW: SO 20,SO 40,BRZ 20,OS 20
147	11- 499-d	SO	0,61	100	BAGNO: ZADRZEW: SO 100,SO 40,BRZ 50,ŚW 70
148	09- 500-a	OL	0,03	25	TER ZDEW: ZADRZEW: OL 25,BRZ 25
149	09- 500-g	SO	0,53	30	TER ZDEW: ZADRZEW: SO 30,BRZ 30,AK 30,DB 30,SO 60,BRZ 60
150	11- 521-n	SO	0,40	35	BAGNO: ZADRZEW: SO 35,SO 45,SO 65,SO 25
151	10- 553-b	SO	0,24	40	BAGNO: ZADRZEW: SO 40,BRZ 40
152	10- 554-r	SO	0,12	30	R: ZADRZEW: SO 30
153	10- 555-a	BRZ	0,58	35	BAGNO: ZADRZEW: BRZ 35,SO 35
154	10- 555-p	DB	1,38	130	R: ZADRZEW: DB 130,AK 80,WB 80,ŚW 80
155	10- 568-b	SO	0,63	75	BAGNO: ZADRZEW: SO 75
156	11- 576-d	LP	0,44	110	PS: ZADRZEW: LP 110,LP 50,AK 80
157	10- 583-c	SO	0,36	55	BAGNO: ZADRZEW: SO 55
158	10- 583-cx	SO	0,18	34	BAGNO: ZADRZEW: SO 34,BRZ 34
159	10- 585-f	WB	0,53		BAGNO: ZAKRZEW: WB, JRZ 0,BRZ 0
160	10- 585-l	WB	0,72		BAGNO: ZAKRZEW: WB, BRZ 0,OS 0
161	10- 588-c	WB	0,14	15	BAGNO: ZAKRZEW: WB 15,BRZ 15,OS 15,JRZ 15
162	10- 588-j	DB	0,95	100	URZ WOD: ZADRZEW: DB 100,DB.C 100,BK 100,WB 60
163	10- 588-p	JS	0,10	50	R: ZADRZEW: JS 50; ZAKRZEW: DB 10,KL 10,OS 10,JW 10
164	10- 590-i	OL	0,62	75	Ł: ZADRZEW: OL 75
165	10- 592-c	BRZ	0,41	40	BAGNO: ZADRZEW: BRZ 40,OL 40

Lp.	Leśnictwo oddz. pododdz.	Gatunek panujący	Pow. [ha]	Wiek gat. pan.	Ogólny opis, skład gatunkowy
166	10- 595-g	BRZ	0,30	33	ZADRZEW: BRZ 33
Powierzchnia ogółem			424,63		

V.4. OBSZARY O SZCZEGÓLNYCH WALORACH PRZYRODNICZYCH

Gmina Nowogrodziec

W północnej części gminy koncentrują się liczne stanowiska takich gatunków jak: widłak goździsty *Lycopodium clavatum*, rosiczka okrągłolistna *Drosera rotundifolia* oraz bagno zwyczajne *Ledum palustre*. Charakterystyczną cechą tych rejonów jest obecność gatunków atlantyckich, do których należą m. in.: wrzosiec bagienny *Erica tetralix*, widłaczek torfowy *Lycopodiella inundata* oraz wąkrota zwyczajna *Hydrocotyle vulgaris*. Wyróżnia się tu również interesująca i zróżnicowana roślinność wodna i szuwarowa. Występowanie wielu roślin chronionych i rzadkich związane jest w dużej mierze z działalnością człowieka. Ich występowanie koncentruje się bowiem w otoczeniu płytkich glinianek i oczek wodnych w licznych, nieeksploatowanych już wyrobiskach.

W inwentaryzacji przyrodniczej gminy (Jankowski 1998a) wskazano kilkanaście terenów i obiektów wartościowych przyrodniczo. Są to obszary wyróżniające się stosunkowo dobrze zachowanymi i rzadkimi w regionie zespołami roślinnymi lub też nagromadzeniem stanowisk gatunków chronionych, rzadkich i zagrożonych. Dlatego wśród proponowanych do ochrony obiektów znajdują się zarówno obszary o mniej lub bardziej naturalnym charakterze szaty roślinnej, jak i tereny silnie zmienione przez człowieka, np. wyrobiska, glinianki itp., które są jednak ostoją licznych rzadkich gatunków roślin (*Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Nowogrodziec*, 2012).

Opisane poniżej obszary o szczególnych walorach przyrodniczych zostały wyznaczone w wyniku inwentaryzacji przyrodniczej gminy z 1998 roku (Jankowski 1998a) i potwierdzone przez obowiązujące *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Nowogrodziec* (2012). Ewentualne objęcie tych obszarów formą ochrony przyrody powinno zostać poprzedzone weryfikacją tych walorów i podlegać uzgodnieniu z zarządcami gruntów.

Tabela 49. Obszary o szczególnych walorach przyrodniczych w gminie Nowogrodzic, występujące w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Węglińiec (za: Jankowski 1998a)

Lp.	Nazwa	Lokalizacja	Opis	Gatunki	Postulowana forma ochrony
1	Wyrobisko na północny zachód od Zebrzydowej	Oddział 582	Otoczenie niewielkiego stawu na dnie dawnego wyrobiska i przylegające niewielkie, zarastające oczka wodne. W otoczeniu stawu, zwłaszcza od strony zachodniej, rozwinęły się fragmenty mszarów ze stanowiskami rzadkich i chronionych gatunków roślin.	Rosiczka okrągłolistna, widłak torfowy, widłak goździsty, wełnianka wąskolistna	Użytek ekologiczny
2	Wyrobiska na północ od Czernej	Poza gruntami w zarządzie Nadleśnictwa Węglińiec	Wyrobiska z interesującą florą wodną, szuwarową i związaną z wilgotnymi piaskami w sąsiedztwie stawów, roślinnością torfowiskową.	Centuria pospolita, gnidosz rozestany, kruszyna pospolita, rosiczka okrągłolistna, wełnianka wąskolistna, widłak goździsty, widłak torfowy, wąkrota zwyczajna, jeżogłówka pojedyncza	Użytek ekologiczny
3	Łąki w dolinie Czernej Wielkiej	Poza gruntami w zarządzie Nadleśnictwa Węglińiec	Kompleks podmokłych łąk trzęślicowych w sąsiedztwie potoku Czarna Wielka.	Wełnianka wąskolistna, siedmiopalecznik błotny, fiołek błotny, wierzbak, wąkrota zwyczajna, turzyce, gnidosz rozestany	Użytek ekologiczny
4	Wyrobiska koło cegielni Czarna	Oddział 341	Wyrobiska porośnięte laskami brzoźowo-osikowymi z domieszką sosny, licznymi stawami z bogatą florą wodną i szuwarową.	Podkolan biały, listera jajowata, kruszczyk szerokolistny, widłak goździsty, widłak torfowy, rosiczka okrągłolistna, bagno zwyczajne, kruszyna pospolita, wąkrota zwyczajna, jeżogłówka pojedyncza, gruszyczka okrągłolistna, płucnica lekarska, pływacz zwyczajny, szmaciak gałęzisty	Użytek ekologiczny
5	Lasy koło Zebrzydowej	Oddział 568-600	Obszar między doliną Czernej Wielkiej, granicą gminy Nowogrodzic, obrzeżami lasu między Kolonią Bieniec a Zebrzydową. Występuje tu bogaty zespół leśnych gatunków ptaków, a także gatunków związanych ze środowiskiem łąkowym.	Kania ruda, kania czarna, kobuz, trzmiełojad, żuraw, siniak, turkawka, lerka, świergotek łąkowy, paszkoć, gąsiorek, jastrząb, krogulec, kląskawka, czyż, kruk	Obszar chronionego krajobrazu
6	Śródpolne oczko wodne na wschód od Wykrotów	Poza gruntami w zarządzie Nadleśnictwa Węglińiec	Śródpolny staw, trzcinowisko na obrzeżach, obok niewielkie podmokłe łąki i turzycowisko.	Turkawka, gąsiorek, świergotek łąkowy, błotniak stawowy, dzięcioł zielony, remiz	Użytek ekologiczny
7	Śródleśne stawy przy Kolonii Bieniec	Oddział 568	Zespół śródleśnych, silnie zarośniętych stawów wraz z otaczającym je lasem mieszanym o bogatym poszyciu. Miejsce rozrodu płazów i występowania licznych populacji gadów.	Traszka zwyczajna, żaba trawna, żaba moczarowa, żaba wodna, żaba jeziorkowa, ropucha szara, zaskroniec zwyczajny, padalec zwyczajny, jaszczurka żyworódka	Użytek ekologiczny
8	Staw w Wykrotach	Poza gruntami w zarządzie Nadleśnictwa Węglińiec	Staw położony bezpośrednio przy drodze, jest miejscem rozrodu płazów.	Żaba wodna, żaba trawna, ropucha szara	Użytek ekologiczny

Gmina Osiecznica

Gmina Osiecznica charakteryzuje się wybitnymi walorami środowiska naturalnego wraz z jego zasobami w postaci lasów, zasobów wód powierzchniowych, bogactwem świata roślinnego i zwierzęcego. Do najcenniejszych skarbów przyrodniczych w postaci cennych ekosystemów w gminie Osiecznica należą (*Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Osiecznica*, 2012):

- Torfowisko koło Tomisławia;
- Dolina rzeki Czernej Wielkiej;
- Krawędź doliny Kwisy w Kliczkowie;
- Dolina Kwisy.

Opisane poniżej obszary o szczególnych walorach przyrodniczych zostały wyznaczone w wyniku inwentaryzacji przyrodniczej gminy z 1998 roku (Jankowski 1998b) i potwierdzone przez obowiązujące *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Osiecznica* (2012). Ewentualne objęcie tych obszarów formą ochrony przyrody powinno zostać poprzedzone weryfikacją ich walorów i podlegać uzgodnieniu z zarządcami gruntów.

Tabela 50. Obszary o szczególnych walorach przyrodniczych w gminie Osiecznica, występujące w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Węglińiec (za: Jankowski 1998b)

Lp.	Nazwa	Lokalizacja	Opis	Gatunki	Postulowana forma ochrony
1	Torfowisko koło Tomisławia	Oddziały 538-539	Torfowisko skupiające szereg charakterystycznych elementów torfowiskowych właściwych zarówno torfowiskom niskim, jak i wysokim.	Przygielka biała, rosiczka pośrednia, wełnianka wąskolistna, modrzewnica zwyczajna, rosiczka okrągłolistna, żurawina błotna, włóknośzek ukośny, płucnica kędzierzawa, bagno zwyczajne, kruszyna pospolita, płucnica islandzka Gągoł, nurogęś, żuraw, kszyc	Rezerwat przyrody
2	Przełom Kwisy pod Kliczkowem	Oddział 453	Strome zbocze w dolinie Kwisy, na lewym brzegu rzeki, niedaleko Kliczkowa. Fragment lasu klonowo lipowego.	Bluszcz pospolity, konwalia majowa, paprotka zwyczajna, kocanki piaskowe	Użytek ekologiczny
3	Dolina rzeki Czernej Wielkiej	Fragmety oddziałów położonych bezpośrednio nad rzeką 567, 552, 537, 521, 499, 476, 452, 426, 397, 396, 366, 338	W wąskim pasie w pobliżu potoku występują różnorodne siedliska, m.in. zabagnienia, miejsca podtorfione, łągi olszowe, bory wilgotne i bagienne, torfowiska wysokie.	Rosiczka okrągłolistna, wełnianka pochwowata, żurawina błotna, przygielka biała, sit członowaty, mech płonnik, fiołek błotny, wąkrota zwyczajna, bagno zwyczajne, kruszyna pospolita, chrobotek leśny Bielik, samotnik, gągoł, żuraw, włośchatka, sóweczka, żaba trawna, padalec, jaszczurka żyworodna	Użytek ekologiczny

Lp.	Nazwa	Lokalizacja	Opis	Gatunki	Postulowana forma ochrony
4	Dolina Kwisy	Fragmety oddziałów położonych bezpośrednio nad rzeką 398, 427, 453, 500, 522, 553, 555	Rzeka na odcinku od Osieczowa do Świętoszowa stanowiąca wschodnią granicę nadleśnictwa wyróżnia się dużym udziałem naturalnych zbiorowisk leśnych.	Konwalia majowa, bluszcz pospolity, wiciokrzew pomorski, widłak goździsty, kruszyna pospolita, barwinek zwyczajny, paprotka zwyczajna, podrzeń zebrowiec Wydra, gronostaj, gągoł, nurogęś, zimorodek, sieweczka rzeczna, pliszka górską	Park krajobrazowy / rezerwat przyrody

Gmina Pieńsk

Obszar gminy Pieńsk to w przeważającej części tereny rolnicze. Mało tu obszarów zajętych przez roślinność naturalną. Niewielkie jej fragmenty występują w dolinie Nysy oraz w przyujściowej partii doliny Bielawki. Północna część gminy w większości pokryta jest lasami (duży fragment Borów Dolnośląskich). Obecnie dawna puszcza jedynie w niewielkim stopniu zachowała naturalny charakter. Na terenie gminy Pieńsk brak obszarów będących pod ochroną prawną, Jako obszar zasługujący na objęcie ochroną w postaci użytku ekologicznego wskazuje się „**Dolinę Bielawki**” od Stojanowa do Nysy Łużyckiej z wilgotnymi łąkami i olszynami wzdłuż jej biegu (*Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Pieńsk*, 2007). Obszar ten został wyznaczony w wyniku inwentaryzacji przyrodniczej gminy z 1996 roku (Jankowski 1996a) i potwierdzony przez obowiązujące *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Pieńsk* (2007). Ewentualne objęcie go postulowaną formą ochrony przyrody powinno zostać poprzedzone weryfikacją walorów wskazanego obszaru i podlegać uzgodnieniu z zarządcami gruntów.

Gmina Węglińiec

Na terenie gminy Węglińiec występują ciekawe krajobrazowo wydmy zbudowane z piasków eolicznych zlokalizowane w Polance, Ruszowie, Jagodzinie, Piasecznie, Starym Węglińcu oraz w okolicach Węglińca. Porastają je drzewostany sosnowe. Na północ od Węglińca, na wschód od Starego Węglińca, w dolinie Czernej Małej, pomiędzy Węglińcem a Czerwoną Wodą, w pobliżu Zielonki, na południowy zachód od Piasecznej oraz w okolicach torów kolejowych relacji Węglińiec-Bielawa Dolna występują pokłady torfów. Są to w większości torfowiska niskie, wypełniające wklęsłości dolin, a tworząca je masa uwęglonych szczątków roślinnych zawiera znaczną domieszkę drobnoziarnistych osadów klastycznych (mułki i piaski kwarcowe oraz ility). W gminie występuje wiele miejsc o szczególnych walorach botanicznych i zoologicznych, zasługujących na ochronę (*Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Węglińiec*, 2003).

Opisane poniżej obszary o szczególnych walorach przyrodniczych zostały wyznaczone w wyniku inwentaryzacji przyrodniczej gminy z 1996 roku (Jankowski 1996b) i potwierdzone przez obowiązujące *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania*

przestrzennego gminy Węgliniec (2003). Ewentualne objęcie tych obszarów formą ochrony przyrody powinno zostać poprzedzone weryfikacją ich walorów i podlegać uzgodnieniu z zarządcami gruntów.

Tabela 51. Obszary o szczególnych walorach przyrodniczych w gminie Węgliniec, występujące w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Węgliniec (za: Jankowski 1996b)

Lp.	Nazwa	Lokalizacja	Opis	Gatunki	Postulowana forma ochrony
1	Oles na południe od Piasecznej	Oddział 19, 20	Fragmety olsu w sąsiedztwie prawego brzegu Czernej Małej.	Kalina koralowa, bagno zwyczajne, widłak jałowcowaty, wełnianka pochwowata, fiołek błotny	Użytek ekologiczny
2	Kompleks stawów na północ od Węglińca (Stawy Parowskie)	Oddziały 11-14, 28-34, 49-55, 70-78, 89-97, 107-112, 126-132	Duży i rozczłonkowany kompleks stawów, z najcenniejszymi stawami Wolno Nowy, Wolno Stary, Czapli, które zachowały najbardziej naturalny charakter, oraz staw Sarni, Żurawi, Rzymski oraz stawy Dębowe, nieco bardziej przekształcone. Gniazduje tu bardzo bogaty zespół ptaków wodno-błotnych. W obszarze znajdują się żerowiska bielika i kani czarnej, a w otaczających lasach gniazduje kobuz, włośchatka i sóweczka. Jest to również obszar występowania 8 gatunków płazów i gadów. Bytuje tu również wydra i gronostaj. Z punktu widzenia botanicznego najcenniejszy jest tu kompleks bagien ciągnących się wzdłuż zachodnich brzegów stawu Wolno Stary i Wolno Nowy oraz stawu Czapli (oddziały 74, 92-94, 111).	Rosiczka okrągłolistna, bagno zwyczajne, grzybień północny, widłak goździsty, arnika górską, wełnianka pochwowata, czermień błotna Bąk, gęgawa, łabędź niemy, cyraneczka, gągoń, nurogęś, żuraw, wodnik, kropiatka, błotniak stawowy, samotnik, brzęczka, remiz, bielik, kania czarna, kobuz, sóweczka, włośchatka Żaba wodna, żaba trawna, kumak nizinny, ropucha szara, zaskroniec zwyczajny, jaszczurka żyworódka, gniewosz płamisty, żmija zygzakowata Wydra, gronostaj	Rezerwat przyrody / zespół przyrodniczo-krajobrazowy
3	Fragmety doliny Czernej Małej na zachód od Węglińca	Oddział 139, 163-164, 186-188	Obszar od toru kolejowego do stawu Tartacznego w Starym Węglińcu wraz z przylegającymi wilgotnymi łąkami, fragmentami olsu, z dominującą olszą w drzewostanie i bujnym, wielogatunkowym runem oraz turzycowiskiem przy stawie Tartacznym. Występuje tu bogaty zespół ptaków związanych z podmokłymi środowiskami.	Knieć błotna, kosaciec żółty, fiołek błotny, gorysz błotny, kalina koralowa, śnieżyczka przebiśnieg Żuraw, kropiatka, samotnik, kszyc, błotniak stawowy, krogulec, świergotek łąkowy, pliszka górską, świerszczak, remiz	Użytek ekologiczny

Lp.	Nazwa	Lokalizacja	Opis	Gatunki	Postulowana forma ochrony
4	Torfowisko i bagna na północ od Węglińca	Oddziały 159-162	Kompleks bagien z roślinnością szuwarową, bagienną i torfowiskową, z fragmentami boru bagiennego w części wschodniej. Pomimo bliskiego sąsiedztwa osad ludzkich występuje tu bogaty zespół awifauny z szeregiem rzadkich gatunków ptaków.	Rosiczka okrągłolistna, tojeść bukietowa, turzycza ciborowata, czermień błotna, bagno zwyczajne Żuraw, cyraneczka, błotniak stawowy, samotnik, kszyk, wodnik, brzęczka	Rezerwat przyrody
5	Wyrobisko na południowy zachód od Czerwonej Wody	Poza gruntami w zarządzie Nadleśnictwa Węglińiec	Nieczynne wyrobisko przy kopalni na południowy zachód od Czerwonej Wody. Na dnie, na wilgotnym podłożu występuje roślinność błotna i bagienna.	Rosiczka okrągłolistna, widłak torfowy	Użytek ekologiczny

V.5. OBIEKTY I MIEJSCA O WARTOŚCI HISTORYCZNEJ I KULTUROWEJ

Bory Dolnośląskie to strefa wielowiekowego przenikania się kultury łżyckiej i śląskiej, czego materialnym wyrazem są obiekty architektury i budownictwa, które podobnie jak sieć osadnicza, wykazują bardzo nierównomierne rozmieszczenie. Należy podkreślić, że w regionie Bory Dolnośląskie reprezentowane są obiekty kultury materialnej od czasów prehistorycznych (grodziska) i wszystkich stylów w sztuce (od romańskich), zarówno wspaniałe zamki, jak i biedne zagrody wiejskie, obiekty obrazujące historyczną działalność przemysłową i zabytkowe konstrukcje techniczne.

Tabela 52. Zabytkowe parki podworskie w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Węglińiec

Lp.	Typ obiektu	Lokalizacja	Nr rejestru zabytków	Opis obiektu
1	Park naturalistyczny	Zebrzydowa	A/893/1022/J z 16.03.1990	Park naturalistyczny z poł. XIX w., największą część założenia zajmuje zwarty drzewostan dębu szypułkowego, lipy drobnolistnej, klonu pospolitego i jesionu. Obiekt poza gruntami w zarządzie nadleśnictwa.
2	Park romantyczny	Wykroty	A/889/891/J z 23.02.1987	Założenie parkowe obejmujące grodzisko z XIII-XIV w., ruiny pałacu, pawilon ogrodowy i park romantyczny z I poł. XIX w. Rośnie tutaj pochodzący z czasów założenia parku 300-letni dąb „Rosochaty”, a także dąb błotny, dagleżja zielona, klon purpurowy i suchodrzew pomorski. Niestety, na skutek nawałnicy w 2007 r. znaczna część drzewostanu parku uległa zniszczeniu. Obiekt poza gruntami w zarządzie nadleśnictwa.

Tabela 53. Wykaz obiektów kultury materialnej zlokalizowanych na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Węglińiec (informacje przekazane przez Nadleśnictwo Węglińiec)

Lp.	Typ obiektu	Lokalizacja (obręb, leśnictwo, oddział)	Opis
1	Leśniczówka leśnictwa Stawiska, ul. Konopnickiej 14, Stary Węglińiec	Węglińiec, Stawiska, 119 x	Cegła, początek XX w.; niewpisany do rejestru zabytków; oznaczony w miejscowym planie, ujęty w spisie konserwatorskim; poza strefą ochrony konserwatorskiej; karta gminnej ewidencji zabytków nr 76/532.
2	Dom mieszkalny, ul. Partyzantów 6, Węglińiec	Węglińiec, Krucze Gniazdo, 183 m	Materiał mieszany (cegła, drewno, częściowo mur pruski). Rok budowy ok. 1910. Niewpisany do rejestru zabytków; oznaczony w miejscowym planie, ujęty w spisie konserwatorskim; strefa ochrony „B” konserwatorskiej; karta gminnej ewidencji zabytków nr 247/532.
3	Leśniczówka leśnictwa Krucze Gniazdo, ul. Partyzantów 4, Węglińiec	Węglińiec, Krucze Gniazdo, 183 k	Materiał mieszany (cegła, drewno, częściowo mur pruski). Rok budowy ok. 1910. Niewpisany do rejestru zabytków; oznaczony w miejscowym planie, ujęty w spisie konserwatorskim; strefa ochrony „B” konserwatorskiej; karta gminnej ewidencji zabytków nr 160/532.
4	Siedziba Nadleśnictwa Węglińiec, ul. Piłsudskiego 6, Węglińiec.	Węglińiec, Krucze Gniazdo, 183 b, c	Cegła, rok budowy ok. 1920. Niewpisany do rejestru zabytków; oznaczony w miejscowym planie, ujęty w spisie konserwatorskim; strefa ochrony „B” konserwatorskiej; karta gminnej ewidencji zabytków nr 266/532.
5	Dom mieszkalny, ul. Piłsudskiego 4, Węglińiec.	Węglińiec, Krucze Gniazdo, 183 a	Cegła, rok budowy ok. 1920. Niewpisany do rejestru zabytków; oznaczony w miejscowym planie, ujęty w spisie konserwatorskim; strefa ochrony „B” konserwatorskiej; karta gminnej ewidencji zabytków nr 267/532.
6	Leśniczówka leśnictwa Zebrzydowa, Nowa Wieś 9.	Osiecznica, Zebrzydowa, 588 f	Cegła, początek XX w., budynek gospodarczy – mur pruski. Niewpisany do rejestru zabytków; ujęty w gminnym wykazie obiektów o walorach kulturowych.
7	Obelisk z piaskowca upamiętniający polowanie z udziałem Wilhelma II	Osiecznica, Lisek, 442 n	Uszkodzony, przelamany w połowie.
8	Ruiny pałacyku, folwarku	Węglińiec, Gaje, 293 n, p	Pozostałości zabudowań, dawniej również płyta nagrobna w oddz. 293 r
9	Ruiny folwarku	Węglińiec, Czerwona Woda, 255 j	Pozostałości zabudowań

V.6. CHARAKTERYSTYKA DRZEWOSTANÓW W ASPEKcie TYPOLOGII URZĄDZENIOWEJ

V.6.1. SIEDLISKOWE TYPY LASU

Na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Węglińiec wyróżniono 14 typów siedliskowych lasu. Dominującą grupę pośród wyróżnionych siedlisk stanowią siedliska borowe, które łącznie zajmują 95% powierzchni leśnej nadleśnictwa. Głównymi siedliskami z tej grupy są bory mieszane świeże i bory mieszane wilgotne zajmujące odpowiednio 33% i 32% powierzchni leśnej. Duże powierzchnie leśne w nadleśnictwie pokrywają również siedliska boru świeżego (24%). Pozostałe siedliska z tej grupy zajmują 6% powierzchni leśnej. Drugą grupę siedlisk stanowią siedliska lasowe obejmujące niewielką, ok 5% powierzchnię nadleśnictwa. Największe powierzchnie z tej grupy zajmują siedliska lasu mieszanego świeżego i lasu mieszanego wilgotnego, obejmujące łącznie około 4% powierzchni leśnej.

Udział procentowy poszczególnych typów siedliskowych lasu dla całego nadleśnictwa ilustruje zamieszczona poniżej tabela.

Tabela 54. Struktura powierzchniowa typów siedliskowych lasu wyróżnionych na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Węglińiec

TSL	Obręb Węglińiec		Obręb Osiecznica		Nadleśnictwo Węglińiec wg stanu na 1.01.2015	
	[ha]	[%]	[ha]	[%]	[ha]	[%]
Bśw	2327,44	26,10	1663,92	22,64	3991,36	24,54
Bw	4,81	0,05	6,20	0,08	11,01	0,07
Bb	-	-	3,74	0,05	3,74	0,02
BMśw	3089,54	34,64	2214,18	30,14	5303,72	32,60
BMw	2648,83	29,70	2577,77	35,07	5226,60	32,13
BMb	492,16	5,52	472,28	6,43	964,44	5,93
LMśw	79,03	0,89	230,05	3,13	309,08	1,90
LMw	161,96	1,82	166,27	2,26	328,23	2,02
L Mb	32,84	0,37	-	-	32,84	0,20
Lśw	3,94	0,04	-	-	3,94	0,02
Lw	39,54	0,44	-	-	39,54	0,24
OL	33,62	0,38	-	-	33,62	0,21
OLJ	4,65	0,05	3,27	0,04	7,92	0,05
Lł	-	-	11,93	0,16	11,93	0,07
Razem	8918,36	100,00	7349,61	100,00	16267,97	100,00

V.6.2. BOGACTWO GATUNKOWE I STRUKTURA PIONOWA DRZEWOSTANÓW

Bogactwo gatunkowe drzewostanów dobrze charakteryzuje liczba gatunków wchodzących w ich skład. Drzewostany można podzielić na: jednogatunkowe, dwugatunkowe, trzygatunkowe, cztero- i więcej gatunkowe (pod uwagę wzięto jedynie warstwę drzew tworzących I, II, i III piętro drzewostanu). Lasy Nadleśnictwa Węglińiec charakteryzują się dużym zróżnicowaniem gatunkowym drzewostanów. Największą powierzchnię zajmują drzewostany dwugatunkowe (35%), są to głównie drzewostany w wieku od 41 do 80 lat. Drzewostany jedno- i trzygatunkowe zajmują podobną powierzchnię tj. 26% i 25% powierzchni leśnej nadleśnictwa. Drzewostany cztero- i więcej gatunkowe to około 15% powierzchni, głównie w najmłodszych klasach wieku (poniżej 40 lat).

Tabela 55. Zestawienie powierzchni [ha] i miąższości [m³] drzewostanów wg grup wiekowych i bogactwa gatunkowego

Obręb, nadleśnictwo	Bogactwo gatunkowe, drzewostany	Powierzchnia [ha]/ miąższość [m ³]				
		Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
		<=40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
Obręb Węgliniec	jednogatunkowe	628,32	1503,39	622,00	2753,71	31,4
		133679	475797	208533	818009	36,5
	dwugatunkowe	836,14	1562,36	454,16	2852,66	32,5
		141719	473818	156847	772384	34,5
	trzygatunkowe	884,60	1048,51	223,14	2156,25	24,6
		111016	288637	62690	462343	20,6
cztero- i więcej gatunkowe	470,15	360,88	188,52	1019,55	11,6	
	43929	90005	54208	188142	8,4	
Obręb Osiecznica	jednogatunkowe	368,83	870,56	170,02	1409,41	19,4
		91288	270982	54702	416971	21,2
	dwugatunkowe	724,65	1568,30	416,09	2709,04	37,3
		177319	485366	154150	816836	41,5
	trzygatunkowe	594,01	938,59	283,50	1816,10	25,0
		94072	274467	103906	472446	24,0
cztero- i więcej gatunkowe	562,35	374,53	388,12	1325,00	18,3	
	34520	99546	125812	259878	13,2	
Nadleśnictwo Węgliniec	jednogatunkowe	997,15	2373,95	792,02	4163,12	26,0
		224967	746779	263235	1234980	29,4
	dwugatunkowe	1560,79	3130,66	870,25	5561,70	34,7
		319039	959184	310997	1589220	37,8
	trzygatunkowe	1478,61	1987,10	506,64	3972,35	24,8
		205088	563105	166596	934789	22,2
cztero- i więcej gatunkowe	1032,50	735,41	576,64	2344,55	14,6	
	78449	189551	180020	448020	10,6	

Budowa pionowa to jeden z podstawowych elementów określających charakter drzewostanów. Drzewostany można podzielić pod względem budowy pionowej na jednopiętrowe, dwupiętrowe, trzypiętrowe i wielopiętrowe oraz o budowie przerębowej w klasie odnowienia (KO) i klasie do odnowienia (KDO). Złożona budowa pionowa jest pochodną wielu czynników związanych zarówno z prowadzeniem gospodarki leśnej, jak również wynikającą z uwarunkowań siedliskowych i wysokościowych. Nierozzerwalnie wiąże się ona ze zwarciem pionowym decydującym o stopniu wykorzystania światła. Im bardziej zróżnicowana jest budowa pionowa tym bardziej odporny jest drzewostan na ogólnie

pojmowane czynniki szkodliwe. Pomimo dużego zróżnicowania gatunkowego, drzewostany Nadleśnictwa Węgliniec charakteryzują się uproszczoną strukturą pionową. Dominują tu drzewostany jednopiętrowe, zajmujące 92% powierzchni leśnej nadleśnictwa. Drugą grupę stanowią drzewostany w klasie odnowienia i do odnowienia zajmujące 4,6% powierzchni leśnej oraz drzewostany dwupiętrowe – 3,4%. Nie występują tu drzewostany wielopiętrowe i drzewostany o budowie przerębowej.

Tabela 56. Zestawienie powierzchni [ha] i miąższości [m³] drzewostanów wg grup wiekowych i struktury

Obręb, nadleśnictwo	Struktura drzewostanów, drzewostany	Powierzchnia [ha]/ miąższość [m ³]				
		Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
		<=40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
Obręb Węgliniec	jednopiętrowe	2819,21	4323,17	1052,32	8194,70	93,3
		430343	1294866	358123	2083332	93,0
	dwupiętrowe	0,00	29,98	131,84	161,82	1,8
		0	10771	51147	61918	2,8
	wielopiętrowe	0,00	3,73	0,00	3,73	0,0
		0	1134	0	1134	0,1
	o budowie przerębowej	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0
		0	0	0	0	0,0
	w KO i KDO	0,00	118,26	303,66	421,92	4,8
		0	21487	73007	94494	4,2
Obręb Osiecznica	jednopiętrowe	2249,84	3689,10	619,62	6558,56	90,3
		397199	1115157	215806	1728162	87,9
	dwupiętrowe	0,00	24,97	359,73	384,70	5,3
		0	7553	151896	159449	8,1
	wielopiętrowe	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0
		0	0	0	0	0,0
	o budowie przerębowej	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0
		0	0	0	0	0,0
	w KO i KDO	0,00	37,91	278,38	316,29	4,4
		0	7651	70868	78519	4,0
Nadleśnictwo Węgliniec	jednopiętrowe	5069,05	8012,27	1671,94	14753,26	92,0
		827542	2410023	573929	3811495	90,6
	dwupiętrowe	0,00	54,95	491,57	546,52	3,4
		0	18324	203044	221368	5,3
	wielopiętrowe	0,00	3,73	0,00	3,73	0,0
		0	1134	0	1134	0,0
	o budowie	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0

Obręb, nadleśnictwo	Struktura drzewostanów, drzewostany	Powierzchnia [ha]/ miąższość [m ³]				
		Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
		<=40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
	przerębowej	0	0	0	0	0,0
	w KO i KDO	0,00	156,17	582,04	738,21	4,6
		0	29138	143875	173013	4,1

V.6.3. POCHODZENIE DRZEWOSTANÓW

Na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Węglińiec drzewostany pochodzenia sztucznego zajmują powierzchnię 4023,54 ha, co stanowi 25,1% powierzchni leśnej nadleśnictwa. Drzewostany z samosiewu to jedynie 22,10 ha, co stanowi 0,1% powierzchni leśnej. W nadleśnictwie nie występują plantacje drzew szybko rosnących ani drzewostany odroślowe. Na gruntach nadleśnictwa występują drzewostany z głównym gatunkiem panującym obcego pochodzenia obejmujące łączną powierzchnię 22,58 ha, co stanowi 0,1% powierzchni leśnej. Na blisko 75% powierzchni nadleśnictwa nie określono pochodzenia drzewostanów. Dane te są niepełne z uwagi na brak odnotowywania w poprzednich rewizjach pochodzenia drzewostanów. W ocenie ujęto całą I klasę wieku oraz w innych klasach tylko te drzewostany, w których można było bezsprzecznie stwierdzić ich pochodzenie.

Tabela 57. Zestawienie powierzchni [ha] wg rodzajów i pochodzenia drzewostanów oraz grup wiekowych

Obręb, nadleśnictwo	Struktura drzewostanów, drzewostany	Powierzchnia [ha]/ miąższość [m ³]				
		Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
		<=40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
Obręb Węglińiec	z panującym gat. obcym	14,96	2,74	2,04	19,74	0,2
		1190	481	747	2418	0,1
	plantacje drzew szybko rosnących	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0
		0	0	0	0	0,0
	odroślowe	0,44	0,00	0,00	0,44	0,0
		109	0	0	109	0,0
	z samosiewu	12,08	9,20	0,00	21,28	0,2
		1317	2092	0	3409	0,2
	z sadzenia	1475,55	989,37	20,26	2485,18	28,3
		227789	298778	6269	532835	23,8
	brak informacji	1338,62	3477,94	1468,58	6285,14	71,5
		201723	1027629	476382	1705733	76,1
Obręb Osiecznica	z panującym gat.	0,08	1,96	0,80	2,84	0,0

Obręb, nadleśnictwo	Struktura drzewostanów, drzewostany	Powierzchnia [ha]/ miąższość [m ³]				
		Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
		<=40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
	obcym	10	554	306	870	0,0
	plantacje drzew szybkorosnących	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0
		0	0	0	0	0,0
	odroślowe	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0
		0	0	0	0	0,0
	z samosiewu	0,82	0,00	0,00	0,82	0,0
		52	0	0	52	0,0
	z sadzenia	935,74	597,48	5,14	1538,36	21,2
		126725	190608	1498	318831	16,2
	brak informacji	1313,32	3155,48	1252,99	5721,79	78,8
		270427	940030	437225	1647682	83,8
	Nadleśnictwo Węgliniec	z panującym gat. obcym	15,04	4,70	2,84	22,58
1201			1035	1052	3289	0,1
plantacje drzew szybkorosnących		0,00	0,00	0,00	0,00	0,0
		0	0	0	0	0,0
odroślowe		0,44	0,00	0,00	0,44	0,0
		109	0	0	109	0,0
z samosiewu		12,90	9,20	0,00	22,10	0,1
		1370	2092	0	3462	0,1
z sadzenia		2411,29	1586,85	25,40	4023,54	25,1
		354514	489385	7767	851667	20,2
brak informacji		2651,94	6633,42	2721,57	12006,93	74,8
		472150	1967659	913607	3353415	79,7

V.6.4. ZGODNOŚĆ SKŁADU GATUNKOWEGO Z SIEDLISKIEM

Analizując zgodność składu gatunkowego drzewostanów w odniesieniu do siedliska wyróżniamy drzewostany:

- o składzie zgodnym z warunkami siedliskowymi,
- o składzie częściowo zgodnym z siedliskiem,
- niezgodne.

Drzewostany o składzie gatunkowym zgodnym z siedliskiem uznaje się wówczas, gdy gatunek główny (zgodnie z przyjętym typem drzewostanu) jest gatunkiem panującym i w składzie gatunkowym drzewostanu występują wszystkie gatunki przyjętego typu drzewostanu, zaś suma udziałów występujących gatunków typu drzewostanu stanowi, co

najmniej 50% składu gatunkowego tego drzewostanu (przy ocenie uwzględnia się również II piętro oraz podrost w KO - proporcjonalnie do ich udziału w składzie drzewostanu).

Skład drzewostanów jest częściowo zgodny z siedliskiem, kiedy gatunek główny (zgodnie z przyjętym typem drzewostanu) jest gatunkiem panującym w drzewostanie; lub gdy gatunek główny nie jest gatunkiem panującym i wraz z pozostałymi gatunkami typu drzewostanu stanowią, co najmniej 50% składu gatunkowego tego drzewostanu (przy ocenie uwzględnia się również II piętro oraz podrost w KO - proporcjonalnie do ich udziału w składzie drzewostanu).

Skład gatunkowy drzewostanów jest niezgodny z siedliskiem, jeżeli nie spełnia wymogów określonych powyżej, co oznacza, że gatunek główny (zgodnie z przyjętym typem drzewostanu) nie jest gatunkiem panującym i jednocześnie w składzie gatunkowym drzewostanu nie występują wszystkie gatunki przyjętego typu drzewostanu. W drzewostanach niezgodnych, dodatkowo wyróżnia się niezgodność obojętną – w przypadku, gdy zalecany gatunek liściasty zastąpiony jest przez inny gatunek liściasty oraz niezgodność negatywną - gdy zalecany gatunek liściasty oraz jodła i modrzew zastąpiony jest przez sosnę lub świerk.

Podczas prac taksacyjnych obecnej rewizji urządzenia lasu na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Węgliniec dokonano oceny zgodności składu gatunkowego drzewostanów z siedliskiem. Drzewostany zgodne z siedliskiem zajmują 61% powierzchni nadleśnictwa, są to głównie drzewostany sosnowe wykształcone na siedlisku boru świeżego, boru wilgotnego, boru mieszanego świeżego i boru mieszanego wilgotnego oraz dąbrowy na siedlisku lasu mieszanego świeżego i drzewostany dębowo-lipowe na siedlisku lasu łąkowego. Drzewostany o składzie gatunkowym częściowo zgodnym z siedliskiem obejmują 35% powierzchni i dotyczą głównie drzewostanów wykształconych na siedlisku lasu mieszanego wilgotnego, boru mieszanego wilgotnego i olsu jesionowego. Drzewostany niezgodne z siedliskiem występują jedynie na 4% powierzchni nadleśnictwa i są to przede wszystkim drzewostany na siedlisku boru bagiennego, boru mieszanego wilgotnego i olsu.

Tabela 58. Zestawienie powierzchni wg zgodności składu gatunkowego drzewostanów z siedliskiem

Obręb, nadleśnictwo	Siedliskowy typ lasu	Typ drzewostanu	Drzewostany o składzie gatunkowym					
			zgodnym		częściowo zgodnym		niezgodnym obojętnie	
			ha	%	ha	%	ha	%
Obręb Węgliniec	BMB	OL JS	-	-	2,88	23,7	9,29	76,3
		SO	126,23	27,5	192,31	41,9	140,65	30,6
	BMŚW	SO	2829,70	92,3	208,44	6,8	28,60	0,9
	BMW	DB ŚW SO	421,86	16,5	1960,54	76,6	175,41	6,9

Program ochrony przyrody dla Nadleśnictwa Węgliniec

Obręb, nadleśnictwo	Siedliskowy typ lasu	Typ drzewostanu	Drzewostany o składzie gatunkowym					
			zgodnym		częściowo zgodnym		niezgodnym obojętnie	
			ha	%	ha	%	ha	%
		OL JS	-	-	-	-	5,29	100,0
		SO	31,50	81,4	1,11	2,9	6,09	15,7
	BŚW	SO	2224,86	97,3	56,79	2,5	5,37	0,2
	BW	ŚW SO	-	-	4,81	100,0	-	-
	LMB	OL	5,92	18,4	15,77	49,1	10,45	32,5
	LMŚW	DB SO	34,88	46,0	36,72	48,4	4,21	5,6
	LMW	OL JS	-	-	-	-	1,95	100,0
		SO DB	8,41	5,3	128,27	80,2	23,33	14,6
	LŚW	BK DB	2,38	60,4	1,09	27,7	0,47	11,9
	LW	DB	7,85	20,1	20,01	51,3	11,13	28,5
	OL	OL	10,80	42,5	12,05	47,4	2,56	10,1
		OL JS	-	-	-	-	7,54	100,0
	OLJ	OL JS	-	-	4,65	100,0	-	-
Obręb Osiecznica	BB	SO	-	-	-	-	3,74	100,0
	BMB	SO	162,57	35,5	217,26	47,4	78,65	17,2
	BMŚW	DB	5,69	54,2	4,81	45,8	-	-
		SO	1875,41	85,7	308,86	14,1	4,49	0,2
	BMW	DB ŚW SO	387,93	15,5	2052,85	82,1	58,91	2,4
		OL JS	-	-	0,17	13,1	1,13	86,9
		SO	19,58	88,3	-	-	2,60	11,7
	BŚW	SO	1586,48	95,6	69,51	4,2	2,96	0,2
	BW	SO	2,83	100,0	-	-	-	-
		ŚW SO	3,37	100,0	-	-	-	-
	LŁ	DB	2,66	42,4	2,88	45,9	0,74	11,8
		LP DB	5,65	100,0	-	-	-	-
	LMŚW	DB	4,82	100,0	-	-	-	-
		DB SO	44,14	25,9	123,53	72,4	2,87	1,7
		LP DB	43,06	81,4	9,86	18,6	-	-
LMW	OL JS			1,30	55,6	1,04	44,4	
	SO DB	7,54	4,6	154,82	94,4	1,57	1,0	
OLJ	OL JS	-	-	3,27	100,0	-	-	
Nadleśnictwo Węgliniec	BB	SO	-	-	-	-	3,74	100,0
	BMB	OL JS	-	-	2,88	23,7	9,29	76,3
		SO	288,80	31,5	409,57	44,6	219,30	23,9
	BMŚW	DB	5,69	54,2	4,81	45,8	-	-
		SO	4705,11	89,5	517,30	9,8	33,09	0,6
	BMW	DB ŚW SO	809,79	16,0	4013,39	79,4	234,32	4,6
		OL JS	-	-	0,17	2,6	6,42	97,4
		SO	51,08	83,9	1,11	1,8	8,69	14,3

Obręb, nadleśnictwo	Siedliskowy typ lasu	Typ drzewostanu	Drzewostany o składzie gatunkowym					
			zgodnym		częściowo zgodnym		niezgodnym obojętnie	
			ha	%	ha	%	ha	%
	BŚW	SO	3811,34	96,6	126,30	3,2	8,33	0,2
	BW	SO	2,83	100,0	-	-	-	-
		ŚW SO	3,37	41,2	4,81	58,8	-	-
	LŁ	DB	2,66	42,4	2,88	45,9	0,74	11,8
		LP DB	5,65	100,0	-	-	-	-
	LMB	OL	5,92	18,4	15,77	49,1	10,45	32,5
	LMŚW	DB	4,82	100,0	-	-	-	-
		DB SO	79,02	32,1	160,25	65,0	7,08	2,9
		LP DB	43,06	81,4	9,86	18,6	-	-
	LMW	OL JS	-	-	1,30	30,3	2,99	69,7
		SO DB	15,95	4,9	283,09	87,4	24,90	7,7
	LŚW	BK DB	2,38	60,4	1,09	27,7	0,47	11,9
	LW	DB	7,85	20,1	20,01	51,3	11,13	28,5
	OL	OL	10,80	42,5	12,05	47,4	2,56	10,1
		OL JS	-	-	-	-	7,54	100,0
OLJ	OL JS	-	-	7,92	100,0	-	-	

V.7. FORMY DEGENERACJI EKOSYSTEMÓW LEŚNYCH

V.7.1. BOROWACENIE

Zjawisko borowacenia, zwane także pinetyzacją, określa się w drzewostanach na siedliskach borów mieszanych, lasów mieszanych i lasów. Polega ono na ponadnormatywnym udziale gatunków iglastych takich jak sosna czy świerk w składzie gatunkowym drzewostanów. W zależności od udziału sosny lub świerka w górnej warstwie drzew wyróżniono następujące stopnie borowacenia:

- słabe, jeżeli udział sosny i świerka w składzie gatunkowym drzewostanu wynosi: ponad 80% na siedliskach borów mieszanych, 50-80% na siedliskach lasów mieszanych, 10-30% na siedliskach lasowych,
- średnie, jeżeli udział sosny lub świerka wynosi: ponad 80% na siedliskach lasów mieszanych, 30-60% na siedliskach lasowych,
- mocne, jeżeli udział sosny i świerka w składzie gatunkowym drzewostanu wynosi ponad 60% na siedliskach lasowych.

Tabela 59. Zestawienie powierzchni [ha] według form degeneracji lasu – borowacenie

Obręb, nadleśnictwo	Stopień borowacenia	Powierzchnia [ha]				
		Wiek			Ogółem [ha]	Ogółem [%]
		<=40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
Obręb Węglińiec	brak	2115,50	2878,85	433,07	5427,42	61,8
	słabe	676,08	1550,53	1022,15	3248,76	37,0
	średnie	27,23	42,97	32,60	102,80	1,2
	mocne	0,40	2,79	0,00	3,19	0,0
Obręb Osiecznica	brak	1525,58	2517,78	253,19	4296,55	59,2
	słabe	698,71	1149,13	952,33	2800,17	38,6
	średnie	24,02	85,07	52,21	161,30	2,2
	mocne	1,53	0,00	0,00	1,53	0,0
Nadleśnictwo Węglińiec	brak	3641,08	5396,63	686,26	9723,97	60,6
	słabe	1374,79	2699,66	1974,48	6048,93	37,7
	średnie	51,25	128,04	84,81	264,10	1,6
	mocne	1,93	2,79	0,00	4,72	0,0

Według powyższego zestawienia niemal 60,6% drzewostanów Nadleśnictwa Węglińiec nie wykazuje zjawiska borowacenia. Borowacenie w stopniu słabym stwierdzono na 37,7% powierzchni leśnej. Zjawisko to w stopniu średnim obejmuje jedynie 1,6% powierzchni leśnej, natomiast borowacenie w stopniu mocnym występuje na niewielkiej powierzchni poniżej 1%. Stopień borowacenia wynika ze sposobu prowadzenia gospodarki leśnej kiedyś i obecnie - odchodzenie od monokultur iglastych w kierunku drzewostanów wielogatunkowych z dużym udziałem gatunków liściastych powoduje osłabienie borowacenia.

V.7.2. NEOFITYZACJA

Forma degeneracji lasu polegająca na wprowadzeniu sztucznym lub samoistnym wnikaniu do drzewostanów gatunków obcych drzew i krzewów nosi miano neofityzacji. Drzewostany posiadające w swoim składzie gatunkowym, co najmniej 10% gatunków obcego pochodzenia tj.: dąb czerwony, dagleź zieloną, robinie akacjową, orzech czarny, kasztanowiec biały, sosnę Banksa, sosnę czarną, sosnę błotną i sosnę wejmutkę wykazano w obszarze nadleśnictwa, jako zdegenerowane pod względem neofityzacji.

Neofity zostały zaewidencjonowane podczas prac urządzeniowych w składzie gatunkowym drzewostanu we wszystkich warstwach, przy czym w warstwie podszytu nie notowano procentowego udziału poszczególnych gatunków. W zestawieniu tabelarycznym gatunki neofitów występujące w podszytce znajdują się w kolumnie „wiek <= 40 lat”. Wszystkie neofity są wynikiem prowadzenia gospodarki leśnej i zostały wprowadzone sztucznie.

Tabela 60. Wykaz gatunków obcych występujących w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Węgliniec

Gatunek	Powierzchnia [ha]					
	Wiek			KO	KDO	Ogółem
	<=40 lat	41-80 lat	> 80 lat			
Sosna Banksa	-	0,63	-	-	-	0,63
Sosna czarna	3,90	-	0,17	-	-	4,07
Sosna wejmutka	-	-	0,11	0,95	-	1,06
Daglezja zielona	0,06	-	0,32	0,06	-	0,44
Dąb czerwony	20,46	10	25,96	4,73	1,82	62,97
Orzech czarny	0,42	-	-	-	-	0,42
Robinia akacjowa	1,30	1,24	0,50			3,04
Kasztanowiec biały	-	0,01	0,62	-	-	0,63
Sosna błotna	0,55	-	0,40	-	-	0,95
Razem	26,69	11,88	28,08	5,74	1,82	74,21

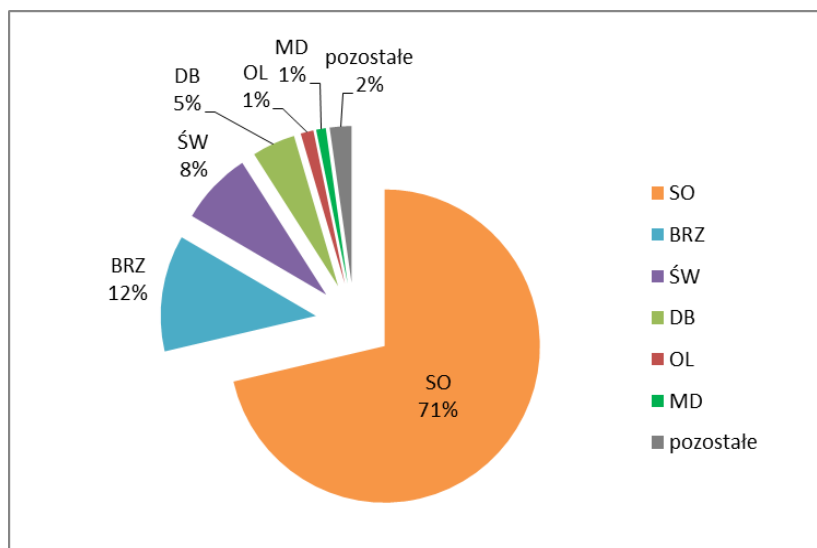
Na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Węgliniec zjawisko neofityzacji występuje w niewielkim stopniu. Ogólna powierzchnia zajmowana przez gatunki obce wynosi 74,21 ha. Wszystkie gatunki neofitów występujące jako domieszki miejscami lub pojedynczo nie zostały uwzględnione w powyższym zestawieniu ze względu na niewielkie znaczenie. Z gatunków obcych największe powierzchnie w drzewostanach zajmuje dąb czerwony (62,97 ha), występujący w każdej klasie wieku. Najmniej liczna jest daglezja zielona i orzech czarny. Z uwagi na niekorzystne zjawiska, jakie są następstwem procesu neofityzacji należy dążyć do eliminowania obcych gatunków ze środowiska leśnego.

Na obecność obcych geograficznie gatunków zwraca się również uwagę w ocenie stanu zachowania siedlisk przyrodniczych w obszarach Natura 2000. Przykładem na gruntach w zarządzie nadleśnictwa jest obszar OZW Dolina Dolnej Kwisy PLH020050, dla którego ustanowiono plan zadań ochronnych. W planie tym określono obecność gatunków obcych w drzewostanie leśnych siedlisk przyrodniczych jako jedno z głównych zagrożeń istniejących, dla którego sformułowano odpowiednie zadania ochronne. Do siedlisk przyrodniczych z tym problemem należały:

- 9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum*);
- 9190 Kwaśne dąbrowy (*Quercion robori-petraeae*);
- 91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae*) i olsy źródłkowe.

V.7.3. MONOTYPIZACJA

Monotypizacja to ujednoczenie gatunkowe i wiekowe drzewostanu, uproszczenie struktury warstwowej będące efektem gospodarki leśnej opartej na systemie zrębowym lub przerębowym. Przejawia się w skrajnym zubożeniu składu gatunkowego drzewostanu do jednego - dwóch gatunków lasotwórczych.

Rycina. 7. Struktura powierzchni gatunków rzeczywistych Nadleśnictwie Węglińiec

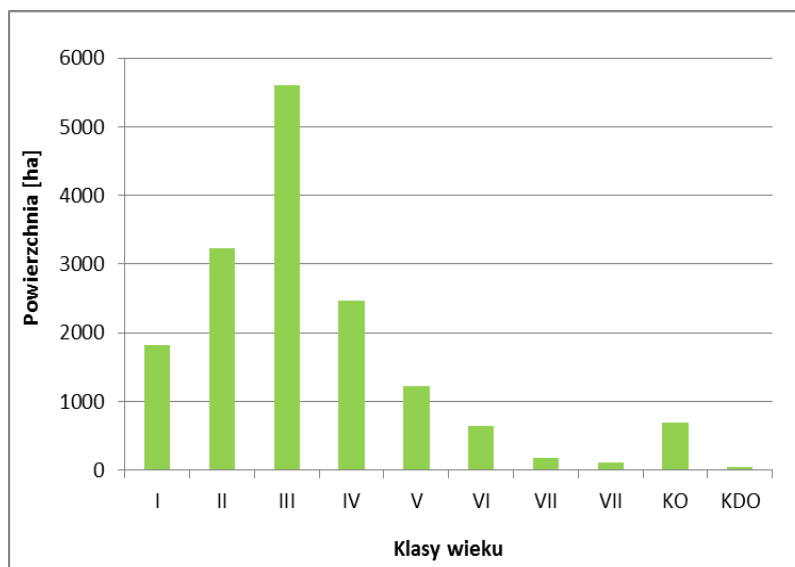
Drzewostany Nadleśnictwa Węglińiec charakteryzują się uproszczoną strukturą pionową, dominują tu drzewostany jednopiętrowe zajmujące 92% powierzchni nadleśnictwa. W strukturze gatunkowej drzewostany dwu- i trzygatunkowe zajmują 60% powierzchni leśnej. Drzewostany jednogatunkowe obejmują 26% powierzchni leśnej, pozostałą powierzchnie porastają drzewostany cztero- i więcej gatunkowe. Wyraźnie dominującym gatunkiem w drzewostanach nadleśnictwa jest sosna (71%), w mniejszym udziale występuje brzoza (12%), świerk (8%), dąb (5%), olsza (1%) i modrzew (1%).

V.7.4. JUWENALIZACJA

Juwenalizacja to jedna z form degeneracji ekosystemu leśnego polegająca na utrzymywaniu drzewostanu w młodym stadium rozwojowym poprzez cykliczne zręby. W lasach użytkowanych gospodarczo wiek zbiorowiska leśnego wyznacza wiek rębności gatunku głównego. Po zrębie sadzona jest nowa, młoda generacja drzew. Takie wielkopowierzchniowe „odmłodzenie” drzewostanu czasowo zaburza strukturę i funkcję ekosystemu i ogranicza znaczenie lasu dla podtrzymania różnorodności biologicznej. Średni wiek drzewostanów w Nadleśnictwie Węglińiec wynosi 54 lata. Dominują drzewostany w wieku od 41 do 60 lat, obejmujące 35% powierzchni leśnej nadleśnictwa. Drugą grupę

tworzą drzewostany w wieku do 40 lat, zajmujące łącznie 31% powierzchni leśnej. Znaczny udział w zajmowanej powierzchni posiadają również drzewostany w wieku 60-80 lat, obejmujące 15% powierzchni leśnej nadleśnictwa. Najmniejsze powierzchnie zajmują drzewostany w wieku powyżej 120 lat i drzewostany w klasie do odnowienia. Drzewostany w klasie odnowienia obejmują 4% powierzchni leśnej nadleśnictwa.

Rycina. 8. Struktura klas wieku drzewostanów w Nadleśnictwie Węgliniec

VI. ZAGROŻENIA

VI.1. ZANIECZYSZCZENIE POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO

Jedyna stacja pomiarowa jakości powietrza zlokalizowana w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Węgliniec znajduje się w Osieczowie. Prowadzone są tu pomiary stężenia w powietrzu takich substancji jak: SO₂, NO₂, ozon, rtęć, PM₁₀, PM_{2.5}, ołów, arsen, kadm, nikiel oraz WWA/BaP. W stacji tła regionalnego w Osieczowie realizowane są również pomiary depozycji całkowitej (metale ciężkie i WWA), składu pyłu PM_{2.5} w odniesieniu do kationów (Na⁺, K⁺, Ca²⁺, Mg²⁺, NH₄⁺) i anionów (Cl⁻, SO₄²⁻, NO₃⁻) oraz węgla organicznego i elementarnego. W 2013 roku zarejestrowano przekroczenia wartości kryterialnych jedynie dla wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych (WWA) oznaczanych w pyłe PM₁₀. Monitorowaniu podlega 7 WWA, w tym benzo(a)piren. Dla zanieczyszczeń tych nie ma określonych dopuszczalnych poziomów stężeń, jedynie została określona wartość docelowa dla benzo(a)pirenu (1 ng/m³), traktowanego jako znacznik rakotwórczego ryzyka związanego z obecnością WWA w otaczającym powietrzu. O wysokim, średniorocznym poziomie benzo(a)pirenu zdecydowały bardzo wysokie stężenia rejestrowane w sezonie grzewczym (za: *Ocena jakości powietrza na terenie województwa dolnośląskiego w 2013 roku*).

Największym problemem w skali województwa dolnośląskiego pozostaje wysoki poziom zanieczyszczenia powietrza pyłem zawieszonym, zarówno PM₁₀, jak i PM_{2.5} oraz benzo(a)pirenem. Główną przyczyną występowania przekroczeń w okresie zimowym jest emisja z systemów indywidualnego ogrzewania budynków i utrudnione warunki rozprzestrzeniania zanieczyszczeń (szczególnie w kotlinach). Inne przyczyny występowania przekroczeń to m.in. emisja zanieczyszczeń z transportu drogowego oraz niezorganizowana emisja pyłu z dróg i terenów przemysłowych. Na podstawie klasyfikacji stref województwa dolnośląskiego za rok 2013 (za: *Ocena jakości powietrza na terenie województwa dolnośląskiego w 2013 roku*) stwierdzono potrzebę opracowywania programów ochrony powietrza ze względu na ochronę zdrowia ludzi dla wszystkich czterech stref województwa, w tym:

- strefa dolnośląska (O₃, PM₁₀, As, benzo(a)piren, ozon).

Na podstawie klasyfikacji stref województwa dolnośląskiego według kryteriów dla ochrony roślin wskazane jest opracowanie programu ochrony powietrza w strefie dolnośląskiej ze względu na ponadnormatywne stężenia ozonu (współczynnik AOT 40).

VI.1.1. ZAKŁADY PRZEMYSŁOWE UCIAŹLIWE DLA ŚRODOWISKA

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Węgliniec oraz w jego bezpośrednim sąsiedztwie występują następujące zakłady szczególnie uciążliwe dla regionu:

- Elektrownia „Turów” w Bogatyni;
- Kopalnia i Zakład Przetwórczy Piasków Szklarskich „Osiecznica” Sp. z o.o.;
- Odlewnia żeliwa w Ławszowej;
- Zakłady Ceramiczne w Parowej;
- Artimber Poland Sp. z o.o. w Przejęśławiu;
- Kopalnie Surowców Mineralnych „Surmin – Kaolin” S.A. w Nowogrodźcu;
- Klinkiernia „Odrzychów” Sp. z o.o.;
- Higiena i Produkcja Kosmetyków Polska H.K.P Polen Sp. z o.o. w Nowogrodźcu;
- HEYE Fabryka Form Szklarskich Sp. z o.o. w Pieńsku;
- Pieńskie Huty Szkła "ŁUŻYCE" Spółka z o.o.;
- Huta Szkła LUCYNA - Zakład Produkcyjny Nysa w Pieńsku;
- Huta Szkła GIZELA w Dłużynie Dolnej;
- PPUH „YESTA” w Pieńsku.

VI.2. STREFY ZAGROŻENIA PRZEMYSŁOWEGO

Lasy nadleśnictwa narażone są na oddziaływanie zagrożeń przemysłowych z uwagi na położenie w strefie oddziaływania Elektrowni „Turów” w Bogatyni. Niekorzystny wpływ emisji przemysłowych spowodował zakwalifikowanie drzewostanów nadleśnictwa do I strefy uszkodzeń przemysłowych.

VI.3. PLANOWANE PRZEDSIĘWZIĘCIA ZABEZPIECZAJĄCE LASY PRZED NEGATYWNYM ODDZIAŁYWANIEM PRZYSZŁYCH INWESTYCJI

Podstawowe działania mające na celu zabezpieczenie środowiska przed negatywnym oddziaływaniem przyszłych inwestycji zawarte są w programach ochrony środowiska gmin, planie gospodarki odpadami województwa opolskiego oraz w planach zagospodarowania przestrzennego gmin, uwzględniające równocześnie działania na rzecz:

- ograniczenia zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego, zwłaszcza w dużych aglomeracjach i wzdłuż tras komunikacyjnych;
- uregulowanie gospodarki wodno-ściekowej w gminach w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa i bezpośrednim sąsiedztwie;
- inwestowanie w budowę instalacji unieszkodliwiania i przerobu odpadów z terenu gmin;

- zwiększenia wykorzystania odpadów na cele gospodarcze;
- likwidacji i rekultywacji dzikich wysypisk śmieci, starych wyeksploatowanych składowisk;
- maksymalnej redukcji zanieczyszczeń stałych, płynnych i gazowych;
- dostosowanie procesów produkcji do wymogów ochrony środowiska;
- wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych stosownie do wymogów europejskich;
- przeciwdziałanie nadzwyczajnym zagrożeniom środowiska w związku z poważnymi awariami przemysłowymi;
- eliminowanie lub zmniejszanie skutków awarii przemysłowych dla środowiska;
- ochrona zasobów kopalin i rekultywacja terenów poeksploatacyjnych.

Główne kierunki działań w gospodarce leśnej zmierzające do ograniczenia negatywnych skutków przyszłych inwestycji to:

- właściwe prowadzenie prac z zakresu kształtowania stosunków wodnych;
- zwiększanie różnorodności biologicznej i zróżnicowania genetycznego kształtującego naturalną odporność lasów;
- doskonalenie gatunkowej i funkcjonalnej struktury lasów;
- kształtowanie granicy rolno-leśnej;
- właściwe zagospodarowanie łowieckie lasu;
- stosowanie biologicznych metod ochrony lasu;
- utrzymanie właściwego stanu sanitarnego lasu;
- prowadzenie racjonalnej gospodarki leśnej z zachowaniem zasad ochrony przyrody;
- dostosowanie prac hodowlanych do warunków mikrosiedliskowych;
- odpowiednia infrastruktura techniczna;
- odpowiednie rekreacyjne użytkowanie i zagospodarowanie lasu;
- zalesianie gruntów nieprzydatnych rolniczo;
- współdziałanie leśnictwa z samorządami i administracją państwową na różnych poziomach w regionie;
- współdziałanie i doskonalenie związków leśnictwa z innymi sektorami gospodarczymi w zakresie rozwoju regionalnego;
- kształtowanie świadomości ekologicznej społeczeństwa.

VI.4. STAN I KSZTAŁTOWANIE SIĘ STOSUNKÓW WODNYCH

VI.4.1. STAN CZYSTOŚCI WÓD POWIERZCHNIOWYCH I PODZIEMNYCH

W 2012 roku monitoring stanu jakości wód powierzchniowych nadleśnictwa był prowadzony tylko dla Kwisy, w punkcie powyżej Kliczkówki (Osieczów). Stan / potencjał

ekologiczny w obszarach chronionych został tu oceniony jako umiarkowany, lecz ogólny stan jednolitej części wód jest zły. Jest to naturalna część wód, a na ocenę wpłynęły elementy biologiczne, takie jak fitobentos. Wody Kwisy zostały również ocenione jako nieprzydatne dla bytowania ryb z powodu dużego stężenia azotynów ($0,09 \text{ mg NO}_2/\text{l}$ przy normie $0,001 \text{ mg NO}_2/\text{l}$). Elementy fizykochemiczne wód Kwisy są na dobrym poziomie. Głównymi źródłami zanieczyszczeń wód rzeki Kwisy są ścieki bytowe i przemysłowe pochodzące z ośrodków miejskich tj.: Świeradowa Zdroju i Lubania, z terenu gmin miejsko-wiejskich: z Mirska, Lubomierza, Gryfowa Śląskiego, Leśnej, Nowogrodźca oraz ścieki bytowe z wiejskich ośrodków gminnych: Olszyny, Osiecznicy. Wiele miejscowości w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa wyposażonych jest tylko w systemy wodociągowe, a brak jest sieci kanalizacyjnych. Z roku na rok obserwuje się poprawę sytuacji w zakresie rozwoju infrastruktury komunalnej na wsi, jednakże dysproporcje pomiędzy miastem i wsią są nadal znaczące (za: *Ocena stanu jednolitych części wód powierzchniowych na terenie województwa dolnośląskiego za rok 2012*).

Program wodno-środowiskowy kraju (PWŚK) jako jeden z podstawowych dokumentów planistycznych, opracowany zgodnie z zapisami art. 113a ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. *Prawo wodne* (Dz. U. z 2005 r. nr 239 poz. 2019 z późn. zm.), stanowi realizację wymagań wskazanych w Dyrektywie 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. *ustanawiającej ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej*, tzw. Ramowej Dyrektywie Wodnej (RDW) w zakresie konieczności opracowania programów działań. Zgodnie z art. 11 RDW PWŚK uwzględnia podział kraju na obszary dorzeczy, stanowiące jednostki podziału dla zarządzania zasobami wodnymi. Dla każdego obszaru dorzecza opracowuje się plan gospodarowania wodami. Obszar Nadleśnictwa Węglińiec znajduje się w obrębie dorzecza Odry. Zgodnie z *Planem gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry* (MP nr 40 poz. 451 z 2011 r.) w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa znajduje się sześć jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP), dla których wyznaczono zbiór działań, których realizacja pozwoli na osiągnięcie przez wody celów środowiskowych przewidzianych w Ramowej Dyrektywie Wodnej (RDW). Jednym z wyznaczonych działań jest opracowanie planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 Dolina Dolnej Kwisy PLH020050 i Uroczyska Borów Dolnośląskich PLH020072 (jedno z tych zadań na koniec 2014 roku zostało zrealizowane w postaci pzo dla OZW Dolina Dolnej Kwisy PLH020050) oraz zapewnienie ciągłości rzek i potoków poprzez udroźnienie cieku Kwisa dla ryb na odcinku od Kliczkówki do Bobru.

Tabela 61. Identyfikacja JCWP w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Węglińiec

Kod JCWP	Nazwa JCWP	Typ JCWP	Status	Ocena stanu	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych
PLRW600020166939	Kwisa od zb. Leśna do Kliczkówki	Rzeka nizinna żwirowa (20)	Naturalna część wód	dobry	niezagrożona
PRLW600020166999	Kwisa od Kliczkówki do Bobru	Rzeka nizinna żwirowa (20)	Naturalna część wód	zły	niezagrożona
PRLW60001816853	Czarna Wielka od źródła do Ziębiny	Potok nizinny żwirowy (18)	Silnie zmieniona część wód	dobry	niezagrożona
PRLW600018168679	Czarna Mała do Czernicy	Potok nizinny żwirowy (18)	Silnie zmieniona część wód	zły	niezagrożona
PRLW600018168549	Ziębina	Potok nizinny żwirowy (18)	Silnie zmieniona część wód	dobry	niezagrożona
PRLW600017174569	Bielawka	Potok nizinny piaszczysty (17)	Silnie zmieniona część wód	zły	niezagrożona

W ramach monitoringu diagnostycznego wód podziemnych województwa dolnośląskiego badanie jakości przeprowadzone zostało na obszarach jednolitych części wód podziemnych (JCWPd). W 2013 r. monitoring diagnostyczny przeprowadzono m.in. dla JCWPd 91, do którego należą występujące w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa główne zbiorniki wód podziemnych o numerach 315 i 317. Łącznie znajduje się tu 8 punktów pomiarowo-kontrolnych. Spośród nich w pięciu ocena jakości wód podziemnych wykazała klasę II (dobra jakość wód), w jednym - III (zadawalająca jakość wód), a w dwóch - IV (niezadawalająca jakość wód). Wskaźniki decydujące o jakości wody to: temperatura wody, azotany, wapń, fluorki, żelazo, wodorowęglany i odczyn. Zagrożenia wód podziemnych wynikają z ich kontaktu z powierzchnią ziemi, wodami glebowymi, wodami powierzchniowymi, atmosferą oraz opadami atmosferycznymi. W miejscach, gdzie brak jest izolacji poziomego wodonośnego lub izolacja jest niepełna, następuje szybka wymiana wody, a tym samym przemieszczanie się zanieczyszczeń. Ma to szczególnie znaczenie w dolinach rzek, gdzie występuje czwartorzędowy odkryty poziom wodonośny a jednocześnie skupione są miasta i osady. Mniej narażone na zanieczyszczenia są poziomy zalegające głębiej lub tam, gdzie w stropowej części występuje warstwa izolacyjna. Efektem takiej budowy geologicznej jest trudniejsza wymiana wody i długotrwała odnawialność zasobów. Woda w czasie migracji ulega procesom samooczyszczania. Ma to miejsce na obszarach występowania trzeciorzędowego piętra wodonośnego, które jest częściowo izolowane, a zwierciadło wody występuje stosunkowo płytko (za: *Ocena stanu czystości wód podziemnych województwa dolnośląskiego rok 2013*).

VI.4.2. STAN GOSPODARKI WODNO-ŚCIEKOWEJ NA TERENIE GMIN

Problem gospodarki wodno-ściekowej w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Węgliniec analizowano w poszczególnych gminach, leżących w zasięgu granic nadleśnictwa.

Gmina Węgliniec

W wodociąg uzbrojony jest cały obszar gminy z wyłączeniem części Kościelnej Wsi, Okrąglica i Polany. W niektórych miejscowościach pojawiają się problemy z jakością wody. Kanalizacja z oczyszczalnią ścieków funkcjonuje w Węglińcu. Istnieje tu możliwość podłączenia i zrzutu ścieków kolejnych dwu miejscowości tj. Starego Węglińca i Czerwonej Wody. Istotnym problemem jest brak kanalizacji w północnej części gminy. Systemem kanalizacji objęte jest 33% ludności gminy Węgliniec. Pozostała część ludności obsługiwana jest przez specjalistyczne samochody dowożące nieczystości płynne do oczyszczalni ścieków. Oczyszczalnia ścieków w Węglińcu ma zdolność oczyszczania ścieków maksymalną 1550m³/dobę, przy średniej wydajności 1088 m³/dobę. Jest to oczyszczalnia mechaniczno-biologiczna.

Gmina Osiecznica

Długość sieci wodociągowej na terenie gminy obejmuje wszystkie miejscowości gminy. Sieć zaopatrywana jest z czterech ujęć (studnie głębinowe). Woda w stanie surowym charakteryzuje się podwyższoną zawartością żelaza, manganu i agresywnego dwutlenku węgla. Na terenie gminy Osiecznica zlokalizowane są 2 oczyszczalnie ścieków: w Osiecznicy i Świątoszowie. Miejscowości te są w znacznym stopniu skanalizowane. Pozostałe wsie nie są objęte grupowym systemem oczyszczania cieków, gdzie funkcjonuje indywidualny system oparty głównie na zbiornikach bezodpływowych. Odbiornikiem oczyszczonych ścieków jest rzeka Kwisa. Osady ściekowe składowane są na składowisku lub wykorzystywane do nawożenia nierolniczych terenów zielonych.

Gmina Nowogrodziec

Mieszkańcy miasta i gminy Nowogrodziec zaopatrywani są w wodę do celów bytowych z trzech komunalnych ujęć wody eksploatowanych przez zakład Hydro - Tech Sp. z o.o. Do wodociągów sieciowych (grupowych) podłączonych jest ponad 73,5% ogółu mieszkań, z wodociągów lokalnych korzysta ok. 22% ogółu gospodarstw domowych, dotyczy to zwłaszcza wsi Gościszów, części wsi Milików oraz Gierałtowa i Kierzna. Obecnie kanalizację posiada jedynie miasto, z sieci miejskiej korzysta 60% gospodarstw. Ścieki odprowadzane są na zbudowaną w latach 80. ubiegłego wieku oczyszczalnię o przepustowości ok. 2 tys. m³/dobę, zaś obciążenie jej wynosi zaledwie 15%. Niespełnienie przez istniejący obiekt norm dotyczących ochrony środowiska powoduje konieczność jej modernizacji.

VI.5. GOSPODARKA ODPADAMI NA TERENIE GMIN

Jednym z ważniejszych aktów prawnych regulujących gospodarkę odpadami jest znowelizowana ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o *odpadach* (Dz.U. 2013 poz. 21). Implementuje ona prawo unijne, w tym m.in. Dyrektywę 2008/98/WE dotyczącą gospodarki odpadami w Unii Europejskiej. Wraz z wejściem w życie zmian do ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach całkowicie zmienił się system gospodarowania odpadami komunalnymi. Zgodnie z nową ustawą gmina zapewnia odbieranie i bezpieczne zagospodarowanie wszystkich odpadów komunalnych oraz gwarantuje możliwość selektywnego zbierania odpadów. Aktualnie obowiązującym dokumentem regulującym gospodarkę odpadami w województwie dolnośląskim jest *Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Dolnośląskiego (2012)*.

VI.5.1. ODPADY NIEBEZPIECZNE

Odpady niebezpieczne, to odpady, które ze względu na swoje pochodzenie, skład chemiczny, biologiczny, inne właściwości lub okoliczności stanowią zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzkiego oraz środowiska naturalnego. Na terenie województwa dolnośląskiego odpady niebezpieczne powstają przede wszystkim w wyniku działania przemysłu wydobywczego oraz chemicznego. W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Węgliniec nie ma zlokalizowanych składowisk przyjmujących odpady przemysłowe lub zawierające azbest.

VI.5.2. SELEKTYWNA ZBIÓRKA ODPADÓW

W zasięgu terytorialnym nadleśnictwa każda gmina prowadzi selektywną zbiórkę odpadów, głównie tworzyw sztucznych, szkła i makulatury. Ilość segregowanych odpadów systematycznie wzrasta z roku na rok, co wpływa na odciążenie lokalnych składowisk śmieci, ograniczenie powstawania dzikich wysypisk i przede wszystkim zwiększenie wykorzystania surowców do produkcji wtórnej. Skala i zakres selektywnego zbierania odpadów są silnie zróżnicowane w poszczególnych gminach, od symbolicznego wystawienia kilku lub kilkunastu zestawów pojemników do znacznego nasycenia obszarów gmin zestawami pojemników lub powszechnego stosowania worków.

VI.5.3. PROGNOZA ILOŚCI ODPADÓW

Na prognozowane ilości wytwarzanych odpadów mają wpływ takie czynniki, jak zmiana liczby ludności, tempo rozwoju gospodarczego województwa oraz kraju, zmiany w systemie gospodarki odpadami. Prognozując ilości wytwarzanych odpadów opierano się na danych dotyczących przewidywanej liczby ludności w województwie dolnośląskim, a także na wskaźnikach wytwarzania odpadów określonych w *Krajowym Planie Gospodarki*

Odpadami 2014. Prognoza ta uwzględnia podział gmin wg wielkości i charakteru (duże miasta, małe miasta i wsie). Prognozując ilości wytworzonych odpadów komunalnych dla województwa dolnośląskiego założono, iż wskaźniki wytwarzania odpadów przypadającego na jednego mieszkańca będą wzrastać o 1,2% w skali roku. Prognozy ilości wytwarzanych odpadów komunalnych na lata 2012-2023 obliczono na podstawie wartości wskaźnika wytwarzania przypadającego na jednego mieszkańca województwa oraz prognozowanej liczby ludności na lata 2012-2023. Z danych tych wynika, iż ilość odpadów komunalnych wytwarzanych na terenie całego województwa będzie wzrastać, osiągając wartość około 1025,8 tys. Mg w roku 2017 oraz około 1080,6 tys. Mg w roku 2023. Powstające odpady komunalne ulegające biodegradacji będą stanowiły około 55% ogółu odpadów komunalnych wytworzonych na terenie województwa dolnośląskiego. Wyznaczony wskaźnik wytwarzania komunalnych odpadów ulegających biodegradacji w roku 2012 wyniesie 0,189 Mg/M, a w roku 2023 osiągnie wartość 0,214 Mg/M (za: *Wojewódzki Plan gospodarki Odpadami dla Województwa Dolnośląskiego*, 2012).

VI.5.4. ZAŁOŻENIA I CELE GOSPODARKI ODPADAMI

System gospodarowania odpadami komunalnymi obejmuje szereg działań, których realizacja prowadzi do osiągnięcia wymaganego stanu gospodarki odpadami. Planowane działania gospodarki odpadami poszczególnych gmin rozkładają się w czasie krótko- i długoterminowym. Za zasadnicze cele przyjęte zostają założenia *Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami*, są to następujące działania:

- uszczelnienie systemu gospodarowania odpadami komunalnymi;
- prowadzenie selektywnego zbierania odpadów komunalnych „u źródła”;
- zmniejszenie ilości odpadów komunalnych, w tym odpadów ulegających biodegradacji (OUB) kierowanych na składowisko odpadów;
- zwiększenie liczby nowoczesnych instalacji do odzysku, recyklingu oraz unieszkodliwiania odpadów komunalnych w sposób inny niż składowanie odpadów;
- prowadzenie właściwego sposobu monitorowania postępowania z odpadami komunalnymi zarówno przez właścicieli nieruchomości, jak i prowadzących działalność w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości;
- zmniejszenie dodatkowych zagrożeń dla środowiska wynikających z transportu odpadów komunalnych z miejsc ich powstania do miejsc odzysku lub unieszkodliwiania, przez podział województw na regiony gospodarki odpadami, w ramach których prowadzone będą wszelkie czynności związane z gospodarowaniem odpadami komunalnymi.

Dodatkowo *Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami* wskazuje konieczne do realizacji cele i działania w zakresie poszczególnych rodzajów odpadów oraz przedstawia ogólny zarys funkcjonowania całego systemu gospodarowania odpadami na terenie województwa.

VI.6. ZAGROŻENIA BIOTYCZNE

Szkody powodowane przez czynniki biotyczne są najczęściej skutkiem osłabienia drzewostanów przez czynniki abiotyczne. Powtarzające się latami susze, obniżenie się poziomu wód gruntowych, zanieczyszczenia przemysłowe doprowadziły do osłabienia drzewostanów i spadku odporności drzew na szkody powodowane przez owady i patogeny. Dodatkowym czynnikiem wpływającym na zwiększenie podatności drzewostanów na gradację i epifitozy jest ich budowa, czyli wielkopowierzchniowe monokultury.

Poniższa tabela przedstawia główne przyczyny zagrożenia biotycznego zarejestrowane podczas prac urządzeniowych na gruntach Nadleśnictwa Węglińiec. Łącznie uszkodzenia biotyczne zarejestrowano na 7450,79 ha powierzchni gruntów leśnych, co stanowi blisko 46% powierzchni leśnej nadleśnictwa. Najbardziej istotne z gospodarczego punktu widzenia są szkody wynikające z nadmiernie wysokich stanów zwierzyny płowej w lasach nadleśnictwa oraz szkody powodowane przez patogeny grzybowe. Obecnie do istotnych zagrożeń biotycznych nadleśnictwa zalicza się zamieranie dębów, jesionu i innych gatunków drzew będące wynikiem oddziaływania wielu czynników.

Tabela 62. Zestawienie uszkodzeń biotycznych drzewostanów na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Węglińiec zarejestrowanych w trakcie prac urządzeniowych

Przyczyna uszkodzenia	Procent uszkodzeń				
	10-20 %	21-50 %	ponad 50%	Ogółem	%
	powierzchnia całkowita [ha]				
GRZYBY	1902,39	659,32	0,00	2561,71	15,75
OWADY	1182,87	22,72	0,00	1205,59	7,41
ZWIERZ	2139,82	1521,79	21,88	3683,49	22,65
Razem	5225,08	2203,83	21,88	7450,79	45,81

VI.6.1. CHOROBY GRZYBOWE

Podczas prowadzonych prac urządzeniowych szkody powodowane przez patogeny grzybowe stwierdzone zostały na łącznej powierzchni 2561,71 ha, stanowi to blisko 16% powierzchni leśnej nadleśnictwa. W minionym okresie gospodarczym nie notowano istotnych uszkodzeń w szkółkach, z patogenów grzybowych najliczniej występowała pasożytnicza zgorzel siewek. W szkółkach i uprawach do 20 lat największe zagrożenie stanowiły:

mączniak dębu, huba korzeni, osutka sosny i skręta sosny. W drzewostanach starszych klas wieku stwierdzono występowanie huby korzeni, opieńkowej zgnilizny korzeni, zamieranie pędów. Dążąc do ograniczenia szkód powodowanych przez patogeny grzybowe w szkółkach nadleśnictwo prowadzi działania profilaktyczne zgodne z wytycznymi IOL, a w przypadku wystąpienia chorób, także ich zwalczanie zgodnie z zaleceniami ZOL. Natomiast działania związane z ograniczaniem szkód w dojrzałych drzewostanach sprowadzają się do zmniejszania szkód wyrządzanych przez zwierzynę płową, profilaktycznego zabezpieczania pni biopreparatem w trakcie corocznych cięć pielęgnacyjnych w drzewostanach na gruntach porolnych, usuwania porażonych drzewek w uprawach i młodnikach oraz popierania odnowień naturalnych i dostosowywania odpowiednich składów gatunkowych do poszczególnych siedlisk.

VI.6.2. SZKODNIKI OWADZIE

Rejestrowane podczas prac urządzeniowych szkody od owadów stwierdzono na powierzchni 1205,59 ha. W minionym okresie gospodarczym odnotowano zagrożenie od szkodników korzeni, dotyczyły one głównie występowania pędraków chrabąszczy. Największe zagrożenie stwarzają one na szkółkach oraz uprawach porolnych, w związku, z czym powierzchnie te stanowią obszar profilaktycznego poszukiwania szkodników korzeni. Na szkółkach poszukiwania szkodników korzeni odbywają się corocznie, na innych zalesianych i odnawianych powierzchniach okres poszukiwań określa IOL. Kolejną ważną grupą szkodników owadzich są szkodniki upraw i młodników, z których największe znaczenie w uprawach mają szeliniaki powodujące uszkodzenia kory pędów sosnowych. W ramach kontroli stanu populacji tego owada nadleśnictwo wyklada wałki w okresie od początku kwietnia do końca września. W ramach profilaktyki nadleśnictwo odnawia zręby po drugim roku od momentu powstania zrębu. W minionym okresie gospodarczym szkodniki pierwotne nie stwarzały większego zagrożenia dla drzewostanów nadleśnictwa, największe uszkodzenia od tych owadów odnotowano w 2013 roku, stwierdzono wówczas liczne występowanie boreczników sosnowych, brudnicy mniszki, pryszczarka Baera i strzygoni choinówki. W ramach prognozowania i kontroli obecności szkodników pierwotnych nadleśnictwo prowadzi wykładanie pułapek feromonowych na brudnicę mniszkę, obserwację brudnicy mniszki metodą transektu, a także jesienne poszukiwania szkodników pierwotnych sosny na partiach kontrolnych drzewostanów. Ze względu na znaczną i zróżnicowaną grupę czynników szkodotwórczych wpływających na ogólną kondycję drzewostanów występowanie szkodników wtórnych stanowi istotne zagrożenie dla drzewostanów nadleśnictwa. Spośród tej grupy owadów największe znaczenie mają cetyńce, przyplaszczek granatek, rytownik pospolity i kornik drukarz. W ramach profilaktyki i zwalczania szkodników wtórnych nadleśnictwo, oprócz wykładania pułapek feromonowych i klasycznych, stosuje metodę

usuwania pojawiającego się posuszu czynnego, wywrotów i złomów, a także przestrzega określonych w Instrukcji Ochrony Lasu terminów wywozu drewna.

VI.6.3. SZKODY POWODOWANE PRZEZ ZWIERZYNĘ PŁOWĄ

Istotne znaczenie pośród wszystkich biotycznych czynników szkodotwórczych w drzewostanach Nadleśnictwa Węgliniec mają szkody powodowane przez zwierzynę płąwą, które podczas prac urządzeniowych stwierdzono na powierzchni 3683,49 ha, co stanowi 22,6% powierzchni leśnej nadleśnictwa. W minionym okresie gospodarczym największe uszkodzenia od zwierzyny płowej zarejestrowano w latach 2005-2006, odnotowana wówczas przeciętna powierzchnia uszkodzeń w stopniu średnim lub dużym w ciągu roku wynosiła 307 ha. W latach 2011-2013 ponownie zaobserwowano zwiększone szkody od zwierzyny płowej, wynosiły one przeciętnie 130 ha w ciągu roku. W ramach profilaktyki nadleśnictwo prowadzi działania ochronne polegające na gradzeniu upraw oraz chemicznym bądź mechanicznym zabezpieczeniu odnowień i młodników. Wśród szkód powodowanych przez zwierzynę płąwą można wyodrębnić szkody w uprawach, gdzie w wyniku zgryzania następuje zahamowanie procesów wzrostowych, doprowadzenie do formy krzaczastej drzewa, a także zamieranie; szkody w drzewostanach iglastych średnich klas wieku, gdzie drzewa są spałowane. Spałowanie jest bramą infekcyjną dla patogenów, powoduje martwicę oraz osłabia wytrzymałość drzewa, co w konsekwencji prowadzi do powstawania wiatrołomów. Oprócz stanu ilościowego zwierzyny na rozmiar szkód ma niewątpliwie wpływ zwiększona powierzchnia odnowień.

VI.6.4. SZKODY POWODOWANE PRZEZ ZWIERZYNĘ DROBNĄ

Szkody powodowane przez zwierzynę drobną należą do grupy szkód notowanych w młodnikach i uprawach. Gryzienie powodują głównie ogryzanie korowiny, przegryzanie szyi korzeniowej oraz ścinanie pędów wierzchołkowych. Wzmożone występowanie drobnych gryzoni posiada charakter cykliczny. Szkody są niewielkie i gospodarczo znośne. W ostatnich latach notuje się również szkody wyrządzone przez bobry. W wyniku spowodowanych przez nie szkód nadleśnictwo wykonało jeden zrąb sanitarny w leśnictwie Węglowiec, a jeden gospodarczy drzewostan nasienny olszowy ulega wymoknięciu. Do zabiegów zapobiegawczych i zmniejszających szkody od gryzoni należą: systematyczna pielęgnacja upraw, poprawa warunków bytowych naturalnych wrogów gryzoni (ptaki drapieżne, lisy, drobne drapieżniki) oraz indywidualna ochrona sadzonek w miejscach o znacznym nasileniu szkód.

VI.7. ZAGROŻENIA ABIOTYCZNE

Szkody abiotyczne są wynikiem wystąpienia klęsk żywiołowych w skali lokalnej (zmrozowiska), regionalnej (huragany) lub całego kraju (powodzie). W przeważającej części przeciwdziałanie im jest niemożliwe. Niemniej jednak, poprzez poprawne wykonanie zabiegów pielęgnacyjnych można w pewnym stopniu ograniczyć szkody powodowane przez okiść lub silne wiatry w drzewostanach II klasy wieku, które są najbardziej narażone na uszkodzenia. W poniższej tabeli przedstawiono główne przyczyny zagrożeń abiotycznych nadleśnictwa zarejestrowane podczas prac urządzeniowych. Łącznie uszkodzenia abiotyczne zarejestrowano na powierzchni 5182,70 ha, co stanowi blisko 32% powierzchni leśnej nadleśnictwa. Główną przyczyną szkód abiotycznych są czynniki klimatyczne stwierdzone na 24% powierzchni leśnej.

Tabela 63. Zestawienie uszkodzeń abiotycznych drzewostanów na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Węgliniec zarejestrowanych w trakcie prac urządzeniowych

Przyczyna uszkodzenia	Procent uszkodzeń				
	10-20 %	21-50 %	ponad 50%	OGÓŁEM	%
	powierzchnia całkowita [ha]				
ANTROP	2,68	4,89	0,00	7,57	0,05
INNE	13,71	0,00	0,00	13,71	0,08
KLIMAT	3639,13	264,60	0,00	3903,73	24,00
POŻAR	0,00	3,79	0,00	3,79	0,02
WODNE	538,91	713,03	1,96	1253,90	7,71
Razem	4194,43	986,31	1,96	5182,70	31,87

VI.7.1. POŻARY

Rejestrowane podczas prac urządzeniowych szkody w drzewostanach wywołane przez pożary stwierdzono na powierzchni 3,79 ha, co stanowi 0,02% powierzchni leśnej nadleśnictwa. W latach 2005-2014 liczba zarejestrowanych pożarów wynosiła 166 i obejmowała powierzchnię 29,92 ha, przeciętna powierzchnia jednego pożaru wynosiła 0,18 ha. Głównymi przyczynami pożarów są zaproszenia ognia, awarie linii energetycznych, celowe podpalenia, wyładowania atmosferyczne. Do czynników mających największy wpływ na ilość i wielkość powstających w nadleśnictwie pożarów należą:

- duży udział drzewostanów iglastych (80% powierzchni leśnej);
- duży udział drzewostanów w młodszych klasach wieku (drzewostany w I i II klasie wieku zajmują 31% powierzchni leśnej);

- występowanie dużych zwartych kompleksów młodników sosnowych;
- rodzaj pokrywy gleby wynikający z przeredzonych drzewostanów starszych klas wieku oraz powierzchni leśnych nie zalesionych w następstwie zwiększonego dostępu światła do dna lasu;
- występowanie obszarów o podwyższonej palności (rejon o wzmożonym nasileniu ruchu komunikacyjnego, zalesienia porolne, uprawy i młodniki do 40 lat);
- nasilenie ruchu turystycznego;
- penetracja lasu przez zbieraczy runa leśnego;
- wypalanie nieużytków w okresie wczesnej wiosny;
- istniejąca sieć linii komunikacyjnych;
- pora roku (miesiące wiosenne, zwłaszcza z krótkim okresem zalegania pokrywy śnieżnej);
- sąsiedztwo kopalni piasków szklarskich w Osiecznicy, tereny dawnej kopalni węgla brunatnego w Zielonce;
- gazociągi.

VI.7.2. CZYNNIKI KLIMATYCZNE

W ostatnim okresie gospodarczym czynniki klimatyczne wywierały istotny negatywny wpływ na stan zdrowotny drzewostanów Nadleśnictwa Węglińiec. Największe znaczenie na wielkość powodowanych szkód miały takie czynniki jak: susza, huraganowe wiatry, opady śniegu powodujące okiść.

VI.7.2.1. WIATR

Wiatr jest jednym z czynników przyrody nieożywionej mający duże znaczenie dla prowadzenia gospodarki leśnej. Słabo, ale stale wiejący wiatr może powodować szkody w drzewostanach zaniedbanych gospodarczo, jak również na ścianach lasu graniczących z otwartą powierzchnią. Wiatry powodują przesuszenie gleby, zubożenie jej, utratę ciepła i wilgoci. Szkody powodowane przez wiatry mają głównie charakter uszkodzeń mechanicznych (obłamywanie gałęzi, naruszanie systemu korzeniowego, pęknięcia strzał, wiatrołomy, wiatrowały). Najbardziej narażone na szkodliwe działanie wiatru są drzewostany wzrastające na siedliskach wilgotnych, lukowate, przeredzone, jednogatunkowe, zaniedbane pod względem pielęgnacyjnym (niebezpieczne jest gwałtowne rozluźnienie zwarcia w drzewostanach nietrzebionych). Na powstawanie szkód od wiatru w szczególności narażone są drzewostany porażone przez opieńkę i hubę korzeni oraz intensywnie spalowane przez zwierzynę. Mniejsza stabilność drzewostanów przedrębnych i rębnych na siedliskach wilgotnych może skutkować wymuszonym i przedwczesnym ich użytkowaniem po silniejszych wiatrach. Największe szkody w lasach Nadleśnictwa Węglińiec spowodowane

przez huraganowe wiatry odnotowano w 2007 roku, w następstwie wystąpienia huraganu „Cyryl” pozyskano wówczas 50 500 m³ złomów i wywrotów.

VI.7.2.2. WYŁADOWANIA ATMOSFERYCZNE

Na pioruny najbardziej narażone są wysokie drzewa rosnące na wilgotnych glebach, dobrze zakorzenione. Szkody mają charakter mechaniczny i fizjologiczny. Uszkodzenia polegają na powstawaniu rysy, obłamywaniu wierzchołków, rozłupaniu lub powalaniu pni. Szkodliwe jest zamieranie grup drzew stojących wokół drzewa rażonego piorunem, zwłaszcza w drzewostanach świerkowych. Porażone kępy mogą stwarzać zagrożenie rozwojem szkodników wtórnych. Pioruny mogą być także przyczyną powstawania pożarów, zwłaszcza przy braku opadów.

VI.7.2.3. OPADY I OSADY ATMOSFERYCZNE

Nadmierne opady atmosferyczne mogą stanowić zagrożenie dla lasu. Występują one w postaci deszczu, gradu i śniegu. Duży problem mogą stanowić również zjawiska występującej okiści czy gołoledzi i szadzi. Bardzo silne deszcze mogą powodować mechaniczne uszkodzenia roślin. Nadmierne nagromadzenie się wody w glebie może powodować upłynnienie wierzchniej warstwy gruntu, jednak w Nadleśnictwie Węgliniec ten problem będzie marginalny z uwagi na dominującą formę ukształtowania terenu. Szkody wywołane gradem mogą być bardzo duże zwłaszcza w młodych drzewostanach do 15 roku życia: sadzonki na uprawach mogą być całkowicie zniszczone. W starszych drzewostanach szkody polegają na uszkodzaniu liści, kwiatów, owoców, pędów i kory. Następstwem uszkodzeń mogą być choroby drzew, wzrost podatności na zasiedlenie przez szkodniki wtórne. Śnieg przy bezwietrznej pogodzie i temperaturze około 0°C może powodować okiść. Szkody powodowane przez okiść mają charakter uszkodzeń mechanicznych - łamanie gałęzi i wierzchołków, przeginanie, a nawet wywroty drzew. Gołoledź powstaje, gdy na zmrożone kory i pnie drzew pada deszcz. Powstająca warstwa lodu może powodować nadmierne obciążenie drzew i ich uszkodzenia. Wrażliwe gatunki to sosna, olsza i buk. Mało wrażliwe są jodła, modrzew i brzoza. Szadz powstaje w wyniku zetknięcia oziębionej mgły z gałązkami korony drzew. Powoduje szkody podobne do tych od gołoledzi. W minionym okresie gospodarczym na gruntach w zarządzie nadleśnictwa nie notowano istotnych uszkodzeń od opadów i osadów atmosferycznych. Największe zarejestrowane szkody od opadu śniegu wystąpiły w latach 2010-2011 i obejmowały ok. 7 ha powierzchni leśnej.

VI.7.2.4. NISKIE I WYSOKIE TEMPERATURY

Szacowane w ostatnim okresie gospodarczym szkody wynikające z występowania przymrozków obejmowały 385,26 ha powierzchni leśnej nadleśnictwa. Natomiast szkody

powstałe w wyniku zgorzeli słonecznej zarejestrowano jedynie na 1,22 ha powierzchni leśnej nadleśnictwa. Szkody powstałe w wyniku oddziaływania niskich i wysokich temperatur odnotowano głównie w uprawach i młodnikach oraz w mniejszym stopniu w szkółkach. Najbardziej narażone na negatywne oddziaływanie niskich i wysokich temperatur są gatunki liściaste głównie buk i dąb, wprowadzane na powierzchni otwartej, przy braku osłony górnej i bocznej upraw. Gatunki te najczęściej ulegają uszkodzeniom podczas spóźnionych przymrozków wiosennych. Działania profilaktyczne zmniejszające wielkość tego rodzaju szkód dotyczą odpowiedniego przygotowania gleby na potencjalnych zmrozowiskach i dobrego doboru materiału sadzeniowego, w możliwych miejscach preferowanie lokalnych ekotypów do odnowień naturalnych, a także umiejętne wykonywanie cięć odslaniających w uprawach podokapowych i przestrzeganie zaplanowanych sposobów odnowienia lasu.

VI.7.2.5. ZAKŁÓCENIA STOSUNKÓW WODNYCH

Cyklicznie powtarzające się susze i obniżenie się poziomu wód gruntowych, oraz podtapiania przyczyniają się do osłabienia drzewostanów i spadku odporności drzew na szkody powodowane przez owady i patogeny. W okresie minionym okresie gospodarczym większe susze i obniżony poziom wód gruntowych notowano na łącznej powierzchni 248 ha, z czego 235 ha uległo uszkodzeniu w latach 2005-2006. Podtopienia i zalania stwierdzono na ogólnej powierzchni 32 ha, największe szkody odnotowano w 2012 roku.

VI.7.3. CZYNNIKI ANTROPOGENICZNE

Z czynników antropogenicznych mających negatywny wpływ na zdrowotny stan drzewostanów Nadleśnictwa Węgliniec wymienić należy:

- imisje przemysłowe (stopniowo coraz mniejsze znaczenie na skutek wdrażania inwestycji proekologicznych w dużych zakładach przemysłowych i tym samym znacznego zmniejszenia stopnia zanieczyszczenia środowiska naturalnego);
- zaśmiecanie lasu wywożonymi przez mieszkańców okolicznych miejscowości śmieciami, powstawanie dzikich wysypisk, odpady pozostawiane przez turystów;
- zanieczyszczenie wód płynących (rowy, potoki) wskutek nielegalnego wypuszczania ścieków komunalnych w sąsiedztwie terenów zurbanizowanych;
- zagrożenie zaprószenia ognia w lesie;
- nadmierna penetracja lasów przez miejscową ludność w okresach zbioru jagód i grzybów;
- kłusownictwo;
- nielegalne pozyskiwanie choinek i stroiszu;
- niszczenie roślin i grzybów objętych ochroną gatunkową.

VI.7.3.1. ZAŚMIECANIE LASU

Istotnym problemem nadleśnictwa jest zaśmiecanie lasu odpadami komunalnymi, które spotyka się w postaci dzikich wysypisk śmieci. Wprowadzona stosunkowo od niedawna możliwość korzystania z usług zakładów komunalnych przez indywidualne gospodarstwa rolne nie zmieniła ogólnej sytuacji. Nadleśnictwo prowadzi w tym zakresie akcje edukacyjne wśród mieszkańców pobliskich miejscowości, jednak nie przynoszą one oczekiwanych rezultatów, a ilość odpadów komunalnych wywożonych do lasu stanowi nadal poważny problem dla nadleśnictwa.

VI.7.3.2. ZANIECZYSZCZENIA WÓD POWIERZCHNIOWYCH

O przydatności wód powierzchniowych decydują występujące zanieczyszczenia fizyczno-chemiczne i mikrobiologiczne pochodzące ze źródeł punktowych, obszarowych i liniowych. Podstawowymi punktowymi źródłami zanieczyszczenia wód powierzchniowych pozostają nadal zakłady przemysłowe i większe skupiska ludności, odprowadzające ścieki do odbiorników systemami kanalizacyjnymi. Dla obszaru działania nadleśnictwa istotną rolę odgrywa oddziaływanie źródeł przemysłowych i mniejszą źródeł komunalnych. Zwiększająca się ilość przyłączy wodociągowych sprzyja powstawaniu większych ilości ścieków, które niejednokrotnie odprowadzane są, wspólnie ze ściekami z hodowli zwierząt, bez jakiegokolwiek oczyszczenia do rowów melioracyjnych i rzek. Zanieczyszczenia obszarowe pochodzą głównie z wypłukiwania opadami atmosferycznymi obszarów przede wszystkim rolnych. Substancjami zanieczyszczającymi, wymywanymi z terenów użytkowanych rolniczo do wód są w szczególności składniki nawozów mineralnych i organicznych, chemiczne środki ochrony roślin, a także ścieki i osady odprowadzone do gleby.

VII. WYTYCZNE DO ORGANIZACJI GOSPODARSTWA LEŚNEGO, REGULACJI ZASOBÓW ORAZ WYKONYWANIA PRAC LEŚNYCH

VII.1. OGÓLNE ZAŁOŻENIA PROWADZENIA GOSPODARKI LEŚNEJ

Prowadzenie gospodarki leśnej powinno być zgodne z zasadą trwałości lasów. Zasada ta powinna być jednakowo rozumiana przez wszystkie środowiska, zarówno przez leśników, jak i pozostałe grupy zawodowe oraz innych uczestników życia gospodarczego i społecznego. W jednoznacznym rozumieniu pomocne są kryteria i wskaźniki trwałości lasów. Ujednolicenie pojęcia ciągłości lasów przy pomocy kryteriów i wskaźników pozwala na dokonywanie porównań na poziomie lokalnym, regionalnym, krajowym i międzynarodowym. Kryteria miar i cech trwałego rozwoju w europejskim ujęciu posiadają 6 głównych kierunków:

- zachowanie i zwiększanie udziału lasów w globalnym bilansie węgla,
- utrzymanie zdrowia i trwałości ekosystemów leśnych,
- utrzymanie produkcyjnej zasobności lasów,
- zachowanie biologicznej różnorodności,
- ochrona zasobów genowych i wodnych w lasach,
- utrzymanie i wzmacnianie długofalowych, wielostronnych korzyści społecznych i ekonomicznych płynących z lasów.

Przedstawione kryteria uzupełnione są 20 wskaźnikami trwałego i zrównoważonego rozwoju lasów. Jest to wybór naukowo uzasadnionych, technicznie możliwych do praktycznego zastosowania i ekonomicznie niezbyt kosztownych przedsięwzięć. Całość umożliwia śledzenie i porównanie kierunków i tempa zmian w lasach i leśnictwie europejskim.

VII.2. REGULACJA UŻYTKOWANIA RĘBNEGO

Zgodnie z założeniami zawartymi w protokole z posiedzenia Komisji Założeń Planu dla Nadleśnictwa Węgliniec, dla celów planowania urzędniowego, całość lasów podzielono na gospodarstwa wg pełnionej przez nie dominującej funkcji (z uwzględnieniem wszystkich funkcji pozostałych) oraz przyjętych celów gospodarowania. Podział ten przedstawia zamieszczona poniżej tabela.

Tabela 64. Zestawienie powierzchniowe i procentowe gospodarstw w ramach obrębów

Gospodarstwo	Obręb Węgliniec		Obręb Osiecznica		Nadleśnictwo Węgliniec	
	Powierzchnia (zalesiona i niezalesiona) [ha / %]					
Specjalne (S)	240,85	2,70	297,03	4,04	540,58	3,30
Ochronne (O)	3966,13	44,47	3091,64	42,06	7102,24	43,39
Zrębowe (GZ)	2222,89	24,93	1516,67	20,64	3764,48	23,00
Przerębowo-zrębowe (GPZ)	2488,49	27,90	2444,27	33,26	4960,66	30,31
Ogółem	8918,36	100,00	7349,61	100,00	16367,97	100,00

VII.2.1. GOSPODARSTWO SPECJALNE

Gospodarstwo specjalne (S) obejmuje drzewostany na powierzchni 540,58 ha, pełniące specyficzne funkcje, których realizacja wymaga ograniczenia lub zaniechania funkcji produkcyjnych.

VII.2.2. GOSPODARSTWO WIELOFUNKCYJNYCH LASÓW OCHRONNYCH

Gospodarstwo lasów ochronnych (O) obejmuje lasy z wiodącą funkcją ochronną na powierzchni 7102,24 ha, której realizacja nie wymaga ograniczenia lub zaniechania funkcji produkcyjnych.

VII.2.3. GOSPODARSTWO WIELOFUNKCYJNYCH LASÓW GOSPODARCZYCH ZE ZRĘBOWYM SPOSOBEM ZAGOSPODAROWANIA

Gospodarstwo wielofunkcyjnych lasów gospodarczych ze zrębowym sposobem zagospodarowania (GZ) o powierzchni 3764,48 ha utworzone zostało z drzewostanów w lasach gospodarczych (nieujętych w gospodarstwie specjalnym lub gospodarstwie do przebudowy), w których ze względu na typ siedliskowy lasu oraz typ drzewostanu i aktualny skład gatunkowy przyjmuje się zrębowy sposób zagospodarowania rębniami zupełnymi.

VII.2.4. GOSPODARSTWO WIELOFUNKCYJNYCH LASÓW GOSPODARCZYCH Z PRZERĘBOWO-ZRĘBOWYM SPOSOBEM ZAGOSPODAROWANIA

Gospodarstwo wielofunkcyjnych lasów gospodarczych z przerębowo-zrębowym sposobem zagospodarowania (GPZ) o powierzchni 4960,66 ha utworzone z drzewostanów w lasach gospodarczych (nieujętych w gospodarstwie specjalnym lub przebudowy), w których ze względu na typ siedliskowy lasu oraz typ drzewostanu i aktualny skład

gatunkowy stosuje się sposób zagospodarowania rębniami częściowymi, gniazdowymi lub stopniowymi.

VII.3. WYTYCZNE W SPRAWIE POPRAWY STANU ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO W TRAKCIE WYKONYWANIA PRAC LEŚNYCH

Dla zminimalizowania szkód w środowisku przyrodniczym podczas wykonywania prac leśnych należy praktykować i wprowadzać możliwie najmniej uciążliwe technologie. W tym celu wskazane jest:

- w miarę posiadanych możliwości pozyskiwanie drewna kłodowanego;
- w miarę możliwości stosowanie w szerszym zakresie zrywki nasiębiejnej;
- wykorzystywanie stałych szlaków operacyjno-zrywkowych w celu ograniczenia zasięgu szkód powodowanych w czasie pozyskiwania drewna;
- w miejscach lokalizacji stanowisk rzadkich i szczególnie cennych gatunków roślin objętych ochroną prawną wykonywanie prac związanych z pozyskaniem drewna po zakończeniu wegetacji przez rośliny runa;
- stosowanie w trakcie prac leśnych olejów biodegradujących;
- zachowanie w stanie zbliżonym do naturalnego i odtwarzanie śródleśnych zbiorników i cieków wodnych;
- zachowanie w dolinach rzek lasów łągowych, olsów i innych naturalnych formacji przyrodniczych, jako ostoi rzadkich gatunków roślin i zwierząt oraz regulatorów wilgotności siedlisk i mikroklimatu;
- zachowanie w stanie nienaruszonym śródleśnych nieużytków jak np. bagna, trzęsawiska, mszary, torfowiska, remizy, wrzosowiska wraz z ich florą i fauną w celu ochrony pełnej różnorodności przyrodniczej;
- inicjowanie naturalnego odnowienia lasu na wszystkich siedliskach, o ile uzasadnia to skład gatunkowy drzewostanów, ich jakość i pochodzenie;
- wzbogacanie składu gatunkowego drzewostanów i rozpraszanie ryzyka hodowlanego na możliwie dużą liczbę gatunków drzew i krzewów leśnych;
- w drzewostanach zdrowych, niezagrażonych przez szkodliwe owady leśne i grzyby patogeniczne, należy pozostawiać w lesie drobne gałęzie i posusz jałowy;
- dostosowanie liczebności zwierzyny płowej w lasach oraz jej struktury wiekowej i płciowej do poziomu zapewniającego możliwości realizacji celów hodowli lasu;
- zwiększanie naturalnej bazy żerowej dla zwierzyny w lasach;
- pozostawianie na zrębach grupy i kępy drzew domieszkowych i biocenotycznych;
- kanalizowanie ruchu turystycznego na odpowiednie szlaki i trasy, przygotowane na jego przyjęcie.

VIII. PLAN DZIAŁAŃ - ZESTAWIENIE PRAC OBJĘTYCH PROGRAMEM OCHRONY PRZYRODY

VIII.1. KSZTAŁTOWANIE STOSUNKÓW WODNYCH

Podstawą w kształtowaniu odpowiednich stosunków wodnych na gruntach w zarządzie nadleśnictwa jest właściwa ochrona siedlisk leśnych, głównie siedlisk wilgotnych i łągowych. Pełnią one w przyrodzie swoistą rolę magazynu, który przyjmuje wodę, magazynuje ją, a na końcu uwalnia poprzez transpirację i wysięki. Na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Węgliniec siedliska te zajmują łączną powierzchnię 6652,34 ha, co stanowi około 38% powierzchni leśnej nadleśnictwa.

Jedną z podstawowych metod pozwalających właściwie regulować zasobami wodnymi jest mała retencja wodna. Stanowi ona istotną część racjonalnej gospodarki człowieka. Oznacza wszelkie działania ukierunkowane na magazynowanie wody w zbiornikach, ciekach, glebie, które będzie skutkowało zwiększeniem lokalnych zasobów wodnych i pozytywnym oddziaływaniem na środowisko przyrodnicze. Dlatego w ramach poprawy retencyjności na obszarze nadleśnictwa zalecane są następujące działania:

- przebudowa drzewostanów zmierzająca do dostosowania ich składu gatunkowego do zgodnego z siedliskiem;
- przeciwdziałanie degradacji gleb leśnych;
- ograniczanie spływów powierzchniowych;
- ograniczanie nadmiernego odpływu wód powierzchniowych siecią rowów melioracyjnych zlokalizowanych na gruntach będących w zarządzie nadleśnictwa, np. poprzez budowę urządzeń piętrzących;
- zwiększanie uwilgotnienia siedlisk przez podniesienie poziomu zwierciadła wód gruntowych;
- ochrona naturalnych obiektów małej retencji, tj. zbiorników wodnych, źródeł, itp.

Nadleśnictwo Węgliniec realizuje na swych gruntach projekt małej retencji nizinnej w ramach III osi priorytetowej Programu Operacyjnego UE Infrastruktura i Środowisko 2007 - 2013 pod nazwą *Zwiększanie możliwości retencyjnych oraz przeciwdziałanie powodzi i suszy w ekosystemach leśnych na terenach nizinnych*. Celem projektu jest likwidacja w lasach nizinnych skutków pogorszenia naturalnych stosunków wodnych, które spowodowały lub powodują zmiany w reżimie hydrologicznym całej zlewni. Cel ten zostanie osiągnięty poprzez podjęcie działań zwiększających potencjalne zdolności retencyjne lasów. Projekt obejmuje:

- renaturyzację obszarów wodno-błotnych,

- odbudowę systemów nawadniających oraz przebudowę systemów odwadniających,
- budowę oraz odbudowę obiektów retencjonowania wody.

Obiekty małej retencji są to obiekty o dużej efektywności retencyjnej w ochronie przed nadmiernym spływem powierzchniowym oraz w ochronie przed suszą. Zlokalizowane są w rozproszeniu na obszarach wododziałowych, gdzie woda opadowa najszybciej styka się z powierzchnią ziemi i skąd najszybciej odpływa w głąb gleby (piaski, żwiry, skały) lub spływając po powierzchni generuje powodzie w dolinach. Dobrze zachowane lub skutecznie odtworzone ekosystemy wodno-błotne o naturalnym charakterze są najlepszym miejscem retencjonowania wody w krajobrazie. Szczególnie dotyczy to torfowisk, które zatrzymują niemal tyle samo wody, co jeziora o analogicznej objętości, a mają znacznie lepsze niż zbiornik wodny właściwości, jeżeli chodzi o skuteczność retencji. Dobrze zaplanowana i zrealizowana mała retencja to renaturalizacja systemu krążenia wody w krajobrazie, służąca zarazem ochronie, jak i odtworzeniu siedlisk przyrodniczych i gatunków wodno-błotnych, pozytywnie oddziałujących na środowisko. Wpisanie w nią powinno być zachowanie i/lub odtworzenie wszystkich ekosystemów związanych z wodą - torfowisk, naturalnych cieków, terenów zalewowych.

VIII.2. KSZTAŁTOWANIE STREFY EKOTONOWEJ

Ekoton pełni szczególne funkcje ekologiczne. Jako strefa przejściowa stanowi naturalną barierę chroniącą środowisko leśne przed negatywnymi czynnikami związanymi z bezpośrednim sąsiedztwem terenów otwartych. Ochronę tej strefy, jak również formowanie jej w miejscach, gdzie będzie ona pełnić pożądaną rolę, wymuszają zasady zrównoważonej gospodarki leśnej. Zgodnie z nimi na obrzeżach lasów zaleca się tworzenie pasa ochronnego o szerokości 20-30 m, na który składają się odpowiednie gatunki krzewów i drzew. Dotyczy to również szerokich dróg oraz linii kolejowych przebiegających przez lasy.

Skład gatunkowy tworzonych stref musi być dostosowany do warunków siedliskowych. Przy planowaniu, zakładaniu i pielęgnowaniu ekotonów należy:

- promować istniejące odnowienia naturalne różnych gatunków drzew i krzewów;
- wprowadzać gatunki drzew i krzewów rodzimego pochodzenia, zgodne z danym siedliskiem;
- stosować luźniejszą więźbę sadzenia;
- dla sadzonek krzewów stosować zmieszanie grupowe (kilka sadzonek jednego gatunku w jednej grupie);
- wykonywać odpowiednie cięcia pielęgnacyjne prowadzące do formowania się silnie ugałęzionych drzew;
- w trakcie cięć należy popierać drzewa silnie ukorzenione i ugałęzione.

VIII.3. Kształtowanie granicy polno – leśnej

Głównym zagadnieniem związanym z kształtowaniem granicy polno-leśnej jest odpowiednie zagospodarowanie terenów położonych w bezpośrednim sąsiedztwie kompleksów leśnych. Dotyczy to przede wszystkim budownictwa mieszkaniowego i zagrodowego na terenach enklaw wśród kompleksów leśnych lub wzdłuż granicy z lasami. Zabudowa tego typu miejsc zwiększa lokalnie presję na środowisko leśne i powoduje pojawianie się negatywnych zjawisk, przyczyniających się do jego degradacji. Należą do nich:

- dzikie wysypiska śmieci;
- nielegalny wywóz nieczystości do lasu zanieczyszczających wody gruntowe;
- obniżenie poziomu wód gruntowych przez kopanie studni;
- zakłócanie spokoju i ciszy;
- wydeptywanie brzegów lasu;
- pojawienie się szkodników w postaci wałęsających się psów i kotów;
- nielegalne pozyskiwanie stroiszu i choinek;
- kłusownictwo.

Zapobieganie tego typu problemom powinno odbywać się na etapie planowania w ramach sporządzania planów przestrzennego zagospodarowania lub w czasie wydawania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu. Właściwa lokalizacja budynków oraz związanej z nimi infrastruktury pozwoli zminimalizować negatywne ich oddziaływanie na środowisko leśne.

Kolejnym problemem związanym z właściwym kształtowaniem granicy polno-leśnej jest ochrona nieleśnych siedlisk sąsiadujących bezpośrednio z lasem. W wielu przypadkach decydują one o różnorodności zarówno krajobrazowej, jak i gatunkowej, ponieważ stanowią często miejsca występowania cennych przyrodniczo gatunków roślin i zwierząt. W celu ochrony tego typu miejsc należy właściwie planować nowe zalesienia. Przed ich zaplanowaniem i przeprowadzeniem zaleca się wykonywanie odpowiedniej waloryzacji przyrodniczej, która pozwoli uniknąć niezamierzonego zniszczenia cennych przyrodniczo siedlisk nieleśnych.

VIII.4. Ochrona różnorodności biologicznej

VIII.4.1. Szczegółowe zagadnienia w zakresie ochrony bioróżnorodności

Ochrona różnorodności biologicznej w lasach realizowana jest na podstawie obowiązujących w Lasach Państwowych zarządzeń i instrukcji. W celu ochrony, jak również

powiększenia różnorodności biologicznej w lasach Nadleśnictwa Węglińiec, należy w miarę możliwości dostosować się do następujących zaleceń:

- w celu zachowania różnorodności ekosystemowej należy jak najszerszej wykorzystywać zmienność w ramach mikrosiedlisk wprowadzając na te niewielkie powierzchnie właściwe im gatunki;
- w celu zachowania bogactwa i różnorodności krajobrazowej należy unikać zalesiania śródleśnych pastwisk, bagien, łąk, nieużytków i innych podobnych im powierzchni. Jednakże w przypadku pojawienia się zaawansowanej sukcesji, na obszarach bez zidentyfikowanych osobliwości przyrodniczych, dopuszcza się wyłączenie ich i uznanie ich za powierzchnie leśne;
- dla zachowania różnorodności gatunkowej należy w lasach zwracać uwagę na dostosowanie się do zalecanych składów odnowieniowych przy zakładaniu upraw. W lasach na siedliskach żyzniejszych należy dążyć do zapewnienia dostępu światła do dolnych warstw;
- dla zachowania różnorodności genowej należy dążyć, by pozyskiwany materiał siewny pochodził z jak największej liczby osobników oraz różnych miejsc nadleśnictwa.

VIII.4.2. OCHRONA FAUNY KRĘGOWCÓW – ZALECENIA

Praktyczne działania na rzecz ochrony fauny kręgowców powinny skupiać się na eliminowaniu zagrożeń ze strony człowieka i odtwarzaniu warunków siedliska, umożliwiających zachowanie i rozwój populacji chronionych gatunków. Szczególnie ważna jest tu ochrona naturalnych schronień. W celu zapewnienia odpowiedniej ochrony siedlisk chronionych gatunków kręgowców na obszarze Nadleśnictwa Węglińiec, jak również zabezpieczenia potencjalnych miejsc ich bytowania wskazane jest prowadzenie dodatkowych działań ochronnych.

W zakresie ochrony nietoperzy ważne jest:

- oszczędzanie drzew dziuplastych (głównie dębów i drzew liściastych) w trakcie prac zrębowych;
- utrzymywanie mozaikowości środowiska leśnego;
- preferowanie biologicznych metod ochrony lasu;
- zakładanie budek lęgowych w drzewostanach młodszych klas wieku;
- odpowiednie kształtowanie granicy polno-leśnej w taki sposób, aby była jak najbardziej urozmaicona;
- ochrona śródleśnych oczek wodnych, stawów i innych zbiorników wodnych.

W zakresie ochrony ssaków ziemnowodnych ważne jest:

- ochrona stawów bobrowych;
- pozostawianie wzdłuż cieków gatunków drzew i krzewów preferowanych w diecie bobra (wierzba, topola, osika, brzoza).

W zakresie szczegółowych zaleceń w sprawie realizacji zadań z zakresu gospodarki leśnej w strefach ochrony gatunków istotne jest:

- wykonanie zabiegów rębnych w granicach stref ochronnych ptaków zostało rozłożone na całe dziesięciolecie;
- jeżeli wykonanie któregoś z zabiegów wpłynie negatywnie na występowanie ptaków w wyznaczonych dla nich strefach ochronnych, należy niezwłocznie wstrzymać wszystkie prace przewidziane do wykonania w w/w strefach;
- pozostawienie starodrzewia podczas prowadzenia cięć uprzątających w rębniach gniazdowych i częściowych powinno nastąpić możliwie najbliżej granicy strefy ścisłej (w kierunku gniazda ptaków).

Ponadto w zakresie ochrony ptaków, będących przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000 OSO Bory Dolnośląskie PLB020005 konieczna jest realizacja działań ochronnych na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Węgliniec na podstawie Zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 21 maja 2014 r. (Dz. Urz. Woj. Dolno. z dnia 21 maja 2014 r. poz. 2445) zamieszczonych w niniejszym dokumencie w rozdziale IV.3.2.1. OSO Bory Dolnośląskie PLB020005.

W zakresie ochrony płazów i gadów ważne są:

- ochrona zbiorników wodnych przed zanieczyszczeniami chemicznymi;
- ochrona istniejących oczek wodnych – nie dopuszczanie do ich zaśmiecania, nadmiernego zamulenia i zacienienia;
- pozostawianie martwego drewna, stert gałęzi i liści w rejonie zbiorników;
- wskazane jest tworzenie niewielkich oczek wodnych na terenach leśnych;
- pozostawianie wybranych karp korzeniowych na powierzchniach leśnych.

VIII.4.3. OCHRONA FAUNY BEZKRĘGOWCÓW – ZALECENIA

Działania dotyczące fauny bezkręgowców polegają na ochronie pierwotności i naturalności siedlisk oraz naturalnych procesów w nich zachodzących. Ochronie powinny podlegać zarówno siedliska gatunków, w których stwierdzono ich obecność, jak również miejsca ich potencjalnego występowania. W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Węgliniec faunę bezkręgowców reprezentuje przede wszystkim grupa chrząszczy *Coleoptera*. Należą

do nich między innymi chrząszcze saproksyliczne związane z siedliskami leśnymi. Ich ochrona powinna obejmować:

- zabezpieczenie odpowiedniej ilości starodrzewia na powierzchniach leśnych;
- pozostawianie drzew dziuplastych i z widocznymi wypróchnieniami do ich naturalnego rozpadu;
- zabezpieczenie odpowiedniej ilości martwego drewna na powierzchniach leśnych;
- ochronę fragmentów drzewostanów, w których stwierdzono obecność cennych i rzadkich gatunków chrząszczy saproksylofagicznych (np. pachnica dębowa *Osmoderma eremita*), w celu zapewnienia im swobodnego rozwoju i rozprzestrzeniania się;
- rozluźnianie zwarcia oraz ograniczanie podszytu i części podrostu w zasiedlonych przez cenne i rzadkie gatunki chrząszczy fragmentach drzewostanów;
- zapewnienie następstwa pokoleniowego drzew wolno rosnących wokół zasiedlonych przez cenne i rzadkie chrząszcze starych drzew.

Drugą grupę chronionych gatunków fauny bezkręgowej w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Węgliniec stanowią motyle *Lepidoptera* związane z siedliskami łąkowymi, siedliskiem łągowym, jak w przypadku modraszków *Phengaris* sp. W zakresie ochrony tych gatunków właściwe są następujące działania:

- przestrzeganie właściwych terminów koszenia łąk wraz z usuwaniem z nich pokosu;
- utrzymanie dotychczasowego poziomu wilgotności łąk;
- ograniczenie stosowania herbicydów, ciężkiego sprzętu oraz intensywnego nawożenia;
- zapobieganie naturalnej sukcesji krzewów i drzew na terenie występowania motyli łąkowych.

Pozostałe działania w zakresie ochrony potencjalnych miejsc występowania cennych gatunków bezkręgowców powinny skupiać się również na:

- właściwym kształtowaniu stref ekotonowych na granicy las-pole, las-woda;
- promowaniu naturalnych odnowień jesionu wyniosłego na siedliskach wilgotnych;
- ochronie śródleśnych oczek wodnych, torfowisk i wysięków wodnych.

VIII.4.4. OCHRONA CENNYCH ROŚLIN NACZYNIOWYCH – ZALECENIA

Właściwa ochrona cennych gatunków flory na obszarze nadleśnictwa powinna skupiać się nie tylko na ochronie ich siedlisk, ale również na bezpośredniej ochronie stanowisk tych gatunków.

Chronione gatunki związane z siedliskami wodnymi nie wymagają szczególnych zabiegów ochronnych. W ich przypadku należy utrzymywać w stanie niezmienionym naturalne zbiorniki wodne, w których one występują.

W przypadku gatunków roślin związanych z siedliskami leśnymi, występujących na obszarze nadleśnictwa rzadko i szczególnie cennych w skali regionu należy w miarę możliwości:

- w trakcie wykonywanych cięć rębnych w miarę możliwości stosować w szerszym zakresie zrywkę nasiębierną, ograniczającą uszkodzenia roślinności runa, w którym występują chronione gatunki;
- wykorzystywać stałe szlaki operacyjno-zrywkowe w celu ograniczenia zasięgu szkód powodowanych w czasie pozyskiwania drewna;
- na powierzchniach zrębowych miejsca występowania chronionych gatunków ujmować w biogrupy;
- nie zaburzać i nie zmieniać stosunków wodnych na siedliskach gatunków chronionych.
- w uzasadnionych przypadkach wykonywać prace leśne poza okresem wegetacyjnym;
- przeprowadzać odpowiednie szkolenia pracowników z rozpoznawania i zakresu ochrony gatunków.

W zakresie ochrony gatunków roślin związanych z siedliskami nieleśnymi należy:

- chronić płyty nieleśnych siedlisk znajdujące się w mozaice z drzewostanem;
- nie lokalizować składów drewna i szlaków operacyjnych na powierzchniach nieleśnych siedlisk przyrodniczych stanowiących przedmioty ochrony obszaru Natura 2000;
- przeciwdziałać sukcesji wtórnej na łąkowych siedliskach przyrodniczych.

VIII.4.5. OCHRONA SIEDLISK HYDROGENICZNYCH – ZALECENIA

Siedliska hydrogeniczne to siedliska, o których istnieniu i funkcjonowaniu decyduje woda. Zalicza się do nich siedliska związane z zalewanymi dnami dolin rzecznych, tarasów nadzalewowych, bezodpływowych obszarów bagiennych oraz mniejszych i większych zbiorników wodnych i cieków. Siedliska te odgrywają znaczącą rolę w krajobrazie i stanowią miejsca występowania szczególnie cennych i rzadkich gatunków roślin i zwierząt. Na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Węglińiec są to: brzegi lub osuszone dna zbiorników wodnych ze zbiorowiskami z *Littorelletea*, *Isoëto-Nanojuncetea*, starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nympheion*, *Potamion*, nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników, wilgotne wrzosowiska z wrzoścem bagiennym *Erica*

tetralix, ziołorośla nadrzeczne, torfowiska, bory i lasy bagienne oraz łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe, olsy źródliskowe.

Z racji swojego szczególnego bogactwa przyrodniczego oraz dużych zasobów wodnych siedliska te powinny być szczególnie chronione. W związku z tym w miejscach ich występowania działania powinny się koncentrować wokół następujących kwestii:

- utrzymanie stałych stosunków wodnych i zachowanie właściwego stanu siedlisk hydrogenicznych;
- odtwarzanie właściwych siedlisku stosunków wodnych w miejscach, gdzie zostały one zaburzone przez wcześniej prowadzone melioracje;
- niewprowadzanie gatunków obcych ekologicznie i geograficznie hydrogenicznym siedliskom leśnym;
- wyłączenie z użytkowania gospodarczego szczególnie cennych fragmentów lasów łągowych i bagiennych;
- zapobieganie sukcesji wtórnej na nieleśnych siedliskach hydrogenicznych (łąki wilgotne);
- niezalesianie nieleśnych siedlisk przyrodniczych (np. łąk, ziołorośli);
- prowadzenie prac konserwacyjnych rowów w sposób, który nie spowoduje zagrożenia w hydrogenicznych siedliskach przyrodniczych.

VIII.5. PRZEWIDYWANE ROZWIĄZANIA MAJĄCE NA CELU OGRANICZANIE NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ PROJEKTU PUL NA ŚRODOWISKO

Niektóre zapisy projektu pul wymagają zastosowania pewnych ograniczeń i towarzyszących im rozwiązań, które pozwolą zminimalizować krótkoterminowe negatywne ich oddziaływanie. W *Prognozie* w poszczególnych rozdziałach zostały umieszczone odpowiednie wytyczne w sprawie właściwego postępowania na siedliskach przyrodniczych i siedliskach gatunków w celu uniknięcia negatywnych zjawisk związanych z realizacją zapisów projektu pul.

Tabela 65. Przewidywane negatywne oddziaływanie zapisów projektu pul i proponowane w Prognozie rozwiązania minimalizujące ten wpływ

Obszar oddziaływania	Możliwe potencjalne negatywne oddziaływanie	Zapisy w projekcie pul i prognozie ograniczające negatywne oddziaływanie
Przedmioty ochrony obszaru Natura 2000 OZW Dolina Dolnej Kwisy PLH020050 – siedliska przyrodnicze	Pogorszenie stanu zachowania siedlisk przyrodniczych w obszarze Natura 2000	<p>Siedlisko łąk środkowoeuropejski i subkontynentalny <i>Galio-Carpinetum</i>, <i>Tilio-Carpinetum</i> 9170: W trakcie realizacji trzebieży późnych w wydzieleniach leśnych: 500 m oraz 500 r (obręb Osiecznica) konieczne jest zapewnianie zasobów martwego drewna, z dostosowaniem do konkretnych uwarunkowań lokalnych (wieku i stanu sanitarnego drzewostanu, wymogów przeciwpożarowych i zagrożeń wynikających z wpływów antropogenicznych) poprzez: - nie usuwanie wywrotów i złomów, - pozostawianie martwych drzew stojących i nie usuwanie drzew dziuplastych i próchniejących z wyłączeniem sytuacji stwarzających zagrożenie zdrowia, życia lub mienia ludzkiego. Ponadto w tych samych wydzieleniach leśnych, w związku z obecnością w drzewostanie obcych ekologicznie i geograficznie gatunków drzew (wydz. leśn. 500 m – modrzew, sosna, robinia akacjowa, kasztan; wydz. leśn. 500 r – sosna, świerk), wskazane jest ich usuwanie w ramach prowadzonych prac.</p>
Przedmioty ochrony obszaru Natura 2000 OZW Uroczyska Borów Dolnośląskich PLH020072 – siedliska przyrodnicze	Pogorszenie stanu zachowania siedlisk przyrodniczych w obszarze Natura 2000	<p>Siedlisko wydmy śródlądowe z murawami napiaskowymi 2330: W trakcie realizacji planowanych prac leśnych w wydz. leśn. 65 t (obręb Węgliniec) zaleca się ochronę zwartych piaszczystych powierzchni porośniętych roślinnością nieleśną przed rozjeżdżaniem lub składowaniem drewna. Siedlisko torfowiska przejściowe i trzęsawiska, przeważnie z roślinnością z <i>Scheuchzeria-Caricetea</i> 7140: W trakcie realizacji planowanych prac leśnych w wydz. leśn.: 75 , 93 b, 94 b, 160 c, 161 a, 164 b (obręb Węgliniec) oraz 537 s, 552 b (obręb Osiecznica) zaleca się ochronę płatów torfowiska przed rozjeżdżaniem lub innymi uszkodzeniami. Siedlisko bory i lasy bagienne 91D0: W trakcie realizacji planowanych rębni zupełnych w wydz. leśn.: 424 a, 521 s (obręb Osiecznica) oraz rębni złożonych w wydz. leśn.: 32 b, g, 33 b, 160 a (obręb Węgliniec) i 521 g (obręb Osiecznica) nie wykonywać zabiegu na powierzchni płatów priorytetowego siedliska boru bagiennego 91D0 i zachować od nich odpowiednią odległość pozostawiając nienaruszony pas drzewostanu pomiędzy siedliskiem a pozostałym drzewostanem, dla którego przewidziany jest zabieg.</p>
Przedmioty ochrony obszaru Natura 2000 OZW Dolina Kwisy PLH020050 – gatunki zwierząt	Pogorszenie stanu zachowania gatunku i jego siedlisk w obszarze Natura 2000	<p>Pachnica dębowa <i>Osmoderma eremita</i> 1084: Zapobiegnięcie skutkowi zubożenia siedliska gatunku poprzez: - zachowywanie starych dziuplastych drzew oraz drzew z widocznymi owocnikami grzybów nadrzewnych, z wyłączeniem drzew i konarów, które należy usunąć ze względów bezpieczeństwa - pozostawianie drzew martwych, - wykorzystywanie naturalnych odnowień rodzimych dębów (bez wprowadzania gatunków drzew iglastych i drzew obcego pochodzenia), - wykorzystywanie naturalnego odnowienia (rodzime gatunki drzew liściastych) przy jednoczesnym usuwaniu zbyt gęstego podszytu, który powoduje zacienianie stanowisk gatunku (zgodnie z pzo).</p>
Przedmioty ochrony obszaru Natura 2000 OZW Uroczyska Borów Dolnośląskich PLH020072 – gatunki zwierząt	Pogorszenie stanu zachowania gatunku i jego siedlisk w obszarze Natura 2000	<p>Pachnica dębowa <i>Osmoderma eremita</i> 1084: W czasie realizacji trzebieży późnych (wydz. leśn. 517 a – obręb Osiecznica) i rębni złożonych (wydz. leśn. 414 g – obręb Osiecznica) pozostawiać na powierzchni liściaste drzewa dziuplaste oraz drzewa z widocznymi wypróchnieniami. Mopek <i>Barbastella barbastellus</i> 1308; nocek duży <i>Myotis myotis</i> 1324: Podczas realizacji prac związanych z pozyskaniem drewna na powierzchniach leśnych pozostawiać drzewa dziuplaste.</p>
Przedmioty ochrony obszaru Natura 2000 OSO Bory Dolnośląskie PLB020005 – gatunki ptaków	Pogorszenie stanu zachowania gatunku i jego siedlisk w obszarze Natura 2000	<p>Bielik <i>Haliaeetus albicilla</i> A075 (strefa ochrony: Decyzja RDOŚ-02-WPN-6631/s/5/09/km): W strefie okresowej zaplanowane zabiegi wykonywać poza okresem 1.01-31.07. Głuszc <i>Tetrao urugallus</i> A108 (strefy ochrony: Decyzja SR.V.6631/s/2/km/05 oraz Decyzja SR.V.6631/s/3/km/05): W strefie okresowej zaplanowane zabiegi wykonywać poza okresem 01.12 - 31.08. Dzięcioł zielonosiwy <i>Picus canus</i> A234: W trakcie realizacji planowanych trzebieży późnych (wydz. leśn. 428 fx, 494 d, 500 r – obręb Osiecznica) oraz rębni złożonych (wydz. leśn. 62 i, k; 97 d, 138 l – obręb</p>

Obszar oddziaływania	Możliwe potencjalne negatywne oddziaływanie	Zapisy w projekcie pul i prognozie ograniczające negatywne oddziaływanie
		<p>Węgliniec oraz 493 h, 568 k – obręb Osiecznica) pozostawiać na powierzchni wydzieleń leśnych rodzime drzewa żywe i obumarłe drzewa stojące, miejscowo spróchniałe (ze zgnilizną), drzewa z owocnikami grzybów oraz drzewa dziuplaste, szczególnie te o miękkim drewnie, takie jak np.: brzoza, osika z wyjątkiem sytuacji zagrażających zdrowiu i życiu ludzi, zapewniając tym samym zwiększanie się ilości martwego drewna w wieloletnim przedziale czasowym (zgodnie z pzo).</p> <p>Żuraw <i>Grus grus</i> A127: Planowany zabieg trzebieży wczesnych w wydz. leśn. 506 I (obręb Osiecznica) zaleca się wykonywać w okresie od jesieni do wiosny (od października do marca).</p> <p>Sóweczka <i>Glaucidium passerinum</i> A217, włośchatka <i>Aegolius funereus</i> A223: Zachowanie fragmentów starodrzewu na powierzchniach zrębowych (zgodnie z pzo).</p> <p>W miejscach obserwowanego występowania sóweczki lub włośchatki w trakcie zabiegów rębnych pozostawiać do naturalnej śmierci i rozkładu drewna w kępach o minimalnej powierzchni 5% każdego bloku drzewostanów rębnych przeznaczonych do wycięcia w dziesięcioleciu, fragmenty nie mniejsze niż 6 arów. Nie dotyczy sytuacji kłeskowych oraz bloków upraw pochodnych. Przed rozpoczęciem wycinki każdorazowo sprawdzić, czy drzewo nie jest dziuplaste (zgodnie z pzo).</p>
<p>Otulina rezerwatu przyrody „Wrzosiec koło Piasecznej”</p>	<p>Płoszenie gatunków zwierząt ściśle związanych z terenem rezerwatu i obecnymi w nim siedliskami.</p>	<p>Żuraw <i>Grus grus</i> A127: Zabiegi pielęgnacyjne w młodszych drzewostanach w wydz. leśn.: 37 a, d; obręb Węgliniec zaleca się wykonać w okresie od jesieni do wiosny (od października do marca).</p>
<p>Stanowiska chronionych gatunków roślin</p>	<p>Pogorszenie warunków siedliskowych gatunku lub zniszczenie stanowiska</p>	<p>Arnika górska: a) W czasie realizacji planowanej trzebieży późnej w wydz. leśn.: 210 g, 240 g – obręb Węgliniec chronić widoczne stanowiska gatunku przed zniszczeniem.</p> <p>Bagno zwyczajne: a) W drzewostanach, gdzie w mozaice występują fragmenty borów bagiennych z dużymi skupiskami bagna zwyczajnego zaleca się w miarę możliwości ich ochronę i zachowanie odpowiedniej odległości od tego typu miejsc w czasie realizacji prac na pozostałej powierzchni wydzielenia (dotyczy wydz. leśn. z planowaną rębnią zupełną: 2 b, 3 f, 4 k, 24j, 34d, f, 36o, 53c, 297b, 283g, k – obręb Węgliniec; 521 s, 553 c – obręb Osiecznica oraz wydz. leśn. z planowaną rębnią złożoną: 15 j, 21 i, 32 b, g, 33 b, 42 g, 43 b, 44 f, 272b, 308i, 320c – obręb Węgliniec; 366 g, 578 a, 580 h – obręb Osiecznica).</p> <p>Borówka bagienna: a) Borówka bagienna jest wskaźnikiem zbiorowisk torfowiskowych. Zaleca się, aby miejsca jej koncentracji wyłączać z zabiegu i chronić przed zniszczeniem jako fragmenty cennych torfowiskowych siedlisk przyrodniczych. Zalecenie odnosi się do powierzchni leśnej z planowaną rębnią zupełną (wydz. leśn.: 24 j – obręb Węgliniec).</p> <p>Cis pospolity: a) W czasie realizacji planowanych zabiegów w wydz. leśn.: 580f, 588b – obręb Osiecznica chronić widoczne stanowiska gatunku przed zniszczeniem.</p> <p>Gnieźnik leśny: a) W czasie realizacji planowanego zabiegu w wydz. leśn.: 341f obręb Węgliniec zachować szczególną ostrożność na obrzeżach drzewostanu, gdzie mogą występować stanowiska gatunku. Chronić widoczne stanowiska przed zniszczeniem w czasie prowadzonych prac leśnych.</p> <p>Listera jajowata: a) Planowany zabieg w wydz. leśn.: 341f obręb Węgliniec wykonać poza okresem wegetacyjnym.</p> <p>Kruszczyk szerokolistny: a) Planowany zabieg w wydz. leśn.: 341f obręb Węgliniec wykonać poza okresem wegetacyjnym. b) W czasie realizacji zaplanowanych rębni złożonych w wydz. leśn.: 298g, 341f – obręb Węgliniec oraz trzebieży późnych w wydz. leśn.: 171c - obręb Węgliniec zaleca się ochronę widocznych stanowisk gatunku, które mogą być zlokalizowane na obrzeżach drzewostanu.</p> <p>Podrzeń żebrowiec: a) W czasie realizacji zaplanowanych rębni złożonych w wydz. leśn.: 248 d, 273 d –</p>

Obszar oddziaływania	Możliwe potencjalne negatywne oddziaływanie	Zapisy w projekcie pul i prognozie ograniczające negatywne oddziaływanie
		<p>obręb Węglińiec oraz zabiegów pielęgnacyjnych w wydz. leśn.: 592f – obręb Osiecznica zaleca się ochronę widocznych stanowisk gatunku w miarę technicznych możliwości.</p> <p>Podkolan biały: a) Planowany zabieg w wydz. leśn.: 341 r – obręb Węglińiec wykonać poza okresem wegetacyjnym.</p> <p>Torfowiec – rodzaj: a) Gatunki torfowców są wskaźnikami zbiorowisk torfowiskowych. W miejscach dużej koncentracji torfowców, na silnie uwilgotnionym podłożu zaleca się, aby chronić tego typu płyty przed zniszczeniem w trakcie wykonywanych prac leśnych. Dotyczy to szczególnie fragmentów stanowiących części większych układów torfowiskowych, które mogą znajdować się w sąsiedztwie wydzieleń leśnych z planowanym zabiegiem. Zalecenie to odnosi się do wydz. leśn.: 46 a, 186k, 211b, 213c, 264f, 283h, 284a, 297a, f, g, 303f, 38 a, f, 43 c, 163m, 186m, 187o, 210j, 211a, 212b, 212g, 214c, 297d, 307g, 264c, 297b, : 43 b, 283b – obręb Węglińiec oraz 276f, 581b, 276 r, 580 f, 586 g, 513 f, 578a, 580h obręb Osiecznica.</p> <p>Torfowiec błotny: a) Gatunki torfowców są wskaźnikami zbiorowisk torfowiskowych. W miejscach dużej koncentracji torfowców, na silnie uwilgotnionym podłożu zaleca się, aby chronić tego typu płyty przed zniszczeniem w trakcie wykonywanych prac leśnych. Dotyczy to szczególnie fragmentów stanowiących części większych układów torfowiskowych, które mogą znajdować się w sąsiedztwie wydzieleń leśnych z planowanym zabiegiem. Zalecenie to odnosi się do wydz. leśn.: 187m, n, 234h, 236f, 63 g, 237a, 234d, 236i - obręb Węglińiec oraz 351g – obręb Osiecznica.</p> <p>Rosiczka okrągłolistna: a) Miejsca silnie uwilgotnione, o charakterze torfowiskowym, w których zlokalizowane są stanowiska rosiczki, należy chronić przed zniszczeniem w czasie realizacji planowanego zabiegu. Zalecenie odnosi się do wydz. leśn.: 334 a, 541 g, 276 c – obręb Osiecznica oraz 44 c – obręb Węglińiec.</p> <p>Rosiczka pośrednia: a) Miejsca silnie uwilgotnione, o charakterze torfowiskowym, w których zlokalizowane są stanowiska rosiczki, należy chronić przed zniszczeniem w czasie realizacji planowanego zabiegu. Zalecenie odnosi się do wydz. leśn.: 539 f – obręb Osiecznica.</p> <p>Wiciokrzew pomorski: a) W czasie realizacji planowanych zabiegów w wydz. leśn.: 65 bx, 85 a, l - obr. Węglińiec pozostawiać na powierzchni wydzieleń egzemplarze drzew ze wskazanym gatunkiem.</p> <p>Wroniec widlasty: a) W czasie realizacji planowanego zabiegu w wydz. leśn.: 122g – obręb Węglińiec chronić widoczne stanowiska gatunku przed zniszczeniem.</p> <p>Widłak goździsty: a) W czasie realizacji planowanego zabiegu w wydz. leśn.: 152b, 249n, 26d, 266d – obręb Węglińiec chronić widoczne stanowiska gatunku przed zniszczeniem.</p> <p>Wrzosiec bagienny. Uwaga! Gatunek, którego nie dotyczy odstępstwo od zakazów umyślnego niszczenia i uszkodzania oraz niszczenia ich siedlisk w trakcie wykonywania czynności związanych z prowadzeniem racjonalnej gospodarki leśnej, jeżeli technologia prac uniemożliwia przestrzeganie tych zakazów! a) W czasie realizacji zaplanowanej trzebieży późnej w wydz. leśn. 38 a (obręb Węglińiec) konieczna jest ochrona stanowiska wrzośca wraz z płatem jego siedliska w sposób gwarantujący utrzymanie niezmiennych warunków siedliskowych tego gatunku.</p> <p>Widłak jałowcowaty: a) W czasie realizacji planowanego zabiegu w wydz. leśn.: 14h – obręb Węglińiec chronić widoczne stanowiska gatunku przed zniszczeniem pozostawiając w miejscach skupisk gatunku fragmenty starodrzewia w nienaruszonym stanie.</p> <p>Żurawina błotna: a) Gatunek jest wskaźnikiem zbiorowisk torfowiskowych. Zaleca się, aby miejsca jego koncentracji wyłączać z zabiegu i chronić przed zniszczeniem jako fragmenty cennych torfowiskowych siedlisk przyrodniczych. Zalecenie odnosi się do powierzchni leśnej z planowaną trzebieżą późną (wydz. leśn.: 524 h – obręb Osiecznica) oraz rębniami złożonymi (wydz. leśn.: 578 a – obręb Osiecznica).</p>
Stanowiska chronionych gatunków	Pogorszenie warunków siedliskowych	<p>Żagwica listkowata: a) W czasie realizacji planowanego zabiegu w wydz. leśn.: 500 r – obręb Osiecznica chronić widoczne stanowiska gatunku przed zniszczeniem</p>

Obszar oddziaływania	Możliwe potencjalne negatywne oddziaływanie	Zapisy w projekcie pul i prognozie ograniczające negatywne oddziaływanie
grzybów	gatunku lub zniszczenie stanowiska	pozostawiając egzemplarze drzew z jego owocnikami u nasady pnia.
Siedliska chronionych gatunków zwierząt	Pogorszenie warunków siedliskowych gatunku w miejscach bytowania	<p>Ropucha szara, żaba moczarowa, żaba trawna, jaszczurka zwinka, jaszczurka żyworodna, traszka górską, padalec zwyczajny, zaskroniec zwyczajny, żmija zygzakowata (dotyczy wszystkich gruntów w zarządzie nadleśnictwa, dla których planowane są zabiegi gospodarcze):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ochrona w miarę technicznych możliwości widocznych osobników płazów i gadów w czasie wykonywanych czynności związanych z realizacją wskazania gospodarczego. 2. Zachowanie wokół zbiorników (również stawów bobrowych) i wzdłuż cieków oraz większych rowów z wodą płynącą lub stojącą buforu, w obrębie którego nie będą wykonywane żadne czynności związane z realizacją planowego wskazania gospodarczego. 3. W trakcie realizacji zabiegów rębnych na powierzchni leśnej pozostawiać fragmenty dobrze zachowanego starodrzewia. Z kolei w obrębie drzewostanów, które sąsiadują bezpośrednio z drogami leśnymi, lukami, zbiornikami lub innymi powierzchniami nieleśnymi pozostawiać wykształcony na ich krawędziach pas drzew i krzewów o charakterze ekotonu w nienaruszonym stanie. <p>Borowiaczek, borowiec wielki, gacek brunatny, mopek, karlik większy, nocek duży, nocek Natterera, nocek Brandta, nocek Bechsteina, nocek rudy, nocek wąsatek: Pozostawianie na powierzchniach leśnych wydzieleń: 62 i, k, 97 d, 138 l, 341 f (obwód Węgliniec) oraz 428 fx, 493 h, 494 d, 500 r, 568 k, 590 a, 597 j (obwód Osiecznica) starych drzew dziuplastych oraz stojących drzew martwych lub obumierających z odstającą korą z wyjątkiem sytuacji zagrażających bezpieczeństwu ludzi lub mienia oraz przypadków zagrożenia trwałości lasu.</p> <p>Remiz, zimorodek, nurogęś:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zachowanie wokół zbiorników i wzdłuż cieków oraz większych rowów z wodą płynącą lub stojącą buforu, w obrębie którego nie będą wykonywane żadne czynności związane z realizacją planowego wskazania gospodarczego. 2. Pozostawianie drzew dziuplastych na powierzchniach leśnych. <p>Makolągwa, myszołów, sierpówka, bogatka, czarnogłówka, drożdżik, dzięcioł czarny, dzięcioł duży, grzywacz, jastrząb, krętogłów, krogulec, kruk, kukułka, muchołówka żałobna, paszkoć, pełzacz leśny, pierwiosnek, puszczyk, raniuszek, rudzik, słonka, sójka, świstunka leśna, trzmiełojad, turkawka, zniczek, uszatka, czubatka, czyż, dzięcioł trójpalczasty, gil, kobuz, krzyżodziób, mysikrólik, sosnowka, dzięcioł zielony, kwiczoł, makolągwa, myszołów, sierpówka, słowik rdzawy, szczygieł, szpak, śpiewak, bogatka, czarnogłówka, drożdżik, dzięcioł czarny, dzięcioł duży, dzięcioł średni, dzięciołek, gajówka, grubodziób, grzywacz, jastrząb, kos, kowalik, krętogłów, krogulec, kruk, kukułka, modraszka, muchołówka białoszyja, muchołówka mała, muchołówka szara, muchołówka żałobna, paszkoć, pełzacz leśny, pełzacz ogrodowy, pierwiosnek, puszczyk, raniuszek, rudzik, sikora uboga, siniak, słonka, sójka, strumieniówka, strzyżek, świstunka leśna, trzmiełojad, turkawka, wilga, wójcik, zaganiacz, zięba, zniczek, dzwonec (na powierzchniach leśnych z drzewostanami, w których planowane są pielęgnacje młodszych drzewostanów i trzebieże późne):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Na powierzchni leśnej z zabiegiem pozostawiać drzewa dziuplaste. 2. Przed wykonaniem planowanego zabiegu dokonać kontroli powierzchni pod kątem występowania dużych gniazd w koronach drzew, po czym w sytuacji ich potwierdzenia chronić je przed zniszczeniem w czasie realizowanych prac leśnych. 3. Odpowiednie przeszkolenie pracowników wykonujących prace leśne na powierzchni drzewostanu tak, aby w sytuacji zaobserwowania zasiedlonego gniazda w warstwie podszytu lub w gałęziach drzew nie wykonywali czynności związanych z zabiegiem w bezpośrednim otoczeniu takiego miejsca. <p>Makolągwa, myszołów, sierpówka, bogatka, czarnogłówka, drożdżik, dzięcioł czarny, dzięcioł duży, grzywacz, jastrząb, krętogłów, krogulec, kruk, kukułka, muchołówka żałobna, paszkoć, pełzacz leśny, pierwiosnek, puszczyk, raniuszek, rudzik, słonka, sójka, świstunka leśna, trzmiełojad, turkawka, zniczek, uszatka, czubatka, czyż, dzięcioł trójpalczasty, gil, kobuz, krzyżodziób, mysikrólik, sosnowka, dzięcioł zielony, kwiczoł, makolągwa, myszołów, sierpówka, słowik rdzawy, szczygieł, szpak, śpiewak, bogatka,</p>

Obszar oddziaływania	Możliwe potencjalne negatywne oddziaływanie	Zapisy w projekcie pul i prognozie ograniczające negatywne oddziaływanie
		<p>czarnogłówka, drożdżik, dzięcioł czarny, dzięcioł duży, dzięcioł średni, dzięciołek, gajówka, grubodziób, grzywacz, jastrząb, kos, kowalik, krętogłów, krogulec, kruk, kukułka, modraszka, muchołówka białoszyja, muchołówka mała, muchołówka szara, muchołówka żałobna, paszkoć, pełzacz leśny, pełzacz ogrodowy, pierwiosnek, puszczyk, raniuszek, rudzik, sikora uboga, siniak, słonka, sójka, strumieniówka, strzyżyk, świstunka leśna, trzmielojad, turkawka, wilga, wójcik, zaganiacz, zięba, zniczek, dzwonec (na powierzchniach leśnych z drzewostanami, w których planowane są rębnie złożone z krótkim okresem odnowienia (IIAU, IIBU, IIIA, IIIAU, IIIBU):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Na powierzchni leśnej z zabiegiem pozostawiać drzewa dziuplaste. 2. Na wszystkich powierzchniach leśnych z zabiegiem zabezpieczyć fragmenty starodrzewia do ich naturalnego rozpadu. <p>Makolągwa, myszołów, sierpówka, bogatka, czarnogłówka, drożdżik, dzięcioł czarny, dzięcioł duży, grzywacz, jastrząb, krętogłów, krogulec, kruk, kukułka, muchołówka żałobna, paszkoć, pełzacz leśny, pierwiosnek, puszczyk, raniuszek, rudzik, słonka, sójka, świstunka leśna, trzmielojad, turkawka, zniczek, uszatka, czubatka, czyż, dzięcioł trójpalczasty, gil, kobuz, krzyżodziób, mysikrólik, sosnówka, dzięcioł zielony, kwiczoł, makolągwa, myszołów, sierpówka, słowik rdzawy, szczygieł, szpak, śpiewak, bogatka, czarnogłówka, drożdżik, dzięcioł czarny, dzięcioł duży, dzięcioł średni, dzięciołek, gajówka, grubodziób, grzywacz, jastrząb, kos, kowalik, krętogłów, krogulec, kruk, kukułka, modraszka, muchołówka białoszyja, muchołówka mała, muchołówka szara, muchołówka żałobna, paszkoć, pełzacz leśny, pełzacz ogrodowy, pierwiosnek, puszczyk, raniuszek, rudzik, sikora uboga, siniak, słonka, sójka, strumieniówka, strzyżyk, świstunka leśna, trzmielojad, turkawka, wilga, wójcik, zaganiacz, zięba, zniczek, dzwonec (na powierzchniach leśnych z drzewostanami, w których planowane są rębnie złożone ze średnim lub długim okresem odnowienia (IIA, IIB, IIIB, IVD):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Na powierzchni leśnej z zabiegiem pozostawiać drzewa dziuplaste. <p>Uszatka, czubatka, czyż, dzięcioł trójpalczasty, gil, kobuz, krzyżodziób, mysikrólik, sosnówka (na powierzchniach leśnych z drzewostanami, w których planowane są rębnie zupełne):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Na powierzchni leśnej z zabiegiem pozostawiać drzewa dziuplaste. 2. Na wszystkich powierzchniach leśnych z zabiegiem zabezpieczyć fragmenty starodrzewia do ich naturalnego rozpadu.

VIII.6. ROZWIĄZANIA ALTERNATYWNE DO ROZWIĄZAŃ ZASTOSOWANYCH W PROJEKCIE PUL

Projekt planu urządzenia lasu (pul) jest dokumentem określającym zadania z zakresu gospodarki leśnej na dużym poziomie szczegółowości (wskazania gospodarcze dla konkretnych wydzieleń). Podstawą tworzenia planu są między innymi zasady trwale zrównoważonej gospodarki leśnej uwzględniające potrzeby ochrony lasów, zwłaszcza ekosystemów leśnych stanowiących naturalne fragmenty rodzimej przyrody lub lasów szczególnie cennych.

Oczywistą alternatywą dla przyjętego projektu planu urządzenia lasu, podlegającego ocenie w trakcie przeprowadzania procedury oceny jego oddziaływania na środowisko, jest brak pul. Taki wariant należałoby nazwać zerowym (jego skutki omówione są w *Prognozie* w rozdziale V). Z punktu widzenia obowiązującego prawa wariant ten jest niemożliwy. W związku z powyższym w rzeczywistości nie ma realnych możliwości stworzenia wariantu zerowego pul. Dlatego do oceny w *Prognozie* przedstawiony został tylko jeden wariant,

najkorzystniejszy z punktu widzenia ochrony siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków oraz użytkowania gospodarczego lasów.

Proces tworzenia ostatecznego wariantu planu jest złożony i długotrwały. Rozwiązania alternatywne konkretnych wskazań są analizowane w trakcie konstruowania całego pul, a ostateczny wybór dokonywany jest na etapie uzgadniania wskazań gospodarczych i planu cięć. Oznacza to rozważanie na etapie tworzenia planu wielu wariantów alternatywnych zapewniających realizację przyjętych celów zgodnie z aktualnymi przepisami prawa, obowiązującymi instrukcjami i zasadą przeczności. Rozwiązania niewłaściwe, szkodliwe dla środowiska lub niezgodne z przyjętymi zasadami zagospodarowania lasu są odrzucane już na etapie tworzenia pul, a przyjęte rozwiązania podlegają ostatecznie dodatkowej analizie i ocenie w trakcie tworzenia prognozy oddziaływania na środowisko dla projektu pul.

Pierwszym etapem opracowywania wariantów alternatywnych (wariantowania) pul były decyzje Komisji Założeń Planu, zwołanej w celu ustalenia wytycznych i ogólnych zasad prowadzenia terenowych prac urządzeniowych. Kolejnym etapem, na którym rozważano różne warianty, było sporządzenie wykazu projektowanych cięć rębnych wraz z mapą przeglądową cięć. Optymalne rozplanowanie cięć użytkowania zasobów drzewnych, regulowane etatem pozyskania, jest pochodną potrzeb wynikających z celów hodowlanych i ochronnych i ma zapewnić ciągłość produkcji. Pierwotny zakres cięć w planie jest następnie weryfikowany poprzez uzgodnienie zaplanowanych wstępnie zabiegów z wymogami ochrony przyrody, społecznymi, a także zasadami planowania. Ostateczna wersja wykazu projektowanych cięć rębnych powstała w wyniku wielokrotnego korygowania sposobów realizacji użytkowania rębego w poszczególnych gospodarstwach, a wraz z tym w poszczególnych drzewostanach. Przy określaniu lokalizacji planowanych cięć rębnych przestrzegane są następujące zasady: wymogu ładu czasowego i przestrzennego; ograniczeń i nakazów prawnych wynikających z funkcji pełnionych przez poszczególne drzewostany; wytycznych zawartych w aktach normalizacji wewnętrznej w Lasach Państwowych (np. odnośnie szerokości zrębów, nawrotów cięć, długości okresów odnowienia, itp.); wytycznych Komisji Założeń Planu.

Ostatnim etapem, na którym rozważano różne warianty, było posiedzenie Narady Techniczno-Gospodarczej, na której rozpatrywano warianty dotyczące intensywności projektowanego użytkowania przedrębego.

Wariantowanie pod kątem wymagań ochrony środowiska przeprowadzone zostało na etapie tworzenia *Programu ochrony przyrody dla nadleśnictwa (POP)*. W Programie wskazano na miejsca i problemy, które wymagają szczególnego podejścia w gospodarowaniu w lasach i odpowiednio modyfikujące prowadzenie gospodarki leśnej. W POP obok szczegółowej charakterystyki obiektów cennych przyrodniczo i kulturowo na

terenie nadleśnictwa zamieszczono propozycje dotyczące modyfikacji zabiegów gospodarczych, które mogą wpłynąć negatywnie na te obiekty. Modyfikacje i zalecenia te zostały opisane w sposób tekstowy przy omawianiu poszczególnych typów obiektów. Najczęstszym zaleceniem w zakresie właściwej ochrony chronionych gatunków roślin i zwierząt oraz siedlisk przyrodniczych było odpowiednie dostosowanie terminów przeprowadzania prac leśnych lub ograniczenie ich zakresu w celu zabezpieczenia fragmentów starodrzewia lub pojedynczych drzew lub ich grup na powierzchniach operacyjnych. Planowanie urzędniowe w swoich zasadach nie uwzględnia potrzeby planowania terminów wykonania poszczególnych zabiegów, zarówno w ramach roku jak i w ramach 10-lecia, dlatego wariantowanie czasowe jest znacznie ograniczone w trakcie tworzenia planu.

Podsumowując należy stwierdzić, że przedstawiona wersja projektu planu urządzenia lasu wraz prognozą oddziaływania na środowisko zawierają optymalne, możliwe do zastosowania rozwiązania minimalizujące negatywny wpływ planowanych zabiegów gospodarczych na środowisko naturalne wypracowane podczas konstruowania planu urządzenia lasu, konsultacji społecznych oraz tworzenia prognozy oddziaływania na środowisko.

VIII.7. TRUDNOŚCI NAPOTKANE PODCZAS SPORZĄDZANIA PROGNOZY

Głównym problemem w trakcie analizy zapisów projektu pul było odpowiednie przypisanie zadań ochronnych z poszczególnych zarządzeń Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w sprawie planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 do nowego podziału powierzchniowego Nadleśnictwa Węglińiec, a następnie ocena sposobu ich uwzględnienia w ocenianym dokumencie.

VIII.8. WNIOSKI KOŃCOWE PROGNOZY

Dobre rozpoznanie większości gruntów w zarządzie nadleśnictwa zlokalizowanych w obrębie obszarowych form ochrony przyrody pod kątem lokalizacji cennych siedlisk przyrodniczych i stanowisk chronionych lub zagrożonych roślin, grzybów i zwierząt oraz bogaty materiał referencyjny pozwoliły przeprowadzić kompleksową ocenę potencjalnego wpływu zapisów projektu pul na zasoby przyrodnicze nadleśnictwa i wskazać miejsca, w których konieczne jest zastosowanie działań minimalizujących potencjalnie negatywny wpływ niektórych zapisów. Przeprowadzone analizy i ocena pozwalają na sformułowanie następujących wniosków:

- projekt planu urządzenia lasu dla Nadleśnictwa Węgliniec nie przewiduje realizacji zadań zaliczanych do szczególnie uciążliwych dla środowiska i przedmiotów ochrony obszarów chronionych;
- nie przewiduje się, aby mogło nastąpić znacząco negatywne oddziaływanie zapisów projektu pul dla Nadleśnictwa Węgliniec na przedmioty ochrony obszarów Natura 2000 – zarówno ostoi ptasiej OSO Bory Dolnośląskie PLB020005, jak i dwóch ostoi siedliskowych – OZW Dolina Dolnej Kwisy PLH020050 i OZW Uroczyska Borów Dolnośląskich PLH020072;
- projekt pul uwzględnił wszystkie zadania ochronne zapisane w planach zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000: OZW Dolina Dolnej Kwisy PLH020050 i OSO Bory Dolnośląskie PLB020005 określone dla działań w ramach gospodarki leśnej. Sytuacje, w których realizacja działań ochronnych nie będzie możliwa opisano dla każdej powierzchni leśnej odrębnie z podaniem przyczyn;
- zapisy projektu pul przy uwzględnieniu celów ochrony obszarów Natura 2000 i opisanych działań minimalizujących w nadchodzącym dziesięcioleciu staną się narzędziem do skutecznej ochrony zasobów siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków oraz do sukcesywnej poprawy ich stanu zachowania;
- stwierdzone w czasie analiz możliwe potencjalne oddziaływania negatywne niektórych zabiegów na gatunki roślin i zwierząt związanych z siedliskiem leśnym nie mają charakteru oddziaływań znaczących. W prognozie zostały zamieszczone zapisy o sposobach minimalizacji tego typu oddziaływań. Przy uwzględnieniu tych zapisów i zastosowaniu się do zaleceń zawartych w prognozie zostanie zapewnione bezpieczeństwo chronionych gatunków roślin i zwierząt na ich naturalnych stanowiskach;
- przeprowadzone analizy zapisów projektu pul pod kątem ich potencjalnego wpływu na siedliska cennych gatunków zwierząt pokazały, że pozwolą one na utrzymanie odpowiednich zasobów siedlisk pozwalających na właściwe funkcjonowanie populacji gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty i chronionych gatunków ptaków na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Węgliniec. Tym samym projekt pul wypełnia kryterium określone w art. 52a Ustawy o ochronie przyrody.

VIII.9. OCHRONA PRZECIWPOŻAROWA

W oparciu o Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 22 marca 2006 r. w sprawie *szczegółowych zasad zabezpieczenia przeciwpożarowego lasów* (Dz. U. Nr 58 poz. 405) wraz z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 9 lipca 2010 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie *szczegółowych zasad zabezpieczenia przeciwpożarowego lasów*

na podstawie wyliczeń określono kategorię zagrożenia pożarowego dla Nadleśnictwa Węgliniec zaliczając je do I kategorii zagrożenia pożarowego - dużego zagrożenia pożarowego lasu. Decydujący wpływ na taką klasyfikację zagrożenia miała liczba powstałych pożarów w minionym okresie gospodarczym.

Nadleśnictwo Węgliniec, jako jednostka organizacyjna Lasów Państwowych, jest częścią systemu alarmowo-dyspozycyjnego RDLP we Wrocławiu – tworzy w nim punkt alarmowo-dyspozycyjny (P.A.D.). Punkt alarmowo-dyspozycyjny nadleśnictwa znajduje się w siedzibie nadleśnictwa. Jest on wyposażony w wymagany sprzęt łącznościowy oraz dokumentację i mapy.

W nadleśnictwie funkcjonuje sprawny system monitorowania pożarów oparty na punkcie alarmowym z kamerą telewizyjną i dwóch dostrzegalniach pożarowych oraz dostrzegalniach zlokalizowanych w sąsiednich nadleśnictwach. Dostrzegalnie nadleśnictwa położone są w leśnictwie Krucze Gniazdo i na granicy leśnictw Zebrzydowa i Czerna.

W okresie wysokiego zagrożenia pożarowego organizowane są także patrole samochodowe. Leśna Baza Lotnicza zlokalizowana jest na terenie Nadleśnictwa Lubin. Dodatkowo do dyspozycji pozostaje samolot patrolowy na lotnisku Wrocław - Szymanów. Na wyposażeniu nadleśnictwa znajduje się samochód patrolowo- gaśniczy oraz baza sprzętu gaśniczego zlokalizowana w siedzibie nadleśnictwa. Ilość punktów czerpania wody jest wystarczająca. Sieć dróg jest pełna, a jakość techniczna i ich stan jest sukcesywnie dostosowywana do istniejących w tym względzie wymagań. Nadleśnictwo posiada dobrze zorganizowaną łączność bezprzewodową w celu szybkiego reagowania w przypadku wystąpienia pożaru.

VIII.10. PROMOCJA I EDUKACJA EKOLOGICZNA

Edukacja leśna społeczeństwa jest jednym z ważnych zadań realizowanych przez Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe. Zadanie to wynika z przyjętych w 1997 r. przez polski Rząd założeń „Polityki Leśnej Państwa” oraz „Wytycznych prowadzenia edukacji leśnej społeczeństwa...” zawartych w Zarządzeniu nr 57 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z 9 maja 2003 roku. Edukacja leśna społeczeństwa, prowadzona przez Lasy Państwowe, ma na celu upowszechnianie w społeczeństwie wiedzy o środowisku leśnym i zrównoważonej gospodarce leśnej, podnoszenie świadomości w zakresie racjonalnego i odpowiedzialnego korzystania z darów lasu oraz budowanie zaufania społecznego do działalności zawodowej leśników.

Edukacja przyrodnicza w Nadleśnictwie Węgliniec prowadzona jest w oparciu o ścieżki edukacyjne oraz obiekt „zielona klasa” wybudowany na terenie Szkołki Gospodarczej „Wiktor”. Obiekt ten doskonale spełnia swoje funkcje. Decyduje o tym

wygodna lokalizacja, łatwy dojazd i możliwość przeprowadzenia lekcji w terenie przy wykorzystaniu bliskości otaczających drzewostanów, jak i samego obiektu szkółkarskiego. Liczne spotkania z młodzieżą i lekcje terenowe umożliwiają obcowanie z przyrodą, jak i zapoznają społeczeństwo z aspektami pracy leśnika. W dziedzinie edukacji przyrodniczej nadleśnictwo współpracuje z Zespołem Szkół w Węglińcu, Szkołą Podstawową im. Tadeusza Kościuszki w Wykrotach, Szkołą Podstawową im. Arkadego Fiedlera w Nowej Wsi, Niepublicznym Przedszkolem nr 2 w Zgorzelcu, Towarzystwem Ochrony Przyrody i Krajobrazu w Zgorzelcu, Stowarzyszeniem Miłośników Ziemi Węglińskiej oraz Kołem Łowieckim „Krzyżówka” w Bolesławcu.

Tabela 66. Wykaz ścieżek i obiektów edukacyjnych na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Węglińiec

Lp.	Nazwa ścieżki	Lokalizacja	Opis
1	Ścieżka edukacyjna	Leśnictwa Krucze Gniazdo, Węglowiec	Miejsce postoju. Tablice dydaktyczne, zadaszona wiata z ławkami, ławostolem i miejscem na ognisko.
2	Ścieżka edukacyjna	Lisek 453 j	Tablice dydaktyczne.
3	Zielona Klasa	Szkółka Gospodarcza „Wiktor”	Wiata z kominkiem, ławami, stołami oraz miejscem na ognisko.

VIII.11. ROZWÓJ TURYSTYKI I REKREACJI

Bory Dolnośląskie stanowią jeden z największych zwartych kompleksów leśnych środkowej Europy. Panują tutaj znakomite warunki naturalne do uprawiania rozmaitych form turystyki aktywnej: pieszej, rowerowej, konnej, wodnej, a nawet sportów ekstremalnych. Działa tu kilka stowarzyszeń promujących aktywny wypoczynek i walory kulturowe tego regionu. Wyznaczono również wiele szlaków pieszych, rowerowych. Nie wszystkie zostały oznakowane w terenie, a ich opis można znaleźć na stronach internetowych gmin, związków i stowarzyszeń działających na tym obszarze.

Szlak pieszy „Puszczański” (znaki niebieskie). Przebieg: Bolesławiec PKP – Kliczków – Osiecznica - Zebrzydowa PKP. Jest to szlak pieszy nizinny o numerze DS-6031-n, którym opiekuje się Oddział PTTK w Bolesławcu. Długie odcinki szlaku przebiegają drogami polnymi i leśnymi. Szlak jest również w całości przejezdny dla rowerzystów.

Szlak pieszy żółty. Przebieg: Bolesławiec, Cmentarz Wojenny im. M. Kutuzowa - Tomaszów Bolesławiecki PKS. Jest to szlak pieszy nizinny o numerze DS-6032-y, którym opiekuje się Oddział PTTK w Bolesławcu.

Szlak Historycznych Parków i Ogrodów Borów Dolnośląskich. Przebieg: fragment odcinka II Dłużyna Dolna - Dłużyna Górna - Strzelno - droga nr 4 - Czerna - Zebrzydowa - droga nr 357 - Tomisław - Osiecznica - Kliczków. Szlak do przebycia

samochodem lub rowerem. Szlak przebiega przez pagórkowate tereny Pogórza Zachodniosudeckiego oraz przez mniej urozmaicone, silniej zalesione obszary Niziny Śląsko-Łużyckiej.

Na terenie nadleśnictwa przebiegają również szlaki rowerowe, konne i kajakowe, m.in.:

- Szlak rowerowy „Doliny Kwisy” (znaki czerwone);
- Niebieski szlak rowerowy „Bory Dolnośląskie”;
- Trasa rowerowa relacji Zagajnik-Czerna (zrealizowana przez Urząd Miasta i Gminy Nowogrodzic);
- Szlak konny nr 1. Na terenie gmin Osiecznica i Węglińiec;
- Szlak kajakowy Kwisy. Odcinek w gminie Osiecznica.;
- Ścieżka turystyczno-przyrodnicza „Stawy Parowskie”.

Muzeum Kresów Wschodnich w Węglińcu Towarzystwa Miłośników Lwowa i Kresów Południowo-Wschodnich w Węglińcu. Stworzone przez p. Alfreda Janickiego muzeum jest jedną z ciekawszych atrakcji turystycznych Ziemi Zgorzeleckiej - zarówno przez wzgląd na swą nietypową formę, panujący klimat, jak i walory kulturalne. Mieści się ono w dwóch zabytkowych wagonach ustawionych na 30-metrowym odcinku torów, zbudowanym specjalnie w tym celu na niewielkiej działce sąsiadującej z parkiem miejskim (Plac Wolności). W jednym z wagonów zgromadzono przedmioty, które kiedyś były używane przez ekspatriowanych Polaków z Kresów Wschodnich II Rzeczypospolitej. Większość przedmiotów wykonywana była w gospodarstwach kresowych. Najcenniejszym eksponatem Muzeum jest 1,5 metrowa figura Matki Boskiej Niepokalanej z Kościoła w Buczaczu. Wnętrze drugiego wagonu przystosowane jest do ekspozycji dokumentów i fotografii - część z nich jest wyeksponowana na ścianach, część jest zamknięta w oszklonych gablotach. Możemy zapoznać się tu z historią Kresów Wschodnich, ale również z bogato udokumentowaną działalnością samego muzeum. Do muzeum można przekazywać wszelkiego rodzaju przedmioty z Kresów (podając informację skąd pochodzi i kto ofiaruje). Zwiedzanie muzeum po uprzednim uzgodnieniu (z dwudniowym wyprzedzeniem).

IX. LITERATURA

- Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska wraz z Planem Gospodarki Odpadami dla Gminy i Miasta Węglińiec na lata 2010-2013 z perspektywą na lata 2014-2017. Uchwała nr 329/XLIII/10 Rady Miejskiej Węglińca z dnia 4 listopada 2010 r.
- Aktualizacja Wojewódzkiego Programu Ochrony Środowiska Województwa Dolnośląskiego na lata 2008-2011 z uwzględnieniem lat 2012-2015. Wrocław, 2010.
- Atlas Śląska Dolnego i Opolskiego. 1997. Pracownia Atlasu Dolnego Śląska. Uniwersytet Wrocławski, PAN oddział we Wrocławiu.
- Berdowski W., Kozioł E., Macicka-Pawlik T. 1998. Inwentaryzacja stanowisk chronionych gatunków roślin i grzybów na terenie gminy Osiecznica. „Fulica” – Jankowski Wojciech. Wrocław. Maszynopis.
- Berdowski W., Narkiewicz Cz. 1996. Inwentaryzacja stanowisk chronionych gatunków roślin i grzybów na terenie gminy Węglińiec. „Fulica” – Jankowski Wojciech. Wrocław. Maszynopis.
- Drycz A., Grabiński W., Stawarczyk T., Witkowski J. 1991. Ptaki Śląska – monografia faunistyczna. Wrocław.
- Głowaciński Z. (red.). 2001. Polska Czerwona Księga Zwierząt. Kręgowce. PWRiL, Warszawa.
- Głowaciński Z. (red.). 2002. Czerwona lista zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce. Instytut Ochrony Przyrody PAN, Kraków.
- Głowaciński Z. (red.). 2004. Polska Czerwona Księga Zwierząt. Bezkręgowce. PWRiL, Warszawa.
- IUCN Red List of Threatened Species. Version 2013.2
- Jankowski W. (red.). 1996a. Inwentaryzacja przyrodnicza województwa jeleniogórskiego. Gmina Pieńsk. „Fulica” – Jankowski Wojciech. Wrocław. Maszynopis.
- Jankowski W. (red.). 1996b. Inwentaryzacja przyrodnicza województwa jeleniogórskiego. Gmina Węglińiec. „Fulica” – Jankowski Wojciech. Wrocław. Maszynopis.
- Jankowski W. (red.). 1998a. Inwentaryzacja przyrodnicza województwa jeleniogórskiego. Gmina Nowogrodzic. „Fulica” – Jankowski Wojciech. Wrocław. Maszynopis.
- Jankowski W. (red.). 1998b. Inwentaryzacja przyrodnicza województwa jeleniogórskiego. Gmina Osiecznica. „Fulica” – Jankowski Wojciech. Wrocław. Maszynopis.
- Jermaczek A. 1994. Wstępna inwentaryzacja przyrodnicza gminy Węglińiec. Klub Przyrodników. Maszynopis.

- Kaźmierczakowa R., Zarzycki K. (Red.). 2001. Polska Czerwona Księga Roślin. Paprotniki i rośliny kwiatowe. PAN Instytut Botaniki im. W. Szafera, Instytut Ochrony Przyrody Kraków.
- Kącki Z. (red.). 2003. Zagrożone gatunki flory naczyniowej Dolnego Śląska. IBR UW., PTPP „pro Natura”. Wrocław.
- Kącki Z., Dajdok Z., Szczęśniak E. 2003. Czerwona lista roślin naczyniowych Dolnego Śląska. [w:] Kącki Z. (red.). Zagrożone gatunki flory naczyniowej Dolnego Śląska. IBR UW., PTPP „pro Natura”. Wrocław.
- Klasyfikacja gleb leśnych Polski 2000. Praca zbiorowa. Wydanie III PTG. CILP. Warszawa.
- Kleczkowski A. S. (red.), Adamczyk A. F. i in. 1990. Główne zbiorniki wód podziemnych (GZWP) w Polsce - własności hydrogeologiczne, jakość wód, badania modelowe i poligonowe. SGGW-AR. Kraków.
- Kondracki J. 2011. Geografia regionalna Polski. Wydawnictwo Naukowe PWN. Warszawa.
- Mapa Głównych Zbiorników Wód Podziemnych (wg stanu CAG na marzec 2012 r.). Państwowy Instytut Geologiczny.
- Mapa Podziału Hydrograficznego Polski. 2007. Zakład Hydrografii i Morfologii Koryt Rzecznych Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej.
- Matuszkiewicz J. M. 2002. Zespoły leśne Polski. Wydawnictwo Naukowe PWN. Warszawa.
- Matuszkiewicz J.M. 2008a. Regionalizacja geobotaniczna Polski. IGiPZ PAN. Warszawa.
- Matuszkiewicz J.M. 2008b. Potencjalna roślinność naturalna Polski. IGiPZ PAN. Warszawa.
- Matuszkiewicz W. 2008. Przewodnik do oznaczania zbiorowisk roślinnych Polski. Wyd. Naukowe PWN, Warszawa.
- Monitoring gatunków i siedlisk przyrodniczych ze szczególnym uwzględnieniem specjalnych obszarów ochrony siedlisk Natura 2000. Wyniki monitoringu, aktualizacja 2012-04-18.
- Mróz W. (red.) 2010. Monitoring siedlisk przyrodniczych. Przewodnik metodyczny. Część I-III. GIOŚ, Warszawa.
- Operat glebowo-siedliskowy dla Nadleśnictwa Węgliniec, wg stanu na 1.01.2003 r. Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej oddział w Brzegu. Brzeg.
- Opracowanie Ekofizjograficzne dla Województwa Dolnośląskiego. Wojewódzkie Biuro Urbanistyczne. Wrocław, 2005.
- Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego. Perspektywa 2020. IRT. Wrocław. Załącznik nr 1 do Uchwały Nr XLVIII/1622/2014 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 27 marca 2014 r.
- Pohobiełko K., Polanica G. 1996a. Inwentaryzacja zasobów środowiska fizycznego, obiektów i walorów przyrodniczo-krajobrazowych miasta i gminy Węgliniec. Zespół Pracowni Autorskich: Pracownia Architektury Krajobrazu Katarzyna Pohobiełko, Pracownia

- Dokumentacji i Projektowania Zieleni „Park” Grażyna Polanica. Bolesławiec - Jelenia Góra. Maszynopis.
- Pohibielko K., Polanica G. 1996b. Inwentaryzacja zasobów środowiska fizycznego, obiektów i walorów przyrodniczo-krajobrazowych miasta i gminy Pieńsk. Zespół Pracowni Autorskich: Pracownia Architektury Krajobrazu Katarzyna Pohibielko, Pracownia Dokumentacji i Projektowania Zieleni „Park” Grażyna Polanica. Bolesławiec - Jelenia Góra. Maszynopis.
- Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Bolesławieckiego na lata 2005 – 2012 wraz z Planem Gospodarki Odpadami dla Powiatu Bolesławieckiego na lata 2005 – 2012. Uchwała nr XXV/85/2005 Rady Powiatu Bolesławieckiego z dnia 28 kwietnia 2005 r.
- Program Ochrony Środowiska wraz z Planem Gospodarki Odpadami dla Gminy Osiecznica na lata 2005-2012. Uchwała Nr XXXVII/198/2005 Rady Gminy Osiecznica z dnia 16 grudnia 2005 r.
- Program Ochrony Środowiska wraz z Planem Gospodarki Odpadami Gminy Pieńsk. Uchwała nr XXVI/175/2005 Rady Miejskiej w Pieńsku z dnia z dnia 17 stycznia 2005 r.
- Program Ochrony Środowiska z Planem Gospodarki Odpadami dla Miasta i Gminy Nowogrodzic na lata 2009 – 2012 z perspektywą na lata 2013 – 2016. Uchwała nr XII/80/11 Rady Miejskiej w Nowogrodźcu z dnia 11 sierpnia 2011 r.
- Richling A., Ostaszewska K. (red.), 2009. Geografia fizyczna Polski. Wydawnictwo PWN. Warszawa.
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 6 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. z dnia 7 października 2014 r. poz. 1348).
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz.U. z dnia 16 października 2014 r. poz. 1409).
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej grzybów (Dz.U. z dnia 16 października 2014 r. poz. 1408).
- Sadurski A., Paczyński B. (red.). 2007. Hydrogeologia regionalna Polski. Państwowy Instytut Geologiczny. Warszawa.
- Siedliskowe podstawy hodowli lasu. Załącznik nr 1 do Zasad hodowli i użytkowania lasu wielofunkcyjnego. Opracowanie wykonane na zlecenie Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych w Warszawie przez zespół Polskiego Towarzystwa Gleboznawczego d/s. nowelizacji „Siedliskowych podstaw hodowli lasu” oraz „Instrukcji wyróżniania i kartowania siedlisk leśnych”. Warszawa, 2003.
- Standardowy Formularz Danych dla obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty (OZW) Dolina Dolnej Kwisy PLH020050. Data aktualizacji: 04.2014. Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, Warszawa.

- Standardowy Formularz Danych dla obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty (OZW) Uroczyska Borów Dolnośląskich PLH020072. Data aktualizacji: 04.2014. Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, Warszawa.
- Standardowy Formularz Danych dla obszaru specjalnej ochrony ptaków (OSO) Bory Dolnośląskie PLB020005. Data aktualizacji: 04.2014. Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, Warszawa.
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Węglińiec. Uchwała nr 64/XI/03 Rady Miejskiej w Węglińcu z dnia 10.07.2003 r.
- Witkowski A., Kotusz J., Przybylski M. 2009. Stopień zagrożenia słodkowodnej ichtiofauny Polski: Czerwona lista minogów i ryb – stan 2009. *Chrońmy Przyr. Ojcz.* 65 (1): 33–52, 2009.
- Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami Województwa Dolnośląskiego 2012. Załącznik do Uchwały nr XXIV/616/12 z dnia 27 czerwca 2012.
- Wyniki aktualizacji stanu powierzchni leśnej i zasobów drzewnych w Lasach Państwowych na dzień 1 stycznia 2013 r. Praca wykonana przez Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej na podstawie informacji z Banku Danych o Lasach. Sękocin Stary, styczeń 2014.
- Wyniki monitoringu gatunków i siedlisk przyrodniczych ze szczególnym uwzględnieniem specjalnych obszarów ochrony siedlisk Natura 2000. Aktualizacja 2012-04-18. Projekt realizowany na zlecenie Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska przez Instytut Ochrony Przyrody PAN, finansowany ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.
- Zarzycki K., Mirek Z. 2006. Czerwona lista roślin i grzybów Polski. Instytut Botaniki im. W. Szafera. Polska Akademia Nauk. Kraków.
- Zielony R., Kliczkowska A. 2012. Regionalizacja przyrodniczo-leśna Polski 2010. Centrum Informacyjne Lasów Państwowych. Warszawa.
- Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Osiecznica. Uchwała nr XXI/119/2012 Rady Gminy Osiecznica z dnia 24.04.2012 r.
- Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Pieńsk, Uchwała nr VIII/55/07 Rady Miejskiej w Pieńsku z dnia 12.09.2007 r.
- Zmiana Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Nowogrodzic. Uchwała nr XIX/132/12 Rady Miejskiej w Nowogrodźcu z dnia 27.01.2012 r.